3 1761 06980520 8

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/svenskamedeltide00klem

SAMLINGAR

UTGIFNA

AF

SVENSKA

FORNSKRIFT-SÄLLSKAPET.

Sjunde Delen.

Häft. 2.

SVENSKA MEDELTIDENS

BIBEL-ARBETEN.

Band. II: Häft. 2.

Texten i detta och nästföregående häfte är hämtad ur den Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhöriga handskriften från år 1526 (med gammal signatur A: 1). Den sednare hälften deraf är härmed fullt aftryckt.

I de två första häftena af detta arbete är hela "codex Thottianus N:o 4 in qvarto" aftryckt. Den är skrifven ungefär 1430—50; tillhör nu Det Store Kongelige Bibliothek i Kjöbenhavn.

BS
302
1895
Bd. 2
häft. 2

ſom trøſte pa theris mykla tali Oc a ſynom waghnom ſynom ſtakom oc gla'ffwiom/ oc ey wita the ath thu a'ſt war gudh ſom aff vphoffweno nidherflar all ørligh Oc herre a'r thit nampn/ vplyfft nw thin ſtarka arm/ ſwa ſom fordhom oc nidherfla theris makt j thina krafftther Nidherfalle j thinne wredhe aller theris ſtyrkir/ før thy at the hotas at beſmitta thin ha'lga rwm oc ſkøffla thins ha'lga namps mønſtir Oc thit altara nidherflaa m3 ſyno ſwa'rde/ gør thy herre at hans høgfa'rdh aff hugges m3 hans eghno ſwa'rdhe/ la't han fangas j hans oghne ſnarw. j mik oc nidherflaa han m3 mins ka'rlekx la'ppom/ giff mynom hogh ſtadugheet at iak han førſmae Oc makt at iak han nidherkaſte. th3 vardher thyno ha'lgo nampne eth ewigth amynne/ at qwinnonne handh han owirwan oc nidherflogh før thy/ Ey a'r herre thin dygdh j myklo tali/ oc ey thin wilie j ha'ſtanna ſtyrke Ey haffwa oc høgfa'rduge aff vphoffweno warit tik ta'kke/ An ødhmyuka oc mildha hørir thu ga'rna oc theris bøner/ hymblanna gud vatnſens ſkapare oc alla creatwronna herre hør mik vſle tik ødhmyukliga bidhiande/ oc trøſtande pa thina miſkundh Mint3 herre pa thina loffwan oc giff ra'th ordh mynom mwnne/ oc ſtadfa'ſt raadh iak haffwir j mino hia'rta At thit hws bliffwande j thynne ha'lgilſe Oc allir almoghen maghe veta at thu enſamen a'r gudh. oc vtan tik a'r ey annar

Sp. 163.

Capitulum x

FActum eſt autem ꝛc Tha hon la't aff ta'ſſe talan Stodh hon vp aff thy rwme ther hon laagh j ſynom bønom Oc kallade til ſigh ſyna pigho/ oc gik

nidher j hwſit. lagdhe aff ſigh Cilicium thꝫ a'r haarkla'dit Oc aff fordhe ſik ſins a'nkedoms kla'dhe/ twadde ſin licama ſmøriande ſigh mꝫ dyraſta luktande ſmørilſe ſlogh vt ſith wa'na haar owir ſyna axla Oc ſatte gull krantꝫ a ſith huffwodh/ oc togh pa ſigh ſiin gla'dis kla'dher. ſkodde ſigh mꝫ gull ſkom ha'ngde pa ſigh axla ſmidhe Oc arma ſmide mꝫ ha'ngiande lilior ørna ringha oc gwlringa a ſina ha'ndir Oc all ſin høgtidis prydilſe pa ſigh lagdhe/ til hwilkit gudh oc økade ſtort ſkeen oc vndirlighen venlek Thy at thenne hær hennes prydilſe ey wtgik aff høgfa'rdh vtan aff naturlighom dygdom Oc thy økade ſwa gud hennes fa'grindh at aldre kwnne mantꝫ øghon ma'ttas aff hennes venlek. hon ſik ſyna pigho ena wiin flaſko/ oc eth olyio kar brødh oc oſt oc naghra handa ſøpe ſom hon pla'ghade a'tha Oc gik ſwa aff ſtadh aff ſith heman. tha hon kom til ſtadꝫſens porta/ ſan hon ther oꝫiam bidhiande oc flere ſtadꝫſens preſte hwilke ſeandis hennes owirmatto wa'nlek oc høffwidꝫſka prydilſe Sp. 164.
Alle vanſkados j theris ſynnom/ enkte dirffwandis til henne tala la'tho hona gaa ſin wa'gh/ togh tyſteliga mꝫ ſigh ſwa ſighiandis wara forſa'dhra gudh giffwi tik ſyna naadh Oc mꝫ ſynne dygd ſtadfa'ſtis thins hia'rtis raadh oc tanka ſwa at iherusalem maghe j tik frøgdas oc thit nampn a'werdeliga bliffwe j blandh andra ha'lga oc ra'twiſa oc alla ther na'rwarandis/ ſwaradho. Fiat fiat Amen amen. ¶ An jwdit alt ia'mpt bidhiandis til gudh gik mꝫ ſynne møø wt gynom portin henne nidher gangande før ba'rgith J thy ſom daghadis/ kommo mote henne holofernes ſpeiara/ gingho til henne oc ſagdo/ hwadhan kom thu. a'llir hwart wilt thu gaa/ Hon ſwarade iak a'r een aff hebreitꝫ

kom qwinnom/ Oc thy rymdhe iak fran them/ at iak weth thȝ før wiſſo at the konnma idher til roff oc ſkøfflingh/ før thy at the førſmaandis idher willo ekke wiliandis gaa idher til handa/ at the matto haffwa fwnnit miſkundh nær idher Oc thy tænkte iak mȝ mik ſwa jak ſkal ingaa før ſtora høffdingan holofernem/ at kungøra honom alla theris lønligha akther oc vpfaat Oc wil iak honom vndirwiſa mȝ hwat til gangh han maa them faa Swa at ey en man faller aff hans folke/ the hørandis tæffin hennes ordh aktado mykit pa hennes ænlit. oc ſtorliga pa tolka fæghrindh vndrado oc ſagdo til henna J thy førwaradhe thu thit liff at thu vpfan tolkit raadh Oc ſiælff vtgik til van herra Thy ſkalt thu wetha at tha thu ſtædher tik før Sp. 765. hans afyn ſkal han gøra wæl mote tik oc thu vardher aldra tæckaſta j hans hiærta The baaro budh om hona til holoffernem oc leddho hona jn føre honom ¶ An genſtan hon kom j hans afyn wart han befatadher aff hennes fægrindh. tha ſagdho hans tiænara til honom hwar ſkal forſma hebreitzka folket ſom haffwa ſwa faghra qwinnor at wi ey iæmwæl føre theris ſkuld. ſkulom mote them ſtridha/ An jwdith ſeandis holofernem ſithiandis j ſyno pawlune hwilkit alt war aff purpura oc gulle. jnfænkt mȝ ſmaragdus oc alla handa dyrom ſtenom æn nar han ſaagh til henna ødhmyukte hon ſigh nidher til iordhena Oc genſtan honom biwdhande lyffta henne vp hans thiænara

Capitulum xi

Tunc holofernes dixit ei ꝛc Tha ſagde holoffernes til henne haffs wæl widher oc rædȝ enkte j thyno hiærta/ thy at iak aldre æn ſkadde naghrom manne

ſom tiæna wille konungenom nabogodonoſor Æn thȝta thit folk/ haffdo the ey forſmat mik ey haffde iak vplyfft owir them myna glæffwio/ æn ſigh mik føre huat ſak gik thu fra them. æller hwi tik tæktis til os komma ¶ Tha ſwarade jwdit. herre tagh thinne tiænerſkos ordh oc raadh før thy om thu fulfølgher thinne tiænirſkos ordhom. fulbordat ærinde wil gudh mȝ tik gøra/ Swa liffwi nabogodonoſor jorderikis konungher/ liffwi oc hans ſtørkir ſom j tik ær til at næpſa alla
Sp. 766. willa farande. hwar føre ey eens mænniſkior ſkulu honom thiæna om tik/ vtan iæmwæl oſkæligh dywr lydha honom thy at thins hogx fornompſtoghet hon ær kunnogh allo folke Oc alle wærldhinne ær thȝ kunnogt. at thu enſammen ær then bætȝſte oc then ypparſte j allo hans rike Oc thin ædelheet kwngørs j allom landhom Ey ær oſſ oc okunnogt alt thȝ achyor talade oc wæl witom wi hwat thu bødh mȝ honom gøras Oppinbart ær/ van gudh ſwa vara wredgadhan mȝ ſyndom. at han haffwir om ſyna propheta kungiort almoghanom at han wil them offwir giffwa før thera ſyndir Oc nw mædhan iſraels føner witha ſigh haffwa wredgadh ſin gud/ ty ær thin ræddoge ſtoor owir them kommen ¶ Ther owir twingar them oc nw ſtørſte hunger/ oc før vathnens borttorkan räkna the ſigh redha j bland the dødha Oc thȝ ær nw thera enda akt at ſlakta ſin boſkap oc drikka thera blodh. oc theris hælgha doma hulka gudh haffwir them førbudhit at hanthera willo the nw førytra oc fortæra j win oc olyo oc hwete Oc thy mædhan the nw ſwa gøra/ ær nogh wiſt mærke at the warda giffne j fortappilſe Oc thy iak thin tiænirſka thȝta føre warandis/ rymdhe iak fran them. oc gudh ſænde alt thȝta tik

kungøra See iak thin tiænirſka dyrkar gudh oc jæmwæl nw hær nær tik warandis Oc thy loffwa mik at gaa at bidhia myn gudh. at han mik ſæghi naar han wil them atirløna før thera ſyndir/ hulkit iak atirkommandis wil tik kungøra/ ſwa at iak ſkal tik ledha mith gynom iherusalem Oc ſwa tagher thu alt iſraels folk ſwa ſom faar ſom enghin haffwa hyrden/ Oc ey ſkal en there eth ordh mote tik toras at tala/ thy at thȝta ær mik ſagt aff gudȝ føre ſyn Oc thy at gudh ær them wredher Ær iak aff honom ſændh tik thȝta kungøra/ tæk war all tæſſin hennes ord føre holofernem oc hans tiænarom Oc vndradho ſtorliga pa hennes wiſdom oc ſniælle talan oc ſagdho hwar til annan Ey ær tolkin qwinna pa alla iordenne j aſyn oc fægrindh Oc j ordhanna cloka ſynne ¶ Tha ſagde til henne holofernes. wæl giordhe gudh j thy at han ſændhe tik wt føre almoghan at thu honom antwardher j waara hændir ¶ Nw føre thy at godh ær thin loffwan om thin gudh thȝ fulkompnar mȝ mik/ ſkal han oc wara min gudh Oc thu ſkal wara ſtoor oc ærlighen j nabogodonoȝors rike/ oc thit nampn ſkal næmpnas owir alla wærldena

Sp. 767.

xij Ca[pitulum]

Tvnc iuſſit eam introire ꝛc Tha bødh han henne jngaa ther alla hans haffwor oc rikedoma waro/ oc henne ther bliffwa Oc fliade hwat henne ſkulle ſændas aff hans rætthom/ tha ſwarade jwdit oc ſagde/ ey maa iak nw æta aff thy thu mik biwdher nw giffwa/ at ey min gudh mik wredgas wtan iak æther aff thy iak fiælff mȝ mik førdhe han ſwaradhe tha thȝ briſther ſom thu mȝ tik førdhe/ hwat ſkulom wi tha ſidhan

Sp. 768.

moot tik gøra jwdit ſwarade/ Swa liffwi thin ſiæl myn herre at ey fortæ'rir thin tiæ'nerſka thȝ alt før æ'n gudh fulkompnar mȝ mynom handhom/ thȝ iak betæ'nkt haffwir Oc leddho tiæ'narana henne thit han budith haffde/ Æn tha hon ther ingik badh hon giffwa ſigh friheet om natta thyma gaa wt til ſyna bøner at bidhia til ſin gudh Tha bødh holoffernes ſinom ſæ'ngha waktarom/ at ſwa ſom henne tæ'ktis ſkulle hon gaa vt oc in til at bidhia ſin gudh nar hon wilde/ owir the try dygnen ¶ Oc natthena gik hon wt pa ſlæ'ttena føre bethuliam oc twadde ſigh ther j enne kæ'llo/ Oc æ' ſom hon tæ'dhan gik badh hon til herren iſraels gudh/ at han wille ſtyra hennes wæ'gh/ til at fræ'lſa ſin almoga Oc ſwa ingangandis bleff hon reen j tabernaculo ther hon viſtadis in til ſoolbæ'rghan/ Tha hon plæ'gade æ'ta/ nw kom ſiæ'rde daghin j hwilkom holofernes giordhe beſynnerligit gæſtabudh ſynom tiænarom Oc mot qwæ'llen ſagde han til vagho ſin doraſwæ'n gak oc raadh the hebreitȝſke qwinnonne at hon wilie mȝ ſamtykkio at bliffwa mȝ mik/ Thy at thȝ æ'r blygheligith J blandh aſſirios at qwinnan ſkal beſpotta mannen/ om hon lotløos ſlipper fraa honom Tha gik vago jn til iwdith oc ſagde/ ey blyges thenna
Sp. 769. godha frwn jngaa til myn herra at hon hedhras j hans aſyn Oc æ'tandes mȝ honom. drikke viin mȝ frøgdh oc glæ'dhi/ hulkom jwdit ſwarade. hwilken æ'r iak tæ'ff at iak ſkuli mote ſæ'ghia mynom herra/ alt thȝ goth ſom ſynes før hans øghom wil iak gøra Oc hwat hæ'lſt honom tæ'kkis thȝ ſkal wara mik tæ'kkaſt j alla myna dagha/ oc ſtodh vp til ſnikkande ſigh mȝ ſin æ'rliga ſkrud Oc jngangbandis ſtodh før hans aſyn/ j thy rørdes alt hans hiæ'rta. ty at han bran heteliga j begæ-

rilſe oc luſta til he*n*ne/ tha ſagde oloffe*r*nes til he*n*ne drik nw oc a'th j frøgdh oc j gla'dhi thy at thu haffwir fw*n*nit nadena j my*n*ne aſyn Tha ſagde jwdit my*n* he*rr*e iak wil dricka/ thy at j dagh a'r my*n* ſia'l vphøgdh owir alla the daga iak liffwat haffwir Oc thok at a'tha oc drikka j hans aſyn/ aff thy ſom he*n*ne møø haffde reeth he*n*ne An holofernes wart mykit gladher til he*n*ne/ oc drak viin ganſka mykit/ meer a'n ha*n* naghon tiidh før j alla ſyna dagha

xiij ca[pitulum]

Et aute*m* ſe*r*o factu*m* eſt ꝛc Nw tha qwa'llen kom ſkyndadho ſigh hans thia'nara/ hwar til ſith rwm a'ller haald Oc doraſwa'*n*nen vagho j gen lykte dørena ther holofernes laagh i*n*nan føre/ gik oc ſwa'*n*nen ſin wa'gh tiith han ſkulle wara ¶ The waro alle før ſøffte aff vinet/ a'n jwdith war enſame*n* mꝫ ſy*n*ne tha'rno j ſyno hwſe Oc holofernes laagh j ſith pawlwn drukke*n* oc fuller ſwa ſom dødher/ Tha badh jwdit ſyna pigho/ ſtaa vthen føre oc vakta dørrena/ Tha Sp. 770. ſtaddhe ſik jwdit føre ſa'ngena ther han lagh i*n*ne Oc mꝫ ri*n*nande taaro*m* tyſteliga badh he*rr*an gudh ſighiande Stadfæſt mik he*rr*e iſra*e*ls gudh/ oc ſee j ta'ſſe ſtwndh til my*n*na handa ga'rni*n*gh/ oc ſom thu loffwat haffwir vprees thin ha'lga ſtadh ihe*ru*sale*m*/ hulkit iak a tik trøſta*n*dis menar om tik fulkom*p*na Oc j thy gik ho*n* nw til ſtodena ſom var vidh hans hoffdega'rdh/ oc thogh ha*n*s rytingh ſom ha'ngde vidh ſama ſtudhena/ oc løſte ha*n*s remar/ J thy hon ha*n* vtdrogh w ſlidhe*n*ne. ſagde ho*n* trøſt nw mik he*rr*e gudh j the*n*na thyma Oc togh ſwa mꝫ andre hande*n*ne j ha*n*s haar/ oc høgh mꝫ tw hogh aff honom huffwodit Oc nidher-

togh han*s* tia'l aff ſtodhena/ oc ſwepte ther vty han*s* døda krop Oc togh han*s* huffuod oc gik wt til mønne/ oc badh hona thȝ ſtinga j ſin math ſa'k/ Oc gingo ſwa baaden ta'dhan/ ſwa ſom a'ptir theris wana til thera bøne*r* gangan*dis* gyno*m* allan ha'rin Oc owir ſla'ttena jn føre ſtadȝſens porta Tha jwdit kom nagot na'r porthana/ ſagde ho*n* til vaktarana. la'thin vp portana thy at gudh a'r mȝ oſſ Som nw giorde dygdhena j iſrael/ va'ktarana hørdo he*n*nes røøſt. kalladho ſaman ſnarliga alla ſtadȝſens pra'ſte Oc ey eens them/ vtan hwart barn j ſtadhen kom*m*o løpandis/ thy at the ra'ddos om he*n*ne/ at hon ey ſkulle atir kom*m*a
Sp. 771. Oc vpta'*n*dandis kringho*m* he*n*ne liws oc lyktor/ alle drogho ſigh jn til he*n*na. a'n ho*n* ſtigha*n*nde*s* vp j eth høgt rwm bødh allo*m* almoghano*m* giffwa liwdh ¶ Tha the alle tyſtnadho ſagde jwdit loffwo*m* alle ſama*n* van gudh/ hwilken ey owirgiffwi*r* them ſom trøſta a hono*m*/ Oc mȝ mik ſyna tia'nerſko fulkompnade ſyna miſkun*dh* hulka ha*n* loffwade iſraels hwſe Oc mȝ myn*n*e handh ſlogh j ha'll ſins folkx fiendha/ nw j ta'ſſe natte*n*ne oc togh ſwa holofernis huffwodh vth w ſa'kken bewiſte them allo*m* Oc ſagde ſeen hær holoffernis hoffwodh. høffdinga*n*s owir aſſirios/ oc ha'r a'r hans pawlwn j hwilko ha*n* laagh ſompnadher j ſyn drukkenſkap/ hwaris mȝ e*n*ne qwi*n*nes handh nidherflogh honom waar gudh oc he*rr*e Swa liffwi myn gudh ſom han*s* a'ngil gømde mik oc trøſte. ha'dha*n* vth ganga*n*dis ther bliffwa*n*dis/ oc ta'dha*n* ather hiit komma*n*dis Oc la't ey gudh a'ller tilſtadde at beſmitta ſyna tia'nirſko/ Vtan alle ſynde*n*ne ſmitto ſa'nde mik atyr til idher gla'dhia*n*dis j han*s* ſighre j myn*n*e komman Oc idhra fra'lſilſe wi loffwo*m* han alle oc widher-

ga*n*go*m* at han a'r godher oc ha*n*s miſku*n*d a'r a'wer-
delighe*n*/ oc thy a'radhe gudh alle endra'kteliga oc
ſagdo til he*n*ne he*r*ren gudh ha*n* wa'lſignade tik j ſy*n*ne
dygd/ hulken mȝ tik nidherſlogh vara owenir A'n oȝias
høffdinge offwir iſra*e*l ſagde til he*n*ne/ wa'lſignat a'ſt
thu dotter aff høgxſta he*r*rano*m* gudh/ owir alla qwi*n*-
nor hær j iorderike/ va'lſignadher gudh ſom ſkoop hy*m*-
mel oc iordh ſom oc ſtyrde thyna handh At aff hugga Sp. 772.
huffwodit aff waara fienda forma*n*ne thy ath han haff-
wir ſwa vphøgt thit na*m*pn j dagh/ at tith loff ſkal
aldrigh a'ndas w ma*n*na mw*n*no*m* hulke amy*n*nas ſkulu
gudȝ dygdeliga ga'rni*n*ga til ewigh tiidh ¶ Thy at
thu ey ſparde thina ſia'l før thins ſla'ktis angiſt oc
drøffwilſe vta*n* kom os til hia'lp oc ra'ddingh j wars
ka'ra gudȝ aſyn ¶ Tha ſwarade aller almoghin fiat
fiat Ame*n* Ame*n* Tha kallades oc achyor fram j bland
andra/ hwilke*n* jwdit helſade oc ſagde Jſra*e*ls gudh.
hulko*m* thu bar vitneſbyrdh at han ſkuli ha'*m*pnas off-
wir ſyna owenir han affhugh j dagh mȝ my*n*ne handh.
huffwodit aff alla otro*n*na ma*n*na høffdinga Oc at thu
ſkuli prøffwa at ſwa a'r/ See hær holofernis huffwodh
kulke*n* j ſy*n*ne høgfa'rdh førſmadde iſra*e*ls gudh oc tik
hatade j dødhe*n* Sa'ghia*n*dis tha ſo*m* almoghe*n* aff iſ-
ra*e*l vardher fanghen ſkal mit riddherliga ſwa'rdh gaa
gyno*m* thyna ſidhor ¶ A'n achior ſeandis holofernis
huffwodh ſtorliga forfa'radher/ før ſtørſta ra'ddugha føll
ha*n* til iordena a ſith a'nlite liggiandis ſwa ſom aff
ſi*n*ne a'ller j doffwa A'n a'ptir nagho*n* thyma/ atirfa-
andis ſin anda/ fiøl han til jwdit føther Oc ſagde til
he*n*na va'lſignadh a'ſt thu aff thino*m* gudh j bland all
vtganga*n*dis aff iacob/ thy at j alla handa folke hwar

en ſom hørir tith nampn vp høghis j tik herren iſraels gudh

xiiij

Sp. 773. 5. Dixit autem judit ꝛc Tha ſagde jwdit til allan almogin høren mik brødher/ ba'ngin thȝta huffwodit høgt offwir alla mwra Oc j thy ſolen vpgaar vari huar man j ſith harniſk Oc draghen idher ſwa wt aff ſtaden haſteliga/ togh ey nidher fore ba'ghen vtan ſom nw wiliandis bradeliga rwſa til idhra fia'ndha Oc tha tra'ngias va'ktarane a'ller hallarana at løpa til ſin herra oc vpwa'kkia han til at ørløga Oc tha ſkulen høffdinghana bradeliga løpa til pawlwnet ther holofernes liggher/ oc finna ther enſampna kroppen jnſweptan j ſyno blodhe. Tha fallir owir them ſtoor ra'dduge. oc tha j ſeen them tagha til flyctenne/ tha ſkyndhen idher a'ptir them tryggeliga ty at herren gudh them niderſlar vndir idhra føther ¶ An achyor tha ſeandis the ſtora dygd ſom iſraels gudh haffde tha giorth/ offwirgaff han hedhniſka willo oc troddhe pa gudh la't ſik omſka'ra a'ptir jwdhanna laghom Oc bleff ſwa mȝ jwdomen oc alle hans a'rffwingia oc barn til thenna daghen/ Nw ſwa brat ſom daghadis vphøgdo the holofernis huffwodh høgt owir mwrana/ Oc hwar man gik til ſith harniſk oc flykto alla vth w ſtadenom mȝ ſtort bullir oc myklom gny oc roope An wa'ktarane thȝ ſeandis/ lupo the haſteliga til pawlunet. a'n the ſom ther wtan føre varo giordho ſtorth bullir oc bangh ey dirffwandis jnga vtan wiliandis han ſwa wa'kkia wp. Før thy ſidher war mȝ them at enghin thordis jngaa til høffwidȝmannen a'ller føre hans dør klappa/ vtan dora ſwennen han matte jngaa oc tidhende ba'ra

¶ Snart ſaman kommo alle hans herra oc høffdhinga Sp. 774.
Oc ſagdho til dora ſwennen vagoo gak in oc wa'k han vp/ thy at myſſena haffwa krupit wt aff theris ſkrubbom/ Oc tildirffwas at retha oſſ til ørligis/ tha gik vago jn oc ſtadde ſigh føre tia'llidh oc ſlogh ſaman ha'ndherna at han ther aff ſkulle vakna/ thy at han ta'nkte ſin herra ſøteliga ſoffwa j iwdit fampne/ A'n tha han fan han enkte røras lyddes han aat m3 øromen/ oc hørdhe ey a'n tha mera han gik til oc lyffte vp tia'llet oc fan vſla kroppen liggia wtan huffwdh nidhre pa iordhenne/ beſmittadhan allan m3 ſynom eghnom blodhe/ han ropade vp j th3 høgxſta m3 ſtorom graat oc ſplet ſwndir ſin kla'der oc lopp vth til almoghan/ oc ſagde m3 gratande røſt En hebrait3k qwinna haffwir nw giort ſtørſta ſkam oc drøſſailſe owir konungx nabogodonoſoris folk oc rike See holoffernes liggher pa jordenne/ oc ey a'r hans huffwodh m3 honom. tha alle høffdinga hørdo th3ta ropet ſplitto the alle ſwndher ſin cla'dher/ Olidheligen ſorgh oc ra'ddughe full a them alla/ oc vordho ſwa ſom oſinna vtan graat ſkrii oc faſan kom offwir allan ha'rin

xv capitulum

Cvmq3 omnis exercitus ꝛc Naar aller ha'rin hørde at holofernes lagh dødher oc halfhuggin/ falnade them badhe raadh oc ſynne Oc aff ſtørſte jnbyrdis a'ngxlan war ey annat til raadha vtan togho til flyctena ¶ Enghin gath ther thalat til annan/ vtan m3 niderſlaghnom hoffdhom hwar ſkyndadhe ſigh til at Sp. 775.
vndfly hebreos owirgiffne allo thy/ the ther m3 ſigh haffdo Thy at ey war rwm them til naghrom godhom radhom/ vtan hwar lop ſin wa'gh owir ba'rgh oc ſte-

na/ owir ſla'tta marker ſwa ath enghin folde a'ller ſkøtte them andra/ A'n iſraels søner ſeandis them vndanfly drogho a'ptir them mȝ ſtort ſkrij oc roop ſtøtandis j thera baſwner oc Iwdhom A'n føre thy at Aſſirij the flyddo oc aatſkilde/ a'n iſraels søner a'ffthersølgdo alle tilhopa vth trøttho the alla ſom the kwnno inna/ oc nidherſlogo Snart giorde oȝias budh owir alla ſta'dher oc all rike j iſrael/ oc aff hwariom ſtadh oc rike vth bødh alla vnga/ oc wth walda va'pnara a'ptir them oc alt om kul ſlogho/ jn til thȝ ytherſta raamerke oc landȝ ſta'dher A'n the jwdei ſom j ga'n waro j betulia gingo jn j hedninganna bolſta'dher Oc alla handa haaffwor oc rikedoma ſom aſſirij haffdho atir lefft ſkøfflado oc ſkiffto ſiin j ma'llan/ Swa the ſom hem kommo mȝ ſigher oc a'ro/ førdho mȝ ſigh otaliga haaffwor ſwa ath enkte tall war pa then boſkap. ørſſ/ ha'ſta Camela/ oc phiila harniſk/ gull ſilffwir. alla handa mynt oc pa'ninga/ aff hulko ſwa wa'l then mintȝſte ſom then a'dlaſte oc a'lſte/ wordo ympneliga rike: Ja'mwa'l joachym høgxſte preſtin aff iherusalem kom til betuliam mȝ alla ſyna preſte At the matto faa ſee the ha'lga frwna jwdit/ a'n tha hon vtgik moot honom. wa'lſignadho the henne alle mȝ enne røſt oc ſagdo Thu a'ſt iſraels endha gla'dhi thu a'ſt vaaro folke ſtørſta hedher/ thy giordhe thu manligha/ at gudh ſtadfa'ſte tith hia'rta/ thy at thu a'lſkade renlekin/ oc a'ptir thin a'kte man ey wiſte aff naghrom androm/ hwar føre ſtadfa'ſte tik gudȝ handh Oc thu bliffwir va'lſignadh a'werdeliga ¶ Tha ſwarade aller almoghen Fiat fiat amen Amen J xxx dagha ther a'ptir/ kwnno the na'pliga vpſøkia Oc ſiin j ma'llan ſkiffta/ alla the haaffwor ſom aſſirij atirleffdo/ a'n alt

Sp. 776.

thȝ the kwnno prøffwa holofernis eghit haffde warit gaffwo the alt jwdit/ otaligha rikedoma j gull oc ſilffwir dyrom klæ'dhom/ oc dyrom ſtenom Oc alla handa konſteligom haaffwom/ hwadh fræ'gdh tha war j allom iſraels almoga/ kan enghin twnga ſighia. alla ſtadȝ war ſangir oc gla'dis viiſor/ fa'rdelis the gamble fa'rdelis vngha jomfrwr/ fa'rdelis vnghe hoff jonkara hwar j ſin ſtadh/ gingo oc frøgdados lekandis j orghom/ j harpom baſwnom oc lwdhrom mȝ frøgdh oc gla'[dhi]

Canticum judit

Capitulum xvi

Tvnc cantanit canticum ꝛc Tha ſangh oc frwn jwdit herranom gudi thenna gla'dis ſangen/ tilbøriom at ſionga gudhi jn tymp[a]nis ſynghen herranom Jn cymbalis ſamliwdhen honom j nyiom pſalmom frøgdoms oc akallen hans hæ'lga nampn herren nidherſlaandis ørløgh/ herre æ'r hans nampn han ſatte ſyna bolſtadha mit mæ'llan ſyno folke at han wille os fræ'lſa fraa alla vaara owenir/ Aſſur kom nordhan nidher aff bærghen j ſins mykla almoghes ſtarkheet/ hulkens mykla tall atirtæ'ppe ſtrømana Oc theris hæ'ſta owir huldo alla dala/ han ſagde ſik wilia vpbræ'nna all min landh/ oc myna vngha mæ'n dræ'pa mædh ſwæ'rdhe Min vnga barn giffwa j ſkøfflingh/ Oc myna vtwalda iomfrwr j hæ'ktilſe. Æn herrin alȝmæ'ktogher hindradhe han/ oc gaff han enne qwinno j hæ'ndir Oc ſkæ'mde hans høgfæ'rdh Ey før thy full theris mæ'ktoge herre ſlaghen aff vnghom jonkarom/ Ey oc for thy at ſtora kæ'mpa ſlogho han nidher/ vtan jwdit mereori dotter ſwndirløſte hans makt mȝ hennes æ'nlitis fæ'grindh Før thy hon førdhe ſigh w ſiin æ'nkiadoms

Sp. 111.

kla'de/ oc j førde ſik gla'dis kla'dhebonat. allo iſraels folke til frøgd oc gla'dhi/ hon ſmordhe ſith a'nlite mꝫ dyraſta ſmørilſe bant ſaman ſyna haar fla'ttor til ath ſwika han/ hennes gulſkoo ſkøfflado hans øghon.
5. hennes fa'grindh ſangade hans ſia'l. Mꝫ rytinghenom høgh hon aff hans huffwodh Alle aff perſida faſadho før hans ſtrangheet Oc medy ffør hans dia'rfheet. tha ropadho oc gra'to affirij Naar myne ødhmyuke oppen-
Sp. 178. baradho ſigh/ Torkade aff thørſte Mina døttra føner
10. gynom ſtwngo them Oc ſwa ſom vndanrymande barn/ them j ha'll ſlogho. før myn herris aſyn fullo the j ſtridhenne/ Siwngom loff ſangh herranom/ nyiom loff ſangh ſionghom warom gudi ¶ O hwat ſtoor a'ſt thu herre gudh/ hwat a'rlighen j thyna dygdher/ hwil[k]in
15. enghen kan owir winna Tik ſkal tia'na huart oc eth creatwr thy at thu ſagde Oc war alt giort/ thu ſa'nde thin anda oc alt wart ſkapadh enghin kan mote ſtaa thinne røſt/ alle the tik ra'das the wardha vphøgde na'r tik ſtorliga/ Vee hedninghom ſtridande mothe
20. myno folke herren altꝫma'ktogher ha'mpnes owir them Om domadagh ſkal han føkia them eldh oc matka giffwir han j theris kroppa the ſkulu brinna j eldenom a'wa'rdeliga/ Ther a'pther ſkedde at allir almoghen/ a'fftir thenna a'rliga ſighrin kommo til iherusa-
25. lem at hedhra gudh oc dyrkia Oc ſidhan the haffdo ſigh alle renſat a'ptir laghen offrado the alle ſith offer/ oc løfftir hwar j ſin ſtadh/ An alt thꝫ jwdit war giffwit aff holofernis a'godelom Oc tia'llit ſom hon ſia'lff ta'dhan ha'mptade jnſa'tte hon til a'wigx tiidꝫ
30. amynnilſe Aller almoghen war gladlynter/ oc frøgdſambir j theris a'nlitom/ Oc j tree maanadha j ſlagh huldo the frøgdeliga gla'di mꝫ jwdit/ mꝫ tha's ſighers

amy*n*ne A'n a'ptir the daghana foor hwar hem til ſin
Oc jwdit bleff høgtideliga vphøgt j bethulia/ oc a'r- Sp. 779.
ligaſta owir alla*n* iſr*ae*ls almoga Jnføddir war he*n*ne
renlekx ka'rlekir/ ſwa at hon ey wiſte aff ma*n*ne. ſi-
dha*n* he*n*nes man Manaſes doo ¶ J alla høgtides da-
gha gik ho*n* vppenbara j ſtore a'ro Oc bleff j ſins
bondes hwſe j C/ oc v aar gaff ſyna møø fra'lſſa/ oc
a'pther ſin dødh iordhadis na'r ſyno*m* ma*n*ne j betulia
Alt iſr*ae*l gra't he*n*nes dødh vij dagha/ a' ma'da*n* hon
liffde fantȝ enghin ſom drøffde iſr*ae*l Oc ey j ma*n*gh
aar a'ffther he*n*nes dødh/ tha'n daghe*n* ho*n* ſigrin wan
aff olofferne/ haldȝ ha'lgher aff hebreis jn til the*n*na
dagh. Loff oc a'ra wari gudhi før the ha'lga frwna
nw a' før vta*n* a'ndha Am*en*

ESTHERS BOK.

Jncipit liber heſter

Jkonungx aſweri daghom ſom regerade aff jwdeam/ oc jn til ethiopiam owir cxxvij landʒſkap/ tha han ſath j ſins rikis ſa'te Stadhen ſuſi war begynnilſen til hans rike A tridhia areno ſins herra dømes giorde han ſtort ga'ſtabudh allom høffdinghom/ Oc ſynom vndirdanom them ma'ktogaſta aff perſarom/ oc a'dhlaſtom aff medis Oc allom landʒ ſoghatom/ oc a'mbitʒmannom at han wille bewiſa/ oc kwngøra ſins rikes ſtora a'ro oc manga rikedoma Til at roſa ſith ſtora wald oc mykla a'ro/ hulkit ga'ſtabudh ſom ja'mpt ſtodh j C oc lxxx dagha/ Naar the daghana waro nw na'r lidhne. bødh han alla them ſom ſwnnos j Suſi ſtad for then ſtørſta oc til then mintʒſta. theris ga'ſtabudh la't han beſynnerliga redha owir vij dagha j yrtagardenom moot ſkogen/ hulken ha'rliga oc konſteliga war til ſnikkadher At langt oc klogt ware ther aff ſa'ghia a'llir ſcriffwa/ alle the ſom budhne vaaro drukko aff gull karom Oc mʒ ympſe karom baaros jn ra'ttene/ vinet war thʒ ypperſta ſom tolkom konunge wa'l høffdes Oc nogh rikliga allom ſka'nktis/ togh war ther enghin ſom naghon nøddhe til at dricka/ vtan ſwa haffde konungen beſtiktadh at en aff hans høffdingom føreſtodh hwart bordh hulke til ſaagho/ at hwar ſkulle thʒ faa ſom honom aat lyſte ¶ Drothning vaſti hult oc ſa'rdelis ga'ſtabudh mʒ frwr oc møør/ oc a'rlighom qwinnom J palacio. ther konungen pla'gadhe wara Nw om ſywnde daghen

Sp. 780.

tha konungin wart wa'l glader oc børiade innantil at wa'rmas aff ſtarko wiine/ bødh han vij ſynom bitʒarom ſom dagliga thia'nto føre hans bordhe/ at the ſkullo jn ledha drothningena fore konungen ſa'thiandis gull krona a hennes huffwodh/ ther vppa at han wille bewiſa allom høffdinghom oc menogha almoghanom hennes fa'grindh/ før ty at hon war ganſka fagher An hon forſmadde oc ey aktade konungxſens budh/ ſom han henne budith haffde hwar føre konungin mykit wredgadis oc vpfyltir mʒ ſtore grymheet Aatſporde the wiſaſta herra ſom altidh ſaato honom
Sp. 781. na'ſte/ a'ptir hulkars raad han oc giordhe alla ſyna ga'rninga thʒ waaro ſiw ha'rtuga/ aff perſarom oc medis klokaſta ma'n j allom laghom/ them aat ſporde konungen huat doom vaſti drotninghen war wa'rdh hwilken ey wilde gøra thʒ konungin henne budhit haffde ¶ Tha ſwaradhe then fra'mſte konungenom aa høranде oc allom androm/ Ey eens brøt vaſti drotningh mothe konungen vtan ja'mwa'l mote alla herra oc førſta/ ſom a'ru j hans landhom/ Før thy at hennes fortreet oc olydhna gaar offwir all landh til alla qwinnor/ at the oc ſkuli ſyna ma'n forſma oc ſywordha Sighiandis ſwa mʒ ſigh/ konungh aſwerus bødh at drotningh vaſti ſkulle jngaa til honom/ oc hon ey vilde Oc thy føre hennes a'ptirdøme ſkulu alle høffdinga huſtrwr ſammaledis forſma ſyna ma'n Oc theris budh oc vilia/ oc thy a'r konungin ra'tteliga vredher oc thy om tik ſwa ta'ckis herre konungh/ vt gange budh a'pther thynom wilia Oc ſcriffwa a'ptir waar vppenbara lagh hulkin enghen maa moteſtaa/ At drotningh vaſti aldrigh hær a'pther komme jn føre konungen/ Vtan hennes rike taghi en annor hennes ba'tre/

oc thȝ kwngøris owir alt thit rike At alla huſtrwr
halle j hedher oc wørdning ſyna mæn/ hwat the a'ru
rike æller fatighe ¶ Thȝta raadh ta'ktis wa'l konungh-
enom/ oc allom hans høffdingom Thy ſkreff oc ko-
nungen owir all ſiin ryke Oc pa allas thera maal oc 5.
twngha lagh/ at alle ſkullo thȝ førſtaa oc fulfølgia/
at mænnene ſkulu wara forma'n oc radhande j ſynom Sp. 782.
hwſom/ oc qwinnonar wari thera vndirdane

Capitulum ſecundum

Hiis itaqȝ geſtis ꝛc ¶ Tha thȝta wart a'ndat/ oc 10.
konungxſens wredhe haffde ſik ſaktadh kom vaſti
drotningh j hogh hwat hon giort haffde Oc hwat
henne ther føre ha'nde/ tha ſagde konungxſins tia'nara
ſin j mællan/ wi ſkulom vpſøkia warom konunghe tia'-
niſto møor them ſom iomfrwr a'ru oc faghra/ Thy ſæn- 15.
dis bud owir alt riket tholka vpleta Oc in j ſtadhen
Suſi lata komma oc antwardas jn j frw ſtuffwona wn-
dir egei ha'ndir/ ſom war qwinnonna gømare oc før
ſtandare Oc them ſkulle ſkikkas alla handa kla'dir oc
prydilſe/ ſom konungxligom jomfrwm tilhørir Oc hul- 20.
ken ha'ltȝſt j blandh them ta'k wardher j konunxſens
aſyn owir alla andra/ hon ſkal regera j vaſti ſtadh
oc rwme ¶ Ta'ſſin talan ta'ktis konungenom/ oc thy
bødh han at ſwa warda J them thyma war j ſamma
ſtaden ¶ En jwdeus Mardhocheus aat nampne/ ſom 25.
tith war førdher aff iherusalem/ tha flere fanga tha'-
dan førdos/ han vpfoſtradhe ſins brodhers dotther/
Heſter aat nampne/ ſom miſt haffde bade fadher oc
modher/ hon war en reſogh oc fagher mænniſkia.
owir alla matto/ hulka mardocheus haffde ſigh tagith 30.
før ſyna eghna dotter/ Nw lop konungxſins budh oc Sp. 783.

breffdagara owir alt rikit Oc manga ſkøna oc dæ'gheliga jomfrwr vpſøktos. Oc kommo j ſtadhen ſuſis oc anthwardados egeo them at klæ'da oc hærliga rykta/ J bland andra wart oc heſter honom antwardat øffwas oc læ'ras j blandh konungxliga qwinnor/ Æn tha konungen ſik hona ſee. tæ'ktis hon honom wæ'l før hans øghon Oc hon fan nadena j hans aſyn. tha bødh konungen Egeo at han ſkulde latha ſkynda all the prydilſe henne borde haffua Oc ther til ſkulle han henne antwarda vij andra iomfrwr/ alla fæ'gherſta/ aff frw ſtuffwonne. hon oc hennas vij thæ'rnor ſkullo hæ'rliga tilſnikkas mz alzſkons prydilſe ¶ Æn heſter enghom kungiordhe ſith folk æ'llir fæ'dhernis landh/ før thy at Mardocheus haffde henne thz førbudit Oc thy gik han atyr oc fram hwar dagh om thz hwſedh/ the vtwalda jomfrur inne gømdhos læ'tandis ſigh vardha om heſters helſo/ Oc aktade wetha hwat henne ſkulle hæ'nda ¶ Nw tha hwars thera thyme kom/ at hwar jomfrw æ'ptir andre ſkulle jngaa til konungen. Oc all thera ſkrudh oc prydilſe war til redha Tha ſkulle hon ſom førſt jngangande war j vi maanadha daghliga ſigh ſmøria mz pors olyo Oc andra vj manada mz androm konſteligholm ſmørilſom oc wæ'lluktande kryddhom ¶ Æn
Sp. 784. tha hwar thera jnkom til konungin hwat hæ'lſt hon beddis til prydilſe/ ſom henne tæ'ktis wart henne thz ginſtan flyat/ Oc the ſom om afftonen jngingo til konungen/ the gingo wt om morgonen Oc ſwa in j eth beſynnerligit palacium/ owir hwilkit radde ſaſagatz/ ſom ſtodh føre konungxſins ſæ'ngadeyom Oc ſidhan matte hon ey andra fæ'rdh jngaa til konungen wtan konungenom tæ'ctis Oc henne beſynnerliga widh ſith nampn næ'mpnandis atir til ſigh kallade/ Tha thymen

kom at a'ptir jomfrwna tall oc ſkickan heſter Mardochei
brodherdotter/ ſom han haffde ſik til dottir ønſkat oc
vpføt bordhe jngaa til konungen ¶ Aktadhe hon
enkte tolkin prydilſe ſom andra jomfrwr/ vtan hwat
ha'lȝſt Egeus henne ſkipade til prydilſe ther la'th hon
ſigh nøgia mȝ fføre thy at hon war ſia'lff aldra fa'gerſt
Oc hennes oſigelige va'nleker giordhe henne allom
ta'cka oc a'lſkeliga/ J ſiwnde aareno hans konungx
døme/ leddis heſter jn til konungin aſwerum til hulka
han genſtan fik ſtørſta ka'rlek owir alla andra qwin-
nor/ Oc hon fan naadh oc miſkundh na'r honom owir
alla andra jomfrwr ¶ Han ſatte rikeſins krono a
hennes huffwodh/ oc la't henne regera oc ſtyra j vaſti
ſtadh oc rwme Oc han bødh genſtan til redha hærli-
git ga'ſtabudh allom ſynom høffdingom oc wndirdanom/
føre heſters ſamføgilſe oc bryllop/ føre henna ſkuld
giorde han oc nadher/ oc a'rffwodȝ aff ſlagh owir all
ſin rike oc begaffwade han badhe fatigha oc rika Sp. 785.
ympneliga a'pther ſynne konunxlige wa'rdughet ¶ Nw
tha andra fa'rdh ſankadis iomfrwr til konunxſens pala-
cium. Vaktade mardocheus alt ia'mpt føre konungxſens
dør Oc ey haffde heſter a'n tha kwngiort a'llir vppen-
barat ſith fa'dernis landh/ a'llir ſith ſla'kte a'pther mar-
dochei forbudh Oc alt huat han henne bødh thȝ giorde
oc heſter ſwa nw ſom tha han henne litȝla vpfoſtra-
dhe oc fødde ¶ Thȝ ha'nde mardocheo wakande før
konungxſens durom/ at twe konungxſens dora va'ktara
bagathan oc thares wordo wrede/ oc dictadho raadh
ſyna ma'llan/ at ſtaa vp moot konungen oc ſlaa han
j ha'll ¶ Thȝta hørdhe oc wndirſtodh mardocheus
hulkit han oc genſtan kwngiorde heſter/ oc hon fram-
delis konungenom aff hans mwnne/ thȝ wart ranſakat

oc fwnneth j ſannindh Oc the badhe haʼngdos j en galgha. thȝta laʼt konungin ſcriffwa j ſyna taʼnkia bøkir/ Actandis nagot ſin atirgaʼlla Mardocheo/ at han hans liff raʼddade/ oc forwarade oc ſwa ſcreffs thȝ aʼrindit jn j konungxſens bøkir

Capitulum iij

POſt hec rex aſſwerus ꝛc Ther aʼptir vphøgde konungh aſwerus Aman oc ſatte honom ſigh naʼſt offwir alla ſyna høffdinga Swa at alle konungſens tiaʼnara ſom huldo før hans dwrom ſkullo falla a knaʼ før aman ¶ Swa opta han jn gik aʼller wt fran konungen/ før thy at konungen haffde them budith at ſwa gøra/ Aʼn mardocheus enſamin ey fwl før honom a knaʼ oc giordhe honom enga vørdningh/ tha ſagdo konungxſens døra ſwena til honom hwi forſwmar thu enſamen konungxſens budh oc wilia ¶ Tha the thȝta offta ſagth haffdo/ oc han thȝ enkte ſkøtte. kungiordho the thȝ aman/ wiliandis førſøkia aʼn han wille bliffwa vidh ſin ordh/ før thy at han haffde them kungiort at han war jwdeus oc dyrkade ſannan gudh Tha aman thȝta hørde oc fulleliga fan at mardocheus ey bøgde ſin knaʼ føre honom/ oc ey giordhe honom hedher aʼller naghra vørdningh/ wart han ſtorliga vredher Oc wille thȝ ey haʼmpnas offwir han enſampnan/ maʼdhan flere aff jwdeis vaaro j konungxſens rike/ vtan vndir eens fordaʼrffwa oc forhaʼria alt jwda folkit oc the ſlaʼktena

Sp. 786.

AA tolffte aareno aſſweri konunxdøme/ ſagde til honom Aman hær aʼr enna handa folk vtwith/

owir alt idhert rike Oc aatſkilt hwart fran androm/
the haffwa ny oc ſa'rdelis lagh oc ſidhwa'nior Oc ther
owir enkte halda aff idhert budh a'ller domom/ Oc
j withen thꝫ wa'l at th[ꝫ] a'r ey nyttugt j idhro rike
At the haffua ſin framgangh/ oc vphøghias moot ri- 5.
keſins jnbyggiara Om idher ta'ckis giffwen owir them
domen at the ſkulu forda'rffwas ¶ Tha wil iak jn-
la'ggia j idhert ſatabwr/ xM pwnd gul oc ſilffwer Oc
genſtan togh konungen gulringen aff ſynne hand oc
fik han aman iudhanna fiendhe/ oc ſagde thꝫ gull oc 10. Sp. 787.
ſilffwir/ thu mik loffwade bliffwe tith eghit Oc gør
aff thy folkeno huat ha'lſt tik ta'kkis/ oc genſtan ſa-
mankallade han alla konungxſens ſcriffwara Oc la't
ſcriffwa breff til alla landꝫ herra oc foghata owir alt
rikit/ til alla handa folk oc j hwario maale/ at alle 15.
ſkullo thꝫ førſta. breffwin ſcriffwas aff konungxſens
mwnne Oc jnciglados mꝫ hans gulringh/ oc vtſa'ndhos
mꝫ breffdragharom oc løparom/ haſteliga offwir alt ri-
kit at alle jwdei hwar ha'lſt the kwnno finnas vnge
oc gamble Ma'n oc qwinnor oc theris barn ſkuldho 20.
alle dra'pas/ oc førgøras paa en beſtiktadhan dagh
owir alt landit ſom war xiij dagh j marcij maanade
Oc alle theris haffwor ſkuldo ſkøfflas/ then ene da-
ghen war allom førelagdher j allom breffwom At alle
ſkullo endra'kteliga ſigh redha/ pa honom førgøra alla 25.
jwdana/ Snart lupu løparana offwir alt riket/ før thy
at konungxſens budh a'r ey got førdrøia. Oc førſt j
Suſis ſlogx konungxſens dombreff owir alla kirkio
døra Aman tilredde ſynom wenom ſtort ga'ſtabudh
gingo alle jwdhana grathande oc førgiande hwar widh 30.
ſigh/ enghin gat taladh widh tha'n andra

iiij capitulum

QVe cum audiſſet Mardocheus ꝛc Mardocheus thȝta hørandis ſpleet han ſwndher ſin klæde jførde
Sp. 788. ſigh j en ſæk/ oc ſtrødde aſko a ſith huffwodh oc
5. gik ropande oc venggande ſigh/ om alla ſtadȝſens gathor/ bewiſandis allom ſins hiærta ængxl oc ſwa gratande gik han jn føre portin/ til konungxſens palacium/ hwaris enghen matte jngaa mȝ drøffwilſins klædher/ ſwa at j alla ſtædher køpſtadhom oc torpom/
10. ther tolken breff wordho læſin/ war j bland alla jwdha ſtørſta ſorgh oc graather/ Alle faſtadho oc gingo j haar klædhom oc liggiandis j them om nætrena J thy gingo drotninghena doreſwena Oc hennas møyiar jnfore henne oc kungiorde at mardocheus [ſwa] klæddher/
15. ſtodh vte føre palacio/ hon thȝ hørande/ wart ſtorliga førfæradh/ oc ſænde honom genſtan clædher oc badh han føra ſigh j them huilken han togh ey anamade/ hon ſænde æn en aff ſinom tiænarom til mardocheum/ førhøra hwat honom ſkadde/ hulkom han kwngiorde
20. all ærende Oc at aman haffde loffwat konungenom offmykit gull oc ſilffwir før alla jwdhanna liff/ at han matte them alla dræpa. han ſik oc budheno vth ſcrifftena aff konungxſens breffwe/ ſom hængde j ſtadenom ſuſis oc badh ſaa drothningene the ſcript at læſa Oc
25. badh honom bidhia henne at hon wille gaa in føre konungen oc bidhia han oc blidka før ſyno folke ¶ Tha ſændebudit haffde alt thȝta ſagt oc kungiort heſter/ wart hon mykit drøffdh oc ſænde atir ſith bud til Mardocheum j tæſſe matto/ thȝ ær allom witherligit
Sp. 789. 30. j allo rikeno at hwar hælȝſt man ællir qwinno jngangher o kalladh j Jndra hwſit ther konungen ær inne honom ær ey annat føre æn dødhen/ Vtan at konun-

gen ræcker honom gulriifit ſom han haffwir j ſynom handom til fridzſens tekn/ at han ſith liff behaller hwru maa iak tha til dirffwas. at jngaa til konungen/ ſom nw owir xxx dagha. ær ey til honom kallat ¶ Tha mardocheus thzta hørde bød han atir heſter til j ſwa matto. thænk ey thz at thu tik enſampna ſkuli kunna frælſa før ty at thu enſampmen aff allom jwdhom ær nw j konnungxſens hwſe ¶ Om thu nw ſwa tigher jwdei the wardha frælſte j andra matto/ thu oc thins fadhers hws førdærffwas Oc hwar weth at thu ther føre ær kalladh oc vorddit drotningh at thu j tolke nødh ſkuli thit folk frælſa ¶ An ſænde eſter mardocheo tæſſen ordh. Gak oc ſamanſanka alla the jwdeos ſom thu findher j Suſis oc bedhin endrækteliga føre mik/ innan tree dagha ſkulen j hwatzſke æta ællir dricka Oc iak mz myna mør wil oc ſamaledis faſta. oc ſidhan vil iak jngaa før konungen/ mothe laghen gørandis. at iak jngaar okalladh/ antwardandis mik badhe j nød oc j dødhen mardocheus gik j ſtadhen oc giorde ſom heſter honom bødh

Die autem tercio ꝛc Tridhie daghen jfordhe ſigh heſter ſiin høgtidis klæde/ oc ſtodh j Jndre hwſeno/ innan føre konunxſins palacio/ oc han ſath a ſyno ſæte mothe dørenne/ ſwa braat han fik ſee drotningena heſther ſtandandis/ tæktis hon før hans øghon Oc vt rækte mothe henne gull riifit/ ſom han j handinne haffde æn hon framgangandis kyſte ſkatan a riſeno/ tha ſagde konungen til henne/ hwat wilt thu drotningh heſter hulken ær thin bøn/ Om thu æn bedz halfft mit rike thz ſkal tik giffwas/ hon ſwarade konungenom om ſwa tæckis idher tha bidher iak/ at j

Sp. 790.

oc aman komen badhe at a'ta mꝫ mik j dagh/ thy at iak haffwir reet mot idher badhom ginſtan ſagde konungen til ſyna tia'nara/ kallen Aman ſnarliga/ ath han lydhe heſthers budhi/ the kommo badhe konungen oc aman/ til ga'ſtabudit them til reet war aff heſter/ konungen drak manliga got wiin/ oc børiade hethna j ſkallan ¶ Tha ſagde han til heſter hwat bedis thu at tik ſkuli giffwas/ Allir hulkit a'r thꝫ thing thu bedhis Om a'n thu bedhis halfft mit rike thꝫ ſkal tik warda/ heſter ſwarade thꝫta a'r min bøn oc aſtwndan/ om iak haffwir fwnnit nadh j konungxſens aſyn oc om honom ta'ckis mik vnna thꝫ iak bedhis/ tha komme a'n konungen/ oc aman j morghon til ga'ſtabudit/ jak haffwir them reet Oc tha j morghon wil iak kungøra konungenom min wilia/ tha'n daghen mot qwa'llenom gik aman fran konungen gladher oc kaatir/ a'n tha han fik ſee mardocheum ſitiande før palacij dør
Sp. 191. oc ey vpſta mote ſigh vthan ia'mwa'l ey ſigh røra aff ſino rwme a'llir ſa'te/ vart aman ſtorliga wredher oc lønandis ſyna vrede gik hem j ſith hws Oc ſaman kallade ſyna wener huſtru oc føner/ Oc fore them roſade ſigh aff ſynom mykla rikedomom oc mangha ønir/ oc mꝫ hwat a'ro konungen haffde han vphøgt owir alla ſyna høffdinga/ Oc a thꝫ ſitſta ſagde han at drotningh heſter kallade jngen annan mꝫ konungen j ſith ga'ſtabudh vtan honom Oc at han a'n j morghon ſkulle mꝫ konungen a'ta na'r henne/ oc ſagde framdelis Nw a'n tha at iak tolkit haffwir togh ra'knar iak mik ſwa ſom alꝫenkte haffwa/ ſwa la'nghe iak ſeer mardocheum jwdeum ſithiande fore konungxſens palacium ¶ Tha ſwa war ſagt radde honom hans hwſtru oc flere hans wener/ la't vp reſa en galga/ l. alna

høghan/ oc morgon arla gak til konungen oc bedʒ at mardocheus ther j haʼnggis Oc ſwa gaar thu ſidhan gladher mʒ konungen til gaʼſtabudit/ honom taʼktis waʼl radith oc lætʼ mʒ enne haſt til redha galghan

NOctem illam duxit rex ꝛc Thʒ haʼ[n]dhe at konungen/ kwnne enghin ſompn faa om the nattena thy badh han fram baʼra ſyna taʼnkia bøkir j hulkom all aʼrende beſcriffwen ſtodho/ Oc tha ſom laʼnge war før honom laʼſit. kom oc thʒ aʼrendit fram hwru Mardocheus haffde forwarat konungin oc raʼddat hans liff. tha hans twe doroſwena wildo honom myrdha ¶ Tha konungen thʒ hørde ſagde han hwat aʼro aʼllir widhergaʼl haffwir mardocheus fangit/ før the ſtora trohetina/ hans tiaʼnara ſwaradho oc ſagdo/ enkte mʒ allo haffwir han ther føre fangit Genſtan ſagde konungen hwar ſtaar ther før dørena/ Aman han war nw jn kommen/ at radha konungenom laʼta vphaʼngia mardocheum j then galga han honom reeth haffde ¶ Tha ſwarado konungxſens tiaʼnara. aman ſtaar haʼr wte. konungen badh latha han jn kommə/ tha han var inne Sagde konungen. hwat ſkal gøras them manne/ hulken ſiaʼlffwir konungen wil hedhra oc vphøghia. ¶ An aman taʼnkiandis widh ſigh at konungen enghen annan wille aʼra wtan honom Swarade oc ſagde then man konungenom taʼckis aʼra han ſkal jføras konungxligh klaʼdhir oc ſaʼtias pa en haʼſt/ aff konungxſins ſtalle oc konungx krona ſkal ſaʼtias pa hans huffwod/ oc then ypperſte ſom naʼſt aʼr konungenom j blandh alla hans høffdinga/ han ſkal ledha hans haʼſt owir alla ſtadʒſens gator/ ropa oc ſighia. ſwa ſkal han hedhras hulken haʼlʒſt ſiaʼlffwir konungen wil hedhra

Sp. 792.

¶ Tha ſagde konungin til honom/ la'th tik lidha tagh kla'dhen oc ha'ſten then ba'tʒſta Oc gør Mardocheo jwdeo ſom vthe ſitter fore palacio/ alt thʒ thu haffwir nw ſakt Oc tilat thu ey thʒ mintʒſta ther aff nidher-
Sp. 793. 5. la'gh[a] a'ller forſwma. ¶ Aman matte tagha kla'dhen oc ha'ſten/ oc jſøra Mardocheum. konungxligha krona ſa'thiandis a hans huffwodh Oc ther na'ſt gaa oc ledandis hans ha'ſt om alla gathor Oc roopa. tolken hedher a'r han wa'rdher hulken ha'lſt ſia'lffwir konun-
10. gen vil a'ra ¶ Tha thʒta war ſwa giort ſkyndadhe ſigh mardocheus atir at ſtaa fore konungxſens palacio Oc Aman gik ſørghiandis til ſith heman/ mʒ bara hoffde. han kungiorde ſynne hwſtru oc ſynom wenom alt hwat honom war ha'nt oc tilkommet ¶ Tha ſua-
15. rade then wiſaſte aff hans raadgiffwarom oc ſagde/ Om mardocheus a'r aff jwdʒſka ſla'kt for hulkom thu børiade nw falla/ ey kan thu honom ſtaa a mothe vtan thu faller vndir eens føre hans aſyn/ A'n them thʒta talande kom konungxſens ſa'ndebudh/ oc ſnarliga
20. twingado han at gaa til ga'ſtabudit/ ſom drotningen heſter honom reet haffde

Capitulum vij

JNtrauit itaqʒ rex &c konungen oc Aman gingo j ga'ſtabudit oc drukko mʒ drotningenne a'n konun-
25. gin nw gladher wordhen Sagde andra ſa'rdh til heſters hwat a'r thin bøn heſter at tik ſkuli giffwas Oc hwat wilt thu at gøras ſkal. om thu ja'mwa'l halfft mith rike bedʒ thʒ ſkal tik varda hwlkom heſter ſwarade Om jak haffwir ſwnnet nadhena før thynom
30. øghom O herre konungher oc om tik ſwa ta'ckis tha
Sp. 794. giff mik oc høør myna bøn om mit folk/ Før hwilkit

iak nw bidher/ ſør thy at iak Oc alt mith folk oc
min ſlaʼkt aʼrom all forradhne At wi ſkulom nidher
ſlaas/ draʼpas oc fordaʼrffwas Jak wilde at wi mattom
haʼller ſaʼlias til aʼwigha traʼla. thȝ ware oſſ myndre
ſkam oc ſkadi oc mȝ grat at lidhande/ aʼn nw haff-
wom wi en ſtørre owen hulkens grymheet falle pa
idher herre konungir/ Tha ſwarade konungen oc ſagde
huilken aʼr then/ aʼllir hwat mak[t] haffwir han taʼſſ.
ſom thȝ wil gøra heſter ſagde/ waan vaʼrſte fiaʼnde oc
owen aʼr taʼſſen Aman/ hulket han høøra[n]dis genſtan
bliknade oc ſkaʼmdis Ey thørrandis mera komma før
konungxſens øghon aʼller drotningena Snart ſtodh ko-
nungen wp wredher oc gik vt j ſin traʼgaardh ¶ Aman
ſtodh oc vp at bidhia drotningena om ſith liff. ffør thy
at han vndirſtodh waʼl at konungen mente honom ont
oc enkte got ¶ Aʼn tha konungen kom j gaʼn aff traʼ-
gardenom jn til heſter. ffan han aman lighgiande pa
ſaʼnghenne j hwilke drotningen plaʼgade liggia Oc ſagde
ſee wil han ey ſkaʼmma myna drotningh haʼr j mynne
naʼrwarilſe Ey war thȝ ordit waʼl kommet aff ko-
nungxſens mwn at genſtan ſprwngo konungxſins tiaʼ-
nara til. oc holdo før hans øghon tha ſagde en aff
konungxſins fraʼmpſta tiaʼnarom ¶ See galgen ſom
han haffwir reet aat mardocheum ſom raʼddadhe ko- Sp. 795.
nungxſins liff/ ſtaar j Amans hwſe. l. alna høgher
Tha ſagde konungen ginſtan haʼngen han j ſamma gal-
gan. Oc ſtrax wart Aman haʼngdher j ſamma galghan
han haffde reet mardocheo oc genſtan ſaktadis ko-
nungxſens wredhe

viij ca[pitulum]

DJe illo dedit rex ꝛc Om ſama dagh gaff konun-
gen drotningh heſter Amandȝ hws oc heman Oc

mardocheus wart jntagen aff konungen J hans palacium fore hans aſyn. før thy at tha ka'ndis drotningen vppenbarliga at mardocheus war hennes fadhers brodher/ tha togh konungen gulringen ſom han haffdhe budith tagha aff aman Oc gaff han mardocheo. A'n heſter ſatte han owir ſith hws oc alla ſyna haaffwor/ oc ther til fiøl hon nidher fore konu[n]gxſens føter Och mz graatandis tharom badh hon konungen thz han wille atirkalla tha'n wranga domen oc ſtora ora'tten ſom Aman haffde giort mothe jwdhana oc hennes ſla'kte Oc genſtan vtra'cte konungen moot henne gull ſpirona/ til mildhetzſens tekn/ at hon war bønhørdh j ſinne bøn A'n hon vpſtandandis ſtodh fore konungen oc ſagde/ om konungenom ſwa ta'kkis oc haffwir jak fwnit nadh j hans aſyn/ at myn bøn ſkulle høras Tha
Sp. 796. ſcriffwes ny breff. twa'rt a moot them ſom Aman haffwir latidh ſcriffwa owir alt rikit om jwdhanna fordarff/ hwru gither iak lidhit mins folkx ora'tta dødh/ oc theris nidherſlagh ¶ Tha ſwaradhe konungen til heſter oc mardocheo Amans hws haffwir jak giffwit heſter Oc han la't iak vpha'ngia j galgan thy at han til dyrffdis ſyna hand la'ggia pa jwdeos/ ſcriffwen thy allom jwdeis til. a konungxſens wa'gna ſom idher ſia'lffwom ta'ckis Oc jnciglen breffwen mz min gulring ffor ty. at tolkom breffwom matte engin mote ſtaa Genſtan ſaman kalladis alle konungxſens ſcriffwara/ oc la'rde ma'n mz hulke mardocheus ſcreff Aff konungxſens mwnne breff til alla høffdinga. landz herra oc fogatta owir all landh oc rike/ fra jwdeam oc til Etiopiam pa all maal oc twngo lagh. at alle ſkullo them kunna vndirſta hulken breff ſnarliga

kommo

kommo owir alt riket mz myndughom breffdragharom/
hwilke all the gambla Amans breffwen ſkullo ryggia
Oc til enkte göra mz tæſſom nyiom J hulkom konun-
gen bødh at jwdane ſkullo ſampnas j alla ſtædher oc
landz ændom/ oc ſtaa manliga før ſiin liff Oc j hælſlaa
alla theris owenir oc fienda mz huſtrwm oc barnom
Oc gaff konungen alla theris haffwor til ſkøfflingh. oc
war ſatter j breffwen owir alt rikit en hæmpnilſe
dagher ſom war xiij daghen j marcij maanadhe Oc Sp. 797.
thzta var ændalykten æller ſynnet j konungxſens breff-
wom til allom them hans vnderdana waro/ owir all
hans rike At the ſkullo wetha jwdhana redhobona wara
til at tagha hæmpdh owir ſyna owenir/ alt j fændher
lupo breffdragarane wt at fwlkompna konungxſens budh
Oc hans dom breff hængdis vppenbart j Suſis Nw ni-
dhergik mardocheus fran konungenom aff palacio ſki-
nandes ſom ſolen j konungxlighom klædhom oc beſath
mz dyrom ſtenom bærandis gulkrono a ſith huffwodh
Oc hans mantil aff pwrpura oc ſilke J allom ſtadenom
wart tha ſtor frøgd oc glædi for thy at tha ſyntis jw-
deis vprinna nyt liws frøgdh oc hedher Swa at j alla
andra ſtædher och landzſens ændhom hwart hælſt ko-
nungxſens breff kommo wart ny oc ſtoor glædhi/ gior-
dis ſtort gæſtabudh oc holdos høgtidher/ ſwa at man-
ghe aff hedningom gaffwo ſik j Jwdhanna lagh oc liff-
werne/ them til hugnadh. hedher oc æro før the ſtora
ſorghena Aman them giorde til førena

Capitulum ix

JGitur duodecimj menſis ꝛc Nw føreſtodh xiij da-
ghen j Marcij manade hulken Aman haffde ſtadgat

j ſynom breffwom til almæ*n*neligh jwdhanna dødz dagh Æptir hwilken breff hedhninga*n*a ſigh reddho at fulkompna theras grymhet owir jwdeos/ kom oc ny tidhende j mardochei breffwom til alla jwder/ Æt the
Sp. 798. 5. pa ſamma dagh endræ'kteliga ſkullo ſigh ſampna j hwar ſtadh oc landz æ'ndom til at wæ'ria ſith liff oc hæmpnas owir hedhninga*n*a/ hulke ſigh oc gladeliga ſampnade oc engin war then ſom torde ſigh mote them røra Thy at ſtoor ræddduge gik aff them j blandh alla
10. hedhninga/ mæſt før thy at alla domara ſogotta oc almoghans høffdinga/ roſadho oc vphøgdo jwdeos Føre mardochei ræddoga/ hwilkan the hørdo wara taghnan j amandz ſtadh at føreſtaa konungxſens palacium Oc regera alla hans thiænara. Oc thy vphøgdes dagh*om*
15. mera hans rykte J hwars mantz mwne/ hwar føre giorde jwdei ſtoran ſkadha owir ſyna owenir ſlaandis j hæll alla them ſom førekommo atirgællandis them thz the jwdhomen reet haffdo. ſwa at [j] ſamma konungxſens ſtadh Suſis ſlogho the v c mæn/ før wtan x. amantz
20. ſøner ſom waro theris ſtørſte fienda/ Tha the waro ſlagne wildo the enkte tagha aff teris haaffwor/ genſtan wart theris tall ſom ſlaghne wordho j ſuſis kwngiort konungenom/ tha ſagde han til drotningena hær j ſtadhen ſuſis. haffwa jwdei ſlaghit v c. mæn oc the
25. Førſta x Amantz ſøner hwadh manſlagh kan thu prøffwa at the gøra owir alt wart rike/ hwat bedis thu mera æller huat wil thu at iach ſkuli biwdha at gøra. hon ſwarade/ om idher ſwa tækis giffwis jwdhomen
Sp. 799. æn makt at ſwa ſom the j dagh giordho j Suſis/ ſwa
30. gøren oc æn j morghon oc the x amantz ſøner ſom j gæn æru hængis alle vp j galgan oc ſtrax bødh konungen at ſwa ſkuli gøras Oc genſtan hængde ko-

nungxſens dombreff j ſuſis Och x amans ſøner wordo
førſt vphæ*n*gde oc try c mæn j ſuſis ſlagne Æn enkte
togho jwdana aff theris haaffwor/ pa ſam*m*a dagh ſom
war xiij daghe*n* j Marcij manadhe ſtodho jwdana vp
j alla andra ſtæ*dh*er owir alt riket mothe ſyna fienda
Swa at thera tall ſom ſlagne varo ræ*k*te til lxxv M
mæn Oc engin togh nagot æ*ll*ir ſkøfflade aff thȝ them
tilhørde ¶ Træ*tt*a*n*de daghe*n* j Marcio war almen*n*e-
ligh*in* allo*m* jwdho*m* at ſlaa oc hæ*m*pnas owir ſyna
owenir/ paa xiiij daghen lyktadho the ſina hæmpdh
owir alla thera fie*n*da hulka twa dagha. ſtadgade drot-
ni*n*gh heſter oc mardoche*us* hælgan haldas aff allo*m*
jwdo*m* til ewigh tiidh Thy at pa the twa daghana
omwændis thera ſorgh oc drøffwilſe j frøgdh oc glæ-
dhi Oc thy ſkulu the wara glædhi*n*na dagha/ hwar
gøri gæſtabudh oc glædhis ſamqwæmder mȝ ſyno*m* gra*n*-
nom oc fatigho folke ſændo ſyna gaffwor at the oc
nywthe theris glædi

Rex vero aſwer*us* konu*n*gh aſſwer*us* ſkatlagde all Sp. 800.
landh oc rike oc jæmwæl haffſens øør oc holma
hwilkens ſtarkheet vaald oc makt oc høghligh wær-
dughet/ om hulka han vphøgde Mardocheu*m*/ ær alt
inſcriffwit j bøkerna Medor*um* oc per*ſar*u*m* Oc hwru
mardoche*us* aff jwdȝſke ſlæct then fræmpſte oc næſte
konu*n*geno*m* var aſſwero/ Stoor nær alla jwdha allo*m*
almoghano*m* tæcker/ altiidh ſøkiandis ſyna ſlæktes oc
brødhra bæddȝſta Oc altiidh talade thȝ fredhen ſkulle
øka ſyna folke j bland a*n*nor høgligh ærendhe/ ſagde
mardoche*us* Jak amy*n*tes then drøme iak ſeet haffde
betænkia*n*dis tæſſen ære*n*de nw føre hændher æru ¶ The
litla kællan ſom wæxſte j ſtora flodh oc ſidha*n* om-

wa'ndis j dagx lyws/ oc ſwa j clara ſooll Oc a thȝ ſitȝſta vthwidde j mykit watn. thȝ a'r heſter hulka konungen togh ſigh til hwſtru. Oc wilde at hon ſkulle wara drotningh/ An the twa drakana jach ſaagh/ a'r jak oc Aman. An almoghen ſom ſyntis ſaman komma a'ru the ſom førmeentho wtødha oc fordæ'rffwa jwdȝſka folket An mith folk ſom ropade til gudh. thȝ a'r iſrael/ oc herren fra'lſt giordhe ſith folk oc friade oſſ aff allo ondho Oc giordhe ſtoor wndir oc iæmmerligh thing j blandh hedhningæ Mardocheus jwdeus aff beniamin ſlækte ſom bodde j ſtadhen ſuſis/ mæctogher man oc then førſte j konungxſens palacio han ſaagh tolken drøm/ honom hørdis ſwa ſom manga oc høgha
Sp. 801. røſtir Mykit gny oc buldher tordøn Oc iordhabæwan/ oc mykla ooro pa jordhenne Oc ſom twe ſtora draka ſyntos før honom redde til ſtridȝ ſiin j mællan. til hulkens roop alla handa folkx køn vordho vpreſte til at ſtrida mothe ra'twiſa folkit/ Oc thy war then daghen ſkadha dagher mørkens dagher/ æ'ngxlan oc bedrøffwilſe dagher Oc ſtoor ræddughe owir all rykeⁿ/ ra'twiſe ma'n the oc mykit bedrøffdos ræ'dhandis onth oc r[e]dhandis ſigh til dødhen Oc thy ropadho the ſtadliga til gudh. æ'n them ſwa ropandhom/ een lithin kælla vaxte j ſtørſta flodh. oc vtwidde ſigh j mangha bæckia/ lywſith oc ſoolen vpgingho. the ødhmyuke wordho vphøgde oc aatho vp the a'rligha. ¶ Tha mardocheus haffde ſeet thenne drømen ſtodh han vp aff ſæ'ngenne oc ta'nkte hwat gudhi ſkulde tæckias at gøra Oc wilde gæ'rna wetha hwat then drømen ſkulle tydha va'ntandis ther aff hugſwalan

MOrabatur aute*m* ꝛc Han wiſtadis j the*m* tyma-
no*m*. m⁊ twem konu*n*gxſens doraſwa'no*m* Oc fik
vndirſta paa th⁊ ſit⁊ſta theris forakt oc meni*n*gh at the
willo forraadha konu*n*gen ſith liff A'n han vppe*n*bara-
dhe oc kwngiorde theris ſkalkari Th⁊ta wart rant⁊ſakat
oc ſwa fw*n*nit j ſa*n*nindh. oc thy dømdos the badhe
til dødhe*n* ¶ Tha la't konu*n*gen th⁊ in ſcriffwa j ſyna
ta'nkia bøkir/ ſwa oc mardoche*us*/ ta'dha*n* fraa a'pther
konu*n*gxſens budh bleff mardoche*us* j palac*io* Oc fik
hylleſt aff konu*n*geno*m* oc ſtora gaffwor ffør the for-
wariiſe ¶ Ama*n* war j them thyma tha'n a'rligaſte
na'ſt konu*n*gin Oc wilde ſkadha Mardocheo oc hans
folke for the twa forradarana ſom konu*n*gin la'th aff-
liffwa

Rub*rica* Konu[n]gxſens breff The*n*ne aſſ-
wer*us* kalladis andro na*m*pne Artax⁊erces/
oc la's man jn cro*n*ic*is* at han aff mangho*m*
frillo*m* afflade xv ſøner oc C.

Størſte konu*n*gher arthax⁊erces a'ller aſſwer*us* ko-
nu*n*gh fran judea oc in til Ethiopiam owir Cxxvij.
land⁊ſkap allo*m* høffdingho*m*/ oc hærtogho*m*. ſom a'ru
vndir hans walde/ helſa Tha iak war ſtyra*n*de owir
mykin almogha. oc alla wa'rldena haffde vndherbøgt
mino walde/ wille jak engaledis va*n*nyttia my*n*ne
makt⁊ ſtorheet wtha*n* m⁊ mildheet oc lenheet ſtyra
owir wara vndirda*n*a At the j ſpa'kt oc roligheet
vta*n* allan ra'ddugha liffwandis ſkullo nywta fridhe*n*
Allo*m* dødelikom ma'*n*niſkio*m*/ ta'cko*n* oc ønſkelighan
A'n mik beſpøriande aff myno*m* raadhgiffwaro*m* hwru
th⁊ kw*n*ne ba't⁊ſt wardha ¶ Een ſom andra tyktes
owirgaa j troo oc viſdo*m* Oc war a*n*nar na'ſt konu*n*-

Sp. 802.

genom Aman aat nampne vndirwiſte mik ena handa folk wara ſtrøt owir alla wærldena/ haffwandis ny oc fræmande lagh. Oc twært amoot allom androm liffwandis/ wildho føre enkte halla konungxſens doma Oc mz
Sp. 803.
teris kiiff oc miſſæmia nidherſla alla andra folkxſins fridh oc ſæmio tha wi thz fornomom fwnnom wi ena handa folk genſtridughet mot alla andra haffwandis wrangh lagh. oc warom bwdhom mote ſtaa oc forhindra allas waara vndirdana fridh oc ſæmio beſæltom wi thz Aman ſom war owir all war rike oc næſt konungenom/ hwilkom wi hedhradom før waan fadher/ at hwariſt hælzſt han kwnne fynna tolka mæn ſkulle han them lata førgøra aff theris owenom badhe mz hwſtru oc barn Alla pa en dagh at the onyttughe mænnene alle j ſændher nidher til hælwitis farandis atirſatte fridhen j waro rike/ hulken the hær til haffwa førhindrat ꝛc. An mardocheus badh innerliga til gudh. amynnandis alla hans gærninga oc ſagdhe O herre konungh alzwaldogher j thyno waalde æru all thing oc ey ær thæn ſom kan møteſtaa thynom wilia om tik tækis at frælſa iſrael. Thu ſkapade hymmel oc iordh oc alt thz vndir hymmellen innelykkes/ alla tingha herre æſt thu. Oc enghin kan thyno walde moteſtaa thu ſeer oc weth all thingh oc at iak ey føre høgfærdh ællir førtreet. æller for naghra faafængo æras girnilſe thz giorde/ at iak ey dyrkade Aman aldra høgfærdogaſtan før thy fføre iſraelis helſo. haffde iak redha warit kyſſa hans footſpor An iak ræddis myns
Sp. 804.
gudz hedher wændha til naghra mænniſkio Oc at iak ey naghon annan ſkulle hedhra vtan min gudh enſamnan ¶ An nw herre habraams gud myſkwnna thyno folke Før ty at waara owenir wilia os fordærffwa Oc

aff ſkrapa thin arffdell ow*ir* giff ey thin deel. hulke*n* thu atirløſte aff egypto/ høør myna bøn Oc war miſkun*d*ſambir tyno*m* deele vmwa'nt waan graat j frøgdh oc gla'di at wi leffwa*n*dis loffwo*m* thit na*m*pn herre oc ey atirta'p thera mwnna ſom tith loff ſionga. ja'mwa'l alt iſra*e*l mꝫ ſa*m*ma hogh oc bøno*m* ropadho til gudh. før ty at wiſſa dødhen ſtodh the*m* føre

x[ii]ij capitulu*m*

HEſter qu*o*qꝫ regina ꝛc Swa oc heſte*r* drotnin-
gen flydde til gud ra'dhandis foreſta*n*dande vaa-
dha oc affla'ggia*n*dis drotni*n*ga cla'debonadh togh vppa
ſigh drøffwilſens kla'de Oc fore koſteligh oc dyr ſmør-
rilſe. fylte ho*n* ſith huffwodh mꝫ tra'k oc aſko/ hon
twi*n*gade ſin krop mꝫ faſto Oc all the rwm j hulko*m*
ho*n* til føre*n*ne pla'gade frøgdas oc gla'dias vpfylte hon
mꝫ ſyno affreffno haare hon badh til he*r*ren iſra*e*ls
gudh ſighia*n*de ¶ Thu mi*n* he*r*re hulke*n* enſa*m*men
a'r war konu*n*gher hia'lp mik offwi*r*giffna ſom vta*n*
tik haffwi*r* enghi*n* hia'lpare Min waadhe a'r j myno*m*
hando*m* Jak hørde aff myno*m* fadher at thu he*r*re gud
vtwalde iſra*e*l føre alla hedhni*n*ga oc wara førfa'dher
føre alla hedherliga j theris thyma At thu ſkulde a'gha
the*m* til a'wa'rdeliga*n* arffdeel Swa giordhe thu oc
the*m* ſom thu talade Nw haffwo*m* wi ſyndat j thy*n*ne Sp. 805.
aſyn thy haffwi*r* thu oſſ giffwit j wara fienda ha'ndir
før thy wi dyrkado*m* thera affgudha ra'twiis a'ſt thu
he*r*re oc nw aatnøgher ey them at the oſſ twi*n*ga mꝫ
twngaſta tra'ldo*m*/ vtha*n* there handha ſtørk til ra'kna*n*dis ſyno*m* affgudho*m* vilia omwa'nda thyna løffther
oc forda'rffua thin arffdeel/ oc atirta'ppa thera mwnna
ſom tik loffwa Oc wtfla'kkia thi*n*s Tempels oc thins

altaris a'ro at the ſkuli vpta'ppa hedhninganna mwnna at loffwa ſyna affgudha ſtarkhet Oc predica werldzlikan konungh til a'wig tiid herre giff them ey thit wald ſom thz a'rw ey wa'rda/ la't them ey lee j waart niderfal. vtan wa'nt thera raadh pa them ſia'lffwa oc førgør them os hather Mintz herre oc bewis tik j oſſ j warom drøffwilſe thyma Oc giff mik trøſt herre aldra gudhanna konungher/ oc herre owir alla makt Giff mik redheliga talan j mynom mwnne j leonens aaſyn/ oc wa'nt hans hia'rta til waars owens hath. at han førfari Oc flere ſom mz honom halla Oc fra'ls oſſ j thyno walde/ oc hia'lp mik engha andra hia'lp haffwande vtan tik herre Thu ſom all thing weth/ thu weth oc at jak hatar wrangha mannanna a'ro/ Oc widherſtyggis hedningagna fa'ngalagh. thu weth mit forfal at iak widherſtygges alla høgfa'rdh Oc the a'ronne prydilſe Jak ba'r aa myno hoffdhe j mynne bewiſilſes daghom them widherſtyggis iak ſwa ſom qwinnonne orent kla'dhe Oc ey ba'r jak them j tyſtonne daghom/ oc at jak aldrigh aath widh Amantz
Sp. 806. bordh Ey ta'kkes mik oc konungxligha ra'tther a'ller kra'ſeligheter ¶ Thy drak iak [ey] aff thy vine ſom affgudhom offras/ oc aldre taladhe iak thin tia'nirſka ſidhan iak hiit førdis jn til thenna dagh. vtan om tik herre habraams gudh/ herra gud ſtarkir owir alla. høør theris røſt ſom til enghen annan haffwa a trøſta Oc fra'ls oſſ aff wranga mannna handom/ oc mik aff mynom ſtora ra'ddugha

x[ii]iij Capitulum

Et mandauit ei &c O twa'kande a'r at mardocheus han ſkyndade oc badh heſter/ At gaa jn

føre konungen. oc bidhia fore ſith folk oc ſith fa'dhernis landh/ mz tolkom ordhom tha'nk oc mintz dotter pa thins vngdoms oc ødhmiwktz dagha/ hwru thu vpføddis vndir myna ha'ndher ffor thy Aman annar man na'ſt konungen haffwir talat mothe oſſ j dødhen 5. An thu kalla a gudh oc tala før os til konungen/ at fra'lſa oſſ aff dødhenom ¶ Tridhie daghen ther a'ptir/ afflagde heſter drøffwilſens kla'de Oc førdhe ſigh j a'ronna cla'dhe Naar hon nw ſken ſom ſolen j ſynne fa'grindh. badh hon ødmywkliga til gudh alla thinga 10. ſtyrare Oc j nødhom fra'lſare/ oc togh mz ſigh twa ſyna møør widh the andra ſigh ſtødiandis oc vppehaldandis før ſyna klena ſpa'dheet oc vanſkandes cleenhet/ ey gitandis ſia'lff ba'ra a'ller oppehalla ſin klena likama Oc andron møn gik a'ptir oc bar vppe langha 15. faallana aff hennes ha'rliga kla'dhom/ a'n hon ſia'lff mz Sp. 807. rooſinne lith va'nligha beſpred j a'nlitidh mz ta'ckom oc ſkinande øghom lønthe hon oc gømde ſins hogx a'ngxliga drøffwilſe hon Jngangandes hwar døør a'ptir andra kom jn oc ſtadde ſigh mote konungen ſithiandis 20. a ſyno konungxligha ſa'the oc ſkinande j gull oc dyrom ſtenom Oc thy war han badhe ha'rlighin oc ra'delighen j ſynne vpſyn An tha han vplyffte ſith a'nlith oc mz brinnande øghom teedhe ſins bryſtes wrede/ bliknade all drotningen Oc ſtoddhe trøtta huffwodit 25. widh andra ſyna møø. An j thy omwa'ndhe gudh konungxſens ſtranghet j lioffwa mildheet. ſwa at han førfa'radher ſprangh vp aff ſyno ſa'the/ oc vppehallandis henne j ſynom fampne ther til hon atirkom til ſith ſynne mz tolkom liwffwom ordhom blidkade hennes 30. a'ngxliga cleenhet/ hwat a'r tik min ka'ra heſter Jak a'r thin brodher ra'dz enkte Ey ſkal thu dø før thy/

ey a'ru the laghen giffwen a'llir giordh fore thina ſkuld vtan før almoghan Gak thy fram/ oc tagh pa konungxſens ſpiro. henne a'n tigiande/ lagdhe han gulriiſet offwir hennes hals oc kyſte hona oc ſagde/
5. hwi talar thu ey mȝ mik hon ſwaradhe Jak ſaa tik herre ſom en gudȝ a'ngill. oc alt mit hia'rta forſa'radis for thynne a'ro ra'ddugha thy at thu a'ſt mykit vnderlighen herre Oc thit a'nlite a'r fult mȝ nadher j thy hon ſwa talade fwll hon atir nidher oc maxan
Sp. 808. 10. daanadhe Aff hulko konungen mykit drøffdis/ a'n alle hans tia'nara the hughſwaladho han

Rubrica Thȝta breff ſcreff konungen owir all ſin rike før jwdana at them ſkulle enkte ſkadas·

15. Store konungen Artaxȝerces a'llir Aſſwerus aff jwdea jn til Ethiopiam owir Cxxvij landȝſkap. allom landȝ herrom/ hertughom oc høffdinghom ſom lydha wndir vaaro walde helſo. Mange vannytia høffdinganna godheet oc wa'nda ſigh til høgſa'rdh then hedher them
20. gørs aff herrſkapedh Oc thy freſta the ey ens nidhertrykkia herrana vndirdana/ vthan ja'mwa'l forſaath ſa'thia them ſom them a'radhe Ey latha the ſigh oc aat nøghia at the jnga tak gøra føre taghna wa'lga'rninga/ vtan ja'mwa'l mena ſigh kwna vnfly gudȝ
25. øghon all lønligh tingh ſeandis oc ythermeere aff ſynne høgſa'rdh falla j ſwa dana ga'lniſko at the ſom ſyna thia'niſt. oc ſigh antwardath a'mbitin troliga fulføllia Oc ſwa all tingh beſtella at the tak och ſtort loff a'ru wa'rdhe Them tilfreſta the dragha j fordа'rff/
30. mȝ theris lyghner/ tha the herranna øron enfallogh aff natwrliga a'dhelhet Oc thy allom wa'ltroandhe falſkliga

ſwika mꝫ thera kloka ſwekligheet/ hulkit a'rende beprøffwas badhe j gamblom a'rindhom oc ſwa j them dagligha øffwas hwru ledis konungana godha aktir aff ſomlighom ſwekfullom vmwa'ndis J ſtrangliga wranghet hwar fore a'r til ſeandhe At fredher oc ſa'mia varde owir alt wart rike/ oc thy ſkal enghin thꝫ til wa'ndha waars ſynnes oc hugx oſtadughet At wi ſtwndhom bywdhom tw a'rendhe hwart moot andro vtan at wi a'pther tymanna oc a'rendenna fall ympſom vaara doma Nw at j ytherlighare ſkulen førſtaa hwadh wi ſa'ghiom Aman føddher aff macedonia oc fra'mande aff perſarum a'dla blodhe wiliandis mꝫ ſynne grymheet beſmitta vaara jnfødda milhet hulken wi fatighan oc fra'mande til oſſ toghom oc ſwa ſtora a'ro bewiſtom at han aff allom kalladis oc høldꝫ føre konungxſens fadher Oc aff allom na'ſt konungen/ dyrkadis mꝫ gudelige wørdho. aff hwlko han ſigh vphøgde j ſwa dia'rffweliga wranghheet At han ey eens rykit vtan ja'mwa'l liffwit aff os wilde førradha. j thy at han mardocheum om hulkens troo oc ka'rliga førwarilſe wi liffwom Oc vaars rikes ſama'gerſka heſter mꝫ alle henne fla'kt/ mꝫ ſyna lygner oc falſka lyſther wilde førradha j døthen Thꝫ føreta'nkiandis/ at allom them ſlaghnom oc dra'pnom. matte han oſſ enſammen la'tꝫlighare førgøra. Oc ſwa perſara rike flyttia jn til macedonas An wi nw ſannindhena vpſøkiandis/ hwariom ſynnom jwdeos brutliga j naghre wranghet/ hulka then wrangaſte mannen ſwa falſkliga før oſſ beløgh. oc becladhe/ vtan ha'llir ra'tteliga liffwandis a'pther the lagh ſom liffwandis gudh them ſia'lffwir giffwit haffwir Aff hulkars oc tillatilſe wi oc waare forfa'dher regerom/ oc bewaradhe wordhom Oc thy all the breff han haffwir

Sp. 809. 5. Sp. 810. 10. 15. 20. 25. 30.

til idher vndir wart nampn ſa'nt oc tilſcriffwit ryg-
ghiom wi Oc til enkte gørom føre hulkars ſyndir oc
førra'dilſe/ han oc alle hans ſøner ha'ngia nw j gal-
gom hær j ſuſis Ey oſſ wtan gudhi atirga'llande/ thꝫ
5. han tia'nt haffwir A'n tha'n doom wi jdher nw ſa'n-
dhom ſkal la'ſas j alla ſta'dher/ At jwdei magho frid-
liga bruka ſin gambla lagh/ hulkom j oc ſkulen til-
hia'lpa At the magho j ha'a'l ſlaa them ſom ſigh haffdo
reeth til theris dødh oc forda'rff/ hulkit the gøra ſkulo
10. j xiij daghen j marcio/ for thy at tha'n daghen war
them ſtiktadher til ſorges oc bedrøffwilſens dagh hul-
ken alꝫma'ktogher gudh them omwa'nde til frøgdh oc
gla'dhi Oc thy bør idher han til a'wig tiidh j bland
andra jdhra ha'lga dagha hia'lgan halda mꝫ alle gla'-
15. dhi/ At alle magho wetha ſom troliga thia'na perſis
føre theris tro wærdꝫſkyllogh løn vndffaa Oc the ſom
moteſtaa theris rike/ fførtappas føre theres brwt oc
ſyndher A'n hwar en ſtadher a'ller landꝫ a'nde ſom ey
wil wara lottaghande j the høgtiidh ſkulu førgøras mꝫ
Sp. 811.20. ſwa'rdh oc elde Oc ſwa vndir eens affſkrapas At ther
hwatꝫſke dywr a'ller ma'nniſkia bygghe/ a'llir nakot
ſin ther bliffwe Androm til a'ptir ſyn. at herrom hal-
lis ſtadugh troo oc vndirdana lydhno. The ha'lga frwn
heſter bidhi før oſſ alla/ at wij aldrig mághom j
25. ſyndh a'ller ſkam falla

RUTHS BOK.

Rubrica Jncipit ruth Cap*itulu*m j

JThem thyma at domara regerade jwdea/ ha'nde at j ens thera thyma. at ſtoor ſwlther kom j landet Tha foor vth aff betleem j Jwda lande En ma*n* m̃ twe*m* ſynom ſonom Oc ſyna huſ- 5.
trw. Ma*n*nen heet Elymelech huſtrwn noemj. oc ſønerna naalon oc chelion ¶ The foora at vandra j rikit Moabitid*es* the bliffwo ther naghon tyma ther til Elimelech noemi bonde bleff dødher/ oc hon bleff ather m̃ ſyno*m* ſwno*m* The fingho 10.
ſigh ther huſtrwr Andron heet orpha Oc a*n*nor ruth. the waro ther ſidhan j x aar/ oc bliffwo ſwa bade dødhe Naalon oc chelion Oc ſwa haffde ho*n* miſt ſin ma*n* oc twa ſyna ſøner hon togh fore at atir fara j
ſith landh m̃ twe*m* ſyno*m* ſona huſtrw*m*/ før thy at 15.
ho*n* haffde ſport at gudh haffde ſeth til ſin almogha Oc giffwit the*m* theris fødho. the foro alla tre aff ſtadh mote ihe*rusalem* a'n nw mit j wa'gheno*m* Sagde Noemi til them. ganghe*n* atir til idhers modhers hws
herrin gudh gøri miſkun*d* m̃ idher/ ſom j giordhe*n* 20. Sp. 812.
m̃ mik Oc myno*m* dødha manno*m* Oc giffwi idher at fi*n*na roo oc hwilo na'r them mano*m* ſom j faande a're*n* Oc kyſte them ſwa baadhar hulke vplyffto ſyna røſtir oc børiadho til at graata oc ſagdho. m̃ tik fa-
ro*m* wi til thit heman ho*n* ſwarade farin ather ka'ra 25.
døttir til idhro folke a'ptir hwat tha følghe*n* j mik/ hwat ey mon iak a'n ſkola affla ſøner j myno*m* qwidh at j maghe*n* aff mik wa'nta idher andra ma'n a'llir

bøndher/ hwat mera The axladho ſwa la'nge at orpha kyſte ſyna ſwa'ro oc foor atir til landa/ a'n ruth hon bleff na'r ſwa'ro*n*ne til hulka hon ſagdhe See thin fra'nka foor atir til ſith folk oc til ſyna gudha/ Far oc thu mꝫ he*n*ne. hon ſwarade war mik ey ogønſtogh at iak ſkuli tik offwirgiffwa/ oc fran tik ffara hwart ha'lꝫſt thu Far/ tha far oc iak/ hwar thu bliffwir wil oc jak bliffwa Thit folk a'r mith folk/ Oc thin gudh a'r mi*n* gudh. the*r* thu døør ſkal jak døø Oc mꝫ tik iordas/ Swa liffwi herrin gud at enghe*n* ſkill oſſ aat vta*n* dødhen Noemj ſeandis at hon ſwa entra'tthin war he*n*ne at følia Møddhe hona ey mera oc ey taladhe ſida*n* om he*n*nes atirſa'rdh ¶ The foldhos aat baadhar oc ko*m*mo til bethlee*m* ſnart lop ryktit owir ſtadhen ma'lla*n* qwi*n*nor ſom ſagdho See the*n*na a'r Noemj nw atir hem kome*n*/ hwilko*m* hon ſagde. kalle*n* mik ekke noemj thꝫ a'r faghra kallen mik mora thꝫ a'r beſka før thy at gudh altꝫwallogher haffwi*r* mik vpfylt mꝫ beſkheet Gladh oc fwl foor iak wt a'n he*r*ren atirledde mik thoma/ hwi kallen j mik Noemi hwilka gudh giordhe ſwa ødhmyuka oc then alꝫma'ktuge ſwa na'pſte J them thyma ko*m*mo the till bethleem/ naar almoghe*n* børiade korn at ſka'ra

Sp. 813.

Annat capitulu*m*

Erat aute*m* viro ꝛc Elimelech haffde a'ffther ſigh en fra'ndha ma'ktogha*n* ma*n* oc mykit rikan boodꝫ at na*m*pne Tha ſagdhe ruth til ſy*n*na ſwa'ro vm thw bywdher mik tha wil iak gaa j Aakrin Oc vp ha'mpta axen a'ptir them ſom ſka'ra hwaris helſt jak kan finna mote mik naghon milla*n* huſbonda/ hwilke hon ſwarade

Gak

Gak min dotter/ hon gik j akren oc vpſankade axen
a'ptir them ſom ſkaaro. Än akren tilhørde boodʒ ſom
var Elimelekx fra'nde J thy kom han ganga[n]des fran
bethleem Oc ſagde til them ſom ſkaro Dominus vo-
biſcum. herren wari mʒ idher The ſwarado/ wa'lſighne 5.
tik herren tha ſagde bodʒ til them ſom føreſtodh ſkyrda
folkit. hwem tilhørir thenna pighan han ſwarade/ hon
a'r aff moabithede rike oc kom ta'dhan mʒ noemi Oc
badh om at hon matte faa nappa nidherfallande ax
a'ptir følghiandis ſkyrdha mannana fothaſpor Oc fran 10.
arla j morghons haffwir hon ha'r warit j akrin Oc ey
eth ſinne hem gangit Tha ſagde bodʒ til ruth hør mik Sp. 814.
dotther Gak j enghins annars aaker til ath ha'mpta
axen/ oc gak ey aff ta'ſſo rwme vtan war na'r minom
pighom/ oc hwar the ſka'ra ther følgh thu a'ptir Jak 15.
haffwir ſagt mynom piltom at engin ſkal tik hindra
Om tik oc tørſtir tha gak til bordha ſtadhen oc drik
ther aff thy vathne ſom myna pilta aff drikka Än hon
fallandis pa jordena owir ſith a'nleth/ oc ſagde til ho-
nom hwadan kom mik thʒta at iak ſkulle tolka nadh 20.
finna j thynne aſyn. at thu wilde ka'nnas widh mik
ena vtla'ntʒſka qwinna/ hulka han ſwarade Mik a'r alt
kwngiort hwath thu haffwir giort widh thyna ſwa'ro
a'ptir thins mantʒ død Oc at thu owirgaff thina for-
a'ldra oc thit fa'dhernis landh Oc nw a'r kommen til 25.
thʒ folk ſom thu ey ka'nde tilførinne. Atirløne tik
gudh føre thina ga'rninga Oc full løn ſkal thu faa aff
herranom iſraels gudh til hulkom thu a'r kommen/ oc
vndir hulkens va'rn thu nw flydde. hon ſagdhe nw
haffwir iak fwnnit nadena før tynom øghom herre 30.
min ſom mik haffwir hugſwaladh oc haffwir hughſwa-

lat mit drøffda hia'rta hulken ey a'r widherliknande thina mintʒſte pigho Tha ſagde boodʒ til henne/ tha ſom maaltides ſtunden kombir/ tha kom hiit oc a'a't brødhit oc wa't thina betha j a'tikio hon ſatte ſigh
Sp. 815. 5. na'r ſkyrda folket oc giordhe ſigh vellingh/ oc aat ſik wa'l ma'tta Oc gømde thʒ ſom owirlop oc gik ſwa atir at nappa axen A'n bodʒ bødh finom piltom oc ſagde Om hon oc wil ſka'ra mʒ idher/ forbiwden ey henne. vtan a'n ha'ldher kaſten mʒ forakt axen aff
10. bandomen oc la'tin atirliggia at hon vtan blygdh them vpnappe Oc enghen henne ſtraffe/ hon nappade axen jn til aptonen. oc ſwa wth ſlogh ſa'dhena mʒ en ſprotta a'ller qwiſt Oc fik ſwa mykit at thʒ giordhe iij ſpen korn/ hulka hon heem bar oc bewiſte ſynne
15. ſwa'ro Oc togh fram oc gaff henne aff thy ſom atirbleff a'ptir hennes maltidh Tha ſagde ſwa'ran hwaris hemptade thu j dagh axen. a'ller hwaris a'rffwodadhe thu tith a'rffuode wa'lſignadher wari han ſom miſkundh mʒ tik giordhe hon kwngiorde oc henne na'r hwem
20. hon haffdhe a'rffwodath Oc ſagde at boodʒ hetir mannen. tha ſuarade noemi/ Wa'lſignadher ſee han aff gudhi. thy at ſamma nadh ſom han haffwir giort liffwandom/ gør han oc dødhom Oc ſagde framdelis. mannen a'r oſſ na'r ſkyldher Ruth ſagdhe han bødh oc
25. mik at iak ſwa la'nghe ſkulle vara mʒ hans ſkyrdafolke/ at all ſa'den wordhe ſkorin. ſwa'ran ſwarade/ ba'tre a'r thʒ min dotter at thu gaar mʒ hans pighom ath ſka'ra/ a'n naghre andre ſtraffa tik a'ller bort driff-
Sp. 816. wa Oc ſwa tilføgdhe hon ſigh boodʒ pighom oc bleff
30. mʒ them ther til all ſa'dhen bade korn oc hwete war ſkorit oc tryſſkat

Capitulum tercium

Poſtquam autem reuerſa est ꝛc Sidhan hon kom j gen til ſina ſwa'ro/ ſagdhe ſwa'ran Min dotter iak wil føreſee tik hwilo oc at tik ſkuli wa'l wardha Thenne boodz hulkens pighor thu haffwir følgt a'r war fra'ndhe/ oc nw j tilkomande nath tryſkir han kornet twa thy tik oc ſmør/ oc tagh pa tik ba'tzſta cla'dhen oc gak ſwa j loan la't tik ey ſee før a'n mannen a'r mæ'tther Oc han gaar j ſa'ngh ma'rk rwmeth hwaris han liggher Oc gak ſwa oc lypt vp kla'dit hans widh føtherna Oc la'gh ther til. han ſkal tik ſa'ghia hwat thu ſkuli gøra/ hon ſwarade huat hæ'lſt thu mik biwdher wil iak gøra hon gik pa loan oc giorde alt ſom ſwa'ran haffdhe henne bwdith ¶ Thentidh boodz haffde a'tidh oc drukkit/ oc war nw gladher/ gik han oc lagdhe ſigh til ſompns widh korn ſkylen kom hon lønliga oc togh vp aakla'dit Oc lagdhe ſigh ther nidher/ han vaknade om midhnatz thyma. oc wart førſa'radher ſeandis qwinnona liggiande widh hans føter Oc ſagde til henna hwa a'ſt thu hon ſwaradhe Jak a'r Ruth thin tia'nirſka bredh thit kla'dhe owir mik/ thy ath thu a'ſth mik na'r ſkyldher ¶ Tha ſagdhe han/ Va'lſignat ſee thu dotter aff gudhi for thy mz thenne thinne ſenare mildheet owirgik thu the førſta J thy at thu ey tik tilføgde vnghom manom fatighom a'llir rikom/ thy ra'dz enkte Oc hwat helzſt thu mik ſigher/ thz wil Sp. 817. jak gøra tik Thy at thz vitho alle ſom byggia hær j mynom ſtadh. at thu a'ſt en dygdelighen qwinna Oc ey nekar iak mik wara thin fra'nda Togh a'r a'n en annar tik na'mere ſkyller/ hwila tik offwir ta'ſſa nath Oc om han j morghon wil tagha widh tik/ thy at

han na'mare a'r tik ſkyller a'r wa'l oc goth An wil han ekke/ tha wtan alla twa'kan tagher jak tik til mik Swa liffwi gudh. ſoff roligha til morghons/ hon laagh qwar widh hans føter jn til at dagadis Tha ſtodh bood⁊ bittida wp for a'n hwar kwnne wa'l ſee a'ller ka'nna annan/ oc ſagde til henna See til at enghin wity at thu hiit kom Oc ſagde framdelis breedh wt thyna kaapo/ oc halt ſwa m⁊ badhom handhom hon bredde oc hult oc han maat ther wthy vi ſpa'n korn Oc lagdhe owir henne/ hulkit hon bar heem til ſynna ſwa'ro. hwilken til henne ſagde hwat haffwir thu giort myn dotter/ tha ſagde hon henne alt hwat then mannen haffde ſagt oc giort m⁊ henne Oc ſagde/ ſee thenna vi ſpa'n korn gaff han mik oc ſagde ey wil iak tik m⁊ tomom handom j gen ſa'ndha til thynna ſwa'ro Tha ſagde Noemi Sec oc bidha dotter ther til wi ſem hwat a'nda th⁊ta a'rindith tagher Ey afflatir then mannen at han ey fulkompne th⁊ han ſagt haffwir

Capitulum iiij

Aſcendit ergo bood⁊ &c bood⁊ gik vp j ſtad⁊ſens port oc ſattis ther/ han ſik ſee then mannen ſom vmtaladis ſom na'mare ſkyller var qwinnonne Oc ſagde til honom kom oc ſa't tik hær naghra ſtwndh na'mpnandis han ſyno nampne. han kom oc ſa'ttis/ tha togh bood⁊ x aff them a'l⁊ſta j ſtadhenom oc ſagde til them Sithin oc j ha'r tha the ſigh ſatto. taladhe han til honom ſom na'mare war ſkyller oc ſagde ſwa Noemj ſom nw a'r atir komen wil ſa'lia then delin ſom elymelech tilhørde j akrenom hulkit iak tik kungør oc ſigher j ta'ſſa dandemanna na'rwaru/ wil thu han køpa ſom na'ſt a'r kommen tha ſigh th⁊ ha'r Nw/ vilt thu oc ey

Sp. 818.

tha ſigh oc thȝ at iak maa wetha hwat iak gør/ han
ſwarade ſwa Jak wil køpa akren. tha ſagdhe boodȝ
tha thu køper akren aff qwinnone/ ſkal thu oc tagha
tik til a'kta ruth aff moabitidhe landh. ſom war dødha
mantȝſins huſtru at thu maghe vpwa'kkia thins dødha 5.
fra'ndas nampn j ſla'ktenne/ han ſwaradhe ¶ Then
ra'tthin widherſigher iak oc vnner tik han at brwka/
aldre ther om ythermera talande Nw war tha gamal
ſidher j iſrael ma'llan fra'ndir at tha naghor vilde an-
drom vnna ſin ra'th a'ller arffdeell pa thȝ at ſtadugt 10.
ſkulle bliffwa them j ma'llan/ drogh then ene aff ſigh
ſkoon oc fik them andra Tha ſagdhe boodȝ til ſin
fra'ndha dragh aff thin ſkoo hwilkit han oc genſtan
giorde ¶ Tha ſagdhe boodȝ til the na'rſtadda j a'rin
ther til withne j dagh. at mik tilhørir alt thȝ elyme- 15. Sp. 819.
lech atte Oc malon oc chelyon hulkit mik ſaldhe Noe-
mi/ oc ther til tagher iak ruth ſom maalon haffde
mik til huſtrw at iak ſkuli vpwa'kkia dødha fra'ndans
nampn j ſla'ktena at hans nampn ey før glømes j
blandh hans folk/ ther til a'ren j vithne/ tha ſwarado 20.
alle na'rſtadde wi a'rom withnen til thȝta a'rinde gudh
gøri the qwinnona ſom nw jngaar j thit hws ſwa
ſom rachel Oc lyam hulke vpbygdho iſraels hws/ at
hon maghe wara dygdhanna a'pther ſyn j effratha oc
haffwa hedherligit nampn j bethleem/ wardhe oc thit 25.
hws ſwa ſom phares hws hulkan thamar føddhe jwde/
at tik wardhe gla'dhi aff the frukten̄e ſom herren
gudh tik giffwir aff the qwinno tha anamadhe boodȝ
ruth ſigh til hwſtru Oc war mȝ henne hulke gudh
gaff nadh at hon affladhe oc fødde ſon ¶ Tha ſagde 30.
qwinnonar til noemi wa'lſignadher wari herren gudh
ſom ey wilde lidha at a'rffwingha ſkullo briſta j thino

ſolke/ at ha*n*s na*m*pn ſkulle na'*m*pnas J iſr*ae*l Oc at thu maghe haffwa th*e*n ſom hugſwalar thina ſia'l oc vppe haldh*e*r thin aldirdom/ for thy aff thy*n*ne ſona qwi*n*na a'r tik tha'n fødder ſom tik ſkal a'lſka Oc ha*n*
âp. 820. wardh*e*r tik ba'tre a'n thw haffdhe vij ſønir Noemi togh widh piltin/ oc lagdhe j ſith ſkøøt Oc war hono*m* badhe før fødirſko oc modh*e*r Alla grankononor gladdos mȝ he*n*ne ſom ſaagho Oc ſagdo ſwa. Nw føddes noemi ſon/ oc na'*m*pdo hans na*m*pn obedh The*n*ne a'r yſai fadh*e*r oc dauidȝ p*r*opheta fadh*e*r fadh*e*r ¶ Ta'ſſe a'ru fødde aff phares. Phares fødde eſron Eſron fødde Aram/ aram fødde Aminadab aminadab føddhe naſon Naſon fødde ſalmon Salmon fødde boodȝ boodȝ føddhe obed/ Obed føddhe yſai. yſai fødde dawidh Amen

Swa vpfyltis oc gudȝ ordh j ta'ſſa fatighe qwi*n*no*n*ne Ruth/ hwar en ſom ſigh ſia'lffw*ir* ødhmyukar han wardh*e*r vphøgdh*e*r aff gudhi ffør ſyna ødhmiwkt wart hon wa'rdugh tilføghias th*e*m ha'lga fadrenom boodȝ Oc aff hono*m* affla obedh hulke nw oc a'wa'rdeliga na'*m*pnas Oc ſcriffne a'ru mȝ thamar oc ruth j wars h*e*rra ih*e*su *christi* ha'lgaſta ſla'kte

H*æ*r lyktas twa bøkir Machabeor*um* Jwdit heſter ꝛ Ruth. wttyddha j wart cloſth*e*r nadhendal aff gudheligho*m* brodh*e*r/ Brodh*e*r jøns buddha Anno d*omi*ni Mcdlxxxiiij° Th*e*n alȝma'ktogaſte gudh Miſkw*n*ne the ſia'le*n*ne Am*e*n

MACHABEERNES BÖCKER.

Rubrica. Prologus jeronimi Jn libros machabeorum

achabeorum libri duo prenotant prelia :c Sp. 823.
Beatus ieronimus Sa'ther thenna forordh føre
the bøkir ſom kallas Machabeorum Swa ſi-
ghiandis. Machabeorum bøker The wttydha oc kungøra
twa'ggia handa ſtridh a'ller ørløgh Ma'llan heebreitzſka
høffdinga. ſom waro iudei oc perſarum hedningha Oc
the ørløgh/ ſom the hullo wppa iudhanna høgtidhis
daga ſom kallas. ſabatorum The a'rligha ſtridher oc
ſighra ſom machabeus tha'n a'dle Judhanna ha'rtoghe oc
høffdinge hult oc øffdhe. aff hulkens nampne haffwa oc
ta'ffe bøkir nampnet fanghit. ta'ffen famma hyſtoria hal-
ler oc theris v brødhers a'rlika liffwa'rne ſom kallas
Machabey hwilka vndher Antiocho konungh før theris
ha'lga lagh. toldo grymma pynor. hwilka theras milda
modher tha hon ſagh them omildelika ſlaktas oc pi-
nas. hon ey en taar fa'lte wtan them alla gladlika til
pyno oc døden tröſte

Et factum eſt poſtquam percuſſit alexander :c ¶ Thz
ha'nde ath a'pther thz at alexandher philippi ſon.
konungher aff macedonia. huilkin ſom war førſte ko-
nungher j grecia wtgangandes aff landeno ſethim. han
ſlogh oc offwirwan. then ma'ktogha herrin darium ko-
nung owir perſarum oc medorum rike. wpreſte han
otaligen ørligh oc offwir wan alt thz førekom ¶ Ni-
dherſlogh alla konunga oc theras rike. oc ſigh vndher-

bøgde all ſtark oc ma'ktogh land oc ſta'dher ju til wa'rldhi*nn*a a'nda. oc fik otaligit roos oc ſkøfflinga
Sp. 824. godz aff allo folke Swa at enghin tha'n ſom tordhe tala a'llir j naghre matto hono*m* mote ſa'ghia ha*n* ſa-
5. ma*n*ſankade otalika makt oc almoga offwir alla matto. ſwa at paa hans ha'r oc ſtridz ma'n war enkte tall Aff hwilko hans hia'rta ſigh vphøgde thy-at alle he*rr*a oc fø*r*ſte gaffwo ſigh vndir hans wald. giordho hono*m* ſkat oc thia'niſt ¶ Naghot ther a'pther wart ha*n* far-
10. lama oc krankir oc vndherſtodh at ha*n* ſkulle døø. oc aff wa'rlde*nn*e lidha han kallade ſama*n* alla ſina friborna ma'n. oc vnga ſwa'na ſom mz hono*m* vpfoſtrade waro aff ha*n*s barndo*m*. oc ſkipte the*m* j ma'llan all ſin rike nw a'n liffwandis han regeradhe j xij aar/
15. oc bleff ſwa dødher. hans thia'nara ſingho wald och he*rr*adøme hwar j ſino rike a'pther hono*m* oc ſatto paa ſik keyſarliga krono Oc theras ſøner a'ptir the*m* j langha*n* tima aff hwilko*m* omſidhe wt gik oc wa'xſte mykit ont owir all theras rike ¶ Enka*nn*elica the
20. ſyndogha rotin wtgik aff them ſom war antiochus kalladher illuſtris. ſom a'r frombir oc a'dhel J hans dagho*m* wtgingo naghre vrange ma'n aff i*ſr*a*e*ls ſøno*m*/ oc lokkadho mz ſik ma*n*gha andra mz tolko*m* falſkom radho*m*. oc ſwekfullo*m* ordom ſwa ſa'ghiandis gango*m*
25. oc ſa'thio*m* fridh oc ſa'mio mz hedni*n*gom/ ſom alla wa'ghna boo off kring om. før thy at fran the dagha wi fran them gingo. haffwir os ont tilko*mm*et oc økatz dagho*m* mera. oc ſyntis thzta radhit got wara j manga ma*nn*a aſyn. ſwa at the gingo til handa them hedniſka
30. konu*n*geno*m* antiocho/ hwilken them alla drogh til
Sp. 825. hedni*n*ga*nn*a oſidher oc dia'ffwlſka willo. ſwa at the vndherens ow*ir*gaffwo alla ha'lga ſidher oc gudz lagh

Oc tæſtament nidher ſlogho oc gaffuo ſik til hednin-
gom. fullelica j allas theras wilhet oc ondzſko. oc bly-
gelikit ſyndelikit liffwærne. Æn anthioci konungx rike
oc herradøme the altidh økadis. ſwa at han iæmwæl
børiade hærras oc regera owir egypto rike mz the rike
han til førende haffde. han drogh in j egyptum mz ota-
likom hær oc almoga badhe til landz mz waghnom
elephantom oc ridhandom. ſwa oc til ſiøs mz otaligh*om*
ſkipom Oc ſatte ſtragx vp ørligh oc ſtridh. mote pto-
lomeum egipti konungh. huilkin ey tholandis hans
owinneligha makt flydde vndan mz thz førſta. oc my-
kin almoghe bleff ſlaghin Anthiocus owirwan alla huff-
wodh ſtædher j egypto oc ſkøffladhe alla theras haff-
wor oc otalika æghör. aff hulko hans hiærta ſwa op-
høgdis At han iæmwæl ſigh tædhan wænde. at ſtridha
moot iſrael føner. Oc foor jn til iherusalem mz off-
mykle makt oc bælle. han jn gik j gudz mønſtir mz
ſtørſte høgfærdh. nidherſlogh gyllene altarin oc gyllene
lyuſtaka. oc gyllene bordhit Oc owir huffwodh allan
konſteligbin ſkrudh ſom dawidh oc ſalomon haffdho
leefft j templet. aff gwl ſilffwir oc alzſkons malm oc
koſteliga haffwor oc kirkionna prydilſe/ jæmwæl ota-
ligha rikedoma j gul oc alla handa mynte ſkinnade
han alt ſaman oc bort førdhe mz ſigh jn til ſin eghin
rike. wtan then iæmerligha ſkadhan han giordhe paa 25.Sp. 826.
ſolket alt omkulſlaandis oc enghom ſparandis før ſyna
owirmatto høgfærdh før hwilkin ræddugha oc iæmmer-
liga drøffuilſe. wart ſtørſte graather oc wenghan owir
alt iſraels folk æ hwar thz hælzt war ſtat/ ſwa at al-
moghans ſeniores hoffdingha oc formæn klærka oc lek-
mæn. alzſtingx ſik owir gaffwo før ſtørſta ſorgh oc
drøffuilſom. Æn vnge mæn oc klena iomfrwr førſmækte

oc bortthranado mꝫ allo. all fa'ghrind omwa'ndis fran
faghrom qwinnom. brndhgomma oc fa'ſteſwa'na ſwngho
veningx viſor Oc the ſom ſaatho j bruda ſa'nghiom
gra'to oc ſukkado. all iordhen ønkade ſik owir ſyna
jnbyggiara oc aller iſraels almoge j førdis blygdh oc
wanhedher a'ller ſka'mdan ¶ Thwem aarom forlidh-
nom ſa'nde konungen thit ſin foghata a'pther ſkattin aff
alla jwdꝫſka ſta'dher. hwilkin oc kom til iherusalem
mꝫ ſtore makt oc følghe. han talade til them frideli-
kin ordh aff falſko hia'rta. huilken the oc flatꝫlika
troddho allom trøſta oppa hans falſko fredh. rwſade
han bradelica owir allan ſtadhen ſlogh mæſta delin aff
folkeno. ſkøfflade alla theras haffwor Oc j thꝫ ſitꝫſta
j ta'nde han ſtadhen oc vpbra'nde. nidherflogh ſtadꝫſens
hws oc alla mwra. ſangade alt qwinfolk oc theris barn
oc bortførde mꝫ theras fa'a' oc boſkap ¶ An dawidꝫ
ſtodh ſom war mons ſyon. vpbygdo the oc kringom
ſtotto mꝫ ſtarkom mwr oc ſtadughom thornom. oc aff
gørandis ſik wa'rn oc obryteliga ſka'rma. ther jn ſa'th-
iandis ſyndoga hedhningga oc omilla ma'n. hulka ther
Sp. 827. oc rotadhos oc ſtadfa'ſtos haffwandes ympnet alla handa
wapn til wa'rio oc ſtadꝫſens roff oc ſkøfflingh til ſpiſ-
ningh oc fødho. oc thy vordho the ſtadhenom til ſtør-
ſta nidherflagh oc førda'rff. ſwa oc allom iudhom ¶ The
nidherflogho altara. wtguthu menløſan blodh ia'mwa'l j
ta'mplet. nidherflogo alla høgtidher oc alꝫſkons offer
oc gudꝫ dyrkan jn til ta'ſſ at alle the aff inføddhom
iudom j ga'n waro flyddo vndan ¶ Ey gitandis a'ller
førmagandis lidha tolken gudꝫ wanhedher. oc theras
førfa'dhers lagha førdarff oc nidherflagh Oc ſwa wart
ieruſalem fra'monda hedhningga hws oc heman/ thy at
mønſtrens a'ller kirkionnes eghne ma'n oc eghin barn

owir gaffwo hona. all ha'nnes halaghet oc høgtidher nidherſloghos oc nidherlagdos. oc alla høgtides oc gla'dhis dagha omwa'ndos j ſorg oc ſokkan Theras ſabata ſom waro ha'lga oc hwilonnes daga. omwa'ndos j ørløgh oc a'rffwodhe oc all theris a'ro ſwl j alȝ enkte. at j alt iſrael wart ſwa ſtor ſkam oc ſørgelikin wanhedher ſom ther tilførene war ſtor a'ro oc hugnelika høgtidher hulkit alt vmwa'ndis j graat. ſorgh oc drøſwilſe ¶ Tha ſkreff konungh antiochus vppinbarlica til allan ſin almogha oc vndirdana. at the alle ſkullo eet folk wara j ſidhom oc liffwa'rne/ til huilkit budh ey ens hedhningha redhobone waro. vtan ia'mwa'l otalighe mange aff iſraels ſom lyddho konungenom owirgaffwo gudȝ lag oc hans ha'lga høgtidis dagh ſabatum. oc offrado theris offer affgudhom oc dia'fflom ¶ Tha ſa'ndhe konungen framdelis ſin budh oc breff intil iherusalem oc allom j iwdȝſka ſtadhom/ at alle ſkullo følia oc ſigh tilføghia hedhninganna laghom oc ſidhom. Sp. 828. oc førbødh allom nakot offer at offra/ a'ller ſabatum oc naghra andra høgtidher halla j mønſtridh ſom war templum. wtan all tha's altara oc ha'laghetȝ dyrkan nidherſlaa. oc j theris rwm atirbyggia hedninga altara oc thera mønſtir. theris affgudha. ther wppa/ oc føre them. offra ſwina køt oc all annor oren dyur ſom førbudhen waro j gudȝ laghom han førbødh them la'ta vmſka'ra teeris barn. oc bødh all gudȝ lagh nidher ſlaa oc j glømſko la'ggia Oc bødh them ſmitta ſik j alla hedhninga orenlighet oc ſka'melikom oſidhom. oc hwan en ſom ey wille lydha oc vndhergaa konungxſens budhi oc wilia. bødh han genſtan dra'pa vndir lydhno J ta'ſſe førſkriffne matto ſkreff konungen owir all ſin rike oc ſatte ther til beſynnerliga ſoghata oc

tyra*n*nos/ hulke thȝ ſkulle fulfø[l]ghia. oc twingha jwdha j allo*m* theris ſtadhom at offra affgudho*m*. til hwilkit otalike mange waro redhobone. ſwa vndher eens førſma gudȝ lagh oc alla hæ'lga ſidhwæ'nia. oc ſidha*n* waro the wæ'rre førdriffwa oc wt æ'lta Retthe iwdha ſom ſik ey wille wndirgiffwas hedhni*n*gom Swa at the matto fly j økn oc wtmarker oc boo mȝ willom dyuro*m* Ther æ'pther læ'th konu*n*gh antiochus ſæ'thia j mønſtridh. paa gudȝ altara [et] alla fwlaſta affgudh ſom kallades abhominandu*m* ydolu*m* deſolacio*n*is. at alle ſkullo thȝ dyrka oc ther mȝ gudȝ lagh oc dyrka*n* nidherlæ'ggia. oc vndhereens førgløma ſwa oc j alla ſtæ'dher owir all jwdha landh. læ't han vpreſa oc byggia aff
Sp. 829. gudha altara før all mæ'rkeligh hws/ oc paa alla gathor at alle ſkullo til them offra røkilſe oc annat offer ſom hedni*n*ga plæ'ga. alla bøkir ſom gudȝ lagh waro j ſkriffwe*n* læ't han ſøndher ſlita oc vpbræ'nna. Oc næ'r hwem hæ'lȝſt tolka bøker fwnnos. ſkullo dræ'pas wtan hindher. thȝta armodh oc førtreet giordis iſrælſ folke. at eeth ſin j hwan maanadh war randȝſakan j hwan ſtadh/ oc alle wth driffwos ſom ey willo lydha ondha budhi Oc twa reſor j hwan manadh ſkullo alle offra affgudhom oc diæ'fflo*m* the ſom qwarre j ſtadhe*n* bliffwo. alle jwdȝſka qwi*n*nor ſom fwnnos at kring om ſkæ'ra theris føner læ't konu*n*ge*n* genſtan dræ'pa. ſwa oc them ſom barnen kringo*m* ſkaaro/ oc barne*n* liffwa*n*dis hængia om halſen kringo*m* theris hws. oc før theris porta J thæ'ſſom drøffwilſom fwnnos æ'n tha manghe gudȝ wener aff iſrælſ folke ſom ſtadelica mȝ ſik inbyrdis ſtadgadho. ath the ey wildo oc ey ſkuldo æ'tha nakot orent æ'ller førbudit j theris laghom oc thy vtwaldo the hæ'llir æ'rlighan dødh. æ'n ſik beſmitta mȝ

olaglikom oc orenom mat oc fødho. oc før thy at the ey wildo owirgiffwa oc gaa mote gudʒ oc ſinom fa'dhernis laghom. wordo the alle mʒ grymaſto dødh oc pynom wt øddha. ſwa at ſtørſta ia'mbir oc ønka war owir allan iſraels almogha

Jn diebus illis. Surrexit mathatias ꝛc J them daghom vpſtodh oc bemannade ſik Matathias iohannis ſon. ſom war ſon Symeonis ¶ Thenne matathias war preſter j iwdaſka laghom. føddher j iherusalem j bland andra rymdhe han aff ſinom ſtadh iherusalem j førſcriffnom drøffwilſom han ønkeliga bodde oc ſik fødde paa ba'rghit madhin han haffdhe fa'm ſønir ¶ Then førſte iohenan ſom oc kallades gaddis. then andre ſymeon a'ller oc thaſi Then tridhie heet jwdas ſom kalladis machabeus then fia'rdhe elyaʒarus a'llir abaron then fa'mpte ionathan ſom kalladis affhws Tha'ſſe ſagho thʒ mykla ondha ſom offwir gik almoghan aff iwda oc iſrael owir all theris land. oc gudʒ lagha førda'rff oc hans wanhedher oc affgudha dyrkan Tha ſagde godhe fadhren Matathias wee mik at iak nakot ſin føddher war. at ſee mit folkx førda'rff oc nidherſlagh. ha'lga ſtadʒſens iherusalem all hans ha'laghet a'r komen j fia'ndha ha'ndher oc hans ha'lga mønſtir allom til gaab j ha'dilſe. Alle ha'nnes a'rlighe ſkrudhe a'ru ſkøfflade oc aff lande bortførde hennes ſeniores the a'ltʒte oc a'rlikaſte ma'n/ a'ru ſwa ſom nøth ſlaktade paa gathom hennes vnghe oc frome ionkara fullo ſwa ſom arff oc a'gho løſe. hulke nw a'ru the hedhninga ſom a'ru herra wordhne offwir hennes arff oc rike oc ſkøffladh haffwa all ha'nnes godʒ oc konſteliga haaffuor All ha'nnes fa'grindh a'r bort taghin. hon ſom war

5. 10. Sp. 830. 15. 20. 25. 30.

ſordhom allers frw oc førſtinna a'r nw wordhen allers tia'niſta qwinna. Seen ka're wener all war ha'laghet. all war ſa'grindh oc all waar clara a'delighet a'r oſſ franthagin/ før thy at hedhninga haffwa nw alt wart ſaghra beſmittadh oc ødelagt. hwat nytta a'r tha ha'r a'pther j waaro liffwe Oc j thy ſpleet matathias oc
Sp. 831. ſøndher reff ſin kla'dher Oc hans ſøner m̃ honom. oc j førde ſigh alle ciliciis haar kla'dher oc giordo ſtoran graat oc venghan/ tha kommo ja'mwa'l konungxſens ſa'ndebudh thit til them ſom flyt haffdho paa ba'rgen j ſtadhen madin. At the ſkullo them twingha oc nødgha til at offra affgudhom. oc bra'nna them røkilſe/ oc vnder eens gaa oc giffwa ſigh fran gud̃ laghom. til hulkit manghe waro lydughe aff iſraels folke oc tilføgdo ſigh hedhninghom. a'n matathias oc hans ſøner the ſtodho ſtadughe j tronne ¶ Tha ſagde konungxſins ſa'ndebudh til matathiam. thu a'ſt then ypparſte oc a'rlicaſte høffdinge j thenna ſtadhen/ oc wa'lfla'ttadher m̃ brødher oc ſøner. gak thy tw førſt fram oc ſtadſa'ſt konungſens budh. oc th̃ fulcompna ſom alle andre haffwa giort aff iwda oc them ſom atirbliffwo j iherusalem. oc bliffwen j thu oc thine ſøner fra'mſt j konungxſens wenſkap oc hylleſt. oc wardhen vphøgde oc a'rliga begaffwade m̃ gul. ſilffwir oc al̃ſkons haffwor ¶ Tha ſwarade matathias m̃ høghe røſt oc ſagde. nw om a'n allir almoghin wil lydhande wardha konungenom āntiocho oc bort gaa aff theras fa'dernis laghom oc tilføghia ſik hedningom. iak oc mine brødher oc ſøner ſkulom oc wiliom bliffwa widh waar førfa'dhers lagh oc godhom gamblom ſidhom. miſkundſambir wari os gudh/ Ey a'r oſſ nyttogt a'llir beka'nnelikit

nelikit owirgiffwa gudz lagh oc hans ra'twiſo. ey wiliom wi høra a'llir lydha ta'ſſen konungſens budh a'llir ordhom. oc ey offra affgudhom gangandis aff warom ra'tta va'ghom. J thy han lyctadhe tala ta'ſſin ordh gik fram een aff iudhomen j allas aſyn at offra oppa affgudha altarin ſom konungen haffdhe la'tidh byggia ther Sp. 832. j ſtaden madhin. matathias thzta ſeandis ſørgde han ſtorliga ſwa at aller hans kroppar gaffs widher oc darrade. oc hans hugher vpreſtis j gudz lagha ſtyrk oc wa'rrian. ſprangh han til oc ſloo then iwdhan j ha'l paa altarit ther han offradhe. ſwa oc then man konungen haffdhe thit ſa'nt til at twinga iudhana at the ſkullo offra affgudhom ſlogh oc j ha'll i ſamma rwme/ oc nidherbrøt affgudha altaren. ſtørkiandis gudz lagh ſwa ſom phinees giordhe zambri ſalomoni ſon. J thy ropade matathias mz høghe røſt owir allan ſtadhen oc ſagde. hwar een ſom haffwir ka'rlech til gudz lagh oc ha'lga fa'dherna teſtament gange wt a'ptir mik. Oc ſwa rymdhe han oc hans ſøner paa ba'rgin owirgiffwandis alt thz the haffdho oc ottho j ſtadhin. thogh kommo mange til honom aff ſtaden ſøkiandis aff them lagha dom oc gudz ra'twiſo ſwa nw ſom førra The bliffwo alt ſtadught paa ba'rghen mz theris huſtrum oc barnom oc theris booſkap. ¶ Thzta ha'r wart ſnarliga kungiort konungxſins tia'narom ſom waro j iherusalem. at ſomlike aff madin haffdo førſmaat konungxſens budh oc wilia. oc flyt oppa ba'rghen oc j ødiſmarker oc at mange andre waro ſom daghelica flyddo til them at øka theris tall makt oc wa'rnan. Sa'rlica reddhe ſigh konungxſens ha'r oc ha'rſkap mothe them. oc wiſſadhe them ena ſtandandhe ſtridh paa theris høgtidis dagh

ſom war ſabatum. oc ſagde til them hwat ey ſtriden j ey nw mot konungxſens budh gangen fram oc gørin a'pther hans wilia. at

[Ett blad, spalterna 833—836, fattas här i handskriften.]

Sp. 837. budh oc wilia. han tilredde ſigh mz ſtarka omilda manna ſtyrk oc myklo tali at ha'mpnas owir iſraels ſøner oc drogh mz ſin ha'r jntil betereon. A'n judas drogh mot them mz litle makt oc folke. tha hans ma'n ſago theris owinneliga ſtridh mot ſik komma Sagdho the til judam. huru kwnnom wi ſwa faa ma'n ſtridha moot ſwa ſtarkom oc myklom almogha oc ha'lzſt ma'dhan wi a'rom ſwa wt trøtte aff langom wa'gh oc a'n faſtande j dagh oc førſma'ktade. Tha ſagde iudas. la'ttelikit oc møghelikit a'r manga ma'n owir winna mz faam mannom. oc ey a'r aat ſkilnadher føre alzſ-ma'ktoghom gudh at fra'lſa ſith folk. hwat ha'ller mz faam a'llir manghom før thy. ey ſtaar ørligſins ſigher j ſtridharanna mykelighet. wtan all magt oc ſtørkir a'r owan aff hymerike. See the komma til oſſ j ſtore høgfa'rdh trøſtandis paa thera ſtora makt oc myklo folke. oc wilia førda'rffwa os oc wara huſtrur oc barn. oc ſkøffla alt wart ſom wi aaghom A'n wi gangom mote them j herrans gudz kraft oc trøſt. ſtridandis mot them føre allers waara ſia'la oc waar førfa'dhers laghom/ oc herren gudh ſkal them nidherſlaa j allers wars aaſyn. oc thy ra'dhoms them enkte Oc j thy han thzta talade. ruſadhe han farløſt paa hedhningana/ oc nidherſlogh høffdinghen ſereon. oc ma'ſtadelin aff hans folke oc fulfølgdhe them atirwaro alt fran betheron oc intil fla'thmarkena. Ther fiøl aff hedhningomen viijc ma'n the andre flyddo j landit philiſtim. aff ta'ſſom ſtridhom oc ſigher økadis judas oc hans brødhers

fra'gdh oc a'ro. ſwa at ra'dduge oc faſan gik aff them
j blandh alla them ſom kringh om them boddho. hul-
kit oc kom jn før konungen. thy at alle haffdo nogh
ſighia oc tala. om judas a'rligha nampn oc a'ro oc
før the ſtridher oc ørlig han ſwa manligha øffdhe
¶ Tha konungh antiocus thȝta hørdhe wredhgadis han
j ſinne ilſko. oc wt ſa'ndhe ſin budh oc la'th ſampna Sp. 838.
alla the makt han ſanka kunde offuir all ſin rike. han
vpla't ſin fatabur oc rikliga begaffwade alla til eens
aars koſt oc førta'rningh/ oc bødh alla redobona wara
a'ffther allan ſin wilia. Nw fan konungen at ſwa my-
klom almogha braſt gull oc pa'ninga til førta'rningh j
hans fatabwr Oc ſkatten aff hans vndherdanom war
mykit mintȝkadher før langſampt ørligh oc almogans
førda'rff oc mintȝſkilſe. ra'dhandis at hans ſtadh oc a'ra
ſkulle mindȝſkas om honom ha'nde gul pa'ninga oc før-
ta'rningh at briſta. huilkin ſwa riker oc maktogher
haffdhe ther til warit. Oc thy grep han til raadȝ at
fara wp j perſidam at vpba'ra ſkat oc haaffwor gul
oc ſilffwir otalikit aff tha's landȝ a'ndhom oc rikom.
han foor aff ſtadh oc atirleffde j ſinom ſtadh liſeam.
en a'rlighen man aff konungxlica ſla'kte antwardandis
honom alla konungxlika magt oc a'rinde oc ſin ſon.
at han ſkulle honom wpfødha oc foſtra ther til han
atirkomme han antwardadhe honom alla ha'lffthena aff
ſinom ha'r Camelos oc elephantos oc bødh honom vp-
fara j thȝ landȝſkapit jwdhom oc til iherusalem. at ni-
dherflaa alla iſraels makt oc vtſkrapa theris amynne
aff iordhinne Oc jnſa'thia j theris rwm hedhninga owir
alla riken. oc them j ma'llan ia'mligha byta alla ior-
dhena. konungen drogh aff ſtadh mȝ halffwom ſin ha'a'r
offwir ſtora flodhena eufraten. oc konungen foor off-

wir øſtra riken ſins herra dømis Æn liſeas wtwalde ptholomeum nichanorem oc gorgiam maʼktoghe maʼn oc the fraʼmſta j konungxſens raadhe. oc ſaʼnde mꝫ them xl tuſanda footgangara. oc vij tuſandh ridhande jn til jwdam at thꝫ landit vndir ens førdaʼrffwa aʼptir konungxſens budh oc ordhom ¶ Thenne otaligha mange hedninga drogo fram moot ieruſalem/ mꝫ alle theris makt oc ſtaddo ſin haʼr widh amaum/ vppa ſlaʼtta markena. tha rike køpmaʼn aff alla ſtaʼdher hørdho theras fraʼgd oc tilqwaʼmd toko mꝫ ſik otalikit mykit gull oc ſilffwir oc tiaʼnara oc gaffwo ſik jn til them ther vppa/ at the ſkullo faa køpa iſraels føner ſigh til traʼla. til thꝫta talet aff hedningom kom aʼn annat ſlikt aff ſiria. oc androm hedhninga landom. Tha jwdas oc hans brødher ſaagho thenna tilkomande wadha oc hørdho at hedningana drogo faſt. oc nalkadhos theras bygningh. them vndereens førdaʼrffwa aʼptir konungxſens budhi/ ſagde hwar thera til annan. vplyptom gudꝫ vtwall j waro folke oc ſtridom før waan almoga oc waarom haʼlgilſom J the ſamma waaro alla redhobone til at ſtridha aʼn tilførende. tiggia oc bedas gudꝫ nadh oc miſkund. thy at enghe jwda bygdo aʼllir boddho/ tha j iherusalem. all theris haʼlgilſe war nidherſlagen all glaʼdi oc høgtidis ſangher oc lekara anbudh aff lagdh ¶ Enſampne hedninga huldho iherusalem oc belagdan haffdo dawidꝫ ſkaʼrm oc torn paa baʼrghit ſyon Judha haʼren ſampnade ſigh j maſphat. ey langt fran iherusalem før thy at ther war ſtadher oc rwm til at bidhia. oc blidka gudh j nødhom ¶ Ther ſaſtadho the allan thaʼn daghen togho vppa ſigh haarkla'dher. ſtrøyadho ſigh mꝫ aſko owir theris huffwodh oc ſplitto søndher theris klaʼdher ſom ſidher war mꝫ

Sp. 839.

jwdhomen j alla nødher. The wt widdho theras bøker
ther gudʒ lagh jnnan ſtodho. oc frambaro allan preſt-
enna ſkrudh oc haʼlghan klaʼdebonadh. oc offrado alt
laglikit offer oc ſkikkado naʒareos/ oc leuitas. thʒ aʼru
claʼrke them til lagho aldher waaro kompne. oc alle 5.
ropado mʒ enne røſt vp j hymmellen/ oc ſagdo hwat
ſkulom wi gøra aff taʼſſom klaʼrkom aʼller hwart ſkulom Sp. 840.
wi them laʼtha aʼllir ledha See kaʼre herre gudh thit
haʼlga mønſther oc all thin haʼlgilſe aʼru nidher troden
oc beſmittadh. Thine claʼrka aʼru giordhe til graat oc 10.
nidhirlſe. oc ſee nw huru hedhningа aʼru haʼr ſamp-
nada/ at the ſkulu oſſ alla vndher ens førdriffwa O
thu føte herre gudh. weth hwat the taʼnkia offwir oſſ.
huru kunnom wi ſtaa mot theris ſtora makt/ wtan
thu herra gudh wardher waar hiæʼlpare. oc ropado mʒ 15.
ſtore røſt j ſinom ludhom ¶ Ther aʼpther ſkikkade
jwdas alla handa høffwidʒmaʼn owir almoghan tribunos
centuriones penthacontarcos. et decuriones. ¶ Thaʼn
offwir xxx maʼn then owir c. then offwir l. oc then
owir x. maʼn oc ſagde jwdas framdelis Alle the ſom 20.
haffwa hws aʼllir bygningh før haʼndher. aʼllir haffwa
faʼſt ſigh huſtrwr. aʼllir the ſom planta wingardha. ſwa
oc the ſom aʼru dødugadhe aʼllir raʼdde aff ſik Taʼſſe
alle gange ather heem til ſin. ſom ſkriffwat ſtaar j
laghin J thy flytthiado the oc rørdho ſyna boſtadha. 25.
oc ſatto ſin ſpedʒ øſter aff amawm. tha ſagde judas
kaʼre ſøner oc brødher giorden nw idher oc waren
ſtarke oc morghon bittidha waren alle redhabone at
ſtridha mote the hedningha ſom haffua ſigh ſampnat.
war haʼlgilſe. oc os førdaʼrffwa før thy aʼr oſſ aʼrlikare 30.
døø oc falla j ſtridh oc ørlegh. aʼn ſe wars almoghas

armodh oc hælga manna ſwa ſom gudz wili ær j hymerike. ſwa warde j allom ærindom

Capitulum quartum

Et aſſumpſit gorgias quinque milia virorum Tha vtwalde gorgias. hedningana høffwidzman v M mæn til foot. oc M. vtwalda wæknara. til hæſt. oc rørdho om nattatidh thera booſtadh oc wildo

[Ett blad, spalterna 841—844, fattas här i handskriften.]

Sp. 845. alla handa kar oc mønſtherſens clenodia oc jnførdo lyuſtakana oc altaren ther høgxſte preſtin plægadhe offra vppa. ſom kalladis altara jncenſorum. oc bordhit ther offer brødhen pa lagdos. Røkilſe ſkikkado the vppa altarin oc vptændho the lampor ſom brwnno owir altaren. at the ſkullo ſkina oc lyſa j tæmplet The lagdo brødhit pa bordeet oc vphængdo velamina kirkionna tiæl oc fulkompnado alla ſina gærninga oc ſkrudh j templet/ æptir lagen oc offradho ſidhan theris offer førſt paa altaren holocauſtorum thz ſom brænnas ſkulle paa nyia altarin. hulken the vpreſt haffdho Oppa ſamma dagh oc aars tima ſom hedningana haffdho beſmittat gambla altarin vpnyiade oc wigdhe the them nyia. oc mz alla handa lekara anbudh orghom ludhom haſwnom harpom fidhlom ſkalmeyiom/ oc krokharpom ſtøtto ſwngho oc diſcanterado. æn alle lekmæn oc almoghen lagho ad veniam. paa jordena paa ſin ænlite loffwado oc wælſighnado gudh ſom them halp oc frælſte. altarins høgtidh tha han wigdis hullo the viij dagha jnnan hulko alt iæmpt brændz paa honom hedherlikit oc laglikit offer mz ſtørſta frøgdh almoghans oc høgxta gudz loffwi. kirkionna gaffla ther almoghen ſkulle jngaa orneradho the oc pryddo mz kronom aff

gulle oc gulſpirom j ſkiølla liknilſom. wigdho kirkion*n*a døør oc portha Oc paſtofforia p*re*ſta*n*na hws oc heman oc bewaradho alt m̄ ſtarko*m* dwrom oc laſom. alt th̄ta giordis j almoghan*s* ſtørſta frøgdh och gla'dhi oc gud̄ luffwi ſom the*m* fræſt haffde aff hedninga*n*na gab oc hæ'dilſe ¶ Tha ſtadgadhe jwdhas. hans brødher oc aller iſra*e*ls almoghe/ at altarins vigxle oc høgtidis dagher ſkulle høghtidelica hallas paa ſa*m*ma dagh oc thima viij dagha om kring til ewigh tidh J them tima atirbygdho oc the Monte*m* ſyon alt om kringh. m̄ ſtarko*m* mwr oc høgho*m* thorno*m* At ey ſkullo hedhninga nakot ſin ther a'pther th̄ ſwa nidherſla oc førda'rffwa ſom the giort haffdho. the ſatto ther ſtarka' ma'n oc wa'knara ſo*m* th̄ ſkulle beſkæ'rma oc bewara alla wa'ghna mothe hedhninga*n*a gana

5.Sp. 846.

Fa'mpte Capitulum

Et factu*m* eſt ut audieru*n*t gentes ꝛc Tha hedninga*n*e th̄ta hørdho at gud̄ mønſther oc altari*n* m̄ alle theris til hørningh waro wpbygt ſom tilførene. wredhgades the ſtorlika oc ſtadgadho ſin j ma'lla*n* at vndi*r*ens førdriffwa oc førda'rffwa alla iacobs ſla'kt. th̄ war iſra*e*ls føner alla the j bland m̄ them boddo. hwilka the oc drapo oc ſlogho a' hwar the fw*n*nos. Judas th̄ta hørandis owirſtridde oc owir wan førſt eſau føner oc barn j Jdumea oc flero*m* landom ther om kringh ſom før hindrado iſra*e*ls føner/ ſlogho them oc owir wnno j ſtore magt hwar ha'l̄ the fw*n*nos. ha*n* ami*n*tis oc theris ond̄ſko ſom kallados filii bean/ hulke alloledis waro iſra*e*ls ſono*m* til nidherfall/ oc them førdriffwa j allo*m* theris wa'gho*m* han thok til wara beqwa'ma*n* tima oc beſta'llado them oc

Sp. 847.

bekra'kte them alla j theris ſka'rmom wa'rnom oc thornom/ ta'nde j elden oc vpbra'nde thȝ ena onda mȝ thy andro. han drogh ta'dhan oc [til] eth annat ſa'lſkap ſom kallados filii ammon. oc ſan ther mykin almoga ſampnadhan oc ſtora makt mȝ allo. timotheus war theris høffdinge. Jwdas hiølt mȝ them manga ſtridher offwir wan them alla oc ſtora ſtadhen aȝer ſlogh j ha'll alt thȝ føre kom ſkøfflade alla theras haaffwor oc mȝ ſik førdhe til jwdeam ¶ Tha ſampnade ſigh alle hedhninga ſom boddo j galaadh moot iſraels føner ſom j blandh them waro. oc willo them owir ens før driffwa ¶ An the flyddo alle til trygghan ſtadh. detheman oc ſa'ndhe ſin breff oc budh til jwdam/ oc hans brødher ſwa ludhandis. Alle hedhninga kringhom os boande a'ru ſampnade til at os førda'rffwa. oc redha ſik til at komma bekra'kta at beſta'lla the va'rnir oc ſta'dher til hulkom wi flyt haffwom. oc thimoteus a'r theris høffdhinge/ hwar føre ſkynda tik oc kom at fra'lſa os fran theris handom. før ty at mykin almoghe a'r før os ſlagen oc førda'rffwadher/ oc alle ware brødher ta'ſlikis ſom boddho kring om tubin Theris huſtrwr oc barn haffua the foghna. oc ſkøfflat alla theris haaffwor. ma'nnene bliffwo ſlaghne thuſanda ma'n oc owir See a'n laaſos tha'ſſin breff oc kommo andron ſa'ndabudh aff galilea mȝ ſplitnom kla'dhom førandis ſamma tidhende. at hedhninga waaro kompne aff tholomayda. tyro oc ſydone Oc haffdho vplyſt alt galilea land wiliandis vndherens thȝ førda'rffwa ¶ Tha judhas oc allir almoghen thȝta hørde ſampnade ſik all theris makt. at beta'nkia j huat matto the kunno vnſa'tia ſina brødher ſom j drøffwilſom waro. oc belagde aff hedningom Tha ſagde judas ſymoni ſinom broder vtwa'l tik

Sp. 848.

froma mæn oc gaa til galileam at frælſa thina brødher. æn iak oc min brodher Jonatas wi farom til galadithim. han atirleffdhe joſephum ȝacharie ſon oc aȝariam til høffdinga at føreſtaa almoghan ſom atirbleff j iwdea/ oc ſagde til them ſtandhen før tæſſin almogha oc ſtridhen moth jnghom hedhningom før æn wi j gæn kommom/ mȝ ſymone foro try M mæn til galileam Oc mȝ judas til galaditim viij M Symon kom til galileam oc hult manga ſtridher mȝ hedhningom oc wan alla ſtadȝ ærligen ſigher/ han jægadhe the yterſta jn før porten tholomaydem. try M bliffwo ſlaghne oc alle theris haaffwor ſkøfflade han ſampnadhe alla jwdha ſom boddo j galilea/ oc j androm landom ther om kring theris huſtrwr oc barn oc alt thȝ the atto. oc fordhe hem mȝ ſigh til galileam. aff allom fægnadher mȝ ſtørſte gladhi ¶ Æn judas machabeus Jonathas oc theris brodher foro offwir iordhanem tree dagxledher Jn j øknet. ther møtte them hedhninga ſom kallados nabuȝei. hulka jwdas fridliga til ſik hyllade The kungiordho jude alt huat hans brødhrom war giort oc hænt j galadythide. oc at mange aff them waaro førgiordhe J baraſa. boſor oc j alamis j caſphor Maget oc Carmaym. tæſſe hær waro alle ſtore ſtædher oc wæl bemannade oc jæmwæl mangom androm ſtadhom æru Jwdha fongade Jwdas thȝta hørande trøſtir j hoghenom oſørtænktom hedhningom ſkyndande ſik jn føre ſtadhen boſor. owir wan han mȝ een haſt. flogh j hæl alt thȝ mankøns j honom war ſkøfflade alla haaffwor oc ſwa j tændhe elden. oc brænde alt j røther Samma nat drogho the tædhan jn før ſtadhen ther mæſte hedhningana haffdo ſina wærn/ ſtadh. oc trygge hwilo arla om morghonen ſingho the ſee vtan om ſtadhen Sp. 849.

otaligh*e*n almogha ba'randis ſtegha oc a*n*nor widher-
torfftogh anbudh at owir wi*n*na ſtadh*e*n m̃. Jwdas
førſtodh wa'l at ſtoor ſtridh ſtodh føre pa badha ſi-
dhor. ſtøtte han j ludho*m* oc baſwno*m* oc alle ropadho
vp j hymellin Ey mi*n*dre lywdh oc bangh hørdes w
ſtadeno*m*. wtan ſtørſta roop oc ſkrian Tha ſagde judas
til ſina ma'n J dagh bør off ſtrida oc wagha waara
ſia'la wt før wara brødher. oc ſkikkade ſwa ſin al-
moga j tree rootha alle ſtøtandis j ludho*m* oc baſw-
no*m*. oc ropandes gud̃ loff m̃ høgho*m* røſto*m* ſwa at
jordhen ſkalff oc theris lywdh hørdis wp j hymelin
Tha wndherſtodh thymothe*us* at jwdas machabe*us* war
før dwro*m*. owirgaff wa'rner/ ſtadh oc bolſtadh oc
alle hans flyddho m̃ hono*m* Jwdas them tilfølghiandhe
ſlogh j ha'll aff them ma'n. wa'l viij M O hwilther
drogh judas ta'dha*n* oc til maſphat offwir wan ſtadhe*n*
Sp. 850. oc ſlogh j ha'll alt th̃ mankøns war ſkøffladhe alla
haaffwor/ oc ta'ndhe elden j ſtadhi*n* Tha'dha*n* foor han
oc fik caſbon. magedh boſor oc andra ſta'dher j ga-
laditidis rike. tha thimothe*us* th̃ta førſtodh ſa*m*pnade
han paa nyt maal a*n*nan ſtoran ha'r oc ſatte ſin wa'rn
oc boſtadh mothe raphin offwir ſtrømen. Judas vth
ſa'nde ſina ma'n at beſee oc førſla ha'rin. the ko*m*mo
j ga'n oc ſagdo ath alle hedhni*n*ga ſom kringho*m* os
byggia a'ru ſampnade m̃ hono*m* mothe off j ſtørſte
makt oc møklo tali/ ther til haffwa the ſik hyllat
otalighen mogha aff arabia. oc haffwa ſina wa'rn ſath
owir ſtrømen. redhobone mot os at ſtridha A'n jwdas
drogh mothe them manligha m̃ alle ſi*n*ne makt. tha
ſagdhe thimote*us* til høffdi*n*gan ſins almogas. Naar
ſom judas oc hans ha'r the ko*m*mo til ſtrømen om
han dragher til off til førende øwir ſtrømen. tha haff-

wom wi engha makt moot honom. a'n a'r thȝ ſwa at
han ra'dhis dragha til os offwir ſtrømen oc ſa'ther ſina
wa'rn pa the ſidhona ſtrømen. tha ſkulom wi dragha
til them oc maghom ſigher winna ¶ A'n jwdas kom-
mandis til ſtrømen ſkikkadhe ſtragx naghra aff them 5.
ypparſtom oc ſagde til them Seen til at j ey atirleff-
win en man pa the ſidhona vtan alla følghe mik/ re-
dhobone til at ſtridha oc drogh ſwa offwir ſtrømen oc
alle hans ma'n mȝ honom/ hedhningane thȝta ſeande
owir gaffwo ſin vapn wa'rna oc ſta'dher Oc flyddho 10. Sp. 851.
alle til eth aff gudha mønſther ſom war j Carmaym.
a'n judas fulfølgde them. owir wan ſtadhen. ſatte el-
dhin j mønſtridh/ oc vpbra'ndhe alt thȝ ther war inne
Tha ſampnadhe judas alla the jwdha ſom boddo j ga-
laditide. oc allom landom ther om kringh fran then 15.
førſta oc til then mintȝſta. theris huſtrur oc barn oc
mykin almogha mȝ allo. oc wilde them atirføra til
fa'dhernislandit ſom war terra jwde The kommo til
ſtadhen eſron ſom war en aff ſtarkaſtom ſtadhom ſtoor
oc wa'l bewaradher. oc lagh ſwa mit j theris wa'gh 20.
at the kwnno ey a naghra ſidho fram fara. wtan at
the ſkullo jw mith gynom ſtadhen ¶ Tha ſtadȝſens
jnbyggiara. fornomo theris til qwa'mdh Jnlykto the ſik
oc athermwradho alla porta a'n Jwdas ſa'nde til them
fridȝſens budh ba'rare ſwa ſa'ghiandis. vnnen os fram- 25.
gangh gynom jdhan ſtadh heem j wart eghit land Jn-
ghen ſkal idher ſkadha til en pa'ningh. vnnen waarom
ſothom rwm at gangha A'n the wildo ey før them vp-
la'tha porthana. tha bødh judas kungøra owir allan ſin
almoga at hwar en j thy rwme han ſtadder war. 30.
ſkulle dragha ſik jn til ſtadhen ¶ The fromaſta ka'm-
pana drogho førſt oc a'pther allir almoghin. the ſtor-

mado til ſtadhen alt om kring hwar j ſino rwme allan then daghen oc natthena a'pther/ oc offwir wnno ſtadhin ſlogho j ha'l alt thȝ mankøns war ſkøfflado
Sp. 852. alla theris haffwor. nidherſlogho ſtadhen j grwndh.
oc gingho offwir the dødha. owir alla gatwr Sidhan gingo the owir oc ſtaddo ſigh pa ſtora ſla'ttena ſom liggher moot betſan Jwdas han ſaman ſankade alla the ytherſta aff ſino folke at ey then mintȝſte ſkulle atherbliffwa j blandh bedhningana. ſtørkte oc trøſte them ſom klenhugadha waaro allan wa'ghin fram aat ther til the kommo [til] jwdeam. the vpgingo pa ba'rghit ſyon mȝ ſtora frøgdh oc gla'dhi oc offradho tak offer gudhi. thy at enghin aff them haffdhe fallet j ta'ſſom førſkriffnom ſtridhom. vtan alle kommo heem j fridh och gla'dhi J them daghenom waro jwdas oc jonathas j galaadh. oc ſymon hans brodher war j galilea mothe the hedhningа ſom boddo j tholomaidis ¶ Tha hørdhe ioſephus ȝacharie ſon. oc aȝarias høffdinga offwir almoghan oc all thing waro wa'l beſta'lt mȝ jwda. oc the manliga ſtridher oc a'rliga ſighra wnnet haffde. ſagde the ſin j ma'llan. gørom oc wi oſſ nampn oc aa mynne J bland iſraels fla'kte taghom thy oc wi at ſtridha mote the hedhningа ſom kringh om os boo oc byggia. han bødh allom them ſom waro j hans ha'a'r oc følghe. at the ſkullo dragha før ſtadhen jampnias Gorgias thȝta ſeandes gik wth aff ſtadhen. oc hans ma'n mȝ honom mothe them at ſtridha tha flydde joſephus oc aȝarias oc wordho ia'ghade jn til juda landȝ raamerke/ oc ij M ma'n bliffwo ſlagne aff theris folk. thy kom thenna plaghan offwir gudȝ almogha/ at the ey wildo lydha oc høra jwde oc hans brødhers raadhom ſom them førbudho at ſtri-

[Ett blad, spalterna 853—856, fattas här i handskriften.]
landhom tilføgdho ſik honom j ſooldh før gul oc pæ- Sp. 857.
ninga. ſwa at hans almoga tall wart. xx. M. til hæſta
oc elephanter. xxxij M fulleliga øffdhe til ørligx
Thæſſe drogho alle gynom ydumeam Jn før bethſuram.
oc ther paa ſtridde j manga dagha Oc giordho ſik
ſtarka blidor æn the aff ſtadhen jwdha ſom inne waro
gingo manliga wt mothe them vpbrændo theris bli-
dhor/ oc ørløgado trøſteliga mote them ¶ Æn judas
øwir gaff barſridit. oc ſkikkade ſin hæær jn føre beth-
ʒatharan. æn konungen war arla vppe før daghningena
oc ſkyndadhe ſin hær jn til them. the ſtøtto j theris
baſwner oc blæſto j ludhom oc the ſtarkaſta dyuren
elephantana øffwadho the oc hidʒadho til ørligx ſom
theris ſidher ær ¶ The bytto oc om ſkipto the dyu-
ren mællan almoghan ſwa at M mæn ſkikkados til
huart dywr. mʒ fult harniſk oc vc. oc l. vtwalde mæn
til hæſta widh huart dyurit. at hwar thʒ war waaro
oc the. oc hwart thʒ gik gingho the mʒ thy oc jnga-
ledis ſkildos fran thy. a hwario diwr war giordher en
widher oc ſtadugher thorn aff thræ/ vndher hulkom
wæpnarene wardhe ſik før rægn. hagil oc pilom jnnan
j thornit bygdhe mæſther mannen ſom diwrit reghe-
rade oc j wærnenne om kringh thornet. xxx ij. vt-
walde mæn mʒ fult harniſk oc allom til ørlegx mʒ
widhertorfftoghom anbudhom allan annan almogha ſkik-
kade han j twa rootha/ alt om kringh dyuren. oc
fromaſta høffdhinga. læt ſtøtha j baſwnom oc ludhom
at trøſta oc wpwækkia almoghen oc ſollenærana til Sp. 858.
ørligx. arla om morghonen. ſolin vpgangande oc ſki-
nande j clara ſkiøllana aff gull. ſilffwir oc alʒſkons

malm. wt widdhe ſik theris ſken owir all bæ'rgh ſwa at the ſyntos ſwa ſom bræ'nnande eldir. Thæ'n otalighe almoghen kunne ey hallas j litlo rwme. vtan endels var oc drogh offwir flere høgh bæ'rgh. oc the andre owir flæ'tter oc ſtora oc wida løøther. togh foor hwar warliga oc wiſliga æ'pther thy hwariom war budit oc til ſkikkadher. aff theris myklo tali Oc almogha gny oc harniſkanna ſamlyude. baffwade oc ſkalff iordhen oc allir almoghe. om hulke the foro oc framdrogo gaffs widher oc wart ſwa ſom aff ſinne oc til enkte før thy at hæ'rin war otalighen j thali. ſtarkir oc owinneligher j makt oc ſtyrke ¶ Æ'n judas oc hans mæ'n oforfæ'radhe/ drogho mote them trøſteliga til kampin oc ſlagit. j hulko konungxſens mæ'n fullo genſtan vj. c. mæ'n. æ'n eliazar ſairre ſon ſik ſee eth aff diwromen alt wæ'knat oc førklæ't j gylt harniſk/ høghre oc ſtørre æ'n nakot annat diwr mente thz wara konungxſens oc honom ther finna. han waghade ſik til at frælſa ſith folk oc førwæ'rffwa ſigh æ'wikt nampn oc amynnilſe/ oc lop haſteliga gynom almoghan ſlaandes alla om kul pa badha ſidhor. lopp vndir dywrit oc ſtak thz gynom buken hulkit genſtan full offwir han ther bliffwo the baaden dødh dyuret oc mannen. ¶ Æ'n judhane ſeandes konungxſins owinneliga makt. oc otalighen almogha tall/ drogh[o] ſin hæ'r them naghot
Sp. 859. fiæ'rre hwar aff konungxſens mæ'n tæ'ff trøſteligare. vp foro mot iherusalem oc montem ſyon Tilførenne gørande fridh mz them ſom waro j bethſura oc ſwa offwirgaffwo the ſtadhen. thy at them aatræ'kte ey ſpiſningh. æ'pther langhe beſkæ'rningh. tha drogh konungen jn j ſtaden oc bemannade han mz ſpiſningh oc ſyno folke Oc genſtan ther æ'ptir belagde montem ſyon. oc

annor haʼlagh rwm j manga dagha byggiandes ther føre ſkaʼrma oc bolſtaʼdher/ mꝫ byſſom oc blidhom laʼndꝫom. belibbadom. pilom oc ſkutom oc alla handom grymom oc farlighom vapnom. Jwdhana giordho oc ſyna ſkaʼrma mothe them. oc ørligadho ſwa j mangha dagha Æn nødhen børiadhe gaa vppa them j ſtadhen wäaro. thy at ſpiſninghen war førtaʼrt aff hedhningomen. oc thy aat ſkildos jwdhane hwar ſøkte ſith baʼtꝫſta/ oc ganꝫſka ffaa maʼn bliffwo ather j haʼlga ſtadhen før hwnghers nødh ſkuld. tha hørdhe liſeas at philippus hulkin konungin antiochus haffde aʼn liffwandis antwardat/ badhe rikeſens ſtyrlſe ſwa oc ſin ſon at vpfoſtra. war nw atherkomande aff perſida oc Media oc then almoghe mꝫ honom war ſkikkadher. oc at han nw til ſigh anama rikeſens aʼrinde oc ſtyrlſle Thy ſkyndadhe han ſigh til førinde til konungen oc ſtridꝫſens høffdinga oc ſagde til them. waar makt hon wanſkas daghom mere oc koſten gørs oſſ litin. Stadhen moot hulkom wi ſtridhom aʼr waʼl bewaradher/ oc os til hørir at ſee om rikeſens beſtandh oc ſtyrlſle. gangen thy til ſaʼmio mꝫ taʼſſom mannom oc gøren mꝫ them ſtadughan fridh. oc mꝫ allom theris almogha oc vnnen them at the bliffwe widh theris lagh. ſwa nw ſom før thy at wi wiliom them førbyudha theris lagh oc landꝫ ſidher. aʼru the wredhe oc githa giort os oc waara folke tholken ſkadha oc aʼr raʼdhandis at the aʼn mera gøra Thꝫta radh ſyntes got føre konungenom oc hans høffdingha. oc ſaʼnde ſin budh. fridhen mꝫ them bindha. hwilkit the oppa badha ſidhor ſtadſaʼſto mꝫ breff oc ſtarkom eedhom. paa hulka trøſt jwdhane owirgaffwo tha ſtadhen gangandes hwar til ſina ſyſlo Æn konungen vpgangandis paa montem ſyon. oc ſean-

Sp. 860.

dis ſtadzſens ſtarkaſta førwarningh brøt genſtan ſin eedh han ſworit haffdhe. oc la't nidherbryta alla ſtadzſens mwra oc nidherſlaa alla ſka'rma oc drogh ſwa haſtelica ta'dhan atir til antiochiam oc fan phi-
5. lippum regherande owir ſtadhen Oc ſtragx ørligade han pa ſtadhen oc owir wan han mz ſtore makt oc walde

Capitulum vij

JThem thima foor wt aff room demetrius ſelevci
10. ſon oc drogh wp mz faam mannom jn j ſtadhen ſom liggher na'ſt ſyon. oc giorde ſik ther til konungh. ther a'pther honom jndragandhe j ſins fa'dhernis landh oc rike. ha'nde at ha'rin grep handh oppa antiochum oc liſeam oc wilde them føra før konungin. Tha ko-
15. nungen thz vndirſtodh ſagdhe han la'then them enkte komma før waar øghon. oc ſwa wordho the badhe aff ha'renom dra'pne ¶ Tha demeterius haffdhe ſik ſath oppa ſins rikes ſa'the kommo til honom nakre omille oc wrange ma'n aff iſrael alchimus war theris
20. høffdhinge ſom wille wardha preſter. the røgdho almoghen før konungin oc ſagdhe judhas oc brødher the haffwa førda'rffwat thina vener/ oc oſſ wt driffwit aff waaro landhe Sa'nth thy wt een man pa hulkin thu wa'l trøſther at han fari oc ſee alt
25. thz førda'rff the os giort haffwa. oc thinom wenom owir al thin rike/ tha vtwalde konungen aff allom ſinom mannom bachidem ſom war hans troen man

[Ett blad, spalterna 861—864, fattas här i handskriften.]

Sp. 865. toghe oc mille til alt thz aff them ſkeliga beddis oc togho til fridh och hylleſt. alla them ſigh til them laatha.

laatha. han hørdhe oc thera manliga ſtridher oc ſighirliga vinningh. huru the alt galacie rike haffdho owir wnnet och twingat vndir ſik at ſkatta Swa och huru the haffdo wnnit vndir ſik alt yſpanie landh oc rike. oc all annor rike oc theris konunga ſigh vndir bøgdh oc j ſkat lagt ſwa at philippum perſara konungh. oc ſtora konungin anthiocum aff aſya hulken mot them ſtridde. haffuandis j ſin hær. c xx. elephantes æn pa thera tall ſom mz wagnom/ til hæſta oc til fota foro war engin ænde. honom togho the liffwandis oc twingadho han oc hans æptir komandha konunga owir all hans landh oc rike vndir ſtoran ſkat til ewigh tiidh. ſwa oc all øſtir rike ſom æru medorum. lidorum oc øffwir haffwit. alla werldena vndir ſik wnno antigia mz ørligh ællir mz klokom raadhom. ſwa at ey fandz naghre ſwa mæktoghe. keſara konunga. landh æller rike ſom naghra makt mote them haffdho. oc j allo tæſſo vaaldhe oc herradome/ bar enghin thera konunxlika krona. oc ey j førdis purpura ſom ær enſkylleliga konungxlikit høgtidis klædhe. at naghor there ſkullo j tolko vtmærkias. bedhras ællir æras owir andra The haffdho aarligha vtwalda try c ældris mæn ſom kallados raadhmæn. tæſſo aff ſigh vtwaldho en ſom allers theris ypperſte herre war/ oc førſtandare. oc all landh oc rike føreſtodh hwar j ſyno aare. honom lyddho alle andre høghe oc laaghe vnghe oc gamble Oc thy fandz æller war aldrigh them j mællan hat ællir affwndh. vtan alt theris regement oc herrelige ſtadh. bleff ſtadugt oc rolikit at the ſæffligha oc endræktelige vndir en man waaro lydoghe om honom all vaardandhe ærindhe ærliga ſtyrdho ¶ Tha vtwalde judas eu-

Sp. 866.

polemium iohannis ſon oc iaſonem eleaʒ[a]ri ſon. oc ſa'nde them til room. at bindha ewighan fridh oc kompanſkap ma'llan jwdhana oc romſka herra vppa thʒ ath the ſkullo fria judhana vndhan greka landʒ herra træl-
dom. hulka ora'tteligha willo herras owir judhana oc them allaledis nidhertrykkia oc førda'rffwa ¶ The kommo til rom oc gingo jn føre radhit oc ſagdho jwdas machabeus hans brødher oc allir almogèn aff judhe landh. ſa'ndhe os at binda mʒ idher fridh oc
ſa'mio Oc la'tha them jnſcriffwa j idhra bøkir før idhra vener. brødher oc ſtarka mʒ ſtandhara j alle nøødh/ oc wardande thingom. ta'ſſen ordh oc budh ta'ktis allom wa'l oc ſkriffwo til them tha'ſſin a'ptirſcriffwin ordh jntrykt j tafflor aff malm a'ller koppar til eeth a'winnelikit amynnilſe them j ma'llan til a'wigha ſa'mio Bene ſit romanis ꝛ genti Judeorum ꝛc wa'l vari romarſkom. ſwa oc judha almoghanom oc theris høffdhingom. badhe til landh oc watn nw oc a'werdelica. ørligh a'llir fia'ndha. langt wari fran them badhom/ a'n kan ha'nda at romarſkom a'ller naghrom aff theris landom oc vndirdanom. kan ørligh a'llir fia'ndha til ſtøtta/ tha ſkulu judhane them til hia'lp oc ſtyrk wara. oc komma mʒ troligha hia'rta thʒ ytherligaſta oc ſna-
Sp. 867. raſta the kunno. a'n ſinom ſoldena'rom ſkulu the ey vara pliktoghe antiggia harniſk. koſt a'ller fordenſkap til land a'llir watn. ey oc gull a'ller pa'ninga til them at løna. ſwa ta'kkis oſſ roomarom j alle matto Swa ta'ſlikis om jwdʒſka almoghan/ til tra'ngher them ørligh tilførinde. tha ſkulu romara them wara til hia'lp
oc ra'ddhingh a'pther theris ytherſta førmagho. oc theris ſollena'rom ey giffwis harniſk koſt a'ller fordenſkap til landʒ a'ller ſiøs. ey oc gul a'ller pa'ninga til them at

løna. ¶ Swa ta'kkis romar*om* thȝ at haldha vtan ſwek a'llir falſhet. togh ſwa om jwdom ta'kkis ha'r til th*enn*a ſtadgha nakot ythermere tilla'ggia a'ller aff tagha. a'ller om wa'ndha/ thȝ ſtandhe j theris waalle. oc hwat ha'lȝſt the antiggia tilla'ggia a'ller aff la'ggia thȝ ſkal bliffwa faſt oc ſtadugt ¶ Swa oc om then ſkadha konu*n*gh demet*ri*us haffwir judho*m* giort. haffwo*m* wi hono*m* budhit oc ſwa tilſcriffwit/ hwi haffw*ir* thu aalagt tith vk oc ondȝſko pa wara wener oc brødher Judhana. a'n ko*mm*a the yt*er*mer til os at klagha paa tik tha ſkalt thu vetha at wi viliom ha'*m*pnas oc vpfylla th*em* allan theris ſkadha/ oc ørligha mote tik badhe til ſyøs oc landha

ix

Jnter*ea* vt audiuit rex demet*rius* ꝛc Jnnan tha's tha hørdhe oc ſpordhe demet*ri*us. at nichanor oc hans følge haffdho falledh j ſtridhe*nne*/ thogh han til radha at atir pa nyt maal ſa'ndha til judhana bachyde*m* oc alchimu*m*. mȝ ſtore makt oc myklo folke/ the drogho then wa'ghin fram ſom ledher til galgala. oc ſtaddho ſin ha'a'r j maſalot. offw*ir* wnno ſtadhe*n* oc giordho ſtora*n* ſkadha badhe paa folk oc theris haaffwor. The drogho ta'dha*n* oc til ihe*rusa*lem mȝ ij M. til ha'ſta oc xx M. til fotha/ a'n judas ſa*m*pnade ſin ha'a'r j laiſa try M. vtwalda ma'*n* oc ka'mpa ¶ The ſaagho ſina fia'nda otaligha mangha wara. oc thy ra'ddos the ſtorliga oc ma*n*ghe vndflyddo fran the*m*. ſwa at ey bliffwo meer atir a'n viij c. ma'n Jwdas ſeandes at hans ha'r oc folk mykit flydde. oc mi*n*tȝſkades oc ørlighit ſtod fore ha'ndher. a'ngxlades han ſtorliga oc ra'ddes Thy at hono*m* war ey ſtu*n*dh a'llir thime til

Sp. 868.

at ſampna ſigh folk a'ller ra'ddhing. tha ſagde han til them ſom atir waro/ ſtande*n* vp hwar j ſin ſtadh oc ſtridho*m* moot wara fia'nda. hwar weth wi magho*m* ſtanda mot theris ondʒſka. a'n alle aff raaddho han oc ſagdo wi ma'kto*m* ey mote the*m* ¶ Oc thy fra'lſom wart liff oc gangho*m* ather til waara brødher. oc tha mʒ theris hia'lp maa os ſkee ſigher oc lykka. tha ſagdhe judas ey warde thʒ ka're brødher at wi ſkulo*m* fly før waara fia'nda. ta'kkis gudhi at waar thime a'r komen tha tilbør oſſ a'rligha dø ø før wara brødher. oc ey inføra blygdh oc o a'ro j vara a'ro Oc j thy vtdrogh ha'rin aff booſta'dherna. mot theris fia'ndha huilke ſin ſpetʒ haffdho ſa'th j twa rotha J huariom thera waaro the fra'mſt ſom til ha'ſt waro Oc førſt føre them alle the ma'ktogaſta ka'mpa. oc øffdhe waaro at kaſta ſtena mʒ flyunghom/ oc ſkyuta mʒ armborſt.
Sp. 869. bachydes war j ſpetʒen paa høghra handena. oc badhe ſpetʒſene drogho faſt til jwdam oc ſtøtto j ludhom oc baſuno*m*. Swa giorde oc judas oc hans ha'r. ſwa at iordhen ſkalff oc baffwade aff almoghans gny oc baſuna lyudhe. them pa badha ſidhor ſtridha*n*de ſta/ Arla om morghonen oc jn til mørkan apton tha ſagh judas. at bachydis ha'r war ſtarkare pa høgra handena. va'ndhe ha*n* ſik oc alle hans trone ma'*n* amot hono*m*. oc aff ſlogho them ſwa at the gaffwo flyktena. huilka han fulfølgde jn til ba'rgit aʒoti ¶ Nw the vppa venſtra handena waaro ſeandis at the a høghra handena. waro førwnne oc judas them manliga fulfølgde/ droghe the ſik mʒ alle makt a'ptir jwdam. oc kommo bak pa rygghe*n* paa hans ha'r ther ſtriddes la'nge oc manligha oc ma*n*ge fullo pa badha ſidhor ¶ Tha fiøl oc then a'rlighe ka'mpe*n* jwdas j a'rligho*m* dødhe. før

gud⁊ lagh oc ſinna brødhra helſo. the j ga'n waaro aff hans manno[m] flyddo/ a'n ionatas oc ſymon togho theris dødha brodher jwdam oc jordade han j ſinna førſa'dhra grifft j madhin Stoor ſorgh oc gratir war owir allan iſraels almogha aff hans dødhe. oc gra'to han j manga dagha ſa'ghiandis hwar til annan O o. hwi ful then a'dle ſtarke oc frome ka'mpen j hulkens ha'ndher war alt⁊ iſraels almogis fridher oc helſa/ andre hans otaligha dygdher oc manligha ga'rninga a'ru ey beſcriffne thy at the waro ſwa manga. at enghin kunne them til fulnat⁊ vpp ſkriffwa

Capitulum tiondhe

Et factum eſt poſt obitum Jude ꝛc genſtan a'pther jwde dødh ha'nde at wranghe oc ſnødhe ma'n funnos oc ſik vppenbaradho j blandh allan iſraels almoga. 15. Sp. 870. oc theris tall økadis dagliga ſom fulle waaro m⁊ alle vranghet J them daghom kom oc ſtor hungher owir alt landet. oc thy ma'ſta deelin aff judha almoghenom gaffwo ſik jn til bachidem oc røgdho alla the andra ſom honom ey wildo lydha. hulka han alla grymmelica hanterade oc ha'dde vpfyllandis them m⁊ dröffuilſom/ oc al⁊ſkons ſma'lech. ſwa at/ ſwa ſtor drøffuilſe kom tha owir iſrael at hennes like war ey. fran thy at prophetane ey ſyntes j bland theris almogha ¶ Tha ſampnadho ſik alle jude venir. oc ſagdo til jonatham. ma'dhan thin brodher judas a'r nw dødher/ fint⁊ hans like ey j waarom almogha ſom matte vpfoſtra oc wth gaa mothe bachydem oc flere wara owener ſom off wilia førda'rffwa See wi wtwa'liom tik j dagh j hans rwm. os til høffdingha oc almoghans førſtandare at halla oc føreſtaa wara ſtridher oc ørligha moot wara

owener J them thima togh ionathas mot høffdingha dømet. oc kom j ſins brodhers jwde ſtadh oc a'mbite til at føreſtaa jſrael. ¶ Thȝta vndirſtodh bachides oc lagdhe ſigh alla vin om. huru han kunne ionatham ſangha/ dra'pa oc førda'rffwa. tha ionatas oc hans brodher ſymon oc alle theris ma'n thȝ ſulleliga førſtodo flyddo the j øknet til eeth rwm ſom kallades tekwe oc ſtaddos ther widh en ſyø a'llir ka'r ſom heet aſphar Bachides thȝta hørandes drogh mȝ allan ha'r owir iordanem. ¶ A'n ionathas gørandis ſin brodher ſymonem almogans høffdinga ſa'nde han til ena handha folk. theris wenir ſom kalladis nabuthei/ oc badh them
Sp. 811. vndſa'tia honom oc hans ma'n badhe mȝ folk oc ſpiſningh. oc alla handha behøffligh thingh til ørligx Jnnan tha's drogho ſigh iambri ſøner wt aff madaba oc fangadhe iohannem jonathe brodher. oc alt thȝ han atte mȝ honom bortførdho ¶ Tha wart oc kungiort Jonathe oc ſymoni hans brodher. Ath førna'mpde iambri ſon[er] haffwa ſigh fa'ſt huſtru wt aff madhaba eens ma'ktugx høffdingas dotther aff canaan oc hullo ther bryllop j ſtore høgfa'rdh oc ba'lle ¶ The tha'nkto paa theris brodhers iohannis dødh oc hans blodȝ vtgyutilſe. oc drogo til bryllops ſtadhen oc ſkyldo ſigh bak eth høgt ba'rgh til beqwa'man thyma/ Tha ſingo the ſee at brudh gwmmen kom farande mȝ myklo følghe. ſtort buller oc høghfa'rdh oc alla handa lekara køn gingho før honom. mot hulkom vth kommo hans brødher oc vener mȝ halffua ſtørre buller oc ba'lle. J the ruſadho ionathas oc hans ma'n pa them farløſt aff theris førſaat oc ſlogo them alla til dødȝ/ vtan naghra faa kommo til flykt pa ba'rghen. the ſkinnado oc ſkøfflado alla theris haaffwor oc ſwa omwa'ndis brylloppit j ſorgh

oc ſukkan oc orghalekir j we oc veningx wiſor. ſwa
hæmpnados the jonkare owir theris brødhers blodh. oc
ſwa drogho the ather til iordanem ¶ Thȝta hørdhe
bachides oc ſkyndadhe ſik æptir them. oc kom til them
til iordanem pa theris høgtidis dagh ſom war ſabatum 5.
mȝ ſtore makt oc myklo folke ¶ Tha ſagde ionathas
til ſith følge ſtandom vp at ſtridha mothe waara fien-
dha/ ſeen j ey os enkte føreſta vtan ſtridha. vppa an-
dra handena æ'r os flodhen iordanis oc pa andra han- Sp. 872.
dhena kæ'r oc dy. oc thy haffwom wi ey wæ'gha til 10.
at vndfly. thy ropom til gud vp j hymmelin/ at han
os frælſe aff wara fiændha handom J thy ſamma børia-
dho the til at ſtridha. æ'n ionatas vt ræ'kte ſina handh
til at ſlaa bachydem huilkin ſigh draghandis til ryg-
gia vndkom ſlagit Æn ionathas oc hans mæ'n ſnarliga 15.
draghandes til jordanem. wodho owir ſtrømen Jn vppa
fiændhana/ oc ſlogho then daghin aff bachidis følghe.
thuſanda mæ'n oc drogho ſwa atir til iherusalem oc
atir vpbygdo alla nidherſlaghna ſtæ'dher owir alt jw-
dha land ſom war iherico ammaum betheron be- 20.
thel. thamnata phaara thapa ¶ Thæ'ſſe alla bewaradho
the mȝ ſtarkom mwrom. høghom tornom oc ſtadughom
porthom oc laaſom/ oc ſatto j alla the wæ'rnara til at
wæ'rna iſrael. beſpiſandes them mȝ alȝſkons ſpiſningh oc
widhertorfftoga væ'rio til at ørlegha Naghot ther æptir 25.
bødh alchimus nidherſlaa mwrana jnnan fføre jndra
hwſit førre templet Swa brath the togho til at nidher-
ſlaa mwrana. wart han ſiæ'lffwir ſlaghen aff gudhi/
ſwa at han miſte maaledh. oc aller borttaghin. ſwa at
hwar lymber loſnade fran androm/ oc aldrigh taladhe 30.
ſidhan ordh. vtan ſnarligha doo j ſtørſta wæ'rk oc vſ-
lom dødhe. Æn bachides ſeandes at alchymus war dø-

dher. foor han ather til konungen. oc judhane boddo j rolighet j tw aar ¶ Ther a'pther innan ta'ff beta'nkte vrange ma'n ſin ondha radh ſa'ghiandes huar til annan See ionathas oc the mꝫ honom boo. a'ru nw j fridh oc rolighet. gangom nw til bachidem oc raadhom honom at han farløſt draghi vp til th[e]m. oc fanghe them ena nat alla ſaman Bachides a'pther thera raadhe foor aff ſtadh mꝫ myklo folke/ oc ſkreff lønliga breff til alla ſyna ſamhaallara ſom boddo j bland judana. at the ſkullo gripa hand pa ionatam oc hans ma'n. hwilkit the ey kwnno gøra. thy at ionathas vndirſtodh theris falſke diktan Oc thy ſangadhe han. l. ma'n ſom høffwitꝫma'n waro offwir the førradharana. oc ſlogh them j ha'll. oc drogh ſwa ta'dhan mꝫ ſino følghe oc ſinom broder ſymon jn til betheſem ſom a'r j økneth oc vp reſte alt thꝫ ther war nidherſlagit oc bemannade ſtadhen ¶ Thꝫta wndirſtod bachydes oc ſampnade alla ſina ma'n kungørandis oc them ſom aff hans party waro j bland judana. oc kom farløſt før ſtadhen bethheſſe/ oc ørligadhe pa han j mangha dagha badhe mꝫ blidom oc byſſom. A'n ionathas atirleffde ſin brodher ſymonem. oc foor ſia'lffwir wt j riket. oc kom atir mꝫ myklo folke oc ſlogh odhoren oc hans brødher oc phareſons føner j theris bolſtadom a'n ſymeon oc the mꝫ honom waro gingo vth aff ſtadhen/ oc vp bra'ndo theris blidhor ſom vtan føre waro. oc ſtriddo mothe bachidem oc offwir wnno han. ha'ddo oc begabbado/ thy at hans raadh oc til ſøkningh haffdhe jnghin framgangh. hwar føre fa'ſte bachydes ſyna wredhe pa the falſka ſkalkana/ ſom honom raaddhe at dragha jn j iwdeam. oc ſlogh j ha'll aff them ſwa mangha han owir kom Oc meente ſwa atir dragha jn

Sp. 873.

til ſith rike mꝫ them ſom atir waro aff hans følghe
¶ Tha ionathas thꝫta førſtodh. ſa'nde han ſin budh til
hono*m* at binda frid mꝫ hono*m*. thogh ſwa at han
ſkulle jonathe atirgiffwa alla fangha oc alt roff ſom Sp. 874.
ha*n* taghit haffdhe aff jwdhom. Mot ta'ſſe ſa'mio thogh
bachydes ga'rna widher/ oc ſtadhfa'ſte mꝫ ſino*m* edhe.
at ha*n* aldrig ther a'ptir ſkulle ſkadha judhom atirgaff
alt roff oc ſkøfflingh ſom ha*n* naghot ſin aff iudho*m*
taghit haffde/ oc ſwa mꝫ ſpa'kt oc ſa'mio foor ha*n* j
ga'n til ſith fa'dhernisland oc aldrig j ga'n komandis
til judeam. oc ſwa lyktadis ſwa'rdꝫ dragh oc ørligh
aff iſra*e*l. A'n ionatas ſatte ſin bolſtadh j magimas. oc
børiade til at døma/ ra'tta oc regera offwir almogha*n*
oc vt driffwa aff iſra*e*l alla falſka oc omilla ma'*n* j
frøgdh oc ſtore a'ro

Capitulum xj

Et aſcendit alexandher ꝛc naghot ther a'ptir vp-
ſtodh alexandher anthioci ſon. ſom kalladis nobilis
a'dhel. oc belagde ptholomaydam. owir wan ſtadhen oc
ſatte ther ſith konu*n*gx ſa'te thꝫta hørdhe demetri*us*
konu*n*gher. oc ſa*m*pnade otalighe*n* almogha oc ko*m*
moth hono*m* at ſtridha J thy ſa'nde konu*n*gh deme-
tri*us* ſin breff oc budh mꝫ fridelikom ordhom til io-
nata*m*. oc vphøgde han mꝫ ſtoro luffwi ſwa ſa'ghiandis
ſino folke. waro*m* nw ſnari til at binda fridh mꝫ ho-
no*m*/ før a'n ha*n* lather ſik til alexandru*m* mote off.
annars ta'nkir han oc mi*n*nes pa alt thꝫ ondha wi
haffwo*m* hono*m* giort. hans brødhro*m* oc hans almogha
oc thꝫ ſkreff han jonathe til/ oc gaff hono*m* makt til
at ſampna ſigh ha'r oc almogha oc la'ta ſmidha ſik
harniſk. oc wara ha*n*s na'ſte ven Oc alla the fangha

Sp. 875. j giſlo waro j barfridit. bødh han antwarda honom ¶ Jonathas kom til iherusalem oc las konungxſens breff før allom. ja'mwa'l før them ſom waro j barfredit. Tha vordo hans fienda ſtorliga ra'dde oc førfa'rade. hørandes at konungin haffde giffwit ionate makt/ ath ſampna ſigh ha'a'r oc almogha oc ther til alla the fangha j giſlo ſtodho. at han ſkulle them fra'lſa antwardha ather theris føra'ldrom. Ther a'ptir bodde ionathas fra'lſeliga j iherusalem tog til at atirbyggia oc vpnyia ſtadhen/ oc bødh ma'ſtir mannomen ſom føre a'rffuodit ſtodho/ at the førſt ſkullo vpreſa mwrana kringhom ba'rghit ſyon/ aff ſtorom fyroſlindadhom ſtenom at the matto wara til wa'rn/ oc ſtadzſens beſka'rman ſwa oc alt giordis ¶ The togho alle til at vndfly. ſom bachydes haffdhe ther atherlefft aff hedhningomen. hwar offwir gaff ſin ſtadh oc rwm oc flyddo atir til theras landa J enſamma bethſura ſta'dher waro a'n naghre j ga'n ſom haffdo offwir giffwit gudz lagh oc hans budordh. ther the theris tilflykt [haffdho]

Et audiuit alexander &c Alexander hørdhe ta'ſſa loffwan. ſom demetrius haffde loffwat jonathe oc the manliga ſtridher oc høghelica ga'rninga ſom han oc hans brødher øfft oc bedriffwit haffdho/ oc thz ſtora a'rffuodhe the a ſtadh haffdho kommit j iherusalem. tha ſagde alexander til ſina radhgiffwara. huar kunnom wi finna annan tolken man/ tha taghom oc gørom han til van wen oc ſtalbrodher. oc ſkreff honom til genſtan ſin breff/ j tha'ſſe matto/ konungh alexander ſinom brodher jonate helſo/ oc ſa'lika at liffwa wi haffuom ſport aff tik at thu a'r man ſtarkir
Sp. 876. j naturlighom krafftom. oc a'r thy beqwa'[m]bir at

wara waar wen oc brodher/ oc thy ſkikkom wi tik
j dagh til høgxſta preſt oc høffdinga offwir thin al-
moga. Oc ſkalt thu hær æptir hetha oc kallas konungx-
ſens ven then fræmſte oc ſændhe honom purpuram/ ko-
nungx klædhe oc krono aff gul ther vppa at thu ſkuli
wara en aff oſſ. oc halla til os troen venſkap ¶ Tha
j førdhe ſigh ionathas hælgan klædebonadh pa høgxſta
iudhanna høgtidis dagh ſom kallades Scenophegia
ſampnade mykin almogha oc læt ſmida harniſk owir
matto ¶ Tha demeterius alt thy̆ta hørdhe wart han
mykit beedrøffdher oc ſagde. huat ær oſſ nw ſket
Alexandher haffwir os førkomit oc bundit wenſkap my̆
iwdomen ſik til ſtørk oc wærnan. Jak ſkal oc ſkriffwa
til them kærlighen ordh/ oc byuda them høgh æmbite
wærdughet oc ſtora gaffwor at the wændhe ſigh oſſ
til hiælp och venſkap. Oc ſkreff them ſwa til j tæſſe
matto/ konung demeterius ſændher juda almoghanom
helſo oc ſælighet/ nw føre thy at j haffwin hær til my̆
os haldit fredh oc ſæmio. oc haffwen bliffuit vara we-
ner oc ey latidh idher til waara fiendha ſom wi hø-
rom. oc thy ſtorliga ther aff glædhioms ¶ Thy hal-
len æn framdelis idhra troo mote os oc wi ſkulom
idher ytherliga oc wæl atirløna/ oc høghtidelica be-
gaffwa my̆ alſkons haaffwor oc frihetir Oc thy j thy̆
førſta gør iak idher oc alla jwdha frælſa aff alla
ſkatningh. oc atir ſændher jdher gull kronor wt taghna
aff idhert mønſtir ¶ Triddhiongen aff alle ſædh. oc
alla hælfftena aff træ frukt ſom oſſ til hører. til giff-
wom wi idher j dagh til ærwigh tiidh at the aldrigh Sp. 877.
hær æpther ſkuli vt kræffwias aff idhro lande Ey
oc aff the iij ſtædher ſom aff Samaria ære idher
til føgde oc galilea. vtan iheruſalem ſkal thy̆ haffua

fræ'lʒſt oc frit mʒ allo thy ther til hørir. oc ſkal kallas hæ'lgher ſtadher oc ſkal vpbæ'ra alla tyæ'ndh oc allan ſkat aff ſino folke Jach vidherſigher oc the makt/ iak hær til haffwir hafft owir barfredit j ſyon oc giffw*ir* thʒ høgxſta p*re*ſteno*m* at han ther jn ſæ'thi hwilka mæ'*n* 'hono*m* tæ'kkes til hans wæ'rn oc gømo/ oc hwan en fanga aff judhomen ſom kan fi*n*nas j allo*m* mino*m* riko*m* giffw*ir* iak løſa. oc allan ſkat ſom vtgørs aff theris boſkap ¶ Thæ'ſſa priuilegia oc manga andra otaligha frihetir ſkreff han oc loffuade iudomen hulka han læ's ytherlighare j texteno*m* in biblia. æ'n tha ionatas oc hans almoge hørdho tæ'ſſin breff oc loffwa*n* lagdo the engha troo ther vppa oc ey togho tæ'ſſ a mothe. før ty at the Aamy*n*tos wæ'l hans ſtora ondʒſko. oc mykit ont han haffde bedriffwit j iſr*ae*l oc huru ſtorliga han haffde them førdæ'rffwat Æ'n alexandru*m* ſamtykto the alle ſama*n* før thy ha*n* haffdhe them altidh warit fridſambir. oc ty giordho the honom hiæ'lp oc ma*n*ſkap j alla dagha. J thy ſa*m*pnadhe alexandher ſtoran hææ'r mʒ allo. oc vp reſte ha*n* mot demeteriu*m*. The ko*m*mo til ſama*n* oc ſtriddos manliga pa badha ſidhor. ther til demet*rius* oc hans hæ'r togho flycthena. æ'n alexandher fulfølgde them oc ſigh ow*ir* handhena manligha ſtridhandis jn til ſolbærgha*n* J thæ'n daghe*n* ful demet*rius* oc mæ'ſta delin aff hans ma*n*nom Sidhan ſæ'ndhe alexandher ſin
Sp. 878. budh och breff til ptholomeu*m* egypti konu*n*gh J thæ'ſſe matto. Nw mæ'dhan iak æ'r atirko*m*men j mit rike oc ſither a mi*n*na førfæ'dhra ſæ'the. oc ther til owir ſtridde iak demeteriu*m* oc haffwir j fria væ'rio all ha*n*s landh ſlot oc ſtæ'dher Thy æ'r mi*n* wili. at wi ſambindo*m* æ'rlighan wenſkap. oc thu giff mik thina dotther til

huſtru Jak wil wara thin magher oc giffwa tik ſtora gaffuor. oc henne hedher oc wa'rdughet. konungh ptholomeus ſkreff honom til j ga'n j tha'ſſe matto Sa'll wari then daghen j hulkom thu atirkom j thin rike oc ſattis a thinna forfa'dhra ſa'the Thȝ thu mik tilſkriffwir. wil iak gøra. oc thy kom mote mik widh ptholomaydam. at wi maghom ſee hwar annan tik ſkal wardha ſom thu ſia'lffwir ønſkar. The møttos j ptholomayda ſom ſtadgath war. ther gaff konungh ptholomeus konungenom alexandro ſyna dotther cleopatram. oc hiøllo ther genſtan bryllop mȝ konungxligh priis oc a'ro/ tha ſkreff oc konungh alexandher til jonatham. at han ſkulle honom oc ther møta. han foor mȝ ſtore a'ro til ptholomaydam oc fan ther twa konunga. han gaff them gull oc ſilff oc mykla gaffwor. oc war mykit wa'l anamader j thera aſyn. ¶ Ther ſaman kommo nagra ſkalka oc wranghe ma'n aff iſrael at klagha oc ka'ra vppa jonatham a'n konungen ſkøtte them enkte. wtan la't ionatham føra aff ſin kla'dhe/ oc j føra han purpuram oc ſatte han na'ſt ſigh at ſithia/ oc ſagdhe til ſyna ypperſta høffwidȝma'n. ganghin wt mȝ honom mit j ſtadhen/ oc førbywden allom at enghen komme mȝ naghor ka'remaal mot honom. oc engin wari honom onadugher om naghon ra'kinſkap/ a'n the ſom oppa honom klagat haffdo tha the ſago hans a'ro oc han wara j purpuram førdhan. oc hørdho konungſens forbudh oc wilia flyddo the alle bort oc ſka'mdos. a'n konungen a'radhe han ſtorlika oc ſkreff han j bland ſina fra'mſta wenir. gøran dis han til en hertogh oc herra j blandh alla ſina høffdinga. oc ſwa foor jonathan atir til iherusalem. mȝ fred oc ſtore fra'gdh oc a'ro. Naghor aar ther a'pther kom de-

Sp. 879.

metrius. demeterij ſon atir aff creta jn j ſith fa'dhernis land. konungh alexander thȝ hørandis wart mykit ſørghiande oc foor atir til anthiochiam ¶ Tha ſampnade demetrius mykin almogha oc giordhe appolloniũ til theris høffwidȝman. oc drogh jn mot judeam oc fa'ndhe budh til ionatham høgxſte preſtin j ſwa matto. thu enſambir ſtaar os a mot/ oc ty a'r iak wordhen til gab oc aatȝløghe. ath thu øffwir thina makt mote os pa høghom ba'rghom ¶ Nw før thy om thu trøſtir vppa thina ſtora makt oc likamlica krafftir. tha kom nidher til oſſ pa ſla'tta markena at wi maghom ther wt rønas. oc thu maghe wetha/ at mȝ mik a'r ørlighande dygdh oc kraptir beſpør tigh om at thu maghe vetha hulken iak a'r. oc flere ther mȝ tik a'ru hwilke oc ſa'ghia. at ey en fother aff idher gither bidhit a'llir ſtaa j ware aſyn/ ma'dhan oc thine førSp. 880. fa'dher haffwa tyſwer giffwit flykthena oc rymt pa ba'rghen. huru ſkal thu tha thola a'llir moteſtaa tolkom ha'r pa ſla'tta iordhenne. hwaris huatȝke a'ru ſtena a'llir ſtore haller oc enghen wa'gher til at vndfly Jonathas hørandis ta'ffin appollonij høgfa'rduga ordh oc trwghan. rørdhis han nagoth j hughenom oc ſampnade x M. wt walda ma'n oc foor wt aff iherusalem/ oc ſymon hans brodher mȝ ſino følghe. kom mot honom til hia'lp oc wa'rnan. ¶ The drogho jn føre ſtadhen ioppen oc kwnno ey in komma før thy at appoll[o]nius haffdhe ſina wa'rnara ther inne The belagdo ſtadhen oc tilbøriadho at ørligha pa honom Stadȝſens ma'n wordo førfa'rade. la'tho vp porthana oc ſwa fik ionatas joppen. Apollonius thȝta hørandis drogh wt mȝ try M. folk til ha'ſta/ oc til foth gangara vtan matto. oc foor ſwa jn til aȝotum oc genſtan ſkikkade ſin ha'r paa

ſlætte*n*na trøſtandis pa ſina mæ'n oc ſtarka hæ'ſta ſom the haffdho. æ'n ionathas fulfølghia*n*de han ko*m* til ſlagx m̃ hono*m*/ oc ørligade manliga J thy haffde appollonius lefft atir til ryggia bak the*m* lønliga M. mæ'*n* til hæ'ſta. æ'n ionatas førſtanda*n*dis at førræ'dilſe war paa them til ryggia foor fran en theris wæ'rn ſtadh oc til then andra badhe m̃ byſſom oc arborſto*m*. oc ſlionghom wth trøtte badhe mæ'*n* oc hæ'ſta ¶ Ther offwir kom ſymo*n* m̃ ſino*m* hæ'r owir the*m* ſwa vth trøtta oc owirwan the mæ'ſta/ oc andre flyddho jn j aʒotu*m* j thera aff gudha mønſtir ſom heth daghon oc wilde ſik ther fræ'lſa. ionathas tæ'nde eldhen j aʒotu*m* oc flere ſtæ'dher ther om kringh/ oc ſki*n*nade alla theris haaffwor pa thʒ ſitʒſta bræ'ndhe han vp mønſtridh Sp. 881. oc alla the*m* ther i*n*ne waro theras tall ſom badhe ſlaghne oc bræ'nde waro. waro widh viij M. mæ'*n* ¶ Thæ'dha*n* drogh ionathas jn før ſtadhe*n* aſcæ'lona*m*. hulkens in byggiara gingo vt mot hono*m* oc togho ha*n* in m̃ ſtore æ'ro. tæ'dha*n* foor ionathas atir hem til ihe*r*usale*m* m̃ myklo roffwe oc ſigherlighe æ'ro ¶ Tha konu*n*gh alexander alt thʒta hørde tæ'ktis hono*m* æ'n ytherligare æ'ra oc begaffwa ionatham. oc ſæ'nde honom eth gull ſpan ſom ſidher æ'r/ at giffua konu*n*gxſens fræ'mſta veno*m* oc gaff hono*m* ther til accharon. oc all the land ther om kringh at friligha æ'gha til æ'wigh tidh

xiij Capitulu*m*

Et rex egypti ꝛc J thy ſa*m*pnadhe konu*n*gen aff egypto ptholome*us* otalighe*n* hæ'r ſom ſandhen æ'r j haffwidh. oc ther til otaligh ſkip til ſiøs oc wilde falſkliga faa konu*n*gx alexandri rike. oc tilføghia

mꝫ ſino rike oc foor ſwa vt j ſiriam mꝫ fridligom ordhom oc falſka hiaˀrta. alle ſtaˀdher ſtodho honom vpne oc theris inbyggiara togho mot honom mꝫ aˀro/ før thy at ſwa haffdhe konungh alexander them budhit. thy at han war hans ſwaˀre. Aˀn ptholomeus atir ſatte ſina vaˀpnara oc thiaˀnara j hwan ſtadh/ at halla ſtaˀdherna til hans hand. aˀn tha han kom til aꝫotum wiſte the honom aff gudhens dagons mønſtir oc ſtadin vpbraˀndan oc alla thaˀs haffwor ſkøffladha/ oc ſtora
Sp. 882. høgha alla waˀghna ther the iordadhe lagho ſom ſlaghne waro. oc ſagdo alt thꝫta giordhe ionathas idher til hugnadh. wiliandes han komma j konungxſens wredhe. Aˀn konungen tigdhe enkte ther til ſwaranде J thy møtte ionathas konungenom j iopen mꝫ ſtore aˀro ther helſados the in byrdhis oc hwiltos ther naghra dagha. ſidhan følgdhe ionathas konungin til flodhena Eleuterus/ oc foor ſwa atir til iherusalem. aˀn konungh ptholomeus ſik herradøme offwir alla ſtaˀdher in til ſelleuciam ſom liggher widh ſyon. oc betaˀnkte aˀ ont pa alexandrum/ oc ſaˀndhe ſin budh til konung demetrium. ſwa ſaˀghiandis komom ſaman oc ſtadghom fridh offˀ j maˀllan oc iak wil giffwa tik myna dotther ſom alexander haffwir Swa maa thu beſtridha thins fadhers rike. mik angra at iak gaff honom mina dotter før thy han ſøkir tilfaˀlle. mik førdriffwa oc draˀpa. oc lagde honom til mangha handa laſther thy at han aſtwndade hans rike Oc ſwa togh han ſina dotter aff alexandro. oc gaff hona demetrio oc tha vppenbaradis hans falſke wenſkapir Aˀn ptholomeus foor til antiochiam. oc ſatte twa konungx kronor a ſith huffwodh offwir thw rike Egyptum oc aſyam. J them tima war

alexander

alexander j cilicia rike. thy at the ther boddo waro
honom genſtriduge/ tha alexandher thȝta ſporde. kom
han at ſtridha mote ptholomeum han tappadhe ſtri-
dhena oc vndflydde in j arabiam at han matte ſik Sp. 883.
ther fra'lſa. a'n konung ptholomeus wart mykit vphøg- 5.
dher tha førra'dh ȝabdiel aff arabia konungh alexan-
drum/ høgh aff honom hans huffwodh oc ſa'ndhe thȝ
konungenom ptolomeo. huilkin tridhie daghen ther a'p-
ther bleff oc dødher J them daghom ſampnade ionathas
them ſom waro j iwdea/ at the ſkullo owir ſtridha 10.
them ſom waro j ſka'rmthornen pa ſyons ba'rg j ihe-
rusalem hulke oc mote them tornom beſta'lto manga
blidhor. J thy ſampnade ſik nagre falſke ſkalka aff iſ-
rael ſom waaro mot ſin eghin almogha/ oc foro in til
konung demetrium oc kungiordho honom at ionathas 15.
belagde arcem pa ſyon. konungen thȝ hørandis wred-
gadis mykit oc ſkyndade til ptholomaydam/ oc ſkreff
ionathe til at han ey ſkulle bela'ggia tornen. vtan
ſkulde ſigh ſkynda til hans ſamtalan Jonathas thȝ før-
ſtandandis. hiølt fran ſina bela'gningh oc vtwaldhe 20.
naghra mȝ ſik aff pra'ſtomen. oc almoghans aldirſman-
nom. togh mȝ ſik mykit gull oc ſilffwir/ dyr kla'dher
oc andra koſteliga haffwor oc foor til konungen jn til
ptholomaydam och fan hans wenſkap ſigh til nøghian
a'n tha at nagre wrange ma'n aff hans almoga waaro 25.
ther ſom paa honom klagadho ¶ Thȝ giordhe konun-
gin mot honom ſom andre konunga før honom giort
haffdo/ vphøgdhe han j bland alla ſina wenir oc
fra'mſta høffdinga/ oc ſatte han til høffdhinga owir
alla preſte/ tha beddis ionatas aff konungen ath jwdha 30. Sp. 884.
landh matte fra'lſt wara aff alle ſkatningh oc the three

huffwod ſtæ'dher ſom aff ſamaria waro Jwda landhe tillagdho hwilkit konu*n*gin oc ſamtykte oc ſkreff mꝫ hono*m* breff til judeam j ſwa matto. konu*n*g demetri*us*/ ſino*m* brodher jonathe oc jwdha almoghano*m* helſor oc wenſkap wth ſkriffthena aff thꝫta breff/ ſom wi ſæ'ndom waro*m* fadher laſſtheni wm jdher ſæ'ndho*m* wi til idher ſwa lydhande wi konu*n*gh demetri*us* waro*m* fadher lasthe*ni* helſo/ wi haffwo*m* føre taghit at wæ'l gøra widh iudha almogen ſo*m* æ'ru ware wenir oc altidh halla mꝫ os thꝫ goth oc ræ'twiſt æ'r før thera wæ'l wilioghet the til os haffwa Thy haffwo*m* wi them førlæ'nt all landh kring om judeam/ oc tree huffwodh ſtæ'dir ſom æ'r lidda. ramatha oc ſamaria*m* oc alla theris tillaghor/ at the enſkylleliga ſkuli tilhøra pre*ſt*omen ſom offra j ihe*ru*sale*m*. før then ſkat oc wtſkyller ſo*m* konu*n*ga til førene aarligha aff them togho aff alla handa frukt badhe aff iordh oc thræ'm frukt bæ'rando*m*/ oc alla*n* a*n*nan ſkat oc thiæ'nde ſom os hæ'r til haffwir tilhørt ræ'tteligha. Førdrago*m* wi the*m* fran the*n*na dagh oc them thꝫ til eghno*m* til æ'wigh tiidh/ Thy lathin jdher waardha at the*n*na wtſkrifft æ'r til a my*n*ne. wtſkriffwis oc gømis oc bewaris pa hæ'lga bæ'rghit ſyon J mæ'rkeligho oc beqwæ'mo rwme. j the*n*na tima ſeandis demetri*us* at alla ſtadꝫ war fredher oc enghin war ſom hono*m* ſtodh a mote ow*ir* gaff han allan ſin hæ'r oc lat hwan fara til ſith heman. wtan thæ'n frømande hæ'rin ſom han haffde ſa*m*pnadh aff hedhni*n*go*m* ſom bygdho pa øyom oc tha wordho the hans owenir. aller then almogen hans fadher haffdhe til førinde. Triphon war en høffdinge til førin*n*e owir them mꝫ alexandro han ſaagh at allir almogen wart olydugher demetrio. oc foor til emotuell

Sp. 885.

j arabia ſom vpſoſtradhe anthiocum alexandri ſon. oc liſmadhe mꝫ honom at han ſkulde honom antwardha ſonen at han matte reghera a ſins fadhers wa'ghna oc kungiordhe honom alla demetrij oc regeran. oc then fia'ndſkap ſom hans almoghe haffde moot honom fangit Oc bleff ſwa ther mꝫ honom j manga dagha Jnnan tha's ſa'nde ionathas budh til demetrium at han ſkulle them vttagha ſom ſka'rmtornen haffdho bemannadh j iherusalem. oc them ſom flere ſtadꝫ waro j wa'rn ſtadhom. thy at the o makadho mykit almoghen j iſrael. Tha ſa'nde konungin ionathe tolken ſwar j ga'n. ey ens will iach thꝫ gøra tik oc thino folke. wtan yterligare wil iak jdher a'ra tha tha'ff kombir beqwa'mer thime a'n gør thu ra'twiſliga mote mik. om thu ſa'ndir mik hia'lp. ma'n fuldriſtogha til ørligx/ thy at allir min ha'r a'r mik fran gangen ¶ Tha ſa'ndhe ionathas honom til antiochyam try c. wtwalda ma'n. oc gladdis konungin ſtorliga j theris tilqwa'md. J thy vp reſte ſigh j ſamma ſtadhen mote konungen. c xx M. ma'n oc willo han ſlaa j ha'll. a'n konungin rymde vp j ſlotit oc ſtadꝫſens ma'n belagdo han oc bewaradho alla wa'gha om kringh/ oc togho manligha til at ørlegha Tha kallade konungen judana ſigh til hia'lp Sp. 886. oc vndſa'tningh. hulke oc alle j ſa'ndher til honom komo Oc ſkinghrado ſik genſtan kringhom allan ſtadhen. oc ſlogho om then daghen v M ma'n. ta'ndho elden j ſtadhen ſkoffladho alla theris haaffwor. oc fra'lſte konungin aff ſinne nødh oc angiſt The j ſtadhen ſom j ga'n waro. ſeandis at jwdhana haffdho wnnit ſtadhin oc theris ondha raadh kom til enkte. Ropado the ødhmyuklica til konungin om fridh oc venſkap Oc at judhane ſkullo them ey ythermera ſkadha a'llir theris

ſtadh oc ther pa kaſtadho fran ſigh alla wa'rio/ oc togho ſa'ghne fridhin. oc konungxſins hylleſt A'n judhane wnno ſtort priis oc a'ro før konungin oc allom j hans rike. oc foro ſwa atir til iherusalem/ mꝫ priis oc myklo roffwe. A'n konungh demetrius ſath frieliga oc rolika j ſins rikes ſa'the. oc løgh alt thꝫ han ia'th oc loffwadh haffdhe Oc ſkilde ſigh fran jonathan. oc ey ather galt honom hans godh ga'rninga wtan mødde han ſtorliga oc allan hans almogha ¶ Naghot ther a'ptir kom triphon ather oc anthiocus mꝫ honom. alexandher ſon vngher pilther oc karſkir. hulkin ſa'tthiandis a ſik konungxlika krono. regherade j ſino rike til honom ſampnade ſigh allir then ha'r ſom demetrius haffdhe ſkinghrat. oc ſtriddho ſidhan mote honom ther til at han togh flyktena Triphon anamadhe all hans ørligx dyur oc fik thꝫ antiochiam/ tha ſkreff antiochus Sp. 887. then vnge konunghen jonathe til j ſwa matto. Jak antwardhar tik høgxſta preſtins a'mbite. tree huffwodh ſta'dher ther til ſkal thu wara then fra'mſte aff konungxſins wenir oc ſa'nde honom mangh gull kar ey ens til at offra j templet/ vtan ja'mwa'l aff them drikka widh bordhit oc badh han kla'dhas j purpura oc ba'ra gull ſpa'nne a ſino bryſte Oc ſymon hans brodher giordhe han til ha'rtoga oc høffdinga. fran raamerkin j thiro. oc in til egyptum Tha foor ionathas wt oc kring om foor alla the ſta'dher ſom waro owir flodhena oc aller ha'rin aff ſyria flytte ſigh til honom/ han kom til aſcalonem oc theris borghara togho mot honom mꝫ ſtore a'ro Ta'dhan foor han til gaꝫam oc tha's borghara lykto atir portana oc ſik ther inne. Jonathas belagde ſtaden oc bra'ndhe vpp alt thꝫ ther wtan føre war. oc ſkøfflade theris haffwor. tha ropadhe

ſtadȝſens maʼn til ionathaṁ om fredh oc fraʼmio ¶ Han thogh theris ſoner til giȝſlan oc ſaʼndhe them til ihe-rusalem. oc ſoor kringh om alt rikit jn til damaſkum. ther fik ionathas høra At the høffdingha ſom j gaʼn waro j cades aff demetrij følghe ſatto ſigh wp mot honoṁ. ſankandis ſik mykin mogha till at aff ſaʼthia haṅ aff rikeſens ſtyrſle/ haṅ drogh til themˊ farløſt oc ſatte ſin brodher ſymonem qwarran j riket. haṅ kom føre bethſuraṁ oc ørligadhe ther pa maṅgha dagha belaʼggiandis ſtadheṅ alla waʼghna/ The beddos fredh. hwilkeṅ the ſingho j ſwa matto at ionathas dreff themˊ alla wth oc bemaṅnade ſtadheṅ mȝ ſino folke Sidhaṅ drogh han mȝ ſin haʼr jn til ſyon Geneſar oc før daghniṅgena vakadho the vppa ſlaʼtteṅna aſori arla om morghoneṅ ſingho the ſee hedhniṅga haʼrin hart naʼr ſigh pa ſaṁma ſlaʼt the ſtriddo maṅliga pa badha ſidhor ther til at alle flyddo ſom mȝ ionate waaro. ſwa at enghen bleff j gaʼn naʼr honoṁ/ Wtaṅ mathatias abſoloni ſon. oc judas calphi ſon/ ſom høffdinga waro øwir allan haʼrin Tha ſpreth ionathas ſin klaʼde oc ſtrødde iordh vppa ſith huffwodh. oc badh til gudh om hiaʼlp oc raʼddingh oc waʼndhe ſik atir til themˊ oc ſtridde ther til the togho flyctena/ thȝta ſeandis the ſom til førinne flyddo fran ionathaṅ/ drogho ſigh ather til honoṁ oc ſwa fulfølgdo the alle hedhniṅgomeṅ in til thera bolſtaʼdher j cades. try M. hedniṅga fullo then dagheṅ oc jonatas foor ather til iherusalem

Sp. 888.

xiiij

Et vidit ionatas ꝛc Tha ſagh jonathas at haʼr komˊ oc thimeṅ til hiaʼlpa honoṁ. han vtwalde froma

ma'n Oc ſa'ndhe them til room. at ſtadgha oc vpnyia mꝫ them fridh oc wenſkap. oc til ſparciatas ſa'ndhe oc han ſin breff oc budh j ſamma matto ſwa lydandis. Jonathas høgxſte preſter. oc almoghen aff judhaland ſa'ndhe oſſ at ſtadgha oc vpnya mꝫ idher fridh oc wenſkap oc brodherſkap ſom ha'r [til] warit haffwir. Roomara gaffwo them felogh breff til allan almogha. at the ſkullo them mꝫ fridh oc felighet atir følia til judeam Ta'ſſen a'r wt ſkrifftin aff breffueno ſom jonaSp. 889.10. thas ſkreff til ſparciatas enna handha folk ꝛc Jonatas høxte preſter. preſtanna oc almoghans høffdhinge oc all menoghetin aff jwdhom/ ſinom brødhrom ſparciatis venſkap oc helſo før naghon tima ſa'ndis breff til oniam høgxſta preſtin aff dario. ſom tha na'r idher regeradhe at j a'rin ware brødher ſom oc jdher breff wtwiſa A'n onias mothe och idher ſa'nde budh mꝫ hedher. oc the ſom j tha ſcriffwin om fridh oc wenſkap Nw a'n tha os ey mykit ther til tra'ngher/ ſwa ſom haffwandis alla wara frøgdh oc hugnadh j ha'lga bøker hulka wi handa ma'llan haffwom thogh ta'kkis os ſa'ndha til idher vp nyia mꝫ idher wenſkap oc brødherſkap. at wi ey frømande aff idher vardhom ma'dhan langher thime a'r ſidhan at j idher budh til os ſa'ndhen A'n wi j allan tima vtan alt hindher gørom idher amynnilſe j warom bønom badhe j høgtidis daghom oc androm/ j waro offre ſom os tilbør at amynnas wara brødher oc wener Oc ſtorliga gla'dhioms aff idhre a'ro. a'n oſſ a'r tilkomen mangh drøffuilſe oc mykin ørligh aff them konungom kringom os byggia a'n ey wiliom wi wara idher til oroo oc ey androm warom wenom a'ller fra'ndom j warom ſtridhom/ før thy at wi fingom altidh hia'lp aff hymerike/

ſwa at ware owenir wordho ødhmyukte Wi ſæ'ndhom
oc war myndug bud til romara herrſkap at vpnyia
fredh oc wenſkap os j mæ'llan ſwa nw ſom fordhom.
budhom oc them fara til idher oc helſa idher a wara
wæ'ghna oc faa idher war breff mȝ fredȝſens. oc wen- 5.Sp. 890.
ſkapſins vpnyian oc thy gøren wæ'l oc ſwaren os ther
til. Thȝta æ'r wth ſcrifftin aff thȝ breff ſom onias wt
ſkreff ¶ Onias ſparciatharum konunger jonathe høgxte
preſte. wenſkap oc helſo wi finnom j wara ſcriſftir at
ſparciati oc jwdei the æ'ru brødher oc fræ'ndher. aff 10.
habraam vtkompne oc nw æ'mæ'dhan wi thȝ withom
gørin wæ'l at j os tilſcriffwin om fridh oc fæ'mio Oc
thy ſwarom wi til idher ſkriffwilſe vaar boſkapir oc
alla wara æ'ghodela høra idher til oc alt thȝ idhart
æ'r. æ'r oc wart ſom wi haffwom idhrom ſæ'ndebudhom 15.
myndeliga vnderwiſt ¶ J thy fik ionathas høra at
høffdhingana aff demetrij hæ'r haffdho ſampnat mera
folk æ'n naghot ſin før/ at ſtridha mothe honom oc
foor wt aff iherusalem oc møtte them j rikeno Ama-
ticorum. thy at han ey wille giffwa them thima til at 20.
dragha in j hans rike oc ſæ'ndhe ſina ſpeyiara in til
them j theris bolſtadha/ hulke honom kungiorde at
the willo ſøkia han ſamma nath tilkommande. æ'n tha
ſolen bæ'rgadis bødh ionathas allo ſino folke at vaka
oc wara j harniſk alla nattena redhabone til at ſtri- 25.
dha/ oc ſatte vaktara alla wæ'ghna kringh om thera
bolſtadha Thȝ ſpordhe hans fiende at ionathas oc hans
følghe waaro redhobone til at ørliga/ oc wordho ſtor-
liga ræ'ddhe oc førfæ'radhe/ och vptæ'ndho eldha kringh
om alla thera bolſtada oc flyddo ſwa vndan Arla om 30.
morghonen jonatas ſeandis ellen brinnande ſøkte til mȝ Sp. 891.
ſino folke oc fan ther enghin. thy at the haffdo om

nattena draghit offwir flodhena Eleutherum. ſidhan drogh ionatas til arabiam til ȝabadeos. oc ſlogh them alla oc ſkøfflade theras haffwor han drogh taʼdhan oc til damaſkum kring om farande alt thȝ riket Symon hans brodher drogh in j aſcalonem oc flere ſtaʼdher alt in til ioppen/ belagdhe ſtaden oc owirwan. oc bemannade han mȝ ſino folke Thy at han ſport haffdhe at the wildo antwardha ſtadhen demetrij faʼlſkap. J thy ſampnadhe jonatas alla almoghans aʼldirſmaʼn oc taʼnkte at wpbyggia alla waʼrnſtaʼdher j iwdea. oc alla mwra j iherusalem Oc en høghan mwr maʼllan ſtadhen oc ſkaʼrmtornen pa ſyon ſom kalladis arx dauid Swa wiliandis at han ſkuli ſtaa før ſtadhen at the ther paa boddo ſkuldo hwatȝſke ffaa køpa aʼllir ſaʼlia J thy wpreſte ſik thaʼn fførraʼdharin Triphon at reghera owir aſyam oc ſaʼthia wppa ſik dyadema konungx kronona. oc førradha ſin herra konungh anthiocum aʼn han raʼddis ionatam at han ſkulle ſta a moot honom Oc thy taʼnkte han om raadh at fangha ionatham oc førdaʼrffwa Thȝta førſtodh jonatas oc drogh moot honom mȝ xl M vtwalda maʼn oc kom til bethaſan/ triphon ſeandis ath jonathas kom mȝ ſwa myklom almogha reddis om ſigh oc togh mothe honom mȝ ſtorom hedher. oc mȝ falſko hiaʼrta/ gaff han honom ſtora gaffwor. wphøgdhe han oc loffwadhe j blandh oc owir
Sp. 892. alla ſina wenir. oc bødh allom ſinom mannom at the ſkullo lydha jonathe ſom honom ſiaʼlffwom. oc ſagde ionate fridelikin ordh aff falſko hiaʼrta/ hwi taʼktis tik at mødha oc wp reſa ſwa mykin almogha maʼdhan enghin ofridher aʼller ørligh aʼr oſſ j maʼllan. oc thy ſaʼnt almoghen hem til ſin/ wt waʼliandis aat enaſt naghra faa maʼn ſom mȝ tik magho bliffwa. oc kom

ſwa mꝫ mik til ptholomaydam honom wil iak tik antwardha mꝫ andra wa'rn ſta'dher ther om kringh. alla høffdinga oc a'mbitꝫ ma'n oc allan min ha'r the ſkulu tik lydha Oc ſwa ffar iak atir til mit heman. a'n ionathas j ſinne enfallighet trodde hans falſka loffwan. la't almoghen fara atir til jwdeam Ey behallandis ather mera a'n try M ma'n. aff hulkom han ſa'ndhe ij M. ma'n til galileam oc j M bleff na'r honom. An ſwa brat Jonathas kom in j ſtadhen ptholomaydam. atirlykto borgarana ſtadꝫſens poortha faangadho han oc alla hans ma'n oc ſlogho j ha'll alla ſaman Genſtan ſa'ndhe triphon ſtoran ha'r badhe til ha'ſt oc fotgangara in j galileam oc vppa ſtora ſla'ttena at faanga oc førgøra alla the ionathe tilhørdho/ a'n hans ma'n hørandes at ionathas oc hans ma'n waro førraddhe oc ſlagne. trøſto the ſigh oc vth gingo redhobone til at ſtridha. a'n the ſom a'pther them vt ſa'ndhe waaro. Seandis them redha til at ſtridha. oc ath thꝫ ſtodh them enkte wtan liffwit/ drogo the til ryggia. oc judhane foro mꝫ fridh atir til jwdeam a'n ey ens the wtan ja'mwa'l allir iſraels almoghe ſtorliga førgdo/ oc gra'tho thens a'dhla ka'mpans dødh ionathe oc flere hans godha manna mꝫ honom ſwa førraddha Genſtan ther a'ptir tilbøriadho alla hedninga ther om kringh them ha'dha. hata oc førda'rffwa iſrael. ſa'ghiandis ſin j ma'llan jwdha haffwa nw enghin høffwitꝫman a'lla førſwarare Nw haffwom wi thima til them førda'rffwa. oc wt ſkrapa theras nampn aff manna amynne

Sp. 893.

Capitulum xv

Et ut audiuit ſymon ꝛc Symon ionathe brodher ſpøriandis at triphon ſampnade mykin almogha at

ſa'ndha jn j iwdea*m*/ badhe land oc folk førda'rffwa vndirſtanda*n*dis oc at allir almoge*n* war j ſtoro*m* ra'ddugha. a'ngxlan oc drøffwilſe foor han wp til ihe*ru*ſale*m* oc ſa*m*pnade allan almogha*n*/ hughſwalandis ha*n* oc trøſtandis mꝫ tha'ſſom ordho*m*. j ſen oc within ka're wener hwat oc iak mꝫ [mi]na brødher. oc mi*n*s fadhers hema*n* haffwo*m* giort før hælga laghi*n*. huat ørlegh wi hallit haffwo*m* før hælga ſtadhe*n* ihe*ru*ſale*m* hwat nødh oc twangh wi lidhit haffuo*m* ſom j wæl withen/ føre the ſaker ſkuld a'ru alle mine ka're brødher ſalne føre iſra*e*l oc nw a'r iak enſa*m*pme*n* j gen aff allo*m*. A*n* ſkal iak ey ſpara my*n*ne ſia'l. nw j drøffwilſa*n*na tyma før thy at iak a'r ey ba'tre a'n mine brødher. Jak ſkal ha'*in*pnas offwi*r* mith folk oc wara hælaghetir oc wa'ria war barn oc huſtrur thy at alle hedni*n*gha a'ru ſa*m*pnade ath førdriffwa os til ora'tta ¶ Tha almoghe*n* thꝫta hørdhe vpta'ndes anden j theris hia'rta. oc ropadho alle mꝫ e*n*ne røſt oc ſagdho thu a'r waar ha'rtoghe oc leedhare j thi*n*na brødhra rwme. Jwdhe oc ionathe Styr oc reghera wart
Sp. 894. ørligh alt huat thu oſſ byudher wiliom wi ga'rna gøra J thy ſa*m*pnade ſymon alla fromaſta ſtridꝫ ma'n oc almoghans menighet/ oc la't mꝫ e*n*ne haſt vp reſa alla mwra kring om alt ieruſale*m* wæl bewarandis alla*n* ſtadhi*n* Oc ſa'ndhe ionathan abſoloni ſon oc mꝫ hono*m* nyian ha'a'r in til ioppen til the*m* j ſka'rmtornome*n* waro/ dreff them ta'dhan oc bleff ther ſia'lffwi*r*. A*n* triphon drogh wt aff ptholomayda*m* mꝫ myklo*m* mogha. oc wildo ko*m*ma in j iwdea*m* oc haffdho ionatha*m* mꝫ ſik j ha'ktilſom. togh a'n liffwandis A*n* ſymo*n* drogh mot hono*m* til addus widh ſtora ſla'ttena. Nw tha triphon førſtodh at ſymo*n* war wpſtandhe*n* oc keſther j

ſins brodhers ſtadh ionathe. Oc wilde mot honom ſtridha. ſa'nde han ſin budh til honom j ſwa matto/ ffør thȝ ſilffwir thin brodher ionathas war konungenom ſkyllogher paa almoghans wa'gna/ haffwom wi han ha'r faghnan/ oc thy ſa'nt oſſ c pundh ſilffwir. oc twa hans ſønir til giſla. at han ey løper fran os tha wiliom wi han tik atirſa'nda A'n ſymon førſtodh wa'l at han alt ſwikliga talade mȝ honom Oc bødh thy ſik ſa'ndha badhe ſilffwit oc pilthana mȝ. ther wppa at han ey føre thy ſkulle haffwa a'mpne a'ller tilfa'lle til at ſkada iſrael At honom ey ſa'ndis piltana oc ſilffredh/ Thy ſa'nde han honom pilthana. twa ionate ſøner oc ſilffret mȝ ſom war c pundh. a'n triphon løgh oc enkte atirſa'ndhe ionatham tha's ha'ller/ wtan drogh in paa jwdeam thȝ førda'rffwa oc then wa'ghen ſom ledher adhor. a'n ſymon oc hans ha'a'r drogho alt la'nteliga a'ptir a' hwart the foro. Nw the ſom waro wppa thornen ſa'ndhe ſin budh til triphonem at han ſkulle ſkynda ſik Sp. 895. til them gynom øknet. oc vndſa'thia them mȝ ſpiſning triphon til reddhe allan ſin ha'a'r ſwa at han wille ſamma nat til them koma J thy fiol mykin ſnyø mȝ allo. ſwa at han ey kwnne komma til galadithim wtan drogh til boſcaman. oc ther drap han ionatham oc hans twa ſøner/ och wa'ndhe ſwa j ga'n oc foor hem til ſin A'n ſymon ſa'nde budh oc la't tagha ſins brodhers ionathe been oc iordade them j madhin na'r ſina førfa'dher. allir almoghen gra't oc førgde hans dødh j mangha dagha ¶ Tha la't ſymon byggia offwir ſins fadhers graff oc ſinna brødhra høgha bygningh. oc ſatte høgha ſla'tta ſtena bak oc føre. ther til la't han ther om kringh vpbyggia ſeptem piramidos. vij høgha griffther hwar thera mot the andre til amynne ſins

ſadhers oc modhers. och ſi*n*na iiij brødhra/ wta*n* om alt thȝta vphøgde ha*n* vij ſtora oc høgha ſtuder. oc offwir ſtudherna ſatte ha*n* harniſk til eth æwigt amy*n*ne oc offwir harniſket vt høggin ſkip at the ſkulu ſees aff them ſom ther ſighla j ſiøn ¶ Thæſſe æru the graffwor ællir grifft*er* ſom ſymo*n* læt gøra j madhin. oc ſtaa ther æn til the*n*na dagh ¶ Thripho*n* tædha*n* farandis mȝ vngha konu*n*geno*m* antiocho ſwekliga førgøra*n*de han oc ſatte a ſigh konu*n*gxliga krono æpther han owir alt aſyam. oc giordhe mykin ſkadha oc manȝ ſlagh owir alt riket ¶ Symo*n* om farandis alt jwdha land bygdhe oc bema*n*nade wærn ſtædher mȝ
Sp. 896. høgho*m* oc ſtarko*m* mwro*m* portho*m* oc laaſo*m* oc alȝſkons ſpiſni*n*gh. J thy vt walde ſymo*n* naghra mæ*n* oc ſænde them til demet*r*iu*m* konu*n*gh at ha*n* ſkulle nadher gøra mȝ jwdhana om theris ſkat oc vt ſkylder hulka triphon haffde mykit økat oc orættelighа paa lagt. hulko*m* konu*n*gh demet*r*i*us* mȝ ſino*m* breffwo*m* ſwara*n*de j tæſſe matto. konu*n*gh demet*r*i*us* ¶ Symon høgxſte p*r*eſte oc waro*m* wen ſenioribu*s* oc almoghano*m* j iwdea helſo oc wenſkap. Wi anamadho*m* gulkronona oc hals kædhiana ſom j os ſændhe*n* och ærom wæluilioghe at ſtadgha mȝ idher ſtadugha*n* fredh. oc wilio*m* ſkriffwa til wara foghata oc æmbitȝme*n* om then ſkat wi haffwo*m* idher førdragit. æpther thæn ſtadhga allo*m* witherligan ſom wi mȝ idher giordho*m* The wærn ſtædher j haffwe*n* bygt bliffwe idhre. all brot oc førſwmilſe ſom mȝ idher warit haffw*ir* til the*n*na dagh førlato*m* wi idher ſwa oc the krono j oſſ aarliga ſkylde æren. oc huat hælȝſt hær til vndir ſkat warit haffw*ir* j iher*usa*lem/ hær æpther bliffwi ffrælſt oc qwith før allo*m* ſkatte. Æru oc naghre j blandh

idher beqwa'me at inſcriffwas j hland wara wener tha ſkulu the jnſkriffwas. ffredh oc wenſkaper wari ma'llan os altidh/ J the areno afflagdis hedhninganna wk aff iſrael. oc tha tilbøriade iſrael at ſkriffwa theris aars tall oc ma'rkeliga ga'rninga j ſwa matto Thȝta ſkedde wndher ſymoni høgxſta preſte. ſtorom ha'rtogha aff iſrael almogha høffdhinga J them daghom kom ſymon jn til gaȝam oc kring om bygdhe han alla wa'ghna mȝ wa'rn thornom. vpreſte ther blidhor oc drogh ſik in før ſtadhen. nidherſlo theris ypperſta wa'rn thorn. oc fik ſtadhen/ a'n alle the paa honom waro the wordho beſta'lte ma'llan ſtadȝ mwrana oc ſka'rmena aff hulko wart j ſtadhenom ſtoor ia'mbir ffaſi oc ra'ddughe. ſwa at the ſom inne waro. gingo pa mwrana mȝ theris huſtru oc barnom. oc ſpletnom kla'dhom. Ropadho mȝ høghe røſt tigghiandis fridh oc førſonan aff ſymone oc ſagdo. atirga'lt ey os a'ptir wara førſkullan wtan a'pter thina miſknndh. oc tagh os til thina tra'la ¶ Symon ønkade ſigh owir theris yſa'ld. oc ſtridde ey pa them mera. thogh dreff han them alla aff ſtadhen oc renſadhe all huſen ther theris aff gudh ſtandit haffdho Oc tha gik han in j ſtadhen mȝ ſangh oc gla'dhis lekom. wa'lſignande gudh oc a'rande oc ſwa wt kaſtadha alla orenlighet. jnſa'tte ther trona ma'n gudȝ lagh ſkulde fulfølghia ſtyrkte ſtadhen. oc bygde ſigh ther bolſtadh A'n the ſom j thornen waro j iherusalem matto hwatȝſke wtgaa oc ey nakot køpa a'ller ſa'lia Oc thy togh them hwngher j hulko manghe aff them bliffwo dødhe Jn til tha's at the j ga'n waro ropado til ſymonem om fredh oc førſonan hulkit han them vnthe. oc dreff them alla wt oc renſadhe thornen aff alle beſmittilſe. oc ſidhan ingik ſia'lffwir mȝ gudȝ luffwi

5. 10. Sp. 897. 15. 20. 25. 30.

mꝫ palm qwiſtom. mꝫ frøgdh oc ſangh oc alla lekara anbudh loffwandis gudh thy at ſtørſte fiände j iſrael är offwir wnnen. han ſtadgade oc at then daghen ſkulle høgtidhas oc hälgher hallas j iſrael til ewigh tidh. han wärnadhe oc bärghit ſyon ſom näſt war thornenom oc giordhe ſik ther hemän at boo oc byggia mꝫ ſinom mannom Symon han ſagh oc vndirſtodh. at iohannes hans ſon war ſtarker til krafft oc øffdher til ørligh/ antwardadhe honom alla ſina makt gøran-dis honom til härtogha oc høffdinga offwir iſrael oc bodde ſiälffwir j gaꝫaris

Sp. 898.

Capitulum. xvj

Anno ꝛc congregauit Rex demetrius ꝛc ſampnadhe k demetrius ſin här oc foor in j mediam at ſanka ſik mera hiälp oc følghe. til at offwir ſtridha triphonem ¶ Thꝫta hørde arſaces perſarum k. oc medie at k. demetrius war komen j hans landꝫ ände. han fände wt en aff ſinom høffdinga at han ſkulle fangha demetrium oc liffwandis til ſik føra han giordhe ſwa. fangadhe mannen førdhe ſinom herra oc ſatte han j häktilſe J alla ſymonis liffs dagha boddho jwdha roligha. han søkte allaledis almoghans bädꝫſta Oc thy täktis allom hans waldh oc ſtor ära j alla hans dagha ¶ J ſinne ſtora äro oc manhet wan han iop-pen oc then ſtadhen giordhe han til ena ewigha hampn oc tilgangh. allom them ſom ſilgdo aff frømanda øyiom oc landꝫ ändom. han økadhe oc wt walde ſins almogis landh oc raamärke. hiølt j fridh ſith rike. frälſte oc hylladhe alla fangha Oc wthdreff fran ſino folke. han war then førſte ſom fridliga ſtyrdhe owir gaꝫa oc bethſura Oc owir wärn thornen

ſom war arx dawidh wtwræ'kandis aff them alla orenlighet enghi*n* fandʒ thæ'n ſom hono*m* kw*n*ne mote ſtaa. oc thy ørkiade hwar j ſino*m* ſtadh ſina iordh j fridhi Oc iordhen owir alt jwdha landh j ha*n*s thima gaff riklegha ſina frukther/ oc all bæ'rande thræ' tæ'ſlikis thera frukter. Almogha*n*s ſeniores the ſaatho paa gathor hanthera[n]dis almogans beſtandh oc nyttoghet Æ'n vnge hoff jonkara j førdos æ'ro*n*na clæ'debonat oc øffdos j harniſk til ørligx. alla ſtæ'dher før ſag ha*n* mʒ ympnogha ſpiſni*n*gh/ oc plankade them til landʒſens wæ'rna*n* Swa liffde ha*n* ſin aldher. at hans æ'rlega rykte gik oc hørdis intil we*r*ldhi*n*na æ'nda/ han hiølt fridh ow*ir* all rike frøgd oc glæ'dhi war j iſr*ae*l j hans dagho*m* hwar en ſat fridhlegha wndir ſith wiin træ' æ'ller fikona træ'. enghi*n* war thæ'n ſom naagho*n* oroade Ey fandʒ then ſom tha førde ørlegh konu*n*ga haffdo engha makt mot hono*m* han ſtyrkte alla ødhmyuka oc øma. aff ſino folke/ laghe*n* høllos j wørdho/ wrange oc oræ'tte wordo forhaffde. ha*n* vpnyadhe oc økadhe alla hæ'laghetir hæ'lagh koor oc kirkio*n*na ſkrudh ſtodho j æ'ro. thy ſpordes in til rom at jonathas war dødir oc jn til ſparciatas kom thʒ rykte Oc alle ſigh ther offwir omkadis oc ſørgdho Æ'n tha the hørdho at ſymeon hans brodher war wordhen j hans rwm høxte præ'ſtir/ oc haffde ſigh vndher wnnit alt riket oc alla ſtæ'dher. ſcriffwo the til hono*m* j tafflor aff malm at the wildho vpnya mʒ hans wenſkap oc brodherliga ſæ'mio ſom the til føre*n*na haffdho giort mʒ jwda oc ionatha ha*n*s brødhrom Thæ'ſſin theris breff wordho læ'ſin før allo*m* almoghano*m* j iher*n*sa*l*em Æ'n thʒte æ'r vt ſc*ri*ffthin aff thʒ breff ſom ſparciati the*m* ſæ'ndo wi høffdinga oc huffwodhſtæ'dher j bland ſpar-

Sp. 899.

ciatos Symoni høgxſta preſte a'llirſmannom preſtom oc menogha almoghanom j jwdea waarom brødhrom helſo oc wenſkap Jdher ſa'ndebudh hulken j ſa'nden til wan almogha kungørande oſſ aff edhre ſtore a'ro hedher oc gla'di/ thy gladdoms oc wi j theris tilqwa'mdh
Sp. 900. oc ſcriffwom theris ordh j waara bøker J ſwa matto Numenius anthioci ſon. oc antipater jaſonis jwdhanna ſa'ndebudh kommo til oſſ vpnyandes mz oſſ gamblan wenſkap Thy ta'ktes allom almoghanom anama the ma'n mz hedher oc a'ro/ oc in ſkriffwa theris ordh oc a'rende j wara bokir til a'wigt aminne a'ptirkomande folke j ſparciatis. wtſcrifftin hær aff ſcriffwom wi oc til ſymonem høgxſta preſten/ ther a'pther ſa'nde ſymon numenium til rom haffwandis mz ſik en ſkiøl aff clara gulle til wikt haffwandis tuſandha Mnas hwar Mnas wa'gher ii ſkalapundh Then ſkiølden ſa'ndhe ſymon romarom til wenſkaps oc fredzſens ſtadfa'ſtilſe A'n romara tolka gaffwo ſeandis ſagdo ſin j ma'llan. hwat tak gønſt oc a'ro ſkulom wi atirga'lla ſymoni oc hans ſonom/ han vpfylte oc fult giordhe før alla ſina bro'der. oc vt dreff alla owenir oc fiendha aff iſrael the ſtaddo honom a'rligit fra'lſe Oc ſcriffwo j tafflom aff malme. oc inſatto j theris amynnilſe boker paa ba'rghit ſyon. ta'ſſin a'r wt ſkrifftin aff theris tafflom. vndir ſtora pra'ſtin Symone j aſſaramell ther alle preſte. ſeniores oc almogans høffdinga aff iſrael ſampnadha waro. kwngiordis ta'ſſin a'renden/ witerligit a'r allom hwat ørligh hær a'ru bedriffwin j waro rike A'n ſymon mathatie ſon oc hans brødher the gaffwo ſigh wt j waadhan til at fra'lſa ſith folk. oc ſtaa mote theris fia'ndom/ at theris ha'laghetir ſkullo ſtadughe bliffwa oc

theris

theris lagh The a'radho ſith folk mꝫ ſtorom priis oc a'ro. a'n ionathas han førenade ſin almogha oc wart keſtir til høgxſte preſt oc a thꝫ ſitꝫſta wart til føgdher ſinom førſa'dhrom Tha willo theris owenir nidher trodha theris ha'laghetir. oc wtra'kto the ſina ha'nder/ til thera ha'lgaſta møn*ſ*tir. a'n ſymon ſtodh tha ther a mote oc ſtridde før ſin almoga/ han bekoſtade gull oc pa'ninga mangha han vtwalde oc wa'pnade fromaſta ma'n aff ſino folke. førla'nte them gull oc haaffwor/ hwat ha'lꝫſt han ſlogh vppa gik wa'l fram j hans handom Alla hedhninga førdreff han aff ſino rike. bemannade ſlot oc ſta'dher mꝫ ſino folke konungh demetrius befa'lte honom herradømet owir alla preſta giorde han honom til ſin fra'mſta wen/ oc a'radhe han mꝫ ſtore a'ro han hørde at jwdei kallados aff romaris wenir oc brødher/ oc at the togho a'rligha mothe ſymonis ſa'ndebudh. oc at jwdei theris preſte oc høffdinga ſamtykkto han at wara theris høxte pra'ſt til a'wigh tiidh. ther til gudh vpreſer j bland them naghon ſannan prophetа/ enghin matte mote ſa'ghia naghro thy ſom aff honom ſagdis a'llir giordis a'ller vtan honom naghra almogans ſamqwa'mdh halla a'llir ſaman kalla ¶ Thꝫta oc mykit annat honom til loff oc a'ro ſaman ſcriffwat ta'ktis them allom gøma oc bewara j theris ha'lga rwmom til a'wigh tiidh

5.Sp. 901.

Capitulum xvij

Et miſit rex anthiocus ꝛc Oc ſa'ndhe konungh anthiocus demetrii ſon/ ſin budh oc breff aff ytherſta hafffens clippom oc øyiom Symoni preſte oc jwdha almogha høffdinga. oc alle menoghetenne j ta'ſſe matto/

konungh antiocus ſymoni ſtørſta preſte oc jwdha almoganom helſo. nw før thy at wranghe man haffwa owir wallat waara førfadhers rike Thy wil iak hampnas oc atirfaa riket oc gøra thz ſwa friit oc arlighit ſom thz war til førenne. ørlegis man haffwir iak ſampnat ympnit badhe til føta oc hafſta/ oc til ſyøs ørligx ſkip wal bemannat Jak wil gaa owir alt riket oc hampnas owir them ſom wart rike haffwa førhindrat/ oc mangha ſtadher lagt j ødhe oc nw før thy ſtader iak edher alla handa offer oc alt annat thz konunga føre mik haffua idher førdragit/ oc alla gaffwor hwat halzſt the idher begaffwat haffwa oc ther til ſtader iak edher at j lathen ſlaa idhert eghit mynt j idher rike/ iherusalem ſamtykkir iak halgt wara oc fralſt/ oc all the vapn j haffwen latidh ſmidha. oc alla warn ſtadher j bygt haffwen bliffwe alt edhert eghit ¶ Allan konungxligin ſkat nw aller hær aptir ar bliffwi oc idher til giffwin til awigh tiidh. an naar wi frieliga faam j gan wart rike wiliom wi idher oc idhert folk ytherligare ara Oc tamplet j iherusalem konſteliga bepryda ſwa at idher ara oc arlega fragdh ſkal høras offwir alla werldena ¶ Naghot ther aptir foor .k. anthiocus aff ſith fadhernis rike til hulkom ſampnadis ſigh allir almoghen ſwa at ganſka faa j gan bliffwo mz triphone An anthiocus fulfølgde apther honom ſigh vndhan flyandis alt in til doram ſom liggher widh ſion/ han wiſte wal at honom ont til ſtodh thy at aller hans har haffdhe honom offwir giffwit. an anthiocus drogh til doram mz cxx M. fromaſta ørligx mannom til fotha oc viij M til haſt ¶ Oc belagde ſtadhen alla waghna til landha oc ſkipen wtan føre til ſiøs ſwa at enghin kwnne hwatzſke inkomma aller wt aff ſtadhen. J thy

Sp. 902.

kom Numenius oc the mz honom ſa'nde waaro aff room haffwandis breff mz ſik til alla konunga oc rike j ſwa matto/ lucius høgxſte radhman owir romara ptholomee .k. helſa. jwdhanna ſa'ndebudh kommo til oſſ. waara wener vpnyandis gamblan wenſkap oc brodherſkap mz 5.Sp. 903.
oſſ vtſa'nde aff ſymone høgxſta preſte/ oc jwdhanna almoga haffwandis mz ſik til romara a'ro. en ſkiøl aff gull wa'ghandis M. mnas hwar mnas gør iij ſkaalapundh gull/ hwar føre ta'ktis oſſ til ſcriffwa konungom oc rikom at engen gøri them nakon ſkadha. ey ſtridhan- 10.
dis paa them a'ller theris land a'ller ſta'dher Oc ey gøri them hia'lp ſom pa them ſtrida wilia. oc om naghre wrange ma'n wardha flyande fran them oc til idher. antwardhen them atir ſymoni høgxſta preſte at han owir them ha'mpnes a'pther thera laghom ¶ Thz 15.
ſamma haffwom vi ſcriffwit .k. demetrio oc attalo arabe arſacj oc til alla konunga oc riken Samma wtſcrifftir ſa'ndom wi oc ſymoni preſtanna høffdinga oc almoganom j iwdha landh. A'n anthiocus .k. andra
ſa'rdh ſagde ſik før doram bygdhe ſka'rma oc blidhor 20.
oc innelykte ther triphonem. ſymon ſa'ndhe anthioco ij M wt walda wa'pnara honom til hia'lp oc ther til gull. ſilffwer oc konſteligh drykke kar offwir matto/ a'n han wilde ther aff enkte haffwa. wtan ryggiadhe alt thz
han haffdhe honom loffwat til førenne oc fia'rkade ſigh 25.
fran honom. han ſa'nde en ſin wen til ſymonem mz ta'ſſom ordhom J hallen ioppen oc gazaram oc ſka'rmtornen j iherusalem oc fflere ſta'dher j myno rike theris tillaghor haffwen j lagt j ødhe j haffwen giort ſtoran ſkadha/ badhe paa mith folk oc theris haffwor. 30.
oc idher mykit til wa'llat aff mino rike Oc thy antwarden j ga'n thz j haffwen idher til eghnat oc ſkat-

ten aff alla the ſtæ'dher oc rwm ſom j haffwen owir jwdha land; raamæ'rke/ æ'llir oc betalen ther føre vc. pundh ſilffwir oc før thæ'n ſkadhen j giort haffwa pa
Sp. 904. wart land/ oc før aarleghen ſkat aff ſtæ'dherna ſkulen j giffwa annor vc. pu[n]dh ſilffwir. Annars wiliom wi komma oc ſtrida pa idher oc alt thy idher til hørir/ Tha konungxſins breff draghare kom fram til iherusalem oc fik ſee ſymonis ſtora æ'ro. hans clarheet j gull oc j ſylffwir och andra othaligha haaffwor oc konſteliga. wart han ſtorliga førffæ'radher oc ſagde honom konungxſens wilia ſom oc breffwin lyddo Tha ſwarade ſymon oc ſagde/ ey haffwom wi oſſ til wæ'llat nagot aff annars iordh ey oc handa mæ'llan haffwom wtan waart ræ'tta fadherligit arff. hulkit oſſ j naghon tima oræ'tteliga war førbindrat. æ'n wi j beqwæ'mom thima haffwom atirfangit wart ræ'tta arff oc eghit Æn om ioppen oc gaya ſom thu talar. the giordho pa wart folk ſtoran ſkada oc paa alt wart rike før them wiliom wi giffwa c. pundh ſilffwir Æn hær til ſwarade konungxſens ſæ'ndebudh jnthe. wtan wredher ffoor tædhan kungørandis konungenom all tæſſin ordh. oc ſymonis ſtora æ'ro oc alt thy han ſeeth haffdhe aff hulkit konungen wart mykit wredher Triphon rymde my ſkep til orthoſaida. tha ſkikkade konungin chendebeum til høffdingha owir ſkepin oc fik honom ørligx mæ'n til landha. badhe til ffot oc hæſta oc bødh honom ſkynda ſigh til jwdeam oc wpbyggia cedronem oc atirtæ'ppa ſtadſens porta oc offwir winna almoghen Æn konungen fulfølgde at ſtrida pa triphonem/ chendebeus kom til jamniam til børiadhe at hæ'dha oc retha almoghen før haffwa jwdhana. fangha oc j hæ'l ſlaa oc wpbygde cedronem han inſatte ther ſtoran hæ'æ'r badhe til hæſta

oc til fotha/ oc bødh them dragha oc ſkynda ſik jn mot jwdeam Sp. 905.

Capitulum xviij.

Et aſcendit iohannes ꝛc Æn iohannes Foor wp aff gaȝaris oc kwngiorde Symoni ſinom fadher hwat cendebeus haffdhe a theris folke. tha kalladhe ſymon til ſik ſina twa a'lȝſta ſøner Jwdam oc iohannem oc ſagde til them. iak oc mine brødher oc wara førſa'dher haffwom wt driffwit fia'ndha oc ørligx ma'n aff iſrael til thenna dagh/ lykko oc ſa'lighet haffwir warit j iſrael oc j warom handom Seen iak a'r nw gamal wordhen oc thy waren j nw j mino rwme oc mins brodhers oc fra'ndhers vt ſtridhen før gudȝ laghom. oc før waan almogha Gudȝ hia'lp aff hymerike ſkal wara mȝ idher. han fik them xx M vtwalda wa'pnara til fotha oc ther mȝ froma ma'n til ha'ſta The drogho mot chendebeum oc hwiltos om nattena j modin Arla om morghonen komande pa ſla'ttena kom mote them gra'ſligen oc ſtarker ha'r badhe til foot oc ha'ſta. oc ffloden war them mit j ma'llan Johannes rørdhe ſin ha'a'r them j mot. oc ſaagh almoghen førfa'radhan oc ra'ddhan til ath dragha offwir ſtrømen. han drogh førſt ſia'lffwir oc alle honom a'pther følgdo. han ſkikkade ſin ha'r badhe ridhande oc ſwa til fotha j twa rotha ¶ The ſagho oc vndirſtodho at theris fia'ndhe waro alt førmange til ha'ſta/ oc thy lyffte the teres hogh oc tanka til gudh j hymerike oc ſtøtto friligha j theris ludhom oc baſunom oc øffdho ſigh manliga ther til chendebeus flydde. oc mæſtadels aff hans mannom bliffwo ſlaghne/ the ſom j ga'n waro flyddo til barſteden. ther wart jwdas iohannes brodher ſargadher

Sp. 906. An johannes ffulfølgdhe them jn til cedronem then the vp bygt haffdho. ſomlike flyddo oc in paa thornen ſom waro paa ſlætthinne Aȝoti. hulken iohannes lat wp bræna tha fullo aff them widh ij M mæn. oc iohannes foor j fridhi atir hem til jwdeam An ptholomeus abobi ſon war ſatther til høffwidȝman offwir hærin pa ſlættena widh iherico. haffwandis gul oc ſilffwir mykit mȝ allo før thy at han war maghir bøgxſta preſtins han vplyptis j hiærtano. oc wilde alt riket vndir ſik komma/ oc thy tænkte han ſwek mot ſymonem oc hans ſønir. huru han kunne komma them vth aff wæghin ¶ An ſymon kringom foor the ſtædher ſom waro j iwdha rikeno Oc haffwandis omſorgh om almogan foor nidher til iherico. han oc hans ſøner. ¶ Mathatias oc jwdas. tha togh mote them ptholomeus oc ledde them jn j en wærn ſtadh ſom han bygt haffde. oc mȝ falſkheet reddhe them ſtort gæſtabudh oc haffde lønliga beſkikkat væmpta mæn offwir ena ſidha. æn ſom ſymon oc hans ſøner wordo gladhi oc drukne/ Ruſadhe han bradelica oppa them oc ſlogh j hæll ſymonem oc twa hans ſøner/ oc nagra aff theres tiænarom oc giordhe ſtort førrædilſe j iſrael atirgællandis ont mot godho Thȝta alt ſcreff ptholomeus til konungin oc badh honom ſændha ſik folk til hiælp. tha wildhe han honom antwarda jwdha rike alla ſtædher oc theras ſkat oc wtſkyldher Somliga ſændhe han til gaȝaram at fanga oc førgøra iohannem oc ſkreff til allan almogans høffdingom/ at the ſkullo komma til honom. hwilka han wille alla til ſigh lukka mȝ gull oc ſilffwir oc alȝſkons haaffwor han ſændhe oc naghra ſina mæn at ørligha paa ierusalem oc bærgit ſyon/ ther ſom templet war/ æn en

lopp føre til gaȝaram oc kwngiordhe iohanni at hans
fadher oc brødher waro førradde. oc at hans mæn Sp. 907.
ſkuldo komma oc honom førradha. Johannes thȝta hø-
randis wart ſtorliga førfæradher Grep hand a them
ſom vtſænde waro honom at førrada oc ſlogh them j 5.
hæl alla thy at han wiſte wæl at the wildo han før-
raada. Alla andra iohannis ma[n]ligha gærninga/ ør-
ligh oc manga handa dygdher han bedreff ſwa oc thȝ
mykla æruffwode han haffdhe j ſtædherna mwran oc be-
warningh Oc alla andra hans dygdeliga gærninga. æru 10.
alla inſcriffne j the bøker ſom vtſcriffwos j hans da-
gom ſwa længe han war høgxſte preſtir æptir ſin fa-
dher oc jwdhanna høffdinge owir iſrael

Hær børias annor boken Machabeorum

Brødhromen ſom a'ru j egypto Judei ſa'ndha oc ſa'ghia. brødherne jwdei ſom a'ru iheroſolomis oc j alt jwdha land helſo oc godhan fridh wa'l gøri gudh m3 edher/ oc aminnes ſins ta'ſtament3 ordh ſom han taladhe til habraam yſac oc iacob ſina troliga tia'nara. Oc giffwi edher allom hia'rta at j maghen han dyrka oc gøra hans wilia m3 ſtadugha hia'rta oc wiliogom hugh oc tanka/ han wpla'ti edher hia'rta j ſinom laghom oc j ſinom budordom oc gøri fredhin. han høri edhra bøner/ oc miſkunne idher oc ey owir giffwi edher j ondom tima/ See hær a'rom wi idkeliga bidhiandes ffør edher. ſtyrande demetrio. wi jwdei ſcriffwom edher til j the drøffuilſe oc brædʒſko ſom owir oſſ a'ru kommen j ta'ſſom aarom fran thy at jaſon foor wth aff hælgo landeno oc rikeno. Thee vpbra'ndo porten oc vtgutho menløſa blodhin. a'n wi badhom til gudh oc wordhom hørde/ wi offradhom hælagt offer. wpta'ndhom lampor oc lyktor oc la'tom fram brødhen ſom kallas panes propoſicionis oc thy ſkulin j idka oc halla lagha høgtidhena j nouembri maanat ſom kallas ſcenofegia ¶ Naghrom aarom a'pther ſcriffwos wt ta'ſſin breff. almoghen ſom boor j ieroſolimis oc j iwdea Jwdas oc ſeniores fflere ariſtobolo ptholomei Ma'ſtara ſom wt kommen a'r aff ſmordha preſtana ſlækte oc them jwdhom ſom boo j egypto helſo oc helbrygdo. wi m3 gud3 hia'lp fra'lſte aff mangom oc ſtorom ſkada/ høgheliga takkom honom wii ſom mote tolkom konungh ſtriddom han la't them flyttia aff perſida ſom

Sp. 908.

mote oſſ ſtriddo oc hælga ſtadhin før thy mædhan han
war hærtughe j perſida/ oc otalighen almoge mz ho-
nom full han j mønſtridh nanee j dyane. eth affguda
mønſter ſom kallas nanea æller dyana. ſwikin aff hen-
nes preſta raadhom før thy at antiocus oc hans wener
kommo thit ſwa ſom ther wiliande boo oc bliffwa oc
ath ther taghande manga pæninga oc gaffwor Æn tha
preſtane fram lagdo pæninga. oc han fæghin aat man-
gom pæningom mz faam mannom gik in j tæmplens
innelykke. læſto preſtane dørrena oc lykto honom in-
ne/ Æn naar antiocus war in lykter wptæpto the ena
løn dør/ æller vinkil in kaſtado the ſtena oc ſlogo j
hæll hærtughan/ oc alla the mz honom waaro/ oc
huggo them hwan ledh fran androm. oc ſwa aff hug-
gin huffwodin. oc allas theras vſla lyma kaſtado wt
paa markena. wælſignadir gudh æwerdeliga/ ſom ſwa
ſtyrde omilda mæn hwar føre oſſ renſande templet om
xxv daghen nouembris maanadhe. wiliom wi oc thz Sp. 909.
idher kungøra. oc at j then daghen hælgan hallen Oc
eldzſins høgtidis dagh/ ſom giffwin war tha ſom ne-
mias vpbygde templit oc altaren oc offradhe pa honom
hælgt offer før thy at tha ware førſædher fordom fan-
gadhe fændos til perſidem/ preſtane ſom tha waro gudz
ſanne dyrkara togho elden aff altareno gømdho han i
dalenom ællir ſlættena j en dyupan brwn oc thørran
Ther gømdhe han oc offwir hulde ſwa lønliga/ at al-
lom ſkulle thz owiterligit wara/ æn tha gudi tæktis
æpte mangom aarom at neemias vart fændher aff ko-
nungenom j perſida/ til tera preſtanna ſona ſønir ſom
eldin haffdo fordhom begraffwit at wpſøkia elden ſwa
ſom the os kungiordo/ ſwnno ey ther eldh vtan tiokt
watn Thz bødh han them øøſa oc føre ſigh bæra/ alt

thꝫ offer ſom framburit wart bødh preſtin neemias beſta'nkia mꝫ ſama watneno/ oc ſwa allan wedhen oc alt thꝫ owir honom war Som thꝫta war giort oc timen kom at ſolen togh til ſkina ſom la'nge tilførene ſkyldꝫ haffde vndir molne/ vpta'ndis ſtor eldir ſwa at alle ther paa ſtorliga vndradho An preſtane waro alle j gudelikom bønom ſwa la'nge ha'lga offrit hanteradis oc wigdis/ jonata førſt børiande oc allom androm honom ſwarande oc framhallande. a'n neemie bøn war j ta'ſſe matto. herre gudh alla thinga ſkapare ra'delikin oc ſtarkir/ ra'twis oc miſkundſambir thu ſom enſammen a'r godher konungher. enſambir alla godha gaffwor giffwande/ enſambir ra'twis alꝫwaldogher oc a'werdelikin thu ſom fra'lſer iſrael aff allo ondo/ thu ſom vtwalde waara førſa'dher oc ha'lga giordhe them. anama thꝫta ha'lga offer før allan thin almoga iſrael/ gøm thin dell oc gør han ha'lgan. ſaman ſanka wara ſkingran/ fra'ls them ſom thia'na hedhningom. ſee paa the førſmadda oc nidher trykta/ At hedhninga magho wetha at thu a'r war gudh Twinga thu them ſom os nidhertrykkia oc ha'dha os j theris høgfa'rdh/ la't thin almoga j ga'n komma j thit ha'lga rwm oc ha'lga ſtadhen iherusalem/ ſwa ſom moyſes ſagde. a'n preſtene ſwngo alt ia'mpt gudꝫ loff oc a'ro alt ther til offrit var fulkompnat/ Oc tha ha'lga offrit war førnøt tha bødh neemyas beſta'nkia førſta ſtenana paa altarenom/ mꝫ thy watneno j ga'n war bliffwit/ oc genſtan ſwa war giort vpta'ndis ther aff ny elder a'n aff thꝫ ſkinet aff hetanom ſom vth gik aff altaranom/ wp nøttis vatnit Tha thꝫta vart allom vppinbart/ kwngiordis thꝫ konungenom perſarum at j thy rwme j hulko pra'ſtane ſom bort førde waro haffdo gømpt elden ther fantꝫ

Sp. 910.

watnet Neemias oc the mꝫ honom waaro. renſadho oc wigdho offret Æn konungen aktandis aat thy ſom haʼnt war oc granliga ranſakandis giorde ſik eth mønſter/ eller templum oc wille ſwa beprøffwa thꝫ ſom haʼnt war Tha han ſan ſwa wara begaffwade han preſtena mꝫ myklo godho/ oc nw ena handha oc nw andra handa gaffwor ſkipte them j maʼllan ſiaʼlffwir mꝫ ſinom Sp. 911. handom Thꝫ rwmeth naʼmpde neemias oc kallade nephtar ſom aʼr renſilſe. aʼn tha at ſomlige kalla thꝫ rwmet nephi

Capitulum 2m

JNuenitur autem ꝛc Thꝫ findꝫ j iheremie vttydilſe at han bødh them ſom bortførde mꝫ ſik eldin oc han gaff them lagh at the ey ſkuldo gløma gudꝫ budhordh Oc at the ey ſkullo willas j theris hugom. ſeandis hedninganna affgud aff gull oc ſilffwir oc theris prydilſe oc annat tolkit them førwarandis/ raddhe them at the ey ſkullo aff laʼggia gudꝫ lagh aff theris hiaʼrtom ¶ Thꝫ ſtod oc j ſamma ſcrifftenne huru prophetin aʼpter gudꝫ bud bødh them mꝫ ſigh føra tabernaculum oc archam/ ther til han gik pa baʼrgit paa hwilkit moyſes oc vpfoor/ oc ther ſaa gudꝫ lønliga aʼro. Æn ieremias ther kommandes ſan ther ena lønliga baʼrgx ſkrubbo. j hulko han inlaʼt tabernaculum oc arcam oc altarit po hulkit røkilſet offradis/ the try thing laʼt han ther jn oc atherlykte dørena/ aʼn naghre aff them ſom følgdo honom gingo til oc vildo granliga maʼrkia rwmet Oc kwnno thꝫ ey finna. aʼn jeremias thꝫ føre ſtandandis ſtraffadhe them oc ſagdhe at thꝫ rwmet ſkal lønligit wara/ alt ther til gudh atirkallar oc ſampnar almoghans ſkingran/ oc wardher them miſ-

kundſambir oc tha ſkal gudh wppinbara the thing/ oc hans waald oc a'ra ſkal ſynas oc ſken ſkal owir komma. ſwa ſom oc moyſi war vppinbarat Oc ſwa ſom ſalomon badh at rwmet ſkulle hælgas ſtora gudi/ wart och thz kwngiort han vt rønte høgeliga ſin wiſdom/ oc ſwa ſom wiſdom haffwandes. offradhe han templens vigilſens offer oc thes fulbordans. ſwa oc ſom moyſes badh til gudh/ oc elden nidher kom aff hymblenom/ oc vpnøtte alt offret ſom bra'nnas ſkulle. ¶ Tha ſagde moyſes. thy at thz offer ſom war offrat før ſyndenne war ey a'tith. thy wart thz ſwa vpnøt/ ſwa oc ſalomon om viij dagha hælgade han templens wigningh. ta'ſſe ga'rninga the inſcriffwas oc bewarados j prophetans neemie bokom/ oc huru han ſaman ſankade bøkir aff allom rikom oc landom Prophetans bøker oc dawidz konunga breff oc theris gaffwor/ ſamuledz oc jwdas alt thz han la'rt haffde om the ørligh oſſ pa kommo ſamman ſkreff han alt Oc a'ru hær na'r oſſ om ſwa a'r at j tolkit bega'ren at wetha tha ſa'ndher os them ſom thz magh edher føra/ wælgøren j om j celebreren the dagha j hulkom wi renſadhom templet. hulka wi edher oc ſcriffwom An herren gudh ſom fræſte ſith folk oc gaff allom arff oc rike oc pra'ſtomen/ oc wara hælaghetir ſom han oſſ loffwade j læghin. wi hopoms at han ſnart fræſer oſſ oc ſaman ſanker os aff allom wa'rldz a'ndhom ather j hælga rwmet. før thy at han fræſte os aff ſtorom wadhom Oc renſadhe rwmet ¶ An aff jwdha machabeo oc hans brødhrom. oc aff ſtoro templens renſilſe oc aff altarens vigxle Oc om the ørligh ſom anthiocus nobilis bedreff oc hans ſon Eupator/ oc aff them oplyſelſom ſom aff hymelen kommo owir them ſom manliga ſtriddo før jwdhana.

Sp. 912.

ſwa at the. a'n tha at ganȝſka faa ow*ir* gingo alt riket Sp. 913.
ha'mpnados owir hedhnin*g*a/ oc the*m* vt driffwa*n*dis oc
atir wnno te*m*plet na*m*pn kw*n*nogt ow*ir* alla we*r*llena
oc fra'lſte ſtadhe*n*/ at laghe*n* ſom maxan glømdh waro
ſkullo atir taghas herren gudh ſigh ow*ir* them før-
barma*n*de mȝ alle miſku*n*dh oc mildhet Swa oc jaſone
cyreneo hans vi bøker haffwo*m* wi føretaghit at ſta'k-
kia oc ſa'thia j ena før thy at wi actand*is* boke*n*na
myke*l*ighet/ oc at wanſa*m*likit a'r alla thinga oc ga'r-
ni*n*genna hyſtorias at mi*n*nas. wildo*m* wi gaghna the*m*
ſom ga'rna j them wilia la'ſa/ at thȝ ware them hogx-
ſens luſte oc ſnarare matte ſinnas oc la'tȝligare mi*n*-
nas. at ſwa allo*m* wardhe ther aff gagn oc nytto Oc
thy ſa*n*neliga haffwo*m* wi oſſ ey litith a'rffwode føre
taghit at ſta'kkias the langha materias til hulko høra
wakn na'tther oc ſtor omſorgh/ ſwa ſom the ſom re-
dha til ſtort ga'ſtabudh/ oc wilia lyduge wara til a*n*-
nars wilia før fflere ma*n*na ta'khet anamo*m* wi thȝta
a'rffuode. ſanhetena vt letandis aff la're fa'dherna diktan
oc he*n*ne fulfølgiandis ſta'kre talan a'pther the radh oſſ
a'r giffwe*n*

Capitulum 3m

Jgitur *ſancta* ciuitas ꝛc Oc føre thy ſwa la'nge
ha'lge ſtadhe*n* jnbygdis j fridh oc rolighet/ laghe*n*
oc a'n fulleliga høllos oc gømdos før onye biſcops
ſtiktan oc mildhet Oc føre theres ſkuld ſom alla wra*n*g-
het widhe*r* ſtygdos. thy ha'nde at Reges frømonda ko-
nu*n*ga oc høffdinga hullo rwmet j ſtørſta wordo oc Sp. 914.
hedrado templet mȝ ſtørſta gaffwo*m* ſwa at Seleuc*us*
aſye konu*n*gher aff ſi*n*ne eghne ra'nto gaff alla førta'r-
ni*n*gh til at vppehalla mønſtrit offer oc alla andra

gudȝ tia'niſt. A'n ſymo*n* aff beniami*n* ſla'kt. templens
førſtandare mote ſtanda*n*de hono*m* p*re*ſta*n*na høffdinga
onya Naghra wranghet at vp fi*n*na j ſtaden oc ma'dha*n*
ha*n* ey kw*n*ne owir wi*n*na onyam foor han til appol-
5. loniu*m* en wrangan h*æ*rtoga/ oc ku*n*gørandis hono*m*
at te*m*plens fatabwr wta*n* ſalomo*n*s wart fult mȝ ota-
ligho*m* pa'ni*n*go*m* oc alȝſko*n*s haffwor ther wara wtan
matto ſom enkte til hørde/ a'llir tilborde offre*n*s vp-
peha'lde j ta'*m*plet Oc thy ſagde han at thȝ alt matte
10. la'tȝliga ko*m*ma konu*n*geno*m* tilhanda Tha appolloni*us*
thȝta ku*n*giorde konu*n*geno*m* om ſwa manga pa'ni*n*ga/
oc andra haaffwor befa'lte han Eliodoru*m* ſom war
ow*ir* all hans a'rinde at ha*n* ſkulde thit fara. oc til
hono*m* alla the pa'ni*n*ga føra Tha han kom til iheru-
15. *sa*lem oc wart hederliga mothe taghe*n* aff høgxta
p*re*ſtenom Sagde han ſigh wara thit ſa'nda aff konu*n*-
geno*m* a'ptir the pa'ni*n*ga ſw*m*mo ſom ther gømdis/
aat ſpøriandis om ther war ſwa mykla haaffwo*r* ſom
før konu*n*geno*m* ſagt war Tha vndir wiſte hono*m*
20. høgxte p*re*ſtin thȝ alt wara depoſita jnſa't godȝ til at
fødha/ oc vppe halla fatiga a'nkior oc faderløs barn
mȝ Oc endels ther aff til hørir hircano thobie ſon/
ſom war en ma'ktogher h*er*re j thy lande oc j alla
Sp. 915. the haffwor ſom tha'n o mille ſymo*n* haffdhe ſwa rykt
25. oc roſat ey wara mera a'n xl/ pu*n*d ſilff oc ij^c pu*n*d
j gulle. oc ſagde ha*n* framdelis them ſwikas oc willa
fara ſom thȝ omøghelikit hullo/ at ſwa mykit got
ſkulle fi*n*nas j ſwa ha'lgo rwme oc mønſtre ſom ow*ir*
alla w*er*ldena hedhradis oc hiøltȝ j ſtørſta wørni*n*gh
30. før ſina ſtora wa'rdughet oc ha'laghet A'n konu*n*gxſens
ſa'ndebudh ſtodh jw ther oppa at thȝ ſkulle alt til ko-
nu*n*ge*n* ſa'ndas Oc lagde en dagh føre tha ha*n* wilde

gaa j tæmplet thȝ at beſtælla/ hwar aff wart ſtor ræd-
duge owir allan ſtadhin æn preſtane lagdo ſigh alle
før altaren j theris præſta klædom oc kalladho a han
ſom j laghin haffdo ſtiktadh om jnſættta pæninga æller
haaffwor/ at han wille theres halla bewarat ſom the
jnſæt haffdo. hwar ſom tha haffde ſeet høgxta p[re]-
ſtins anleth. ſorghen haffde ſargat hans hiærta/ thy at
oblit ænlite oc omwændher hyy kwngiorde nogh innar-
ſta hogxſens ſorgher. før thy at han war aller vpfylter
mȝ drøffwilſe ty ſyntis engin hugnadher. ællir wænle-
kir vtantil a hans kroppe. ¶ Almogen oc vth flytter
hwar aff ſino hwſe. alle oppenbara ropandis oc bidhi-
andis til gudh/ at hans hælga hws ey ſkulle komma
til gab oc obrygdilſe Mærkeliga dandhe qwinnor/ haar
klædin bærandis a theris bryſtom ſampnadhe ſik a alla
gator oc iomfrur/ jæmwæl the ſom jnlykte waro. alle
graatande flytte til oniam/ ſomlige gynom ſønſtren ſom-
like paa mwrana ſkodandis. alla/ mȝ vpræktom han-
dom badho til gudh j hymerike O hwat ønkeliken Sp. 916.
ſyn war vſla almogans/ oc ſørgeliga høgxſta præſtins
j tæſſe ſtridenne ængxliga bidhian. An alle endræk-
teliga ropado til alȝwallogan gud at hwar matte thȝ
fulleliga j gæn faa ſom han j godho troo oc j hælga
akt jnſæth haffde/ æn helyo[do]rus hult ſtadugt pa ſin
førſtadgadha atanka oc mȝ ſynom tiænarom nw j ko-
men j templens fatabur thȝ ændeliga at ſkinna An alȝ-
waldugx gudȝ makt j thy bewiſte ſins waldȝ eth ſtort
oc oppinbart iærtekne/ ſwa at alle the ſom mȝ honom
til dirffdos in gaa j orarium templi. thȝ ær fatabur it
aff gudȝ dygd nidherſlagne fullo nidher til iordena.
ſwa at hwar theris lidher ſkalff oc darradhe/ tha
ſaago the alle en hæſt paa hulkom ſat en ræddheliken

wa'pnare. til ſnikkadher mȝ koſteligho*m* prydilſo*m* A'n
ha'ſten bradelika rwſande til heliodor*um* ſloo han om
kwl mȝ ſino*m* fra'mbra foto*m*/ then paa ha'ſten ſat
ſyntis haffwa alt harniſk aff gull Ther ſyntes oc vp-
5. pinbarliga twe andre vnge ma'*n* ſtarke j makt. wa'ne
j a'nlite oc faghre j kla'dho*m* The kri*n*g om ſtodho
elyodor*um* hwar pa ſina ſidho. oc wtan vphald ſlogho
han mȝ ma*n*gom oc gry*m*mom ſlago*m*/ ha*n* fiøl ſnar-
liga til iordhena oc alȝſtingx blindher wordhe*n* wt
10. drogx aff ſino*m* tia'naro*m*/ oc paa ena baar wt bars
tha'n ſom mȝ mango*m* tia'naro*m* oc før løparo*m* høgh-
fa'rdeliga jngik j orariu*m* han bars nw aff andro*m*
Sp. 917. enkte førmaghande hia'lpa ſik ſia'lffwo*m*/ j thy widher-
ka'*n*nandis gudȝ ſtora makt oc a'wi*n*neliga kraffther/
15. ha*n* laagh blindher oc maalløs ey haffwandis hopp a'l-
ler waan til naghra helſo A'n alle høgheliga takkado
oc a'rado gudh ſom ſwa a'radhe ſith rwm oc templu*m*
ſom litit til føre*n*ne war fult mȝ ſorgh oc ſtoro*m*
ra'dduga. Nw a'r wpfylt mȝ frøgd oc gla'dhi gudȝ na'r-
20. warilſe allo*m* vppenbarliga ſkina*n*de. ſomliga the aff
helyodori weno*m* nødhgados ødhmyukliga bidhia Onia*m*
at han wilde før hono*m* til alȝma'ktoghan gudh ka'r-
liga bidhia at han wille hono*m* ſith liff j ga'n giffwa/
ſom nw j yterſta timano*m* a'ndadra'kthena laagh før
25. dødhen See genſta*n* høgxſte pre*ſ*tin badh før hono*m*.
the ſama twe vnghe ma'*n*nene j ſa*m*ma kla'dho*m* ſyntos
ſtaa na'r helyodor*um*/ ſom ha*n* førra ſlogho til hulko*m*
the oc ſagdo thu ſkalt takka oniam høgxſte pra'ſte*n*/
thy at før hans ſkuld gaff herre*n* gudh tik atir thit
30. liff. a'n thu ſom na'ffſther a'r nw aff gudhi kwngør
allo*m* gudȝ makt oc ha*n*s vndirlega ga'rni*n*ga oc ſidha*n*

ſyntos

ſyntos the ey mera. Än thy badh onias før helyodo-
rum oc før hans helſo/ offradhe gudhi helſamlik*it* of-
fer at konu*n*gin ſkulle ey tilla'ggia thȝ jwdome*n*/ at
then ſkadhe*n* war hono*m* til ko*m*men aff theris ondȝ-
ſko. Än helyodor*us* nw helbrygda worden. offrade
gudhi ha'rligit offer/ oc loffwade hono*m* framdelis
ſtørra lyffther ſom hono*m* a'n liffwit j ga'n gaff/ tak- Sp. 918.
kade høgheliga onyam oc ſwa mȝ ſyna følge atir ſoor
til konu*n*ge*n* oc ku*n*giorde the vndirliga gudȝ ga'r-
ni*n*ga allo*m*. ſom hono*m* ha'nt war/ oc ha*n* vppenbar-
liga ka'nde oc ſaagh mȝ ſino*m* øgho*m*. Än konu*n*ge-
no*m* aat ſpøriande helyodore. hulken waare beqwa'mare
a'n eth ſi*n*ne j ga'n ſa'nda til ihe*r*usalem/ ſwarade han
oc ſagde haffwi*r* thu nagho*n* thin dødȝ fia'nda a'llir
thi*n*s rikes førra'dare tha ſa'nth hono*m* thit oc thu ſkalt
ha*n* fulſlagnan atirfaa om han liffwit behaller/ før thy
at j the ſa*m*mo rwmeno a'r ſa*n*neliga naghor gudȝ ſtora
dygd mote hulkom ey hia'lper at ſtridha Oc ſa*n*neliga
at tha'n ſom ſith hema*n* haffwi*r* j hymerike han a'r
thens rwme*n*s badhe ſøkiare oc wa'rnare/ oc the*m* thit
ko*m*ma til at ſkadha gøra ſlaar han oc førdriffwir.
ſwa haffwa ſigh a'rinden om helyodor*um* oc erarii gømo

Rubrica iiij capitulu*m*

Symo*n* aute*m* p*re*dict*us* ꝛc Føreſagde ſymon rike-
ſens førra'dhare oc pa'ni*n*ga*n*na bortførare/ taladhe
altidh illa om onyam ſwa ſom han ſkulle haffwa tub-
badh helyodor*um* til tolgha ga'rni*n*ga. oc ſwa waallet
allan ſkadha badhe hans oc landȝſens Ey ſka'*m*mandes.
hono*m* førra'dilſe tilla'ggia ſom war ſtadȝſens førſtan-
dare/ ſins almoges wa'rnare gudȝ lagha fulfølgiare Oc

j blandh gudz thia'narom tha'n fra'mſte. a'n ma'dhan ondzſkan ſwa mykit wa'xſte/ at ja'mwa'l aff ſymons til
Sp. 919. ſkyndan. mandrap giordis oc mera onth føreſtodh til at førſtyra hans ondzſko ſkyndade ſigh onyas til ko-
nungen/ ey til at røghia a'ller beklagha ſin almoga wtan førwara allis theres til ſtandande wadha. han førſtodh at theras føretagen ondzſka kwnne ey annars ſtyras. oc fredher førwa'rffwas vtan om konungxſens makt oc tilſyn/ mot hulkit dia'ffwllen vpwa'kte en
annan ſin tia'nara til at førhindra. ſom war jaſon Onye brodher hwlken beſtandandis war a'pther høgxſta preſtadømet ſom hans brodher onyas ra'tteliga haffde oc gudeliga ſtyrdhe/ foor then ſamme jaſon til konung anthiocum loffwandis honom ccc oc lx pundh ſilffwir
oc ther til aff landzſens ſkat oc ra'nto lxxx pundh ſilffwir Ther offwir loffwade han a'n konungenom annor c oc l pundh ſilffwir/ om konungen wille honom wald giffwa at vp byggia oc ſtikta j iherusalem Gymnaſium thz a'r hedhninga ſkola hwaris alt ka'ttari oc
hedhninga ſidhi øffdos oc la'rdos Oc ther til vp tagha ephebiam thz a'r hørro krogh. hwaris vnge ma'n oc løſa qwinnor matto øffwa ſith bøweri oc bedriffwa Tha konungen haffde honom thz loffwat/ oc han war kommen til ſwa a'rligit herradøme tilbøriade han gen-
ſtan alla ſina ſamtykkiara lukka oc dragha til hedninga willo oc la't genſtan vp byggia gymnaſium hart vndir tornet ey langt fran templet/ oc alla the da'gelicaſta vnga ma'n oc iomfrwr han finna kwnne ſaman ſankar j hørro ſkolan/ ther mz wetandis ſigh
Sp. 920. ta'ff ſnarare kwnna jndragha hedniſka willo Oc nidherſlaa alla ha'lga ſidher oc gudz dyrkan/ ſnart la'rdis thz ſom illa war begynnat ey eens aff vngom daarom

wtan iæmwæl aff gamblom hælaghetʒſens ſkrymptarom/ ſwa at jæmwæl preſtane ey nw mere aktandis thera hælga æmbite j templet oc widh altarana Templet war them j ledo. oc hælgo offren j glømſko. gaffwo ſigh til alla handa ſafæ̀ngo leeka til ſkirman til brottan til ſtenkaſtan oc j alle faafæ̀ngo waaro the fræ̀mp[ſ]te/ ſom j gudʒ laghom ſkullo wara the ypperſte Æn vppenbarliga bryta mot hælga laghen. bliffwir engaledis onæ̀ffſt/ hwilkit æptir kommande thyma nogh bewiſa J them tima. oc tolke willo ſlikte ſik til een ſtoor ſkalker Menelaus aat nampne/ oc ſtaal wt aff templet mangh koſteligen gulkar ſomlighen bort gaff oc ſomligen ſaalde før pæ̀ninga Tha onyas thʒ fulleliga førſtodh ſtraffadhe han honom ſtorliga oc affwitte. æ̀n han finnandes ſigh wppinbara før ſin brwt/ ſkæ̀mdan gik han til andronicum oc badh han ſlaa j hæ̀ll onyam. han kom til Onyam nw ſtaddom j friom wæ̀rn ſtadhi. gaff honom haand oc mʒ ſwornom eedhe/ badh han frilega wtgaa til ſigh ſwa ſom til ſinom brodher. oc genſtan han wt kom drap then ſkalken hælga preſten hulkit mordh ey eens jwdane wtan iæmwæl hedhningane/ ſtorliga førgdho. oc endræ̀kteliga bado til hopa foro til konungen høgeliga kæ̀randis. ſwa ſmæ̀ligan dødh thæ̀s ædhle mantʒſins onye. Æn antiochus konung ſtorliga bedrøffdher offwir tolken oræ̀t aff ønkande hiæ̀rta/ oppenbarliga fæ̀lte manga taara amynnandis ædla dødha mantʒſens hælga liffwæ̀rne oc otaliga dygdher. konungen vpſylter mʒ wredhe læ̀t andronicum wt føra aff purpurom oc ſwa naknan ledha kring om allan ſtaden. oc j thy ſama rwme ther han ſina omildhet bedreff paa oniam/ ther wæ̀rdʒſkylleliga ſlaghen æ̀ndade han ſith vſla liff herren gudh honom flyande

Sp. 921.

wa'rdʒſkylleliga pyno. An a'ptir thʒ at liſimacus haffde bedriffwit manga oga'rninga/ oc ha'lgadomane waro ſtolne aff ta'mplet a'ptir menelay raadh/ oc thʒ wart allom kwnnogt ſampnade ſigh mot honom allir almogen/ ſomlige mʒ ſtenom oc ſomlige mʒ ſtorom ſtakom oc klubbom/ a'n the ey andra wa'rio haffdo. yrdho oc kaſtado mwld oc aſko j hans øghon/ ther til hans iij M ma'n ma'ſtadels ſlagne/ oc ſargadhe atir bliffwo. them flyande ſom fa'rdughe ware/ oc tha'n ſkalken liſimacum ſlogo the j ha'll hart widh erariumm/ hwadhan han monſterins gull oc andra koſteliga haaffwor vth ſtulit haffde Ther a'ptir børiado the ſa'thia a'ptir menelaum viliandis gøra honom ſamma ra'ttin/ oc ſa'ndo the aff ſenioribus til konungen at klagha vppa honom/ a'n tha han wart j allo owirwnnen gik han til ptholomeum loffwande honom mykit badhe ſilffwir oc gull at han ſkulle honom aff wa'ndha konungxſens wredhe See hwat pa'ningen aff ſtadh kombir. han gik før konungen oc ſwa la'nge før honom liſmade. at han ſom wa'rſta dødh war wa'rdher/ gaffs ffri oc qwitther. oc the dande ma'n ſom ra'tteliga han òwir wnnet haffdo. matto lata til liffwit a'pther hulkit menelaus wart mykit ſtarker oc grymbir mot ſina eghna brødher

Sp. 922.

Capitulum. fa'mpte

EOdem tempore anthiocus ꝛc J them thima reddhe ſigh anthiocus nw andra fa'rdh/ at ørliga paa egyptum tha ha'nde oc at owir allan iheruſalems ſtadh. ſyntis j xl. dagha j a ſlagh. ſwa ſom ridhande ma'n offwan ſtaden j ſkyneno haffwandis gylt harniſk oc glæffwior/ ſwa ſom vt walde ſtridʒ ma'n. oc hørdis vppinbarliga ha'ſtanna bangh oc harniſkens gny oc ſlam-

bra*n* ſwa ſom hwan ſpetʒin ſkulu rwſa oc ſtrida til then andra mʒ draghno*m* oc ſkinando*m* ſwa'rdom/ glimbrande gla'ffwio*m* ſorgyltо*m* ſkiøllo*m* oc allo*m* androm ra'deligom wapno*m*. a'n alle thʒta ſeandis/ ropado i*n*nerliga til gudh. at ſwa vndirligit ja'mbir ſkulle the*m* wa'ndas j thʒ ba'tʒſta/ a'n ſomlige ſatte wp ena falſka gitʒſan/ ſa'ghiandis thʒ tekna konu*n*gx anthioci dødh oc a'ndalykt før hulket jaſon. mʒ M. wa'mpto*m* ma*n*no*m* bradeliga ruſade in oc pa ſtadhe*n* iheruſale*m*/ borgharene alle flyddo paa mwrana/ oc menelau*s* ko*m* pa ſka'rmthorne*n* engho*m* ſparande jaſon Sp. 923. hwatʒſke vener a'ller fra'ndhro*m*/ wtan alt ſlogh om kull. thʒ ha*n* owi*r* ko*m* oc ſkøfflade ſtadʒſe*n*s haaffwor. roſandes ſik ra'tteliga ſtrida mothe ſina fia'nda. oc ey mote wener a'ller fra'ndhe*r*/ ey tha's hæ'ller ſik ha*n* he*r*radømet ſom ha*n* menthe/ vta*n* ba*n*s ørligh lyktadis hono*m* mʒ ſkam oc ſkadha thy at ha*n* aff allo*m* batadis oc vndſagdis. Maatte pa thʒ ſitʒſta landʒ flykttoghe*r* wardha/ oc fran en ſtadh oc til a*n*nan ja'gadhe*r* wart ha*n* driffwi*n* jn j egyptu*m* oc ſwa flyadhe gudh/ at ha*n* ſom manga haffde vt driffwit aff ſino fa'dhernis rike. fia'lffwi*r* før foor j frømonda lande oc han ſom ma*n*ga dødha la't bliffwa o jordadha/ war nw ey wa'rdhe*r* at jordas hwatʒſke a*n*narſtadʒ a'ller he*m*ma. J thy fik konu*n*ge*n* affwndh til jwdeos ſwa ſom wiliande gaa vndha*n* hans lydhno/ ha*n* drogh haſteliga aff egypto mʒ myklo*m* almoga/ oc allo*m* omiller ha*n* fik i*h*eru*s*alem mʒ va'riande hand oc bødh ſino*m* riddaro*m* allo*m* ſlaa oc enghi*n* ſpara the*r* ſlogos o ma*n*neliga vnghe oc gamble/ qwi*n*nor oc theris barn oc vngha io*m*ſrwr ſwa at i*n*nan try dygn lagho ſlagne lxxx M/ xl tuſand fangadhe oc ey my*n*ne

wordho ſaalde. a'n ey la't han ſigh ha'r aat nøghia/ han dyrffdis gaa in j ha'lga templet Menelaus thꝫ a ſtadh kommande ſom war landꝫſens førra'dhare oc gudꝫ lagha førda'rffware thꝫ hanteradis oc ſmittades mꝫ ban-
5. ſattom handom/ ha'lga karen oc ha'lga templens clenodia/ hulka andre konunga oc ma'ctoghe ma'n haffdho
Sp. 924. ſaman kommet til ſtadꝫſens priis oc a'ro/ oc ſwa ſinom ſinnom aff ra'nther Anthiocus ey kwnne akta at føre ſtadꝫſens inbyggiara ſynde war gudh them naghot wre-
10. dher wordhen/ oc thy ha'nde at tholken førſma'dilſe ha'lga rwmeno/ haffdo ey inbyggiarana reeth gudh mꝫ theris ſyndom. tha haffde oc anthiocus ſwa mꝫ ſkam oc ſkadha frandriffwin wardher ſom heliodorus/ hulken .k. ſeleucus ſa'nde at ſkinna Erarium thy at gudh
15. vtwa'l enkte folk før rwmens ha'laghet vtan før ha'lga folkſens ondꝫſko/ a'n ha'r a'pther wardher thꝫ aat nywtande theris ſa'lſkap ſom godhe a'ru. ſwa at then ſom nw a'r offwirgiffwin j gudꝫ wrede han wardher ather vphøgdher j ſtora a'ro/ tha ſtore herren ſigh blidkar
20. owir ſin almoga A'n antiocus ſnarliga drogh atir til anthiochyam ſkinnande mꝫ ſigh aff templet M. oc viijc pund gull oc ſilffwir/ ſwa hallandis j ſina høgſa'rd at ail iordhen ſkulle honom lydha til at gynom ſigla oc alt haffwit til fota at fa'rdas/ han ſatte j ga'n a'ptir
25. ſigh wranga oc ondha høffwitꝫma'n ſom ſkulle plaagha oc twinga almogen j bland andra then grymmaſta appollonium/ mꝫ xxiij M ma'n bywdandis honom alla j ha'll ſlaa ſom til allers waro kompne. a'n qwinnor oc vngt folk at ſa'lia A'n han komma[n]de til iherusalem
30. mꝫ falſkom ſwndom. roligha han ſigh haffde jn til theris ha'lga høgtidis dagh/ ſom war ſabatum. oc tha
Sp. 925. jwdhana høgtidh hullo oc ſik før enkte ſwek førwa-

rado. ruſade han haſteliga jn j ſtadhen/ mꝫ wa'mptom mannom. oc alla førgiorde ſom førekommo ſwa at otaligen almoge bleff liggiande pa alla gator nidherſlagne aff wa'mptom mannom. farløſt løpande kringom allan ſtadhen An jwdas machabeus haffde dragit til førinne jn j økneth mꝫ ſinom mannom. ther liffwandis j bland villom dywrom enſampt høø oc grа's haffwandis til fødho Ther pa at the ey ſkuldo beſmittas mꝫ hedhningom j theris fødho

Capitulum .vj.

Sed non post multum tempus ꝛc Tha innan ſtakkottan thima ſa'nde konungen en gamblan tyrannum aff anthiochya/ at han ſkulle twinga jwdhana at the ſkullo owirgiffwa gudꝫ lagh oc theris førfa'dhers ha'lga ſidher/ oc beſmitta ha'lga mønſtridh templum j iherusalem oc thꝫ til eghna aff gudhenom jowi ſom kallas olimpij/ ſwa ſom the giordo j gariꝫim ſom hedhrado rwmet. hwaris inne bodde jupiter hoſpitalis Aff hulko til flykte alla the wa'rſte oc alle widherſtyggilſe ſamqwa'mdher thy at ta'mplet var fult mꝫ ſkørhet/ oc kra'ſliga fratꝫan. thera ſom boffwado mꝫ hørror oc orena qwinnor almenit viſtados j ha'lgom huſom. ther jndragandis the orenlighet ſom ey høffdes/ altaren waaro oc fulle mꝫ orenom tingom ſom førbudhos j laghen. ha'lgadaghana Sabati enkte hiøllos ey oc andre landꝫſens ſtore høgtidis dagha/ oc engin fantꝫ tha'n ſom ſigh wilde widherka'nnas Judeum at wara alla wordho dragne mꝫ ſtørſta offwirwald til hedhninga offer j konungxſens høgtidis dagh ſom war hans natale. hans fødꝫlo dagher Oc tha ſom aff gudeno libero giordis hans høgtidh. nødgados Jwdhane gaa kringom

Sp. 926.

hans altare haffuandis a hoffdheno krantza aff Cedera bladhom thz a'r valfk roffwa blad thzta budh a'ller dombir fa'ndis oc til alla andra hedninga fta'dher/ at the oc famuledis fkullo gøra mz judhomen at the fkulde offra affgudomen. oc the fom ey wildo vndir giffwa hedhningamna ftadga oc liffwerne fkullo dra'pas O huat yfa'ld man faagh j then tyman. twe qwinnor wordho beropadho at the haffdo la'tit kringom fka'ra fyna føner fom judha pla'gado/ barnen ha'ngdo the om halfen widh modhrennа fpina. fwa leddo them. allom til aatløghe kringom allan ftadhen oc paa thz fitzfta fkutho wt offwir mwren. mange otalighe rymdho j markena oc ther j ba'rgx fkrubbom/ ha'lgado oc ther hullo theris fabatha hulke thà the fwnno oc beropadhe vordho. vpbra'ndos j eldenom the fom then døddhen fingho honom gladelica vtwa'liandis ha'ller a'n fka'meliga liffwandis bliffwa/ oc mz hedningom befmittas. hwar føre bidher iak alla them ta'ffa bok la'fande wardha at the [ey] widherftygges aff jwdhanna føre tholka ginwa'rdogha lykko. ey oc ra'kna thz off ha'nt a'r os til førddmilfe. wtan wara fla'kte til en fadherlig ra'ttilfe/ før thy at gudh ey til fta'dher fyndaren la'nge fynda owir hans eghin wilia. wtan genftan tilfører
Sp. 927. fyndhenne ha'mpdh/ thz a'r eth wift tekn ftora gudz mildhetz/ ther føre gør ey gudh fwa mz os fom mz andro folke/ fom a'ru hedhninga. hulka han tulomodeliga lidher alt til a'ndan oc fidhan j ytherfta domenom them j theris fulla ondzfko a'werdeliga dømer oc pinar/ Wtan genftan wi mote honom brytom la'ggher han paa off plaghona. oc thy aldrigh fyna mifkund fran off tagher wtan hær tymeliga na'pfte. a'ller owirgiffwir j naghrom drøffuilfom. Oc thy wari nw nogh

ſagt oc ſcriffwit them til hugnat oc ſtyrk ſom tæſſa bok læſa wilia/ oc thy ær nw atirgangande til føretaghna hyſtoriam oc ærendhe. J hulko Eliazarus en aff them ypperſta lagſens mæſtarom gamal j aldre oc hærlighen j ænlite/ mz vptæpthom mwnne trughandis til at æta ſwina køt ſom førbudit war j laghin/ æn han wart wæliandis ærligaſta dødhen hællir æn ſkæmlikit liffwerne haffwa. wæluilioga oc gladeliga til dødhen gik/ han äktade wæl huru man ſkal gaa til liffwet. oc thy led han mz tulomodh ey wiliandis tillata naghot ohøffweligit føre tæſſa liffſens kærlek/ æn hans wener ſom ther nær ſtodho rørdhe aff enne wrange warkwnnan føre ærliga manzſens gambla wenſkap/ togho han offwir ena ſidho læto hæmpta thz køt han matte æta. aff thz ſom konungen haffde budit at han matte ſwa frælſa ſith liff. fran dødhenom/ æn han tænkiandis pa ſins allirdoms værdughet oc natwrliga jnfødda ærlighet oc fran ſin barndom høffwitzkaſta omgængilſe/ oc gudz lagha j alle matto obrytilſe/ ſwaradhe han them. ſigh hæller wilia fara nidher til hælffwitis/ hwat høffwis thz tolkom aldre. nw børia ſkrympta oc lywga/ æpther hwilkit mange vnge mæn matto ſkæmmas oc tagha tilfælle til ath ſynda/ ſeandis eleazarum lxxx aara gamblan/ haffwa kaſtadh ſina troo oc gangit til hedninga willo. och ſwa føre mina ſkrymptan/ oc føre litzla tæſſa røteligx liffwes aldher oc økan ſkullo the ſwikas. oc iak ſkulle ſkam oc wanfræghdh jnføra j min ærliga aldher Thy at om oc iak mik vilde nw frælſa aff tæſſom werdzliga manna pynom/ æn alzmæktogx gudz hand kan iak aldrigh vndkomma hwatzſke liffwandis ællir dødher hwar føre manliga førſmaandis thzta liffwit/ hallir iak myn aldir

Sp. 928.

j ſinom hedhre/ oc vnghom mannom atir leffwer ſtarkhetȝſens a'ptirſyn om iak gladeliga oc manliga føre tunga/ oc hælgaſta laghin ærligan oc høffwidȝſkan dødh anamar Tha thȝta war ſagt. drogx han genſtan til pyno ſtadhen a'n tha han hardeligaſt plaagadis. ſukkade han oc ſagde herre gudh thu ſom haffwir hælgan wiſdom/ thu weth vppenbarliga at mædhan iak matte mik haffwa frælſat fran dødhenom/ thol jak oc lidher kropſens hardaſta plaghor/ a'n a ſiælenna wægna før thin kærlek oc rædduga/ lidher iak thȝta alȝſtingx gærna/ See thenne ſwa farandis aff Sp. 929. tæſſe liffwe ey ens vngom mannom. wtan almoganom ſins dødȝ amynne atherleffdhe til dygdhenna oc ſtarkhetȝſins a'ptherſyn

15. Capitulum. vij

COntigit autem vij fratres ꝛc Thȝ hændе oc at vij brødher oc theris modher wordho gripne oc aff konungen mȝ hardaſta pynom trugadhe mot theris lagh at æta ſwina køt/ a'n then a'lȝſte aff them j ſynom pynom ſagde til konungen hwat ſpør thu a'llir huat wilt thu aff os læra. wi a'rom redhobone til at døø hæller a'n waar fa'dhernis lagh at bryta. konungen mykit wredgandis badh fa'thia ſtora grytor oc braadha pannor offwir eldin. oc them gøra wællande hetha oc bødh ſkæra twngona aff honom ſom førſt ſwarade oc alt ſkinnet fflaa aff huffwodit. hændher oc føtir aff hugga brødhromen oc modhrinne nærſtandande oc aſeande. Nw tha han laagh ſwa allaledis onyttogher androm til ena ra'dheliga oc ønkeliga a'ptherſyn. bødh konungen vpta'nda eldin vndher pannonar oc han nw hikkande a'pther andan. bødh ſtekia oc j them bra'nna.

nw ma'dhan han ther la'nge bra'ndis. modhren oc the andre brødherne trøſte hwar annan til at døø manliga før gud⁊ laghom. ſa'ghiandis herran gudh han ſeer alla ſannindh oc ſkal hugſwalas j os. ſwa ſom moyſes wethnar j ſinom ſanghe ja'mwa'l j ſinom thia'narom. ſkal herren hugſwalas Tha then førſte war ſwa dødher/ drogho the fram then andra ſamoledis at ha'das oc aff ffladdhen alt ſkinnet m⁊ haaret aff hans hoffde. ſagdo til honom wilt thu a'ta ſwina køt a'ller oc ſwa pynas j hwan thin lym oc allom kroppenom/ han ſwaradhe clariega jak gør th⁊ ey. oc genſtan pyntes han ſamaledis ſom tha'n førſte/ A'n widh ſina ytherſta a'ndadra'kt ſagde han thu man alla ſulaſte før gør oſſ aff ta'ſſo liffweno A'n werldhenna konungher ma'dhen wi døm før hans lagh vpwa'kker han os j a'werdeligx liffs vpſtandilſe. a'pther honom ha'ddis then tridhi/ bidhen ra'kte han genſtan wt tungona oc ha'ndhrena trøſteliga vth ra'kte oc ſagde aff hymerike a'ru mik ta'ſſe lymane giffne. a'n før gud⁊ lagh actar iak them nw jnthe før thy at iak hoppas them aterffaa aff honom/ han taladhe ſwa trøſteliga at konungen oc alla andra m⁊ honō̄m vndrado vngha dra'ngins ſtadughan hugh Thy at tolka pynor aktade han enkte. tha han war dødher pynto the allaledis then fia'rdhe ſom them til førenne. a'n tha han war na'ſt dødhenom ſagde han m⁊ roliga røſt/ goth a'r them ſom hær wardha dra'pne aff mannom ſtadugt hop haffwa til gudh at han them atir wpreſir. a'n tik wardher enghin vpſtandilſe til a'wigt liff a'pther honom pinadho the ſamoledis then ſa'mpte/ a'n han j dødhenom ſagde til konungen thu haffwir makt j bland almogan oc thu aktar th⁊ enkte at thu a'ſt oc ma'ktogher/ thy gør thu alt th⁊ tik ta'kkis. a'n

Sp. 930.

ey ſkal thu førmena ware ſlækt offwir giffwa wan
gudh/ æn bidha naghon thyma tha ſkal thu faa ſee
hans ſtora makt huru han ſkal tik pyna oc thina aff
Sp. 931. fødho. Æpther honom pintes then ſiætte oc ther widh
dødhen ſwa ſagde. thu vſal far ſtorliga viller thȝta
lidhom wi før waara ſyndher/ thy at wi haffwom
ſyndat mot wan gudh oc thy æ'r ey wndher at wi
thȝta lidhom/ æn thu ſkalt tik wæntha æwer[de]liga
pyno j tilkommande wærld før thȝ at thu ſtridher nw
mote gudi. Æn modheren thera offwir alla matto vn-
derlighin. oc wærdugh goda manna amynne hwilken
ſeandis ſina vij ſøner alla om en dagh ſwa grymme-
liga dræpas. alt thȝ tolde mȝ gladhom hogh oc hiærta
før thȝ ſtarka hopet ſkul ſom hon haffde til gudh.
hwan thera beſynnerliga trøſtandis vplyſt mȝ ſtarkom
wiſdom oc qwindȝligom tankom/ tilføghandis mandȝliga
ſtarkhet. til them ſagdhe/ ey weth iak huru j saman
komen j myno liffwe ty at iak hwadȝſke gaff edher
ſiæl/ liff æller anda ey oc ſamanføgde hwars edhers
lyma ællir lidhamot wtan werldhenna ſkapare. ſom
ſkop mantȝſens fødȝlo. hwilken oc vpſan alla mæn-
niſkios vpbørian/ han ſkal oc mȝ ſinne miſkund atir-
giffwa badhe liff oc anda ſwa ſom j nw før hans
lagh. førſman idher ſiælffwe Æn anthiocus ſeandhe ſigh
førſmaddhan. oc ſkæmdis aff theris ſtraffan Mædhan æn
liffwet war j thenna ena pilten. børiadhe mȝ honom
liſma oc ey eens mȝ lywffwom ordhom. wtan jæmwæl
mȝ ſwornom eedhe loffwade ſigh han gøra rikan oc
ſælan/ oc j bland ſyna ypperſta wener gøra han til
then ſræmſta om han wille ſin fædhernes lagh owir-
giffwa oc honom lydha. Æn mædhan vnghe ſwennen
Sp. 932. engaledis wilde ſigh ther til bøghia kallade konungen

til modherena/ oc badh at hon ſkulle raadhe ſonenom til hans helſo/ a'pther hans manga ordh loffwadhe hon ſin [ſon] raadha til thȝ ba'dȝſta oc bøghiandis ſigh nidher til ther han lagh før dødhenom/ ſagde begabbandis then grymaſta draaparen. ka're ſon forbarma tik owir mik/ ſom tik bar j minom qwidh niyo maanadha/ mȝ minne miølk j tw aar ſøgdhe oc til thenna aldher tik vpfoſtrade Jak bidher tik ſon ſee badhe hymel oc iordh oc alt thȝ j them a'r oc vndherſtat at aff altȝ engho giordhe gudh alt tolkit. ſwa oc gudh alla ma'nniſkior ſwa wardhe at thu j engho ra'dhis thenna ſlaktaren/ vtan wa'rdugher wari at widherliknas thinom brødhrom tagh gladelica mote a'rliga dødhen. at iak mȝ thinom brødrom maghe tik atirffaa j gudȝ miſkund ¶ Tha hon a'n thȝta talade ropadhe pilten oc ſagde hwi tøffren j ſwa la'nge. ey lydher jak konungxſens budhi wtan thy at laghen bywdha hulken os gaff moyſes/ a'n thu ſom a'r vpſſinnare til alt ont owir oſſ hebreos ey vnkombir thu gudȝ ha'mdh oc wrede. thȝta lidhom wi før wara ſyndher. Nw a'n tha oſſ til ſtraffan oc ra'ttilſe wara ſyndher/ herren gudh a'r os nw naghot wredher togh miſkunnar han ſik owir ſina thia'nara/ a'n thu vſal alla manna ſka'mmeligaſte vphøgh tik ey fanytteliga j falſko hnpi vpta'ndher j iltȝſko owir gudȝ tia'nara/ thu vndkom ey a'n gudȝ dom hwilkin alt ſeer oc alȝma'ktogher a'r ath ha'mpnas See myne brødher mȝ litȝlom pynom. nw framlidhnom a'ru ſtadgadhe vndir a'werdeligx liffs ta'ſtament A'n thu ſkal a'wa'rdeliga betala j pynonne/ thina høghfa'rdh. a'n iak ſwa ſom myne brødher wtgiffwir badhe ſia'l oc licama før waar fa'dhernis lagh/ ka'rligha bidhiandes gudh ſigh miſkunna owir waan almoga

Sp. 933.

Oc at thu mꝫ ſlagom oc pinom matte vidhergaa at han enſamen a'r allers gudh oc herre j mik oc minom brødhrom/ tha a'ndas alzwaldugx gudꝫ wredhe. hulkin ra'tuiſliga a'r komen owir oſſ oc waare ſla'kt
5. Then vſle konungen tha vpta'ndher j ſtørre wredhe grymmeligare la't han pyna a'n alla the andra/ thenne foor reen oc menløs aff ta'ſſe wa'rld fulla tro haffwandis til herran gudh A'pther alla ſønenar afftogx. oc modherin mꝫ ſamma pynom Oc ha'r mꝫ wari nw nogh
10. ſagt badhe aff hedhningga offre oc ſwa theris owirmatto grymhet

Iwdas vero Machabeus ꝛc jwdas machabeus oc the mꝫ honom waaro foro lønliga om kringh alla byggningh oc ſamanſankade ſyna wener oc fra'ndher/ oc
15. alla them ſom ather waro j gudꝫ laghom oc ſanno jwdha liffwirne/ ſwa at the ſampnadho vj M. ma'n hwilke alle endra'kteliga ropadho oc badho til gudh at han milleliga wille ſee til ſith folk/ ſom nw nidhertrodis aff allom/ oc wille ſigh førbarma offwir
Sp. 934.20. ha'lga ta'mplet ſom nw beſmittades aff hedhningom oc at han wilde mildelica ſee til ha'lga ſtadꝫſens iherusalem førda'rff/ ſom nw ſnart war nidherflaande mꝫ allo. wille oc høra the menløſa blodꝫſens røſtir ſom til honom ropadho/ oc aminnas the wrangaſta dødhana ſom
25. menløſom barnom war giordher/ oc vppa ſins ha'lgaſta namps gabban oc ha'dilſe oc wille ther owir ra'tta oc ha'mpnas A'n jwdas machabeus ſampnadhe ſik folk daghom mera/ ſwa at han wart hedhningom owir ſtarker thy at gudꝫ wredhe war nw omſkipt j miſkundh
30. Oc foor aff en hedhninga ſtadh oc til en annan oc ta'ndhe ellen j them alla atir bygde oc bemannade

widhertorfftogh rwm/ ſtoran ſkadha giordhe pa ſyna
fiændha Om nættrena brukade han ſik mæſt ſwa at
hans dygdeliga frægd wt widdes alla wæghna/ thz
ſeandis philippus at mannen ſigh lænteliga tilkom/ oc
vphøgdes ſwa ath all thing gingo æptir hans wilia 5.
ſkreff han til ptholomeum høffdinga at han ſkulle hon-
om hiælp ſænda til at fræmia konungxſens budh oc
ærindhe/ han kom aff ſtadh ſnarliga Nichanorem oc
ſændhe thit mz xx M mæn til at vndir ens førdærffwa
alla jwdzſka flæktena/ oc ther til ſænde han gorgiam 10.
mz honom en mæktogher herra/ mot fiændom alla
grymmaſtan. Æn nichanor til bødh genſtan konunge-
nom at then ſkatther ſom romarom bordhe aff honom
ſom war ij. M ſilffwir oc gull at han ſkulle vttagas
aff jwdhanna fængilſom/ han ſkreff oc til alla ſiø ſtæ- 15.
dher at the ſkullo komma til at køpa jwdha. loffwan- Sp. 935.
dis them .xc. niotighi mænniſkior før hwart pundh
ſilffwir. ey aktandis the hæmdh ſom honom føreſtodh
aff alzmæktoghom herranom Tha jwdas thzta førſtodh.
kungiorde han ſinom mannom nichanoris til qwæmdh 20.
før hulkit ſomlighe/ ømhugado oc ræddе. ey oc trø-
ſtandis paa gudz mildhet togho til flycthenne/ æn the
ſom trøſte waro bliffwo mz jwdha oc endræktеliga ba-
dho alzmæktogan gud at han wille them frælſa aff
them o milda nichanorem ſom them ſaalde før æn 25.
han them nalkadis Oc wille gudh thz ey gøra før
theris ſkuld. tha før hælga loffwan han loffwat haffdhe
theris hælga førfædhrom habraam yſaac oc iacob/ oc
pa thz at hans hælgaſta nampn ſkulle j them hedhras
oc æras. æn jwdas ſampnade vij M. mæn/ ſom æther 30.
mz honom waaro bødh them engaledis ræddhas ællir ſik
førlika mz theris fiændom/ oc ey akta theris mykla

tall ſom oræ'tteliga pa them ſtriddo. Vtan ſkullo ſtaa manliga haffwandis før øghon then ſtora ſmæ'ligh ſom the oræ'tteliga haffdo giort hæ'lga rwmeno ſom war templet. ſwa oc hæ'lga ſtadz̄ſens iherusalem hæ'dilſe oc hæ'lga lagſens nidherſlagh oc vt driffwilſe Oc ſagde framdelis. the trøſta pa theris harniſk/ oc ſtora diæ'rffhet. æ'n wi trøſtom til alz̄mæ'ktoghan gudh ſom førmagh them oc alla wæ'rldhena nidherſla/ mz̄ enne ſamtykkio. han trøſte oc them mz̄ the vndirliga oc nadherliga hiæ'lp/ ſom gudh haffde fordhom giort theras
Sp. 936. førfæ'dhrom huru vndherliga konung ſenacherib wordo nidher ſlagne c lxxx oc v M. ſwa oc j babilonia hwaris vj M aff jwdhom ſlogho j hæ'l xx M. hedninga mz̄ the hiæ'lp gudh them gaff aff hymerike aff tæſſom ordhom wordhe the ſtaduge oc redhobone til at døø føre gudz̄ lagh oc theris fæ'dhernis landhe. Oc ſwa ſkikkade han iij ſina brøder Symonem joſephum oc jonatham til høffdinga føre almoghan huariom thera ſkikkandis M oc vc. mæ'n han læ't oc læ'ſa før them aff hæ'lga bokenne/ ſom eſdras prophetin ſaman ſkreff oc ſigh mæ'rkte at gud ville them hiæ'lpa/ oc thy drogh han ſiæ'lffwir førſt trøſteliga mot nichanorem oc gudh honom hiæ'lpande mz̄ litlo folke ſlogh før honom ix M. mæ'n æ'n mykit mera aff hans hæ'r vordo ſargadhe oc træ'ngdis til at ryma Ther fingo the oc allas theris ſilffwir oc pæ'ninga/ ſom kompne waro til at køpa jwdha ſlogo oc fulfølgdo them atir til theris ſtæ'dher Oc haffdho theris høgtid ſabatum ey føreſtandit. næfft en man haffde vndkommet theris hæ'ndher. The ſaman ſankado theris harniſk oc haaffwor oc hiøldo theris ſabatum/ væ'lſignado gudh ſom them fræ'lſte pa

then

then daghen nidher ſa'ndandis ſins mildhetz begynnan
atir til ſin almoga/ Æpther ſabatum ſaman ſankadho the
fatigha a'nkior fadherløs barn/ oc alla handha ømt oc
krankt folk. ſkiptandis them j ma'llan thz owir war.
Tha thzta war giort fullo the alle til gudelica bøner/ 5.Sp. 937.
bidhiandis at alzſma'ktogh gudh wille ſigh fulleliga
førbarma oc førlica owir ſith folk/ oc ſina tia'nara.
oc ſwa aff them ſom mz ſymone oc bachyde waro ſin
j ma'llan tra'ttande ſlogo the owir xx M ma'n ſingo
alla bemannadha ſta'dher otalikit roff oc ſkøffling/ alla 10.
ha'lfftena giffwandis fatighom ſom førra ſagdis. ¶ The
ſaman ſankado all theris harniſk mz thy bewarados oc
bemannados beqwa'm rwm oc wa'rna ſta'dher/ thz ſom
owir war aff roffweno fordho the mz ſik til ihe*rusa*-
lem philarcen/ ſom war mz thymotheo en affmykit 15.
ilga'rningis man oc jwdhanna ſtørſta ſkadhaman ſlogho
the oc j ha'll/ oc huldo ſtora høgtidh. takkandis oc
a'randis gudh føre thera a'rliga ſigher. Caliſtenen ſom
haffdhe vpbra'nt ſtadzſens porta oc mangh ha'lagh hws
kringh om ta'mplet beſtallado the inne j eth hws/ oc 20.
ther vpbra'nde then ſkalken. ſwa giffwandis gudh ho-
nom werdzſkyllogh løn føre ſina grymhet. a'n nichanor
fuller mz alla ſyndher oc grymeligha-wrangher. hul-
ken owir M. køpmen haffde ſaman kallat/ at køpa jw-
dana. nw aff gudz makt ødhmykther aff them han føre 25.
enkte hult. førde ſigh aff a'rone cla'dhebonad ſtia'landis
rymde/ oc enſamen kom til anthiochyam j høgxſta
yſa'ldh oc armodh. haffwande før ſin ha'r oc mykla
almoga/ ſom alle laagho ſlagne. oc han ſom haffde
loffwat romanis thera ſkat/ at betala aff jwdhanna 30.Sp. 938.
wa'rdhe oc fa'ngilſom/ han pra'dicade nw nødugher at

ſiæ'lffw*ir* gudh æ'r theris wæ'riare/ oc aldre kw*nne* wi*nnas* æ'llir ſkadas ſwa læ'nge the gøma laghi*n* ſom ha*n* ſiæ'lffw*ir* haffwir them giffwit

Capitulu*m* ix.

5. Eodem tempo*re* antioch*us* ꝛc J the*m* thima kom antioch*us* mꝫ ſkam ather aff per*ſi*da for thy at ha*n* drogh in j en ſtad ſom hether per*ſi*polis/ oc menthe at ſki*nna* theris templu*m* oc ſtadhe*n* giffwa til ſkøfflingh Æn borgharane mꝫ e*nne* haſt ko*mmo* til
10. wæ'rio oc nøddhe them til at fly/ oc ſwa hæ'nde at antioch*us* æ'pther flycthena matte mꝫ mere ſkam atir ko*mma* før thy at tha han fik høra hwat widh nichano*rem*/ oc thymotheu*m* hæ'nt war vpfylther mꝫ ſtore høgfæ'rdh oc wredhe. menthe han hæ'mpnas ow*ir* jw-
15. dhana theris ſmæ'lek/ ſom ha*n* wtdriffwit haffdhe. oc ty bødh han haſteliga køra ſin wagn dagh oc nat vtan hwilo. Gudꝫ lønliga dom hono*m* ther til ſkyndande/ thy at han ſwa høghfæ'rdeliga talat haffde/ ko*mm*ande ſik til ih*erusa*lem. oc gørande han ſwa
20. ſlæ'ttan at jwdha matto ther i*nnan* iordas/ æ'n her*ren* iſraels gudh ſom all thing ſeer oc weth ſlog ha*n* bradelica mꝫ oſynligo oc olæ'keligo ſaare/ ſwa at j thy [han] lyktade ſin ſmæ'liga ordh grep han bradeliga hardaſta jnæ'lffwe*nna* we*r*ker oc j alla liffweno beſkaſta
25. pyno/ oc thꝫ war han wæ'l wæ'rdher. thy at ha*n* mꝫ ma*n*go*m* oc nyiom pyno*m*/ haffdhe pynat annars jnæ'lffwe Æn ey læ't ha*n* hæ'r mꝫ aff ſynne ondꝫſko/ vtan
Sp. 939. vpfylt*er* mꝫ ſtørſte høgfæ'rdh ſwa ſom elden blæ'ſandis aff ſino*m* hogh offwi*r* jwdeos bødh køra oc ſkynda
30. læ'ta ſina reſo J thy hæ'ndhe hono*m* ſwa haſteliga driffwa*n*de falla nidher aff wagne*n*/ oc ſønd*er* ſlagno*m*

allom hans limom hardeliga pynas. oc ſwa then hulken allom ſyntes j ſinne høgſa'rdh/ at han ja'mwa'l waald haffde offwir haffſens flodher oc owir alla matto vpfylter mꝫ høgſa'rdh høgxſta ba'rghen menthe han mꝫ wa'gſkalom wp wa'gha Nw nidherſlagen til jordhena/ j ennne baar bars aff androm widhergangandis nw vppenbarliga ſtørſta gudꝫ dygdher oc krafftir/ ſwa at aff ta'ff omildha mandꝫſens kroppe vt fluto liffwandis matka. oc hans vſla køt j ſtørſta wa'rkiom rothnade oc wtfløt ſwa at allir hans ha'r twingadis aff hans onda lukt oc va'mian. oc thy then ſom litidh førenne/ mente ſina makt vp ra'kkia til himelſins ſtia'rnor honom gither nw engin burit a'ller mꝫ ſigh ført/ fore the onda luktena ſkuld ſom aff honom vſlom vtgik oc ſwa børiade han aff ſtørſte høghfa'rdh nidherſtiga oc ka'nnas widh ſik ſia'lffwan/ aff gudꝫ ha'mpd ther til manadher ma'dher hans yfa'ld oc krankdombir j hwarie ſtwndh jw økadis ſwa at aff thꝫ ſitꝫſta/ tha han ia'mwa'l ſia'lffwir gat ey lidith ſyna eghna onda lukt/ ſagde han ra'twiſt a'r vndherdanogan wara gudi. oc dødheligh man ey likne ſigh gudꝫ wiſdome ¶ Nw badh then vſle miſda'dharin til gudh/ aff hulkom han ey war wærdogher at vnfaa miſkundh/ oc ſtadhen til hulkin han ſik ſkyndadhe oc wilde han nidherbryta til jordhenne Nw ønſkar han fra'lſan oc frian. oc jwdhana hwilka han owærduga hiølt at jordas j muldhena. wtan foglom oc diwrom wilde them giffwa/ at ſlita loffwar han nw lika gøra wedh athenienſos. templet ſom han haffde ſkinnat loffwar han ſigh nw pryda wilia/ mꝫ ypperſta gaffwom oc ha'lga karen førøka/ oc allan koſtnat til ha'lga offret wppe halla aff ſin eghne ra'ntho at giffwa. oc ther offwir loffwade han

Sp. 940.

ſigh wilia wara jwdeis godher/ oc alt thera landh kring om fara oc gudz ſtora makt oc wald allom vppenbarliga predika An nw maʼdhan hans drøffwilſe j engha mindzſkadis. før thy at gudz raʼtuiſa dombir war honom owir kommen/ vanhopa[n]dis om naghra helſo. ſkreff han til [jwdeos] j taʼſſe matto. Aldra baʼtzſta ſtadzmannom jwdeis mykla helſo helbrygdo at liffwa oc ſaʼle at wara konungher oc høffdinge antiochus om j waʼl liffwin/ oc edhra ſøner oc alt gaar aʼpther jdhan wilia thz takkom wi ſtorliga See iak nw ſtaddher j minom krankdome idher togh aminnandis j godho atherkommen aff perſida/ oc nw ſtaddher j ſtorom krankdome. tykker mik nyttogt wara om almaʼnnelikit gagn omſorgh haffwa/ ey wanhoppandis om mik ſiaʼlffwan vtan ſtort hoop haffwandis ath taʼſſa ſoth vndkomma/ amynnandis oc at min fadher j naghrom tima/ mykin almoga førde j øffra ryken kungiorde oc hwar aʼptir honom ſkulle anama høffdingadømet/ ſwa haffwir oc iak nw loffwat oc til aʼmpnat min ſon antiochum edher til konung oc bidher iak kaʼrliga hwan edhan at j hallen troo oc manſkap. mik och honom Jak trør oc trøſther at j alle matto han ſkal edher nyttogher wara. oc all thing ſtykta oc flya ſkaʼliga oc nytteliga. Swa thenne mandraparen oc gudz haʼriare aʼpther ſina forſkullan waʼrdzſkyldeliga naʼffſther/ oc ſwa ſom han andra illa haffde trakteradh landzflyctogher j bland baʼrgh oc ſkoga. yſlega aʼndadha ſith vſla liff vtan allan hugnadh

Sp. 941.

Capitulum .x.

Machabeus autem : qui cum eo ꝛc Machabeus oc the mz honom waro herren gudh them wærnadhe.

wnno j ga'n ta'mplet oc ha'lga ſtadhen iheruſalem/ oc nidherflogh all the altara ſom hedhningane haffdo bygt pa gathonar. ſwa oc alla aff guda kirkior the renſadho templet oc vpbygdo annan nyia altara. flogho ſigh eldh aff flinthom oc offrado nyt offer bra'ndo røkilſe. vpta'ndho lamponar oc til ra'ddho brødhen ſom kallados panes-propoſicionis Tha thȝta war giorth fullo the alla a iordena oc badho herran gudh at the ey ythermeer ſkuldo komma j ſwa mykin wadha. vtan at them ha'nde at ſynda/ at han wille them ſia'lffwir milleliga na'pſa/ oc ey giffwa them hedhningom oc gudȝ ha'riarom j wald oc ba'ndir/ pa ſama dag ſom hedhningane haffdo beſmittat ta'mplet. ha'ndhe them oc thȝ ater renſa. ſom war xxv. dagha j nouembri maanadh oc hiøllo ſtora høgtidh oc gla'dhi j viij dagha Amynandes at the fore litlan thima hioldo theris høgtidher pa ba'rgh oc ſkrubbom j bland will dywr/ oc thy til baaro the fa'rſka ſtaka qwiſta oc palm tra' honom ſom renſadhe ta'mplet oc ſtadgadhe alma'nneliga at allir jwdha almogen hwart aar ſkulde ha'lga oc hedhra ſamma daghana/ oc ſwa haffde ſigh Antiocj a'ndalykt ſom kalladis nobilis a'dhle. An nw wiliom wi ſa'ghia aff Eupatore ta'ff omilda anthioci ſone ſta'kkiandis the ørløgh oc annat ont vndher honom ha'nde Thenne ha'r tha han haffdhe rikit fangit befa'lte han all rikefins a'rinde liſia enom ma'ktogom herra før thy at ptholomeus ſom kalladis macer/ war ſattir owir jwdhana at han ſkulde mildeliga mȝ them haffwa ſigh. enkanneliga før then ora't oc o mildhet ſom them war giort til førenne An gorgias ſom handa ma'llan haffdhe ma'ſta delin alla ſta'dher ſampnade ſik frømonda fa'lſkap oc giordhe jwdomen mykin ſkadha/ a'n the jwdei ſom a'n

Sp. 942.

handa ma'lla*n* haffdo naghra wa'rn ſta'dher togho til ſigh them ſom vt driffne waro aff ihe*rusa*lem oc for-ma*n*nado ſigh mote them ſtridha/ ſwa oc the ſo*m* waro m̄ machabeo badho i*n*nerliga til gudh at ha*n* wille wara them miſku*n*dhſambir. oc ruſadhe ſwa bradeliga in til hedhni*ng*a*n*na holſta'dher/ oc m̄ manlige tilſøkni*ng*h. fingo aff the*m* mang theris rwm oc alla j ha'll ſlogho ſom mote them ko*m*mo/ ſwa at thera tall ſo*m* ſlaghne wordho. war xxv M/ ſomlige aff them togho ſigh wa'rn til twa thorna allaledis wa'l bewaradha haffwa*n*dis ther ſpiſni*ng*h/ oc alla widhertorfft ſigh til at wa'ria. a'n machabe*us* them oc beſtallade ſatte ther qwarra*n* ſin brodher ſymone*m*/ oc ioſephu*m* oc ȝacheu*m*/ oc alla the*m* til hørande ſom waro nogh mange oc ha*n* ſia'lffwi*r* drogh mote the fia'ndha hulka han mera ra'ddis/ a'n the m̄ ſymo*n*e waro ſwekne aff pa'ni*ng*a*n*na giri/ oc aff them j torno*m* beſtellade waro togho aff the*m* ena ſtora ſwmmo gull oc la'tho ſomliga aff them vndko*m*ma. a'n tha machabe*us* th̄ ſpordhe/ ſa*m*pnadhe ha*n* folkſins høffdinga/ klagadhe han paa them om theris forra'dilſe ſlogh the*m* j ha'll oc a nyt maal belagde ſama thorne*n*/ ha*n* brukade ſigh ma*n*liga bade m̄ vakn oc handom oc alt gik a'pther hans wilia/ ſwa at j the tw torne*n* ſlogh ha*n* meer a'n ij M ma'*n*. J them dagho*m* thymote*us* ſom til førenne war wnne*n* aff jwdeis ſa*m*pnadhe ſigh ſoldh/ aff alla handa løſo oc frømonda folke badhe til ha'ſt oc fota ſwa ſom m̄ vapn owi*r* wi*n*nande jwdea*m*/ a'n honom til ko*m*mande machabe*us* oc hans ma'*n* ødhmyukade ſigh ſtorliga til gud ſtrødhande jorden a ſin huffwodh oc haar cla'dhe*n* bwndo om ſina la'ndher/ alle a kna' falla*n*de kringh om altaret badho i*n*nerliga til gudh at ha*n*

Sp. 943.

wille wara them mildher/ oc theris fiendhom owen oc
o miller ſom han ſiælffwir haffdhe loffwat j laghen/ oc
ſwa æptir ſina bøner lagde the a ſigh harniſk langt
gangandis wt fran ſtadin/ oc naaghot nær fiendana Sp. 944.
komandis ſtadnado the oc ſatto ſik til hwilo/ An j thy 5.
at ſolen vpgik kommo the til hopa jwdhane haffwande
ſigh gudh til ſighrens førloffware/ æn the andra trøſto
pa theris makt oc ſtora diærffhet An ſtridhen manliga
oc længe ſtandande/ ſaagho fiændhana ſom v mæn vppe
j ſkymen paa faghrom hæſtom mz førgyltom bedzlom oc 10.
ſtryiom kompna jwdomen til hiælp oc vndſætningh.
twe aff them haffdo mællan ſin Machabeum oc mz
thera harniſk wardo han alla wæghna vtan ſkadha/ oc
til fiendana kaſtado the brinnande ſkot oc liongh eld
aff hulko the badhe blinde wordho oc annars ſkæmde 15.
oc førfærade. fullo til iordhena ſwa ſom dødhe Ther
wart aff them ſlagne xxv M footgaangara oc vjc til
hæſt. æn thymoteus flydde til gazaram ſtarkan wærn-
ſtadh. hulken Cereas tha ſtyrde æn Machabeus oc hans
mæn ſtarkliga beſtallado ſtadhen owir iiij dagha. Nw 20.
the ſom inne waro trøſtandis faſt pa ſtadzſens ſtarkhet/
bannandis owir matto oc aldra ſkæmeligaſta talan fran
ſigh vt kaſtado. æn tha fæmpte daghen togh at da-
ghas/ xx vnghe oc frome mæn aff machabei ſælſkapi
rørdhe j hoghenom før theris bannor oc gudz hædilſe/ 25.
gingo trøſteliga til mwren oc mz ſtighom manliga vp-
foro/ æpther hulkom andre oc ſamoledis vpfarandis
ſtikkado eldin j portana oc ſwa j thornen wiliandis
the hædharana vp bræna/ thw dygn owir brwno
tornanna. ther til the fwno thimotheum ſigh gømande 30. Sp. 945.
j en lønligh camar. oc ther han j hæll flogo ſwa oc
hans brodher cream. alle the andre brwno j aſko

Tha thȝta war ha'nt. takkado the oc a'radho gud j ſang oc høgheligo loffwi ſom tha giorde ſtoor thing j iſra*e*l. oc gaff them ſigher owir ſina fia'ndha

xj cap*itulum*

Sed [paruo] poſt t*empo*re ꝛc lithin thyma ther a'ptir liſias konu*n*gxſens fra'nde oc høffdinge owir alt ha*n*s ffolk oc a'rinde. la't ſigh illa tykkia wara at ſwa war ha'nt. ſamꝑnade lxxx M. fotga*n*gara oc otalige ma'*n* til ha'ſta drogh mote jwdeos meenthe widh ſigh ſtadhe*n* iheru*sa*lem ſangnan antwardha hedhni*n*go*m* ther i*n*ne boo/ a'n ta'mplet ſwa ſom a*n*nor hedhni*n*ga møn-ſter ſa'thia til pa'ni*n*ga ra'ntho oc hwart aar at ſa'lia høgxſta pre*ſ*ta dømet før ſtora ſw*m*mo j gulle. enkte aktandis gudȝ ſtora makt oc vndirliga ga'rni*n*ga wta*n* vpbla'ſther j hoghenom. trøſte pa almoghans myklo thali badhe til ſota oc ha'ſta oc lxxx Elephantes ſom han mȝ ſigh haffde. ha*n* indrogh j jwdeam oc kom til bethſure ſom liggher j trangho rwme widh iij milor fran iheru*sa*lem. then wa'rn ſtadhe*n* owir wan ha*n*. A'n tha machabe*us* oc hans ma'*n* hørdo at wærn-ſta'dherne høriadho wi*n*nas badho the [oc] allir almoghe*n* mȝ graat oc taarom alȝſma'ktoga*n* gud at ha*n* wille ſa'nda ſin a'ngil til at fra'lſa iſra*e*l/ a'n machabe*us* Sp. 946. førſt j førandis ſith harniſk trøſte andra mȝ ſigh at wagha ſik j nødh før ſith land oc ſin almogha. Nw tha the alle endra'kteliga drogho wt aff iheru*sa*lem. ſyntes vppenbarliga j ſkyme*n* en ridha*n*de va'pnare j hwitom kla'dhom oc førgylt harniſk oc til redha*n*de wefftade mȝ ſith glaffwi*n* The thȝta ſeandis alle mȝ e*n*ne røſt høgeliga loffwadho miſkun*d* ſama*n* gud oc wordho ſwa trøſte j theris hughom at the ey ens mot

mæ̃nniſkiom trøſte ſigh at ſtridha/ vtan jæmwæl mote
the grymmaſta dyuren oc jærn mwra gynom gaa oc
nidher bryta The gingo gladelica fram aff hymerike
haffwandis hiælparin oc herren ſigh owir them før-
barmadhe/ oc ſwa ſom leon bradeliga rwſande a ſyna
owenir. nidherflogo fran them xj M fotgangara. oc til
hæſta M. vjc. mæn. the andre togho alle til flyktena/
oc mæſta delin aff them ſaare vndkommo nakne. ſwa
oc liſias vndkom flyandis mz ſkam Nw før thy at han
war een førnumpſtogher man togh han til ſynnes at
han haffde miſt allan ſin almoga oc vndirſtodh jw-
dhana wara owinneliga. alzwaldogher gudh them al-
tidh hiælpande/ ſænde han til them loffwandis ſamtyk-
kio mz them. alt thz rætwiſt ær oc wilde nødhga ko-
nungén theris wen at wardha Æn machabeus han ſam-
tykte j liſie wilia. alla ſtadz ſøkiandis ſæmia oc almo-
gans fridh oc rolighet/ thy hænde at alt thz macha-
beus ſcreff liſie til om jwdanna beſtandh thz tillæt ko-
nungen J thæſſe matto ſcreff liſias til jwdhanna. liſias
jwdha almoghanom helſo the ſændebudh j til os ſæn-
dhen the badho at wi wildom til vnna thz the [...]. Sp. 947.
thy vndirwiſte jak konungenom/ om all ærendhe til
thz bætzſta oc haffwir jak ſamtykt alt thz j ſkæliga
bedhens/ hwar føre æn j hallen oſſ troo j warom
ærindom. wiliom wi edher alla ſtadz wara til godho/
alt annat haffwir iak mz ordhom beſælt badhe them
aff edher wara vth ſændhe/ ſwa oc them iak ſændher
mz edher til ſamtalan liffwin j ſælighet/ Æn konungx-
ſens breff lyddhe j ſwa matto. konung anthiocus liſie
ſynom biodher helſo waarom ffadhre j bland gudhana
vpførdhom/ wi wiliandis at alle the j waro rike æru
ſkulu bliffwa j rolighet oc hwar haffwa omſorgh om

ſith bæt̓ta/ haffwom wi vndirſtandit jwdhana ey owirens dragha mꝫ waarom fadher. at the ſkullo ſigh giffwa til hedhningga lagh oc ſidher/ wtan at bliffwa widh theris beſcriffwin ſtadhga Oc thy bedhas the aff os at wi wiliom them vnna. at the widher theris lagh magho bliffwa hwar fføre wi wiliandis jæmwæl thꝫ folket widh rolighet halla/ ſtadhfæſtom wi ather theris templum oc at the magho alloledis liffwa æpther thera førfædhra ſidhwænio wæl gør thu j thy at thu ſændher til them oc a wara wæghna fridh mꝫ them bindher/ oc the vethandes waan wilia. wari roliga j theris hughom oc til ſtandhe ſyna eghno gaghne Æn til jwdhana ſcreff konungin j ſwa matto. konungh anthiocus jwdhanna aldirs mannom oc theris almoga helſo/ om edher wæl gaar tha æren j ſom wi wiliom. thy at wi oc wæl liffwom Menelaus kom til oſſ ſighiandis/ at j willen nidherfara til edhert folk ſom j blandh os byggher. thy wiliom wi at alle the nær os bliffwa
Sp. 948. in til xxx^de daghen j Aprili manadh wiliom wi tryggia oc frælſa. at the bliffwa widh theris lagh Oc ſwadana mat oc ſødho ſom jwdhane. oc at enghen there ſkal naghra ledhis twingas ællir drøffwas/ om nakot thꝫ them owetandes hænt haffwir. wi ſændhom oc til edher menelaum at han ytherligare mꝫ edher thali a waara væghna

xij Capitulum

Hiis factis pacionibus ꝛc Tha thꝫta war alt ſwa ſtadgat ſoor liſias atir [til] konungen. oc jwdhane tilbøriadho at ørkia ſyna aakra Æn waro ſomlige wrange mæn j gæn ſom them omakadhe oc ey lætho j rolighet bliffwa. j bland hulka ſtadꝫ mænnene aff joppen/

bedriffwo pa them ena ſkamliga miſga'rningh j ſwa matto at the badho jwdhana ſom mꝫ them boddho jn ſtigha mꝫ ſigh pa ſkipen/ ſom the til reth haffdo mꝫ theris hnſtrom oc barnom. oc før enghin fia'nſkap a'llir falſkhet at frokta. the troddho pa fridhen oc theris faghra ordh oc gingo mꝫ them j ſkipen/ a'n ſwa brat the naghot langt fran landena kommo vt kaſtado the oc dra'nkto cc. ma'n wtan barn oc qwinnor Tha jwdas førſtodh tolka miſga'rningh wara giordha pa ſith folk oc almoga/ bødh han ſinom mannom kalla pa herren gud ſom a'r ra'twis domare oc mꝫ them drogh til ſinna brødhra draapara at førdarffwa alla førra'dara/ han fik hampnena ther the inne laago han vpbra'nde all the ſkip j henne waro oc folkit mꝫ/ oc them j ha'll ſlogh ſom elden vndkommo tha thꝫta war giort drogh han ta'dan/ ſwa ſom ſigh bemannande oc atirkomande til at førda'rffwa allan ſtadhen. A'n han fik wetha at the ſom j ja'mpnis boddo vildo oc ſwa gøra mote them jwdhom na'r them waro/ han kom owir them om nattena han vpbra'nde ſtadhen oc all ſkipen j hampnen laagho. ſwa at elden ſyntis ta'dhan oc jn til iherusalem offwir c xl. ſtadia/ viij ſtadia the gøra ena ſwa'nſka mila Tha jwdas drogh ta'dhan møtte honom arabes v M. til fota. oc vc til ha'ſta/ the kommo til ſaman oc ſloghos manliga a'n gudi til hia'lpande at the arabes tilhørande bliffwo ma'ſta dels ſlaghne Oc the ſom tha j ga'n waro beddos fridh oc wenſkap. loffwa[n]dis ſigh wilia vara vndher theres ſkat oc lydhno A'n jwdas vitandis them wara nyttoghe jwdom til manga handa gagn/ giorde fredh mꝫ them oc ſwa foor hwar til ſin heman/ naghot ther a'ptir drogh jwdas in før en ma'ktogan ſtadh caſphin aat

Sp. 949.

nampne. han war wa'l bewaradher m̄ mwrom/ oc watnit alt kringom m̄ naghra broor gikx in j ſtadhen ther inne boddo hedningа aff allom landom/ oc alla handa hedningom. a'n the ther inne waro trøſtandis pa ſtad̄ſens ſtarkhet actadho ey mykit ra'das/ vtan m̄ bannom oc ha'dilſom rettho jwdom daghom mera/ a'n machabeus a kallande ſtora herran allan wa'rldena ſkapare. hulkin fordom vtan all ørligx anbudh/ nidherſlogh mwra kringom ſtarkaſta ſtadhen iherico/ oc ruſadhe farløſt paa ſtadhen oc giordhe manflag owir alt tall oc owir matto. ſwa at alt watnet j na'rliggiande ſiø/ ſom war ij milor bredher ſyntis alt wara blodher ta'dhan foro the langan wa'gh in til tarotha til the jwtha/ ſom kallas tibianei. oc ey kwnno the ther
Sp. 950. finna a'n tha thymotheum. a'pther hulken the ſøkto Oc ther m̄ a'ndade jwdas ther enkte wtan foor ta'dhan/ oc ſan j en va'rn ſtadh aff thimothei ſa'lſkap x M ma'n them ſlogh han alla/ jwdas machabeus ta'dhan draghandis mot thimotheum m̄ vj M. mot honom haffwandis cxx M til fotha oc ij M. oc v^c. til ha'ſta tha tymotheus førnam jwde tilqwa'md/ ſa'nde han alt qwinfolket oc barnen oc haaffwor jn til va'rn ſtadhen Carmon. han war owinnelighen oc vandh ſampt til ſøkia føre tranghaſta wa'gha oc ba'rgha ma'llan ¶ Tha ſom førſte ſped̄ſen jwde børiade ſynas/ kom owir hans fia'nda ſtoor ra'dduge aff gud̄ na'rwarilſe ſom alt ſeer oc tagandis til flyktena/ hwar ſkildis fran androm oc jnbyrdis ma'llan ſin pa andra ſidhona/ ſwa la'nge lekto at xxx M laago dødhe/ ther wart thymoteus fangadir oc m̄ ſtorom bønom oc viſſan leffwandis fla'ptir/ thy at han j ſino vaalde haffde manga aff jwdomen hulke bans dødh haffde vngullit/ a'n tha han viſſan haffde

ſæt them alla frælſa giffwa/ gaffs oc han fræls føre thera brødhra helſo ſkuld oc ſwa foor jwdas fran Carmon. atirbliffwandes xxv M ſlagna hedhninga. ¶ Tædhan drogh han til Effron ſtarkaſtan ſtadh. badhe aff folk. ſpiſninggh oc værio fullan mꝫ alla køns hedhningom grymom oc ſtarkom. Æn jwdas kallade pa alꝫmæktogan gudh ſom mꝫ enom wilia alla maktir owir winner/ oc wan ſwa farløſt ſtadhen oc aff hans jnbyggiarom bliffwo ther j gæn xxv M. Tædhan foro the til eth landꝫſkap ſom kallas gens ſcitarum Æn the jwdei ſom ther boddo/ baro them withne at the altidh waro them milde/ oc j alle theris nødh them kærliga oc margfalleliga begaffwade/ læt qwarra bliffwa ther mꝫ them ſina brødher J fridhi foor atir til ieruſalem til paſka høgtidhinne Oc genſtan æptir pingidꝫdagha drogh wt mot gorgiam ſom war høffdinge owir Jdumeam/ jwdas foor wt mꝫ try M. til foth oc iiij M til hæſta. æn tha the ſaman kommo hænde naghra at falla aff jwdomen. Doſitheus ſtarker oc frombir man j harniſk. oc a hæſte grep oc hiølt faſtan gorgiam wiliandes han fanga liffwandis/ æn en hedninge ruſadhe til mꝫ ſin hæſt oc høgh aff honom armen oc handena oc ſwa ſlap gorgias oc rymde til mareſeles The ſtriddo æn manliga paa badha ſidor oc boriado til at trøttas/ tha thogh jwdas til at kalla pa gudh at han wilde them til hiælp komma/ oc badh alla mꝫ ſigh ſionga oc wælſigna gudh pa theris maal oc theres ſidhom/ aff hulko gorgie ſtridꝫmæn ſtorliga førfærade togho flyktena oc Jwdas drogh tædhan til odollam mote ſiwnde dagen ſom war ſabatum/ ther renſadho the ſigh æpther laghen oc hælgado ſabbatum ſom them bordhe Annan daghen foor jwdas at jordha thera li-

kama ſom fran honom ſlaghne waro oc ſan vndir theris klæ'dher aff affgudha offir ſom them waro giffwin aff hedningomen j iampnis hulkit laghin togh førbiwdha at tagha hwar føre wart allom vppinbart at føre the ſyndena wordo the ſlagne oc takkado alle oc
Sp. 952. æ'radho gudh ræ'twiſan domara ſom lønliga theris ſyndh androm vppinbarade til førwarilſe. oc ſwa gaffwo ſigh alle til gudeliga bøner at gud wilde them the ſyndena førlaata oc gløma til æ'wigh tiidh ¶ An jwdas ſtarkaſte kæ'mpe raddhe almoganom/ at halda ſigh vtan tolka ſynd oppenbarliga ſeandis huat them hæ'nde før thera ſyndir Oc lagde tilhopa aff almoganom xij M dragmas argenti ſwa ſtorom ſwinmo ſilffwir oc ſæ'nde til iheruſalem/ at ther offras gudi føre theris ſyndir ſom dødhe waro oc ſlagne/ wæ'l oc gudeliga tæ'nkiandis oc troandis pa tilkomandis vpſtandilſe. om han haffde them ſom ſlagne varo/ ey troidh vpſtanda til domen tha ware fanyt oc faſæ'ngt at bidhia føre the dødha. Nw føre thy ath han aktade at the ſom mildeliga j tronne haffdo ſompnadh j dødhenom Them gømas oc bewaras bæ'tzſta nadh aff gudhi. oc thy æ'r thz en hæ'lgher oc helſambir ſidher at bidhia før the dødha at the magho fræ'lſas aff theris ſyndom

capitulum xiij

Anno ꝛc Cognouit jwdas ꝛc J thy førſtodh jwdas at anthiocus eupatoris ſon kom draghande mz myklo folke/ mote jwdeam oc liſias mz honom haffwandis mz ſigh c. oc x M. til fotha/ oc v M til hæſta. elephantes xxij oc iijc vaghna til ørligh wæ'l til reddha/ til hulkom ſigh gaff then gamble jwdha forradharin Menelaus oc mz ſtore falſkhet liſmadhe føre

antiochum/ ey føre landȝſens a'llir jwdhanna ba'tȝta/ Sp. 953.
wtan hopadis ſigh at ſa'thias j høffdinga oc herra ſa'te.
a'n alȝma'ktogher gu[dh] ſom j ſina ha'ndher oc wal-
dhe haffwir konunganna hia'rta han omwa'nde oc ko-
nungx anthioci hugh/ mote then miſda'darin oc ja'm- 5.
wa'l liſias kungiorde han wara ena root oc vphoff
til alt ont/ hwar føre la'th konungen han ſtragx gripa
oc j ſamo rwme forgøra j ſwa matſo/ ther war eth
tørn. l. alna høgt haffwandis kringom ſigh ena grop
fulla mȝ aſko Oc jordhøghen vtan om gropena. J the 10.
gropena la't konungen kaſta then ſkalken oc ther j
ha'll ſlaa mȝ ſtenom/ oc ſwa mȝ tolkom ra'th oc lagh
wille gud la'ta na'pſa lagſens brytare oc ey komma
Menelaum j iordhena/ thȝ war ra'twiſt før thy at han
haffde manga ſynder giort/ widh gudȝ altara hwil- 15.
kens elder oc aſka wigdh oc ha'lgat waro. thy togh
hans ſnødha liff ſina a'ndelykt j mwld oc aſko A'n ko-
nungen alȝſtingis vpta'ndher j yldȝſko/ ſkyndade ſigh
mote jwdhana wa'rre them høtandis at gøra a'n fadher
føre honom Tha jwdas thȝta hørde bødh han allom 20.
almoghanom dagh oc nat at bidhia til alȝma'ktoghan
gudh at han ſwa nw ſom altidh/ wilde them hia'lpa
at the ey ſkuldo nødgas fran theris lagh fraa there
hemane Oc fran ha'lga ta'mplet oc ha'lga almogan.
hulken nw j litin thima haffde bygt j rolighet/ ſkulle 25.
han ey ſta'dhia komma j hedhninga waald/ oc ha'n-
dher. ſom ha'dha oc vanhedhra hans ha'lga nampn oc
budordh/ aff allom ſwa bidhiandis j try dygn owir/
j faſto graat oc ſukkan liggiandis ſtupo pa jordhenne/ Sp. 954.
badh jwdas them wpſta oc trøſta ſigh. at redhabona 30.
vara A'n jwdas mȝ ſynom ſenioribus/ ta'nkte at han
wilde ſøkia konungin før a'n han kwnne dragha jn j

jwdea*m*/ antwardandis j gud⁊ ha'nd*er* frid⁊ſens a'nda/ oc alla magt hono*m* ſom all thi*n*gh ſkop aff alt⁊ engho Oc trøſte ſyna ma'n ma*n*liga at ſtridh jn til dødhe*n* før ha'lga laghe*n* Ta'mplet ſtadheno*m* fa'dher landeno oc ſynom brødhro*m* drogh aff ſtadh/ oc ſtadde ſwa ſin ha'r widh Modin/ ha*n* teddhe ſyno*m* ma*n*nom gud⁊ na'rwarilſe hugſwala*n* oc ſigher oc vtwalde nagra fromaſta oc vngha ka'mpa/ m⁊ hulko*m* han om nattatiidh farløſt ruſade in j konu*n*gxſens bolſtadh oc ſlog j ha'll xiiij M. ma'n/ oc then ſtørſte Elephante*n* oc alla the*m* pa hono*m* varo j borghe*n*ne/ th⁊ta ſkedde j thy ſom daghadis/ gud⁊ va'rnilſe hono*m* na'rwara*n*de j allo*m* wadha. Allir hedni*n*ga moghe*n*/ ſtorliga førfa'radher the j ga'n waro/ tògho til rymni*n*gh a'n jwdhane wa'lflyande all ſin ſtykke/ foro hem m⁊ gla'dhi/ konu*n*gin vndirſtanda*n*dis at jwdha*n*na konſt oc dia'rffhet/ war j wa'rn ſta'dherna ſtarkhet/ drogh in til betſura*m* ſom war wa'rn ſtadhe*n* then ſtarkaſte. ha*n* ffik ther ſkam oc ſkadha oc foor ſwa ta'dha*n* a'n fant⁊ en førra'dhare j bland jwda*n*na rodoc*us* aat na*m*pne huilki*n* theris fia'ndho*m* vppenbarade all thera lønliga tracteran. han wart fanghen oc ſwa'ltir til dødhin A'n drogh konu*n*gen andra fa'rdh til betſuram gørande oc fa'mio m⁊ them Oc drogh ſidha*n* til jwdo*m*. ſtridde m⁊ hono*m* oc wart ow*ir* wnne*n*. J thy ko*m*mo tidhende at philipp*us* ſom war ow*ir* all konu*n*gxſens a'rindhe j antiochya/ ſatte ſigh mot hono*m* hwar føre nøda*n*de til tra'ngia*n*de fiøl ha*n* til føgho oc bøner m⁊ jwdome*n*/ gaff ſik vndir them m⁊ ſworno*m* edhe til alla ra'tuiſo/ foor m⁊ them til ihe*r*usalem offradhe ther ha'lagt offir a'pther there*s* lagh oc ſidher hedhrade ta'mplet

Sp. 955.

ta'mplet m̄ ſtorom gaffwom/ kyſte oc omſa'mpde jwdam machabeum gørande han til en ha'rtoga oc høffwidʒman fran ptholomaidam in til gerren/ a'n tha han kom til ptholomaidam tykte ſtadʒſens borgharom illa wara om the ſa'mio ſom ma'llan jwdhana oc konungen giordh war/ ra'dhandis at ſwek ſkulle wara j fa'rdhom Tha ſtegh liſias høgt vp kungørande them all a'rende blidkadhe ſwa oc førſtyrdhe almoghan oc foor ſwa atir til antiochiam/ ſwa haffde ſigh ta'ff konungxſens ſtridh oc a'rinde

xiiij ca[pitulum]

Sed poſt triennij tempus ꝛc Aptir try aar forlidhin førſtodh jwdas oc the ſom m̄ honom waro at demetrius ſelevcij ſon m̄ myklom almogha oc mangom ſkipom haffde vpfarit gynom hampnena tripolis oc beſta'lt va'rnſta'dher oc hyllat ſigh riken mothe antiochum. oc hans ha'rtugha liſiam. a'n alchymus ſom høgxſte preſtir haffde warit oc ſia'lff wiliandis haffde ſigh beſmittat j ſins hionalagx ſamblandilſens thimom. vetandis ſigh wara jnga helſo a'llir naghon tilgangh ytter mere til gudʒ altara. gaff ſik til konungen demetrium begaffwandis honom m̄ enne gull krono ena gul ſpiro/ oc templens offers kar Oc taladhe ey mera then dagen annan daghen kallade konungen han til ſigh oc ſporde huat jwdhana haffwa til radʒ oc hantheran/ a'n alchymus aktandis ſigh nw beqwa'man thima wara til at bruka ſin førra'dilſe/ ſagde til konungen enna handa jwdha ſlagh a'r j blandh oſſ ſom kallas aſſidei theris høffwidʒman a'r jwdas machabeus the øffwa ørligh oc vpwa'kkia alla miſſa'mio/ engaledis ſta'dhiandis rikit

Sp. 950.

liffwa j rolighet før hwilkra ſkuld a'r oc iak ra'nther aff my*n*na føra'ldra a'ro/ ſom a'r høgxta præſta dømit. oc thy a'r iak nw ko*mm*e*n* til ide*r* mi*n* he*rr*e førſt hallandis troſkap jdhe*r* j allo*m* edhro*m* a'rindo*m*/ oc ſwa føre almoghans bæ'tʒſta aff theris ondʒſko bedrøffdis ſtorliga alt wart rike A'n iak bidher edher o he*rr*a konu*n*gh at j owir wa'ghen all a'rinde føreſeen badhe rikeno/ oc almogano*m* a'ptir edhre konu*n*gxliga werdughet føre thy at ſwa la'nge jwdas liffwir kan engalu*n*dh fridher wara a'ller konu*n*gxſens wilie oc a'ren*de* fulfølias/ han haffde oc naghra andra ſkalka mʒ ſigh ſamtykkia*n*dis ha*n*s falſka klagamaal/ oc vpreta*n*dis konu*n*xſens hogh mote jwda*m* hulke*n* oc genſtan ſa'nde nichanore*m* ſom war høffdinge owi*r* ha*n*s elephantos/ Jn j jwdeam bywdandis hono*m* at han ſkulle jwdam liffua*n*dis fangha/ oc hono*m* føra alla andra førda'rffwa. oc alchymu*m* ſætia til høgxta pre*ſt* j te*m*plet alle the hedni*n*ga ſom til førinde haffdo rympt føre jwdam aff jwdha land/ flyddho alle til nichanore*m* Menandis
Sp. 957. ſina ſa'lighet vpfylla mʒ jwdha*n*na dødh oc ſkada Tha jwdhane ſpordho nichanoris tilqwa'mdh oc theris ſom til hono*m* flyt haffdo/ kaſtado owi*r* ſigh muldh oc aſko oc badho til gudh at ha*n* ſom the*m* haffde vtwalt/ ſigh til enka*n*neligit folk oc tia'nara han ſkulle oc the*m* a'wer*de*liga gøma oc bewara Oc tha jwdas them til ſagde drogho the ſtrax aff ſtadh jn til flotth*et* deſſau/ jnnan ta'ſſ haffde ſymo*n* jwdaſſe brodher redha ſtrit mʒ nichanore*m*/ oc togh flyctena thy at ha*n* ſagh ſigh jnga makt haffwa mote ſwa mykin almogha A'n nichanor hørde the ſtora fra'gdh ſom gik aff jwda oc ha*n*s folk/ oc mʒ følgiaro*m* oc thera ſtorma*n*de endra'kt ſom the haffdo til at ſtridha føre theris fa'dhernis

land oc laghom/ troſte han ſigh ey ſa'tia j kamp mot honom wtan ſa'nde ſin myndoga bud at binda fridh mꝫ honom. Nw tha ther om war la'nge axladh oc høffdingen jwdas la't thꝫ a'rindit til menoghetena/ ta'ktis them allom fridhen binda The føreſa'tto en dagh naar thꝫ ſkulle a'ndas them j ma'llan togh ſatte jwdas ſina wa'knara j beqwa'mom rwmom/ at ey vanliga ſkulle naghot ſwek j fa'rdom wara/ the kommo ſaman oc wa'l førliktos Ther a'pther bleff nichanor fridliga j iherusalem oc enkte wrangt a bødh wtan la'tteliga ſkingrade almogen til ſigh flyddan/ han haffde jwdam altidh ka'ran j hoghenom oc war honom tilbøgelighen a'ptir hans wilia An alchymus ſeande theris ſtora ka'rlek ſom the haffdo huar til annan/ kom til demetrium oc ſagde at nichanor war honom fran gangen oc wilde owir honom jndragha jwdam j riket mꝫ førra'dilſe/ konungin ſtorliga wredgadher oc aff tolkom falſkom ka'ramalom vpretther/ ſcreff nichanor til at honom illa nøghiade at the ſa'mia han bundit haffde Oc bødh honom ſa'ndha ſnart jwdam bwndnan til antiochyam tha nichanor thꝫta vndirſtodh/ drøffdis han owir matto oc illa tykte wara at han ſkulle bryta ſa'miona engha ſak a'ller bruth haffwandis mot mannenom. Nw før thy at han ey kunne moteſtaa konungxſins budhi søkte han ſigh rwm thima oc tilfa'lle/ naar han kunne vranga budhit fulfølghia/ a'n jwdas ſeandis nichanorem ſigh frawa'ndan oc vppa nyt ſampna ſigh nyian almogha vndirſtodh han wa'l at thꝫ gik aff engo godho/ oc thy mꝫ nagrom ſinom mannom fia'rkade ſigh fraa nichanorem/ a'n tha han førſtodh at jwdas haffde beſwnnit hans falſkhet gik han jn j ha'lga ta'mplet/ oc ſagde haſteliga til preſtena ſom ther huldo theris offer

Sp. 958.

oc a'mbite/ at the ſkuldo honom antwardha jwdam machabeum/ An tha the mꝫ ſwornom eedhe ſagdo ſigh enkte aff honom vetha/ huar han ſkulle vara. vpra'tte han ſina hand mot ta'mplet oc ſtadgade mꝫ ſwornom edhe/ vtan j antwardhen mik jwdam bundhnan j mina ha'ndher tha ſkal jak thꝫta møn ſtridh nidherflaa til jordhena/ altaren nidherbryta oc waarom gudh libero ha'r la'ta byggia hans mønſtir/ tha thꝫta war ſagt gik han wredher ſin wa'gh a'n preſtane ſtorliga førfa'radhe vpra'kto til hymelin ſina ha'ndir/ oc til honom kallado ſom altidh haffde warit jwda folkſens va'rnare oc badho ſighiandis. thu herre aldra thinga ſkapare/ hulken enga widhertørffwandis. wilde at thit ha'lga ta'mplum ſkulle hær wara j bland thin almogha/ oc thy oc thu ha'lgher owir alla ha'lgona gøm oc bewara thꝫta huſet oſmittat til a'wigh tidh. hulkit nw nyliga a'r renſat oc ha'lgat ¶ Ther war tha j iherusalem en de ſenioribus paꝫiars aat nampne/ ſtadꝫſens ſtørſte a'lſkare oc landꝫſens oc trøſtir man j hia'rtano/ kalladis fadher aff allom jwdom før ſin driſtogha mandom/ j langan allir haffde han a'rliga liffwat j bland jwdher ¶ Oc altidh war redhoboen vtwaaga badhe ſia'l oc licama før landꝫſens beſtand och bætꝫſta An nichanor nw wiliandis vppinbara the affwndh han til jwdana haffde/ ſa'nde vth vc riddara han at gripa/ han menthe widh ſik ſwa kan iak han ſwekliga til mik wika/ tha a'r litit om andra oc theris liff a'r tha j mino walde/ tha the vtſa'nde føre hans hws kommo oc han theris talan ey akta wilde/ ſomlige ſlogho vp portana ſomlige baaro til elden. a'n j ty the honom fangadho ſargadhe han ſigh ſia'lffwir mꝫ ſyno ſwa'rdhe/ ha'ldher wiliandis a'rliga døø a'n vndirgiffwa ſigh ſyndarom oc hedningom/

Sp. 959.

at ſtridha paa ſith eghit ſla'cte/ oc j thy lop han haſteliga j huſet op høgt oc ta'dhan kaſtade ſigh mit ma'llan fia'ndana/ blodhenom rinnande vtan matto/ oc tha han ka'nde lidha til dødhen grep han ſyna Jna'lffwer mꝫ badhom handom/ oc kaſtade paa hedningana akallandis honom ſom herre a'r offwir liff oc anda/ ſwa a'ndadis hans liff mꝫ a'rlighom a'nda

xv Capitulum

Nichanor autem ꝛc Nichanor forſtodh at jwdas var ſtaddher j ſamaria/ ta'nkte han mꝫ alle bra'tꝫſko ruſa paa han til at ſtridha pa hans dagh ſabatum ¶ A'n jwdei ſom honom nødugt følgdo raddo honom at han ey ſwa grymliga ſkulde ſigh aat haffwa/ vtan hedhra ha'lga daghen/ oc ra'dhas han ſom all thing ſeer oc ſtyrer Tha ſagde then vſle ha'darin oc ſporde at om han war ma'ktugher j hymerike ſom them haffde budhit ath hedhra ha'lga daghen ſabatum ¶ The ſwarado at herren gud a'r liffwandis oc alꝫma'ktogher j himerike/ ſom han bødh oſſ ha'lgan halda tha ſagde han tha a'r jak ma'ktogher owir ta'ſſa wa'rld/ oc biwdher huariom gaa til harniſk. oc fulfølghia konungxfens bud oc wilia Ey tha likowa'l kom han til ſtridꝫ tha'n daghen/ han roſadhe ſik j ſinne høgſa'rdh wilia jwdam til fangha tagha/ oc alt jwdheam til ſkøfflingh giffwa/ a'n jwdas machabeus war trøſtir mꝫ ſinom mannom. oc manligha aathaffwandis altidh otwa'keliga/ trøſtandis ſigh hia'lp oc ra'ddingh aff gudi giffwas oc trøſta ſina ma'n/ at the ey ſkuldo førfaras a'ller ra'dhas før hedhningamna tilqwa'md wtan ſkuldo trøſta oc amynnas huru gudh j hymerike haffde them vndherliga hulpit Oc ſkullo oc ſwa nw va'ntha hans

Sp. 960.

hiælp wtan twækan J bland annor ordh awitte han them the vndirliga gærninga ſom gudh haffde fordhom giort/ mz hælgom prophetom. ſom laghen gømdho oc føre them ſtriddo oc mz tolkom hugnelikom radhom vplyſte han almoghans hiærta/ væpnandis them ey mz ſkiøldom ællir glæffwiom vtan mz godhom ordhom oc hælgom radhom/ kwngørandis them paa thz ſitzſta then hugneliga drømen/ ſom honom tedher war j ſwa matto/ honom tykte ſom han ſaagh onyam ſom langt til førenna haffdhe warit høgxſte preſtir j iherusalem/ oc war en godher oc mildher man blygher j wp ſynena/ ſæffwir j ſidhom oc førnompſtogher j ſinne talan. hulkin oc aff ſinom barndome øffdher haffde warit j allom dygdom/ honom ſaagh han mz vpræktom handom at bidhia til gudh føre allan almoghan j jwdea/ honom ſyntis oc genſtan j thy en annar hærlighen man mykit vndirlighen badhe j aldir oc æro/ om hwilkin onias ſagde til jwdam. thenne ær brødhranna oc iſraels almogas fadher oc ælſkare hulkin mykit bidher før folkit oc allan hælga ſtadhen/ ſom ær ieremias gudz prophete/ oc j thy vthrækte jeremias ſina høghra hand oc ſik jwde eth førgylt ſwærdh/ oc ſagde tagh thzta hælga ſwærdhit gudz gaffwa tik ſænda/ mz thy ſkalt thu owirwinna alla mintz folkx iſraels owenir aff tolkom lioffwom oc hughneligom ordhom trøſte ſigh alla hans mæn til at manliga ſtridha. dygdhen oc renliffnadhen ther til befrymiande før thy at hælge ſtadhen oc gudz mønſtir hælga tæmplet/ ſtodho j waadha hwar fføre myndre omſorgh haffdo the føre ſina huſtrwr/ barn wener oc frændher An ſtørſta ræddugha haffdho the før hælga templens oc ſtadzſens bætzſta ſwa oc the inne j ſtadhen waro ey litla vmſorgh haffdo føre them/

Sp. 961.

Sp. 962.

ſom ſtridha ſkullo/ a'n allom theris hopp til gudh ſa'thiandom fia'ndane waaro hart na'r oc ſpetȝſana ſkikkade j ſyno matto ¶ The til ha'ſta oc the til fotha/ oc ſtridȝ dywren hwart j ſyno rwme Jwdas aktandis fiendanna owirmatto tall oc ſtarkhet badhe j harniſk oc likamlika kraffther/ vplyptandis ſina ha'ndir aa kallande alȝſma'ktoghan gudh huilkin ey a'ptir likamlica makt/ vtan ſom honom ta'kkis giffwir ſighrin ſynom wenom/ oc thy badh han til gudh mȝ ta'ſſom ordhom O herre gudh/ ſom vth ſa'ndhe thin ha'lga a'ngil j konungx eȝechyes thima/ oc nidherſlogh aff konungx ſenacheribs folke clxxxv M Oc thy nw bymblanne herre ſa'nth thin goda a'ngil før os j thinne altȝma'ktogx handȝ ra'dduga oc faſan/ at the matto ra'dhas oc ſka'nmas ſom mȝ gabban/ oc ha'dilſe kommo mote thina ha'lga folke. oc ſwa badh han innerliga til gudh j føreſagda matto/ A'n nichanor oc hans ſtora makt the drogho til mȝ ludhrom oc baſwnom oc luſtelighom ſanghe/ a'n jwdas oc hans ma'n kallandis paa gudh drogo them a mothe/ mȝ ha'ndherna ſtridandis oc hia'rtan til gudh vplyfftandis ſlogho om kull xxxv M ma'n/ høgheliga gla'dhiandis om gudȝ til ſtandh oc na'rwarilſe/ naar the tha aff la'to oc mȝ gla'dhi atir foro/ ſpordo the at nichanor laagh ſlagin j ſith harniſk. tha ropadho alle høgt før ſtørſta gla'dhi ſkuld/ a'n jwdas tøgdhe almoghan oc bødh them innerliga takka gudhi altȝſma'ktoghom Tha bødh jwdas aff hugga nichanoris huffwodh/ oc høghra handena oc armen/ oc thȝ føra til iherusalem a'n tha han thit kom kallade han ſaman ſtadȝſens inbyggiara/ oc bødh preſterna ſta før altaret. han kallade oc them ſom pa ſka'rm tornen waaro/ oc la't them allom ſee nichanoris

Sp. 963.

huffwodh oc hans førba*n*nadha handh/ ſom ha*n* vpræ'tte mote altʒwaldugx gudʒ hæ'lgaſta mønſther/ oc frøgdadhe ſigh j gudʒ aſyn han læ't oc aff ſkæ'ra nichanoris twngha mʒ hulke han alʒſmæ'ktogha*n* gudh hæ'ddhe/ oc ſkæ'ra j ſma ſtykke oc kaſta før fugla. arme*n* oc handena hans læ'th han høgt vphæ'nghia moth templet/ hwar føre alle wæ'lſignadho oc æ'radho hy*m*merikis gudh oc h*er*ra/ ſeghiandis wæ'lſignadher wari ha*n* ſom ſith hæ'lgha rwm bewarade oſmittadh/ han læ'th oc vphæ'nghia nichanoris huffwodh paa høgxſta thornit/ til eth vppinbart tekn allo*m*/ at ſiæ'lffwir gudh han nidherſlagit haffdhe. oc kom til hiæ'lp oc ræ'ddingh ſyna folke/ oc thy ſtadfæ'ſto the endræ'kteliga then daghen hæ'lgha*n* haldhas oc høgtideligha*n* ſom war xiij daghe*n* j marcio/ ſwa lyktadis nichanoris ſtridh oc fik en ondhan æ'nda Oc hæ'lga ſtadhe*n* ihe*rusa*lem ſidha*n* jnbygdis aff hebreis/ ther æ'r aff jwdeis Oc hær mʒ wilio*m* wi lykta nw waara talan ſigher ſa*n*ctus jeronim*us*/ Æ'r hær nakot jnſæ't wæ'l oc ſom hyſtoria ſigh ræ'tteliga haffwir. thʒ vare mi*n* wili/ æ'r oc naghot a*n*nars æ'llir mi*n*ne ſath æ'n burdhe thʒ førlatis mik Amen

Sp. 964.

Hæ'r lyktas twe machabeor*um* bøkir vttydde j nadhendall aff brodher jøns budde Anno d*omi*ni M dc lxxx iiij.

JOHANNIS UPPENBARELSE.

Rubrica Prologus in apocalipſim

Ka'riſta ſyſtra j gudhi gudz ka'rlekir oc idhra ka'rlika bøner/ twingha mik oc trøſta oc naghraledh vttydha the ha'lga oc lønliga bokena ſom kallas apocalipſis/ hulka alzma'ktogher gudh var herre oc fra'lſare ihesus cristus/ a'pter ſina ha'lga vpfa'rdh til hymmerikis wa'rdogadis at vppenbara ſinom a'lſkeliga oc ka'ra diſcipulo ſancto iohanni ewangeliſte ¶ Nw før thy at tha'nna bok a'r ganzſka mørk oc obegripligin at vndirſta/ a'llir begripa mz likamlikom ſinnom. ra'dhis iak oc mykit fryktar at ey vanlika naghra vngha oc oſtadugha ma'nniſkior/ tolkit hørandis hulkit the ey vndirſta a'ller begripa kunno ha'ller thz ſigh wa'nda til gab oc aatløghe/ oc gudhi framdelis til vanhedher oc wanwørdho a'n ſik til la'rdhom/ oc honom til tak. gønſt oc ka'rlek/ ſom hona aff ſinom innarſta ka'rlech ſwa ka'rliga oppenbarade Oc kwngiorde the ha'lga kirkio til vplyſningh ſyndarom til førwarilſe/ oc ſinom ha'lghom oc vtwaldhom wenom til ſtyrk oc hugnadh. Hwar føre radher iak oc ka'rligha bidher hwar en gudz wen/ ſom ta'ſſa bok wardher hørande a'ller la'ſande/ at j all the vndherliga thingh oc mørka liknilſe ſom j ha'r høren a'ller la'ſin oc thz engaledis førſta a'ller begripa kwnnen/ at j them mz gudz ra'dduga ma'rken oc akten vtan alla kloka ranzakan a'lla framfolſlika a'xlan a'ller diſputeran huat hwart ſkal betydha ther til honom ſom ta'ſſa ha'lgha bok ſwa milleliga os gaff/ oc nadheliga oppenbarade ta'ckis oc honom vttydha/ oc lyuſligha vppen-

Sp. 965.

Sp. 966.

bara o*m* ſina wener. a'pth*er* thy ha*n* ſia'lffwir talar oc loffwar ware ka'riſte modh*er* ſ*ancte* birgitte j ha'*n*nas ha'lga oppenbarilſo*m*/ Libro p*ri*mo Cap*itu*lo lvj/ ſwa ſighia*n*dis Aff mino*m* ſtørſta ka'rlech ſa'ndh*er* iak nw om tik j va'rldena ta'ſſin mi*n* ordh/ hwilke*n* ey a'ru ſwa mørk ſwa ſom apocalipſi hwilka iak bewiſte ioha*n*ni j mørko ſy*n*ne At the j th*em* thima/ tha mik ta'ckis aff mino*m* anda ſkuli vttydhas oc lyuſligha ku*n*gøras Jte*m* libro ſexto cap*itu*lo. lxxxix talar *chris-tus* til ſ*anctu*m ioh*ann*em/ gudʒ brudh a høra*n*de ſa'gh oc ba'r witneſbyrdh huar ſaman ſkreff appocalipſim/ ha*n* ſwarade iak a'r ioh*ann*es hwilko*m* thu a korſeno antwardadhe thina modh*er*/ thu h*er*re jnſkøt j mik tha's oppenbarilſens lønligh tingh/ oc iak ſkreff th*em* føre til ko*m*mande ma*n*na*n*na hugſwalan/ at ey thine
Sp. 967. throne venir ſkulu førwillas føre til ſtanda*n*dho*m* hardo*m* fallo*m* Thʒ a'r j thʒ ryghelige gra'ſlighet ſo*m* ſkal owirgaa alla w*er*ldena/ mote yth*er*ſta dome*n* ¶ Oc thy hwar en gudʒ wen huat ha'lʒſt thu kan førſta j ta'ſſe ha'lge bok thʒ anama mʒ gudʒ ka'rlek oc ra'ddugha. A'n thʒ thin ſi*n*ne offw*ir*gaar oc ey kw*n*no begripa antwarda thʒ gudhi oc a'nxla th*er* enkte om. bidhiandis ha*n* vpfylla thin briſtilſe til ſia'lena/ j thy ſom lika*m*lighe*n* ſy*n*ne*n* engaledis førmagha at begripa thʒ vnne oſſ allo*m* ihesus *christus*

Apocalipſis ſancti iohannis apoſtoli

Primum ca[pitulum]

Apocalipſis ihesu *christi* quam dedit illi deus palam facere ſeruis ſuis ꝛc Oppenbarningh ihesu *christi*. hwilka gudh gaff honom oppenbara ſinom thia'narom/ hwilken ſnart ſkal wardha oc kungiorde ſa'ndandis om ſin a'ngil/ ſinom thia'nara iohanni hwilkin withniſbyrdh bar gudz ordhe oc witneſbyrdh ihesu *christi* huat ha'lzſt han ſagh/ ha'lagher a'r then ſom la's oc ſom hører tha'ſſins prophetans ordh at thz haldher ſom j henne ſcriffwat a'r før thy thymen a'r na'r. Johannes ſcriffwir til ſyw kirkior ſom a'ru j aſiam. Naadh oc fridher wari edher aff honom ſom a'r oc honom ſom war/ oc honom ſom a'r tilkomma[n]de/ Sp. 968. oc aff vij andhom ſom a'ru j hans ſa'tis aſyn Oc aff ihesu *christo* ſom a'r troen witnare Førſt fødher j blandh dødha oc wa'rdzliga konunga høffdinge/ hwilken os a'lſkade oc twadhe oſſ aff warom ſyndom j ſino blodhe/ oc giorde os rikee oc preſther gudhi oc ſinom fadhre honom wari loff oc a'ra oc wald a' før wtan a'nda Amen See han kombir j ſkyomen oc honom ſkal ſee hwart eet øgha oc the ſom han ſtwngho/ oc ſkulu the tha. graata ſik offwir honom. alla werldzligha fla'ktir/ Ja ſanneligha iak a'r alpha et o/ thz a'r Jak a'r wpbyrian oc a'ndhe ſigher herran gudh/ huilken ſom a'r oc hwilkin ſom war oc huilken ſom tilkommande a'r alzwaldogher ¶ Jak iohannes idher brodher. lottakande j drøffwilſe/ oc rikeno oc tulomode

j ihesu *christo* war j ønne ſom kallas pathmos føre gudz ordh oc ihesu vithneſbyrdh Jak war j andhano*m*/ om ſønedaghe*n* oc hørde a'pte*r* mik ſtora røſt ſwa ſom aff lwde ſighia*n*dis/ Thz thu ſeer ſcriff j bokena oc ſa'nth vij kirkio*m* Epheſo oc ſmirne/ oc pergamo/ oc thyatheris oc ſa'rdis oc phyladelphie oc laodicie Jak wa'nde mik om at jak ſkulle ſee røſthena ſo*m* ma'dher mik taladhe/ oc iak o*m*wa'ndher ſaagh vij lyuſeſtaka
Sp. 969. aff gulle oc mit ma'llan the vij lyuſaſtakana aff gulle/ likan ma'*n*niſkie*n*s ſone kla'ddha*n* j hwita*n* oc tranghan ma'ſſe ſa'rk/ oc bwndna*n* widh ſpa'nana mz eth bandh a'ller lindha aff gulle/ a'n hans huffwodh oc hans haar oc lukka waro hwite ſwa ſom hwit vll/ oc ſwa ſo*m* ſnyø Oc hans øgho*n* ſwa ſo*m* eldzſins lwghi/ oc ha*n*s føther like meſſinghe ſwa ſom j bra'*n*nande vghne oc ha*n*s røſt ſwa ſo*m* mykla watna*n*na røſt/ oc haffdhe j ſi*n*ne høghre hand vij ſtia'rnor Oc aff hans mw*n*ne wt gik ſwa'rdh hwaſt vppa badha ſidhor oc ha*n*s a'nlite ſwa ſo*m* ſolen ſkiner j ſi*n*ne dygdh/ oc tha iak ſa ha*n* fiøl iak til ha*n*s fothe*r* ſwa ſom dødher oc ha*n* lagde pa mik ſina høghra handh ſighiandis ey ſkal thu ra'das Jak a'r then førſte oc ytther*ſ*te oc liffwandis oc iak war dødher/ oc ſee iak a'r nw liffwandis a' før vtan a'nda Oc iak haffwi*r* dødzſins oc ha'lwitis nycla. hwar føre ſcriff thz thu ſaagh oc the thing ſom a'ru oc the ſom ſkulu ha'r a'pther wara Syw ſtia'rna*n*na ha'lga vndirſta*n*dilſe hwilka thu ſagh j mi*n*a høghra hand/ oc vij gyllene lyuſtaka vij ſtia'rnar a'ru a'nglane til ſiw kirkio*m*. vij lyuſſtakana a'ru vij kirkior ¶ g l o ſa.
ſyw a'ngla ma'rkia ha'r vij biſcopa/ til the førna'*m*pda-
Sp. 970. vij kirkior/ thy at biſcopana a'ru j apoſtlana ſtadh oc a'mbito*m*/ oc thy bør them liffwa ſom a'nglom

Capitulum ſecundum

Et angelo epheſi ſcribe ꝛc ¶ Oc ſcriff a'nglenom til epheſi kirkio. thȝta ſigher han ſom haldher vij ſtia'rnor j ſina høghra handh/ hwilken ſom gaar nidh ma'llan vij gyllene lyuſtaka. Jak weth thina ga'rninga oc thit a'rffwode oc thit tulumod oc at thu ey gither thola the onda oc freſtade them ſom ſighia ſik vara apoſtolos oc ey a'ru/ oc thu ſan them lyughara tha haffde thu tulumodh oc ledh før mit nampm. oc ey offwirgaffs/ wtan iak haffwir mote tik nakot litit at thin førſta ka'rlech haffwir thu offwirgiffwit. war thȝ amynnogher/ hwadhan thu nidherfwl oc gør ba'tringh oc gør thina førſta ga'rninga. Annars kombir iak tik oc røre thin lyuſſtaka aff ſino rwme wtan thu gør ba'tringhena/ vtan thȝ haffwir thu at thu hatadhe facta nicolaitarum thera hedhninga ga'rninga ſom kallas nicolaite hwilka oc iak hatar ¶ Gloſa. Nicolaite a'ru naghra ka'ttara oc haldha hordom før enga ſyndh Oc thy ſynda the inbyrdis hwar mȝ annars giffta huſtru ꝛc Hwilken ſom haffwir øra høre huat andhen ſigher kirkiomen/ honom ſom winner/ ſkal iak giffwa a'ta aff liffſens tra' hwilkit ſom a'r j myns gudȝ paradiis Oc ſkriff ſmirne kyrkios a'ngle Thȝta ſigher tha'n førſte oc ytherſte hwilken war dødher oc nw liffwir Jak weth thin drøffuilſe/ oc thin fatigdom vtan thu a'r riker oc hedhras aff them ſom ſighia ſik wara iwdeos oc ey a'ru/ vtan the a'ru dia'ffwlſens ſamqwa'mdher ra'dȝ enkte aff thy thu a'r lidhande See dia'ffwllen wardher ſendandhe j ha'ktilſe/ at j ſkulen befreſtas oc ſan j drøffwilſe/ offwir x dagha war troen jn til dødhen oc iak ſkal giffwa tik liffſens krono/ hwar ſom haffwir øra høre huat andhen ſigher kirkiomen then ſom windher

Sp. 971.

han ſkal ey ſarghas aff andra dødhenom ¶ Oc a'glenom aff pergamo kirkio ſkriff. thȝta ſigher han ſom haffwir ſwa'rdh hwaſt pa badha ſidhor Jak weth hwar thu byggher. hwaris ſom a'r dia'ffwlſens ſa'the/ oc thu haldher mith nampm oc ey nekade myna troo oc j daghom antipas myn troen witnare ſom dra'pen wart/ na'r idher ther ſom dia'ffwllen byggher. vtan iak haffwir nakot mote tik før thy thu haffwir na'r tik them ſom haldha balaams la'rdhom/ hwilken ſom la'rdhe baalach ſa'ndha ſkam offwir iſraels føner a'ta oc ſkørliga liffwa Swa haffwir oc thu them ſom halda nicolaitarum la'rdom/ ſamuledis gør oc thu ba'tringh a'n gør thu thȝ ey tha kombir iak tik ſnarligha oc ſkal iak ſtridha mȝ them j myns mwnnes ſwa'rdhe/ hwa ſom haffwir øron/ høre hwat anden ſigher kirkiomen/ honom ſom winner vil iak giffwa lønligith a'nglabrødh/ oc iak wil giffwa honom Calculum candidum. hwitan ſten oc j ſtenen nyth nampm jnſcriffwit/ hwilkit enghin weth wtan tha'n ſom anamar ꝛc Oc a'nglenom aff tyatire kirkio ſkriff thȝta ſigher gudȝ ſon/ hwilken ſom haffwir øghon ſwa ſom eldȝſins lugha/ oc hans føther a'ru like mæſſinge/ iak wet thina ga'rninga/ oc thyna tro oc thin ka'rlek oc thina tia'niſth oc tulomodh/ oc thina ga'rningha the ytther ſta flere a'n the førſta A'n iak haffwir nakot mote tik/ før thy at thu tilſta'dher qwinnom ieȝabeel/ hwilken ſigher ſik wara propheteriſka/ la'ra oc ſwika myna tia'nara ſkørliga liffwa oc a'ta aff affgudhanna offre Oc iak gaff henne thyma at hon ſkulde gøra ba'tringh a'n hon wil ey afflata oc anghra ſina ſkørhet/ See iak ſkal la'ggia hona j ſa'nghena oc the ſom gøra hoor mȝ henne/ ſkulu

Sp. 972.

ſkulu wara j ſtørſta dröffwilſe wtan the gøra baʼtringh
før thera gaʼrninghana/ oc theras barn ſkal iak draʼpa
j dødhen oc ſkulu alla kirkior wetha at iak aʼr ranȝ-
ſakande nywra oc hiaʼrta/ oc iak ſkal giffwa hwariom
aff idher aʼpter edhra gaʼrninga Aʼn idher ſigher iak 5. Sp. 973.
oc androm ſom aʼru j tiatire hulke haʼlȝſt ſom ekke
haffwa thenna lærdom/ oc the ſom ey kaʼnna diaʼff-
wlſens høgdh. vtan ſighia ſwa at iak ſkal ey faʼndha
andra byrdh øffwer them/ tha likawaʼl halden thȝ j
haffwen ther til iak kombir/ oc hnilken ſom winner 10.
oc gømer in til aʼndan myna gaʼrninga/ iak ſkal giff-
wa honom waldh iffwir hedhningana oc han ſkal ſtyra
them j iaʼrn riſe/ oc ſkulu ſyndherbrytas ſwa ſom ler-
gywtarens kar ſwa ſom iak oc togh aff mynom fadhre/
oc honom ſkal iak giffwa morghonſtiaʼrnnona. hwar ſom 15.
haffwir øron høre hwat andhen ſigher til kyrkyomen

iij

Et angelo eccleſie ſardis ꝛc Oc aʼnglenom aff ſar-
dis kirkio ſcriff thȝta ſigher han ſom haffwir vij
gudȝ anda oc vij ſtiaʼrnor Jak weth thina gaʼrninga oc 20.
at thu haffwir nampn at thu ſkuli liffwa oc aʼr dø-
dher/ war vakande oc tröſt andra ſom waro døſku-
lande før thy ey findher iak thina gaʼrningha fulkompna
naʼr minom gudhi/ hwar føre haff j hoghenom huru
thu togh oc hørde oc gøm oc gør baʼtringh føre thy 25.
om thu ekke aʼr wakande/ iak ſkal komma til tik
ſwa ſom tiwffwer/ oc ey ſkal thu wetha j huat thima
iak ſkal komma til tik/ wtan thu haffwir naghor nampm Sp. 974.
j ſardhis hwilke ey beſmittadho ſin klaʼdhe/ oc the
ſkulu gaa mȝ mik j hwitom klaʼdhom thy at the aʼru 30.

wa'rdughe hwilken ſom windher/ ſwa ſkal han kla'dhas j hwithom kla'dhom. oc ey ſkal iak vtſkrapa hans nampn/ aff lifſens bok oc iak ſkal ka'nnas widh hans nampn føre mynom fadhre/ oc føre hans a'nglom. hwilken ſom haffwir øron høre hwat anden ſigher kirkiomen ¶ Oc a'nglenom aff philadelphie kirkio ſcriff/ thʒta ſigher ha'lgher oc ſandher hwilken ſom haffwir danidʒ nykil/ hwilkin ſom vplather oc enghin atirlyckir atirlyckir oc enghen oplather. Jak weth thina ga'rninga/ See iak leffdhe tik dørena øpna. hwilka enghin kan atirla'ta før thy thu haffwir litʒla dygdh oc thu gømdhe mit ordh oc ey widherſagde thu mith nampn See iak ſkal giffwa wff dia'ffwlſens ſamqwa'mdh them ſom ſighen ſik vara judeos oc ey a'ru/ vtan the lywga See iak ſkal gøra at the ſkulu komma oc bidhia føre thina føther oc ſkulu wetha/ at iak a'lſkade tik thy at thu gømde mins tulomodʒ ordh/ oc iak ſkal gøma tik aff freſtilſens ſtundh/ ſom tilkomande a'r j alla wa'rldena oc freſta them ſom boo pa iordhenne/ See iak kombir ſnart/ halt thʒ thu haffwir at engin bort taghi thina krono hwilken ſom windher/ honom wil iak gøra ſtwdh j mins gudʒ kirkio oc ey ſkal han wtgaa ythermere oc iak ſkal ſcriffwa oppa honom myns gudʒ nampn/ oc mins gudʒ ſtadʒ nampn nye ierùſalems/ hulken nidh gik aff hymerike fraa mynom gudhi oc mith nye nampn/ hwar ſom haffwir øra høre hwat andhin ſigher kirkiomen ¶ Oc a'nglenom aff laodicia ſcriff/ thʒta ſigher ſaninden/ troen witne oc ſanner hulken ſom a'r vphoff til gudʒ creatur ¶ Jak weth thina ga'rninga før thy thu a'r ey kaaldher ey oc wa'rmbir Jak wille at thu waare antiggia kaller a'llir va'rmer/ A'n føre thy at thu a'r lyoe oc ey kaldher/

Sp. 975.

oc ey wa'rmer tilbyriar iak at vpſpya tik w mynom mwnne/ føre thy thu ſigher iak a'r riker oc nogh haffwandis oc engha widhertarffwas Oc thu wet ey at thu a'r vſal oc armbligher oc fatigher blindher oc nakin ¶ Jak radher tik at køpa aff mik gullet heet giort oc beprøffwat/ at thu riker wardhe oc ſkuli j føras hwit kla'dhen at ey ſkuli vppenbaras/ eller ſynas thins nakenhet3 blygdh oc ſmør thin øghon m3 øgna ſmørilſe/ at thu maghe ſee them iak a'lſkar them iak oc ſtraffar oc plictar/ a'lſka thy haffwandis ka'rlek oc gør ſyndha ba'tringh Jak gør ſynda ba'tringh. iak ſtaar widh dørena oc bøſta hwar en ſom hører myna røſt oc lather vp mina røſt porthen/ oc iak ſkal ingaa til honom oc ſkal a'tha m3 honom oc han m3 mik hwilken ſom winner honom lather iak ſithia m3 mik/ j myno ſa'te ſwa ſom iak oc wan oc ſat m3 mynom fadhre j hans ſa'the hwilken ſom haffwir øron høre huat anden ſigher kirkiomen.

Sp. 976.

iiij

POſt hec vidi et ecce ꝛc Sidhan ſaagh iak oc ſee døren war ypen j hymerike/ oc førſte røſten iak hørde war ſwa ſom ludhers røſt m3 mik talandis ſighiandis Gak hiit vp oc iak ſkal tik bewiſa hwat ſom ſnart ſkal wardha/ oc genſtan ther a'pter war iak j andanom Oc ſee ſa'thet var ſath j hymerike oc offwir ſa'tit ſithiande Oc tha'n ſom ſat war liker j aſyn dyrom ſtenom jaſpidis/ oc ſardinis oc ra'gnbugin war alt omkringh ſa'tit/ lyker j ſyn ſmaragdini oc kringh om ſa'tith waro xxiiij androm ſa'thom/ oc paa ſa'then xxiiij ſeniores ſitiande/ kla'dde j hwit kla'dhe oc vppa theras huffwodh gulkronor/ oc aff ſa'theno vtgaa lywngeldha

oc røſther oc tordhona/ oc vij lampor brinnande føre
ſa'tit hwilke ſom a'ru ſiw gud⁊ anda Oc j ſa'thens aſyn
Sp. 977. ſwa ſom eeth haff aff glas likt criſtallo Oc mith j ſa'-
theno oc alt om kringh ſa'thet iiij dyur/ full m⁊ øghon
badhe bak oc føre/ oc førſta dyuret var likt leone oc
th⁊ andra likt kalffwe/ och tridhie diwret haffdhe a'n-
lite ſwa ſom ma'nniſkia Oc fia'rdhe dyurit likt flyghande
ørnne/ oc iiij diwren huart thera haffde vj wingha oc
alt om kringh oc innan/ a'ru fwl m⁊ øghon oc ey
haffde the roo dagh a'llir nat ſighiandis ¶ Sanctus
Sanctus Sanctus/ herre gudh al⁊waldugher hwilken
war oc huilken a'r oc hwilken tilkommande a'r/ oc
tha the dyuren gaffwo a'ro oc hedher oc wa'lſignilſe
ſithiande a ſa'teno liffwande a' før wtan a'nda/ nidher-
fullo xx iiij ſeniores føre ſithiande a ſa'theno/ oc tilba-
dho liffwande jn ſecula ſeculorum oc nidher lagdho
theris kronor føre ſa'tith ſighiandis/ va'rdugher a'r thu
herre waar gudh anama a'ro oc hedher oc dygdh før
thy thu ſkop all thing oc før thin wilia waro the oc
a'ru ſkapade

v ca[pitulum]

ET vidi in dextera ſedentis ꝛc Oc iak ſaagh ſith-
iandis paa ſa'thit høghra hand bokena ſcriffna bade
innan oc vtan ma'rkta a'ller inſigladha/ m⁊ vij inſig-
lom oc iak ſaa a'ngelin ſtarkan oc ſigiande m⁊ ſtore
røſt/ hwilken a'r wa'rdugher opla'ta bokena oc vpløſa
hennas inſiglen/ oc enghin formatte huat⁊ſke j hyme-
rike a'ller j iorderike oc ey oc vndher iordena/ vp-
ta'ppa bokena ey oc ſee hona oc iak gra't mykit/ thy
at enghin fand⁊ wa'rdugher vpla'ta bokena ey at ſee
hona/ oc en aff ſenioribus ſagde til mik Graat ekke

¶ See leonit wan aff iudha ſla'kte dauidz rooth vpla'ta
bokena oc løſa vij hennes inſiglen Oc iak ſaa oc ſee Sp. 978.
mit j ſa'theno oc iiij dyuren oc mith ma'llan ſeniores
lambith ſtandande/ ſwa ſom dra'pit/ haffwande vij horn
oc vij øghon hwilke a'ru vij gudz anda/ ſa'ndhe j alla
va'rldena Oc thz kom oc thok bokena vff ſithiandis
høghra hand oc tha thz vpla't bokena/ iiij dyuren oc
xxiiij ſeniores fullo nidher føre lambit/ hwar thera
haffwande harppor oc gulkar fwl mz wa'lluktande thin-
gom hwilke waro ha'lgra manna bøner oc the ſwngho
nyan ſangh/ ſighiandis wa'rdugher a'r thu herre/ ana-
ma bokena oc vpla'ta hennes inſigle. thy at thu a'r
dra'pen oc atirløſte os gudh j thino blodhe/ aff alla
ſla'ktir oc twngor oc folke oc fødilſe oc giordhe os
warom gudhi rike oc pra'ſte/ oc wi ſtyrdhom øffwir
iordhena oc iak ſagh oc hørde manghra a'nglanna røſt
alt kringh om ſa'tit oc dyuren oc ſeniorum oc thera
tall war M tuſandh ſighiandom mz ſtore røſt/ va'rdogt
a'r lambit hwilkit dra'pit a'r anama dygdhena/ oc gud-
dhomen oc wiſdomen oc ſtarkhetena oc hedher oc a'ro
oc wa'lſignilſe Oc hør[de] iak alla creaturas ſom a'ru j
hymerike oc iffwir iordhena oc vndher iordhena [oc]
the ſom a'ru j haffwit/ the alle ſagdo ſithiandhom a
ſa'theno oc lambeno wa'lſignilſe oc hedher a'ra oc wald
in ſecula ſeculorum/ oc iiij dyuren the ſagdo Amen oc
xx iiij ſeniores fullo nidher a theras a'nlite/ oc badho
til liffwande in ſecula ſeculorum

vi ca[pitulum]

Et vidi quod apperuiſet agnus vnum Oc iak ſagh
at lambeth vpla't eet aff vij inſiglen/ oc hørdhe
iak eth aff iiij dyurom ſighiandis ſwa ſom mz tordhona Sp. 979.

røſt kom oc ſee Oc iak ſagh/ oc ſee en hwither haſther oc then pa honom ſath haffde boghan oc honom gaffs kronan/ oc han vtgik wynnandis at vinna Oc tha thȝ vplaʼt annat inſigleth hørdhe iak annat dyuret ſigh[iandis] kom oc ſee Oc vtgik en annar heſther rødher oc them paa honom ſat honom war giffwit at han ſkulde tagha fridhen fraa wærldenna/ oc at the ſkuli jnbyrdhis draʼpa hwar annan Oc honom wart giffwit eth ſtorth ſwaʼrdh/ oc tha oplaʼtȝ tridhie inſigleth hørdhe iak tridhia dyurit ſighiandis/ kom/ oc ſee/ oc ſaa iak oc ſee ſwarther haſther/ oc han pa honom ſath haffde waʼghſkaal j ſynne handh oc hørde iak ſwa ſom røſt mit maʼllan iiij dynren fiaʼrdungh hwete før en paʼningh/ oc iij fiaʼrdung korn før en paʼningh. vinet oc olyonne ſkal thu ey ſkada/ oc tha thȝ vplaʼt iiij inſigh[leth]. hørdhe iak fiaʼrde dywrens røſt ſighiandis kom oc ſee haʼſt blakkotther oc thaʼn a honom ſat hans nampn waʼr dødhen oc haʼlwitit aʼptherfølgde honom/ oc wart honom giffwen makt offwir ſyra waʼrldenna dela at draʼpa mȝ ſuaʼrd hwngre oc dødhenom oc willom dywrom Oc tha thȝ vplaʼt faʼmpte inſighleth. ſagh iak wndher altarit thera ſiaʼla ſom draʼpne waro føre gudȝ ordh/ oc føre the witneſbyrd ſom the haffdo/ oc ropadhe mȝ ſtore røſt. ſighia[n]dis huru laʼnghe herre haʼlgher oc ſanner/ thu ey dømer oc ey haʼmpnes wan blodh øffwir them ſom boo j waʼrldhenne Oc tha wordo giffne hwariom thera hwit klaʼdhe oc ſagdis til them/ at the ſkuldo aʼn hwilas litlan thima ther til theras ſamthiaʼnara vardha opfylte oc there brødher ſom draʼpande aʼru/ ſwa ſom oc the Oc ſagh iak tha thȝ oplaʼt fiaʼtta inſigledh/ oc ſee ſtoor iordon wart giordher/ oc ſolen wart giordh ſwart ſwa ſom harklaʼdis ſaʼkker/ oc aller

Sp. 980.

manen wart giordher ſwa ſom blodher oc ſtiarnonar w hymblenom fwllo pa iordhena/ ſwa ſom fikona tra' nidherkaſta ſin omoen fykon/ tha thz røris aff ſtoro va'dre/ oc hymelin bort drogh ſik ſwa ſom ſamanſkrwnken na'ffwir/ oc hwart eeth ba'rgh oc øyar wordo rørdhe aff ſinom rwmom/ oc va'[r]ldena konunga oc høffdinga oc kamara ma'ſtara oc rike oc ſtarke oc hwar en thia'nare oc fra'ls man giorde ſik j ba'rgſkrubbor oc j ba'rgxhallom oc ſighia ba'rghom oc hallom/ fallen offwir os oc gømen oſſ vndhan anlite ſom ſither offwir ſa'thit/ oc aff lambſens wredhe/ thy at ſtora daghen theras wredhis kombir oc huar gither tha ſtaat

Capitulum vij

POſt hec vidi quatuor angelos Ther a'pther ſaagh iak vij a'ngla ſtandandis offwir iiij wa'rldenna vrar a'ller a'nda hallandis iiij iordſens wa'dher/ at the ey bla'ſe offwir iordhena ey oc øffwir haffwit. ey oc j naghot tra' Oc ſaagh iak annan a'ngilen opfarande aff ſolennas vpgangh/ haffwande liffwandis gudz tekn a'llir ma'rke. oc ropade mz ſtore røſt til iiij a'ngla hwilkom giffwit war at ſkada iordhenne oc haffweno ſighiandis j ſkulen ekke ſkadha iordhenne/ ey haffweno oc ey tra'omen ther til wi ma'rkiom gudz tia'nara j theris a'nlitom Oc hørde iak thera tall ſom vpſcriffne waro a'ller ma'rkte/ cxliiij tuſandh vtma'rkte aff alle ſla'kt iſraels ſonom ¶ Aff qwinna ſla'kt xij tuſandh wtma'rkte Gloſa Sanctus iohannes ra'knar ha'r tolff iacobs ſøner/ hwilken iacob andro nampne kallas iſrael. thz a'r iſraels ſøner Ta'ſſe tolff Juda ruben Gad aſſer neptalim Manaſſe Symeon Leui yſachar/ Zabulon Joſeph oc beniamyn/ aff hwars theras ſla'kt ſaagh

Sp. 981.

ſanctus iohannes xij tuſand vara vtmaʼrkta/ oc ſidhan ſigher han j texten Ther aʼpther ſaagh iak ſtoran ſkara hulken engin kwnne vtraʼkna aff alla handa hedhningha ſlaʼktom oc folke oc twnghom/ ſtaa føre ſaʼtit Oc j lambſens aſyn klaʼdda j hwit klaʼde oc palmeqwiſta j theris handhom Oc ropadhe mꝫ ſtore røſt ſighiandis helſa wari warom gudhi ſom ſither pa ſaʼtith oc lambeno Oc alle aʼngla naʼrſtodho kringh om ſaʼthet oc xxiiij ſeniorum oc iiij dyuromen oc nidherſwllo j ſaʼthens aſyn paa ſin aʼnlite oc badho til gudh ſighiandis Amen/ waʼlſignilſe oc clarhet wiſdombir thak hedher oc aʼra oc ſtarkhet wari varom gudhi nw oc aʼwerdelica amen Tha ſwaradhe een aff ſenioribus oc ſagde til mik/ thaʼnne ſom klaʼddhe aʼru j hwit claʼdhe/ hwilke aʼru the aʼller hwadhan kommo the Tha ſagdhe
Sp. 982. iak honom Myn herre thꝫ weth thu/ Han ſagde mik taʼſſe aʼru the ſom komma mꝫ ſtorom drøffuilſom oc twaddhe ſin klaʼdhe oc fulblekadhe them j lambſens blodhe/ oc thy aʼru the føre gudꝫ ſaʼthe oc ſkulu thiaʼna honom dagh oc nath j hans kirkio oc thaʼn ſom ſither j ſaʼthit han boor offwir them/ Ey ſkulu the hwnghra oc ey tørſta ythermere Ey ſkal oc ſolen offwir them falla oc enghin hyti thy at lambit ſom aʼr mith j ſaʼtheno ſtyrir them/ oc ledher them til liffwandis watnꝫ kaʼldo. oc gudh ſkal aff ſtryka alla thaara aff theras øghom

Capitulum viij

Et cum apperuiſſet ſigillum ſeptimum ꝛc Oc tha thꝫ vplaʼth ſywnda inſiglet wart tyſtan giordh j hymerike ſwa ſom ena halffwa ſtwndh/ tha ſaa iak vij aʼngla ſtaa j gudꝫ aſyn/ oc wordho them faghne vij

lwdhra oc en annor a'ngil kom/ oc ſtodh føre altaren haffwande eth røkilſe kar aff gulle/ oc honom wart giffwit mykit røkilſe at han ſkulle giffwa aff aldra hæ'lga manna bønom offwir gul altaret ſom a'r føre gudz ſæ'te/ oc røken aff røkilſen aff hæ'lga manna bønom vp ſtegh aff a'ngilſens hand næ'r gudhi/ oc a'ngillin togh gull røkilſe karit oc vpfylte thz aff altarens elde oc ſæ'nde j iordena/ oc tha wordho tordhona røſther oc lywngeldher oc ſtor iordhøn/ oc vij a'ngla ſom haffdho vij lwdhra the til reddho ſik til at blæ'ſa j lwdhre/ oc tha'n førſte a'ngillen blæ'ſte j ludhre/ oc tha wart giort hagell oc eldher blandat j blodhe oc wart ſæ'nth j iordhena Oc tridhie delin aff iordhenne wart vpbra'ndher oc tridie delin aff træ'men vart bra'ndher/ oc alt grønt græs æ'ller høø vart bræ'nt Oc annar a'ngillen blæ'ſte j lwdhren oc ſaa eeth ſtort bæ'rgh brynnande j eldhe/ wart ſæ'nth j haffwit/ Oc tridhie delin aff haffweno vart blodher oc tridie delin bleff dødher aff allom them creaturom ſom liff haffde j haffweno/ oc tridhie delin aff ſkipom førgigx Oc triddhie a'ngillen blæ'ſte j ludhre/ oc en ſtor ſtiæ'rna fwl nidher aff hymmelin brinnande/ ſom eeth bloſſ oc hon fwl j tridhie deelin aff inſyom/ oc j watnanna brwnna oc kæ'ldor oc ſtiæ'rnanna nampm kallas maalyrt. oc tridhie delin aff wathnen wart giordher til maalørt/ oc mangha ma'nniſkior bliffwo dødhe aff watnen/ thy at the wordo giorde ganzſka beſke Oc fia'rdhe a'ngillin blæ'ſte/ oc tha wart ſlaghen tridhie delin aff ſolenne/ oc tridhie delin aff manen oc tridhie delen aff ſtiæ'rnomen ſwa at tridhie delin aff them mørktos/ ſwa at tridhie delin aff daghenom ey lyſte oc natthenne ſamuledis Oc iak ſaa oc hørde røſtena ens ørns flyghandis mith wndher

Sp. 983.

hymelin ſighiandi/ m̄ ſtore røſt/ we we we byggiandhom paa iordhene. Aff the andra røſthenne trigghia a'ngla ſom ſkuldo oc bla'ſa j lwdhrom

Capitulum .ix.

5. Et quintus Angelus ꝛc Oc fa'mpte a'ngillen bla'ſte j
Sp. 984. lwdhre oc ſaa iak ſtia'rnana haffwa nidherfallit j iordhena Oc henne war fangen nykelin til haffs grundens brwn oc haffs grundens brwn wart opla'ſther/ oc røken aff brwnnenom gik wp ſwa ſom røkir vff ſto-
10. rom vghne ſwa at ſolen oc wa'dhrit mørktos aff brwnſens røke/ oc aff brwnnenas røkenom exierunt locuſte in terram vtgingo gra'ſhoppor paa iordena/ oc them war giffwen makt/ tolken makt ſom ſcorpiones haffwa th̄ a'ru etherorma oc them wart budhit at the ey
15. ſkuldo ſkadha gra'ſeno pa iordhenne/ ey allo grøno ey allom tra'm wtan atenaſt ma'nniſkiom/ ſom ey haffwa gud̄ tekn j theras a'nlitom/ oc wart them ſakt/ at the ſkuldo ekke dra'pa ma'nniſkionor/ vtan at the ſkuldo pynas j fa'm maanada/ oc theras pyna a'r ſwa ſom
20. ſcorpion pynar tha han ſtingher mannen Oc j them daghomen ſkulu ma'nniſkior ønd̄ſka ſik dødhen oc ſkulu han ey fynna/ the ſkulu aſtwnda at dø oc dødhen ſkal fly fraa them ¶ Ta'ſſens gra'ſhopparannas liknilſe waro ſwa ſom ha'ſta reddhe til ørløgh/ oc
25. pa theras huffwodhom ſwa ſom kronor lika gulle/ oc theras a'nlite ſwa ſom ma'nniſkionna a'nlite/ oc haffdo haar oc lukka ſwa ſom qwinnonna lukka/ oc theras ta'ndher varo ſwa ſom leona ta'ndher oc the haffdo pan̄ſara/ ſwa ſom ia'rn pan̄ſara Oc theras winghanna
Sp. 985. 30. røſt a'ller lywdh. ſwa ſom tha mangha ha'ſta m̄ theris waghnom løpa til ørløg oc the haffdo ſtia'rta ſwa ſom

ſcorpiones/ oc hwas gaddher war j theras ſtiarthom.
oc thera makt ar at ſkada manniſkiom j fam manadha oc haffdo offwir ſik konungh haffs gru[n]dhens angil/ huilkens nampn a ebretz maal ar labbaddon ꝛc
Eth ve ar førlidhit/ oc ſee an komma thu we ther 5.
apther ¶ Oc ſiatte angillen blaſte j ludhre oc iak hørde ena røſt wt aff iiij gul altarens hørnom/ hwilken altara aru føre gudz øghon ſighiandis til ſiatte angillen/ ſom haffdhe lwdhren Løs the iiij anglana hwilke bwndne aru j ſtora flodhenne Eufraten/ oc 10.
ſwa løſtos the iiij anglane ſom varo redhobone j thimom allir ſtundena oc daghom/ oc manadhen oc aret at the ſkuldo drapa tridhia delen aff manniſkiomen/ oc theris ørlegx mannа tall/ ſom til haſta waro tiwgho ſynnom M. oc tio ſinnom M/ oc iak hørde thera 15.
tall oc ſwa ſaagh iak haſtana j ſynenne/ oc the paa them ſatho haffdo glødhbrinnande pantzſara gynom hetha oc ſwa ſom ſtenen iacinctus. oc illa luktandis aff brannеſten oc huffwodhen thera waro ſwa ſom leona huffwodh/ oc aff theris mwn vth gaar eldher/ røker 20.
oc brannеſten oc aff taſſom trem plaghom/ vart drapin tridhie delin aff manniſkiom. Aff eldenom aff røkenom/ aff brannenom ſom gingo aff theres mwnne Oc Sp. 986.
j theras rwmpom før thy haſtanna makt ar j theras mwn/ oc rumpor aru like ormom haffuandis huffwodh 25.
oc mz them gøra the ſkadhan Oc andre manniſkior hwilka ey vordho drapne j taſſom plaghom oc ey giordho batringh før thera handa garninga/ at the ey ſkuldo dyrka diaſſla/ oc affguda belaten aff gull aller ſilffwir aller malm aller ſten aller tra hwilken 30.
ey kwnno ſee/ ey høra ey gaa oc ey giordho bat-

ri*n*gh før ſin ma*n*drap/ ey før ſina førgifftilſe ey før ſina ſkørhet ey før ſith tiwffri

Et vidi alium fortem angelum Oc ſaa iak annan a'ngelin nidher fara aff hy*m*melen ſtarkan kla'ddan j ſkyen oc ra'gnbugen pa hans huffwodh/ hans a'nlite war ſwa ſom ſolen oc hans føther ſwa ſom eldz ſtwdh/ oc han haffde j ſy*n*ne handh øpna bok oc ſtaddhe ſin høghra foot offwer haffwit/ oc wenſtre fothen yffwir iordhena/ oc ropade mz ſtore røſt ſwa ſom leonith rywther/ oc tha han haffde taladh Taladhe oc vij torddøna ſyna røſther. oc tha ſom vij torddønona haffdho taladh ſyna røſther/ war iak redhoboen til at ſcriffwa tha hørde iak røſtena aff hymerike til mik ſighiande/ ma'rk thz ſom the vij tordønena ſagdo a'n ey ſkal thu thz ſcriffwa. oc a'ngelen ſom iak ſaa ſtaa offwir haffwet oc offwir iordhena/ han vplyffte ſina handh mot hy*m*melin oc ſwor om honom ſom liffwir Sp. 987. a'werdelica/ hwilken ſom ſkop hymelen oc alt thz j honom a'r/ oc iordhena oc alt thz j henne a'r/ oc haffwit oc alt thz j thy a'r Før thy thimen han wardher ey ythermere wtan j them daghom tha ſiwnde a'ngelſens røſt høris tha han byria bla'ſa j ludhrenom Tha fulkompnas gudz lønliga thing/ ſwa ſom han kwngiorde om ſina tia'nara prophetana ¶ A'n hørde iak andra fa'rd røſtena aff hymerike til mik talande oc ſighiande/ gak oc tak øpna bokena aff a'ngilſens hand ſom ſtaar offwir haffwit oc iordena/ iak gik til a'ngillin ſighiandis honom at han ſkulde faa mik bokena. oc han ſagde til mik thak bokena/ oc a'th hona opp oc hon ſkal latha thin qwidh beſkan vardha wtan j thinom mwnne ſkal thz ſøth varda ſom honagher

¶ A'n iak tok bokena aff a'ngilſens handh oc aat hona wp/ oc thȝ war j mynom mwnne ſøth ſom honogher oc tha iak haffde hona a'tit/ warth min qwidher ganȝſka beſkir/ tha ſagde han til mik. a'n bør tik andra fa'rdh pra'dica før hedhningom oc folke/ oc twnghom oc manghom konungom

a'llopte capitulum

Et datus est michi chalamus Oc mik fikx een rø lik enom qwiſte oc ſagdis til mik ſtat op oc ma'th gudȝ templum oc altarit/ oc them ther inne bidhia A'n ythre huſit ſom a'r wte føre templet. kaſta thȝ wt oc ma'a't thȝ ey/ før thy thȝ a'r giffwit hedhningom/ oc the ſkulu nidher trodha ha'lga ſtadhen j xxiiij manadha Oc iak ſkal giffwa twem mynom wetnom/ at the ſkulu predica j tuſanda cc oc lx dagha kla'dde j ſa'kkiom the a'ru thw olyo tra'/ oc twa lynſa ſtaka ſtandandis j wa'rldhenne herres aſyn/ oc om naghor wil them ſkadha elden ſkal wtgaa aff theres mwnne oc ſkal vpſwa'lghia theris owenir oc om nakor wil them hindhra ſwa bør honom dra'pas/ the haffua makt at atirla'ta hymelin at ey ſkuli ra'gna j them daghom/ ſom the pra'dica oc makt haffua the offwir vatnen at wa'nda them j blodh oc ſlaa iordhena/ mȝ alla haardha plaghor ſwa opta the wilia/ A'n tha the haffwa lyktadh ſin witniſbyrdh. dyurit ſom vpflygher w haffs dyupit/ ſkal ſtridha mote them. oc ſkal winna oc dara them/ theras likama ſkulu ligghia på gatwna ta'ff dyra ſtadȝſens hwilken andelica kallas ſodoma oc egyptus/ hwaris oc theres herre wart korſfa'ſther oc aff alla ſla'kther/ oc folke oc twnghom oc hedhninghom ſkulu ſee theris likama offwir iij dagha oc en halffwan dagh/

Sp. 988.

oc the ſkulu ey tilſta'dhia at la'ggia theres likama a'lla kroppa j graffwor oc iordʒſins inbyggiara ſkulu gla'dias øffwir them oc frøgdas/ oc ſa'nda gaffwor ſyna ma'llan thy at ta'ſſe prophete pynadho them ſom byg-
dho paa iordena/ oc a'ptir tree dagha oc en halffwan liſſens ande aff gudhi kombir j them/ oc the ſtodho offwir theris føther oc ſtor ra'dduge fwl pa them ſom them ſaagho/ oc hørdo the oc ena ſtora røſt aff hy-
Sp. 989. merike ſighiandis til them. kommen hiit opp. oc ſwa
foro the wp j hymmelin j ſkyomen oc theras owenir ſagho them oc j the ſtwndhena vart ſtor iordh døn Oc j the ſtwndhe wart oc tiondha delen ſtadʒſens nidherfwl/ oc j iordha dønenom/ wordho dra'pne ma'nniſkionna nampn vij M/ oc andre worddo ſa'ndhe j ſtoran ra'ddugha oc gaffwo a'ro hymmerikis gudhi ¶ Annat ve a'r oc framlidhit. oc ſee tridhie we ſkal ſnart komma Oc ſiwndhe a'ngille[n] bla'ſte j lwdhre. oc ſtora røſther wordho giorde j hymmerike ſighiandis Nw a'r giorth rike ta'ſſe wa'rldʒ/ wars herras oc hans criſti oc the ſkulo ſtyra in ſecula ſeculorum amen. Oc xxiiij ſeniores ſom j gudʒ aſyn ſithia a theres ſa'thom/ fwllo nidher paa a'nliten ſin/ oc badho til han ſighiandis. thak gørom wi tik herra war gudh alʒma'ktoger ſom a'r oc war/ oc tilkommande a'r/ ty at thu togh thina ſtora dygdh oc regherade oc hedhningane vordho wredhe oc thin wredhe tilkom/ oc thymen at døma the dødha oc giffwa theres løn thinom tia'narom prophetis oc ha'lgom oc ra'dandhom thit nampn. ſmaam oc ſtorom oc them vthødha ſom førdarffuodho wa'rldena

xij.

Et apertum eſt templum Oc gudʒ mønſtir wart vpla'tit j hymmerike oc j hans templo ſyntis hans

archa teſtamenti/ oc tha wordho lywngelda oc røſther
oc iordhøn oc ſtort hagell oc eeth ſtort vndher a'ller
tekn ſyntis j hymmelin/ Qwinnan kla'dh j ſolena oc
maanen wndher hennas føther oc a ha'nnes huffwodh
krona aff xij ſtia'rnom/ oc war oc haffuandis j qwi- 5.
dhen oc ropadhe fødhandis oc pynades til at fødha.
Oc ſyntis eth annat tekn j hymelin oc ſee. en ſtor
drake rødher haffwandis vij huffuodh oc x horn/ Oc Sp. 990.
a hans huffdhom vij kronor/ oc hans ſtia'rther drogh
tridhie delin aff hymelſins ſtia'rnom oc ſa'ndhe them 10.
pa iordhena/ oc drakin ſtodh før qwinnonne ſom nw
var fødhande at tha hon føddhe ſkulle han vpfluka
hennas barn/ a'llir ſon. oc hon fødde ſwa'n barn a'ller
ſon huilken ſom ſkulde wardha ſtyrande alla handa
folk mz ia'rn riiſe. Oc hennas ſon wart vprykther til 15.
gudhi oc til hans ſa'te/ oc qwinnan rymdhe j øknet
hwaris hon haffde rwm ſik til reth aff gudi/ at han
ſkuli hona ther ffødha j tuſandh/ thu hwndrada oc lx
dagha/ oc vart giort ſtor ſtridh j hymerike/ Michael
oc hans a'ngla the ſtriddho mz drakanom oc draken 20.
ſtridde/ oc hans a'ngla oc førmatto ey. Ey wart oc
theris rwm ythermere fwnnit j hymmerike/ oc vart
tha'n ſtore draken vtkaſtadher/ gamble ormen huilken
kalladis dyabolus oc ſathanas hwilkin ſom førradher
alla va'rldena/ han wtkaſtadis j wærldena oc hans 25.
a'ngla vordho ſa'nde mz honom/ oc hørde iak ſtora
røſt j hymerike ſighiandis nw a'r giordh helſa oc dygdh
oc rike wars gudz oc wald hans criſti. før thy at
brødhranna wara røgyare a'r vt kaſtadher/ hwilken
them røgdhe før gudz aſyn nath oc dagh/ oc the off- 30.
uerwnno han føre lambzſens blode/ oc før hans with-
neſbyrdz ordh. oc ey a'lſkado theras ſia'la in til dødhen. Sp. 991.

hwar føre frøgden*s* hym*m*blane/ oc j ſom byggher*n* j them/ Ve iordhin*n*e oc haffweno føre thy at diæffwl-
le*n* nidherfoor til edher haffwa*n*dis ſtora wredhe vi-
tandis at ha*n* haffwir litzlan tyma/ oc æpther at dra-
ken ſaa at ha*n* wart kaſtadher j iordhena/ ſtriddhe
ha*n* mz qwi*n*no*n*ne ſom fødde ſonen oc gaffwos qwin-
no*n*ne twa vingha ſwa ſom aff ſtoro*m* ørne/ at ho*n*
ſkulde flygha j økneth j ſith rwm. hwadha*n* hon fø-
dis om thyma*n* oc tymana/ oc hælfftena aff thimano*m*
vndha*n* ormſens anlite/ oc vtſæ*n*dhe ormen æpther qwi*n*-
nona wff ſino*m* mw*n*ne watn ſwa ſom ſtora flodh/ at
ha*n* ſkuli latha he*n*ne draghas aff flode*n*ne/ oc iorde*n*
halp qwi*n*none. oc iordhe*n* vplæth ſin mw*n* oc vpſøpp
flodena ſom draken ſæ*n*dhe w ſino*m* mw*n*ne/ oc dra-
kin wart vredher mothe qwi*n*none oc gik bort at
ſtridha mote them ſo*m* atir waro aff he*n*nes affødho/
the ſom gøma gudz budordh oc haffwa vitneſbyrdhena
ihe*s*u *christ*i oc ſtodh paa haffſens ſandh

xiij ca[pitulum]

Et vidi de mari Jak ſaagh eth dyurit opſarande aff haffweno/ haffua*n*des vij huffwodh oc x horn. oc offwir hans horno*m* x kronor oc offwir ha*n*s huffwodh hædilſe*n*na nam*m*pn/ oc dywrit ſom iak ſaa wær likt leebardha/ oc ha*n*s føther ſwa ſom biørna føter oc hans mwn ſwa ſo*m* leeons mw*n*/ oc draken gaff thy ſyna dygdh oc ſtora makt Oc iak ſaa eeth aff hans huffdo*m* ſwa ſom dræpit j dødhe*n*/ oc tæff dødzſins
Sp. 992. ſaar wart atherlækt oc all iordhe*n* vndradhe æpther dywreth oc badho til drakan/ ſom maktena gaff dyu-
reno oc badho til diwrith ſighiandes. hwar ær liker

dyureno

dyureno a'llir hwar førmaa ſtridha mꝫ thy Oc wart
thy giffwit mwn til at tala ſtor ordh oc hæ'dilſe/ oc
gaffs thy mact at göra xl ij manadha oc thꝫ vplæ't ſin
mwn/ j hæ'dilſe til gudh at hæ'dha hans nampm oc
hans kirkio oc them ſom boo j hymerike/ oc gaffs
honom ty makt at ſtridha mothe hæ'lga ma'n oc winna
them/ Thy gaffs oc makt j hwaria ena ſlæ'kt oc folk
oc twngho oc almogha oc alle tilbadho oc dyrkado
dyurit. the ſom boddho pa iordhena/ hwilkens nampn
ey æ'ru ſcriffne j liffſens bok oc lambſins ſom dræ'pit
æ'r aff wæ'rldꝫens vphoffue. om nagher haffwer øra/
høre hwar en ſom annan ledher j fæ'ngilſe. han gaar
ſiæ'lffwir j fæ'ngilſe oc hwar ſom dræ'pir mꝫ ſwæ'rde/
honom bør oc dræ'pas mꝫ ſwæ'rdhe hæ'r æ'r hæ'lga manna
troo oc tulomod Oc ſaagh iak annat dywr vp gaa aff
iordhenne oc haffde thu hörn lika ffaara hornom/ oc
taladhe ſwa ſom draken oc thꝫ giordhe alla makt tæ'ff
førſta dywrſens j tha's aſyn/ oc læ'th iordhena oc the
j henne byggia dyrka førſta dyureth/ hwilkens dødꝫ
ſaar wart heladh oc giorde ſtoor iæ'rtekne ſwa at thꝫ
læ'th iæ'mwæ'l elden komma offwan aff hymelin j ior-
dhena j mannanna aſyn/ oc thꝫ ſwiker them ſom boo
paa iordhena. före the iæ'rteknen ſom thy giffwit æ'r
at göra j dyurens aſyn Sighiandis them ſom byggia
pa iordhinna at the ſkulu læ'ta göra dywrſens belæ'te
ſom haffwir ſaareth aff ſwæ'rdheno oc liffdhe oc ty Sp. 993.
gaffs at thꝫ ſkuli giffwa anda dywrſens belæ'te/ ſwa at
dyurſins belæ'te ſkuli tala oc thꝫ ſkal göra/ at hwilke
hæ'lꝫt ſom ekke dyrka diæ'ffwlſens belæ'te/ the ſkulu
dræ'pas oc thꝫ göra. at alle litꝫle oc ſtore rike oc fa-
tighe/ fræ'lſe oc thiæ'nara/ ſkulu haffwa dywrſens tekn/

a'ller ma'rke j ſynne høghre hand a'llir j ſith a'nlite/ ſwa at enghin maghe køpa/ a'ller ſa'lia wtan han haffwir teknet aff dyurſens nampne ha'r a'r wiſdomen/ huar ſom haffwir vndirſtandilſe ra'kne dyurſens tall/ for thy manſins tal oc ta'ſſ dywrſens/ a'r ſa'x hwndrat ſextighi oc vi.

Capitulum xiiij

Et vidi : ecce agnus :c Oc iak ſaa oc ſee lambit ſtod pa ba'rghit ſyon/ oc mz thy hundradha ſyritio/ oc ſyra tuſandh haffwandis hans nampn oc hans fadhers nampn. ſcriffwit j theris a'nlite Jak hørde oc røſtena aff hymmerike/ ſwa ſom røſt aff manghom watnom oc ſwa ſom ſtor tordøns røſt. oc røſten ſom iak hørde ſwa ſom harpa lekaranna/ lekande j theras harppom/ oc the ſwngho ſwa ſom nyan ſangh føre ſa'thet/ oc føre iiij dywren oc føre ſeniores/ oc enghin matte ſighia then ſanghen wtan the c xl iiij tuſanda hwilke køpte a'ru aff wa'rldhena/ the a'ru the hwilke
Sp. 994. ey a'ru beſmittade mz qwinnom/ før thy the a'ru iomfrwr The a'pther følia lambeth a' hwart thz gaar/ the a'ru køpte aff allom the fra'mſte gudhi oc lambeno/ oc j theres mwn a'r ey fwnnen lygn oc thy a'ru the vtan ſmitto føre gudz ſa'te Oc iak ſaa annan a'ngillin flygande mith genom hymerike haffwandis ewangelium eternum/ vt ewangelizaret ſedentibus ſuper terram. haffuandis a'wa'rdelighin godh tidhende at han ſkuli them predica/ oc kungøra ſithiandom paa iordhena oc offwir alla handa folk oc ſlæktherr/ oc almoga oc twngor/ ſighiandis mz ſtore røſt. ra'dhens gudh oc giffwen honom hedher/ før thy hans dom oc thyme kombir/ oc dyrken han ſom giordhe hymmel oc iordh/

haffwet oc vatʒſens kæ'ldhor Oc a*n*nar æ'ngille*n* æ'pther-
følgiandis. Sagdhe nidherſwl/ nidherful babilon/ the
ſtora hulken aff ſy*n*nes wredis ſkørhetʒ vine ſkæ'nkte
allo folke/ oc tridhie æ'ngillen æ'ptherfølgde them ſighi-
a*n*dis mʒ ſtore røſt/ om nagher dyrkar dywret oc tæſſ
belæ'te oc tagher thæ's mæ'rke æ'ller tekn j ſith æ'nlite/
æ'llir j ſyna hand. ha*n* ſkal drykka aff gudʒ wredis
vyne/ hulkit ſom blandat æ'r mʒ clart win j hans
wredhis kalke oc ſkal pynas j elde oc bræ'*n*neſtene/ j
hæ'lgha æ'ngla*n*na aſyn/ oc føre lambſens aſyn Oc theris
pyno*n*na røker ſkal vpfara in ſecula ſec*u*lor*um* æ' før Sp. 995.
wtan æ'ndha/ oc ey ſkulu haffwa hwilo nath æ'ller dagh
the ſom dyrkado dywrit/ æ'llir tæſſ belæ'te oc huar en
ſom tagher thæ's na*m*ps mæ'rke hæ'r æ'r hæ'lga ma*n*na
wiſdombir/ hwilke ſom gøma gudʒ budhordh oc ihesu
troo Oc hørde iak røſtena aff hymerike ſighia*n*dis til
mik Scriff hæ'lghe æ'ru dødhe the ſom' døø j he*r*rano*m*.
hæ'r æ'pther ſigher andhe*n*/ at the ſkulu hwilas aff the-
ras arffwodho*m*. før thy theres gæ'rni*n*ga følghia the*m*
¶ Oc iak ſaa oc ſee clart ſky. oc offwir ſkyn ſithia*n*-
de. likan mæ'*n*niſkes ſone haffwandis gulkrono a ſith
huffwodh. oc j ſi*n*ne hand huaſſa ſkæ'rw Oc a*n*nar æ'n-
gille*n* gik vt aff templet/ ropandis mʒ høghe røſth til
ſithia*n*do*m* pa ſkyn vthſæ'nt thina ſkæ'ru. oc ſkæ'r før
ty at thyme*n* ko*m*bir at ſkæ'ras ſkal/ før thy at ior-
di*n*na ſæ'dh æ'r moghe*n* wordhe*n* oc then ſom ſath vppa
ſkyn/ vtſæ'ndhe ſyna ſkæ'ru a jordhena oc ſkar pa ior-
dena Oc a*n*nor æ'ngillin gik wt aff te*m*plet ſom æ'r j
hy*m*merike/ haffwa*n*dis oc han hwaſſa ſkæ'ru Æ'n en
æ'ngil gik wt aff altarit han haffde mact offwir eldh
oc watn. Oc ropadhe mʒ ſtore røſt vp til hono*m* ſom
haffde hwaſſa ſkæ'rona. ſæ'ghiandis wth ſæ'nt thina hwaſſa

ſkaʼrw/ oc vpp ſkaʼr win claſana affˉiordhe*n*na vingaardhe/ før thy at haʼ*n*nas winbaʼr aʼru moen/ oc aʼngillen ſaʼndhe ſina hwaſſa ſkaʼru a iordhena/ oc vpbørgde iordhena wingardh Oc ſaʼnde j ſtora kaʼrrith
5. gudʒ wredhe oc rwmeth wta*n* ſtaden wart trwdhit oc blodit wt gik aff kaʼrreno/ in til haʼſta*n*na betʒll *per*
Sp. 996. ſtadhia mille ſex centa

Faʼmptande capitulu*m*

Et vidi aliud ſignu*m* in celo ꝛc Oc iak ſaa oc
10. a*n*nat tekn j hymblenom. ſtort oc vndherlikit vij aʼngla haffua*n*dis vij plaaghor aldra ytherſta før thy j them aʼr aʼndat gudʒ wredhe Oc ſagh iak ſwa ſom haff aff glas blandat mʒ eldhe/ oc them ſom haffdo wnneth dyurit oc taʼff belaʼte oc thaʼs na*m*ps tall ſtan-
15. dandis owir glaſith/ haffwa*n*dis gudʒ harpor oc ſiongandis moyſi ſangh [gudʒ] thiaʼnare oc lambſens ſangh ſighiandis. ſtor oc wndirligh aʼru thine gaʼrni*n*ga he*r*ra gudh alʒwallogher raʼtwiſe oc ſa*n*ne aʼru thine waʼgha he*r*re alla waʼrldhi*n*na konu*n*gir hwa ſkal ey raʼdhas
20. tik he*r*re/ oc vphøghia thit na*m*pn før thy thu enſame*n* aʼr miller/ thy ſkal alla handha almoghe ko*m*ma oc bidhia j thyna aſyn/ før thy at thina doma aʼru vppenbara oc ther aʼpther ſagh iak templu*m* tabernaculi teſti*m*onij in celo/ Oc tha vtgingo vij aʼngla aff
25. templet haffwandis vij plaghor klaʼdde j ſten reno*m* oc hwito*m*/ oc giordhade om briſtit mʒ gullindo*m* oc eth aff iiij dywro*m* gaff vij aʼnglo*m* vij gull kar fwl mʒ gudʒ wredhe/ liffwandis aʼ før wta*n* aʼnda oc gudʒ templu*m* vart vpfylt mʒ røke aff gudʒ walde oc aff
30. ha*n*s dygdh/ oc enghin gath in gangit j taʼmplit ther til at lyktade waro the vij plaghanor thera vij aʼngla.

capitulum xvi

Et andiui vocem magnam &c Jak hørdhe oc ſtora
røøſt aff ta'mplet ſighiandis vij a'nglom Gaan oc Sp. 997.
wtgyuten pa iordhena. the vij karen gudz wredhis Oc
førſta a'ngillen gik bort oc vtgøt ſith kar pa iordhena/
oc genſtan vart wa'rſta oc gra'ſligaſta ſaar j ma'nniſ-
kiom/ them ſom haffdo dyurens tekn a'llir ma'rke/ oc
j them ſom dyrkade dywrit oc ta'ff bila'te Oc annor
a'ngelin vtgøt ſith kar j haffwit oc vart giordher blo-
dher/ ſwa ſom dødhe ma'nniſkiors/ oc alt thz liff
haffde j haffwit bleff døth ¶ Oc tridhie a'ngillin wt
gøth ſith kar offwir flodhena/ oc iffwir vatnnanna
ka'llor/ oc wart giort blodher oc tha hørdhe iak
watnſens a'ngil ſa'ghiande ra'twis a'r thu herre/ huil-
ken ſom a'r/ oc hwilken ſom war ha'lagher thu ſom
thzta dømdhe før thy at the wtgyuto ha'lgha manna
oc prophetanna blodh/ gaff them oc blodh at drikka
før thy at the a'ru thz wa'rde oc hørde iak annan
ſighiande Ja herre gudh alzwallogher ſanne oc ra't-
wiſe a'ru thine doma. Fia'rdhe a'ngillin wt gøth ſith
kar j ſolena oc warth henne giffwit at pyna ma'nniſ-
kiona mz hetanom oc elde/ oc folkit hethnade j ſto-
rom hetha oc the ha'ddo gudz nampn. haffwandis
vaald offwir the plaghor oc ey haffdo the angher a'l-
ler giordho ba'tringh. at the matto honom giffwa a'ro
¶ Fa'mpte a'ngilen vt gøt ſith kar offwir dywrens ſa'-
the/ oc ſwa wart ta'ff rike giort mørkt/ oc the ſaman
aato theris twnghor føre ſtørſta wa'rk/ oc ha'ddho hym-
merikis gudh føre ſtørſta værke/ oc theris ſaarom. oc
ey giordho the ba'tringh føre theris ga'rninga ¶ Sia'tte
a'ngelen wtgøt ſith kar j the ſtora flodhinne eufrathen. Sp. 998.

oc bortørkade watneth j hen*n*e til at redha wa'ghe*n* til konu*n*gom aff ſolens vpgangh Oc ſaa iak wt gaa aff drakans mw*n*ne oc dyure*n*s mw*n*ne/ oc aff pro-phetan*s* mw*n*ne tree orene anda j frødha liknilſom før thy a'ru dia'fflane anda gøra*n*dis ia'rtekne/ oc wtgaa til alla wærldhe*n*na konu*n*ga ſaman*ſ*anka them j ørlegh til ſtora daghe*n* gudz alzwaldogx See iak kombir ſwa ſom tywffwir/ ha'lgher a'r then ſom wakar oc gømer ſin kla'dhe/ at han ey gange nakin at naghre ſkulu ſee hans blyghet Oc han ſkal ſampna them j rwmet ſom paa hebreiſt maal kallas ormageddan. Sywnde a'n-gilen wtgøt ſit kar j wa'dhrit/ oc ſtor røſt wtgik aff templet aff ſa'theno ſighiandis nw a'r giort/ oc genſtan wordho ſtora liongh elda røſther oc toordøna/ oc ſwa ſtor iordøøn wart. hwilkars like aldrigh var ſidhan folk kom paa iordena/ Oc ſtore ſtadhe*n* wart brutin j tree dela. oc folkſens ſta'dher nidher fullo Oc ſtora babylon kom j amy*n*ne føre gudhi/ at giffwa he*n*ne kalken mz vine/ hans wredhis oc ilzſkas/ Oc hwar en øø flyddhe oc ba'rghe*n* worde ey fw*n*nen. oc ſtort hagill ſwa ſom pwndh fiøl nidher aff hymblenom paa folkit/ oc folket ha'dde gudh føre hagilſins plagho/ thy at hon wart giordh gantzſka ſtor

xvij

25. Et venit vnus de ſeptem angelis Oc kom en aff vij a'nglom ſom haffde vij kar oc talade mz mik ſighi-
Sp. 999. andis kom oc iak wil la'tha tik ſee ſtora hørro*n*ne førdømilſe hwilkin ſom ſither offwir mykit vatn/ mz hulka wa'rldzliga konu*n*ga ſkørl[i]ga liffdho Oc the
30. ſom bygdho pa iordhe*n*ne wordho drukne aff he*n*nas hørradoms wine/ oc togh ſwa mik j andanom j øknet

oc ſaa iak qwi*n*no*n*na ſithiande pa eth røthbrwnt dyur/
fulla m⁊ ha'dilſens na*m*pno*m*/ haffwa*n*dis vij huffwodh
oc x horn/ Oc qwi*n*nan var kri*n*gom giffwe*n* m⁊ pur-
pura oc liffwerbrwnt/ oc jnſæ'nkt m⁊ gul oc dyro*m*
ſteno*m* oc fineperlom/ haffwandis drykke kar j ſi*n*ne 5.
hand fwlt m⁊ he*n*nes ſkørheet⁊ orenlighet oc wa'milſe/
oc j he*n*nes a'nlite na*m*pnet ſcriffwat babilon magna
*mate*r fornicacionu*m* : abho*m*inacionu*m* *ter*re. Stora
babylon modher til alla ſkørheet/ oc widherſtyggilſe.
oc ſaa iak qwi*n*nona drokna aff ha'lga ma*n*na blodhe/ 10.
oc aff the blode ſom martilſe lidhu føre iheſu Oc vn-
drade iak ſtorliga tha iak ſaa hona. tha ſagde mik
a'ngille*n* hwi vndrar thu ¶ Jak wil tik ſa'ghia qwi*n*-
nona lønliga vndirſtandilſe/ oc dywrens ſom hona ba'r/
hwilkit ſom haffwi*r* vij huffwodh oc x horn. diwreth 15.
ſom thu ſagh th⁊ war oc ey a'r/ Th⁊ a'r vpgangande
aff haffſens grwndhom. oc ſkal atirgaa j dødhe*n* Oc
wa'rldi*n*na jnbyggiara ſkulu vndra/ hulkars na*m*pn ey
a'ru jnſcriffwi*n* j liffſens book aff wærldhe*n*ne vphoffwe
ſeandis dyurith ſom war oc ey a'r/ Hic e*st* ſenſ*us* qui 20.
ha*bet* ſapie*n*cia*m* Th⁊ta a'r wndirſta*n*dilſen ſom haffwi*r* S. 1000.
viſdome*n*/ vij huffwodh a'ru vij ba'rgh owir hwilke*n*
qwi*n*nan ſa'ther vij konu*n*ga ¶ Fa'm fwllo nidher en
a'r oc a*n*nar a'r ey a'n ko*m*men oc tha ha*n* kombir
tilbør hono*m* bliffwa j lithin thima. Oc dywrit ſom 25.
war oc ey a'r th⁊ a'r attonde. oc a'r aff vij oc far j
dødhe*n* ¶ The x horne*n* thu ſagh a'ru x konu*n*ga/
hwilka ey a'n haffua fangith riken vta*n* ſwa ſom ko-
nu*n*ga ſkulu faa makt a'pther dyurit til en thima
Ta'ſſe haffne eeth raadh oc ſkulu giffwa diwreno ſina 30.
makt oc ſina dygdh/ The ſkulo ſtridha m⁊ lambeno
oc lambit ſkal them wi*n*na. før thy han a'r herra*n*na

herre oc konu*n*ga konu*n*gher/ Oc the m̄ hono*m* a'ru kallade oc vtwalde oc trone/ a'ngilin ſagdhe oc mik. vathne*n* thu ſaa ther hørra*n* ſither a'ru folk almoghe oc twnghor oc the x hornen [thu] ſagh a dyureno. the ſkulu hata hørrana/ gøra hona enſampna oc nakna Oc ſkulu a'tha he*n*nas køt. oc hona wpbra'*n*na j eldhe*n* før thy gudh gaff j thera hia'rta/ at the ſkulu gøra th̄ hono*m* ta'kkis/ at the ſkulu giffwa ſith rike dywreno ther til gud̄ ordh wardha fulko*m*pnadh/ Oc qwi*n*nan ſom thu ſaa a'r ſtore ſtadhe*n* ſom haffwi*r* rike owir wa'rlde*n*na konu*n*ga

xviij ca[pitulum]

Et poſt hec vidi alium angelum ꝛc Ther a'pther ſagh iak a*n*nan a'ngilen nidherko*m*mande aff hymerike haffwa*n*dis ſtora makt/ oc iordhe*n* vart oplyſt aff ha*n*s a'ro/ oc ropadhe j ſtarkheet ſighia*n*dis nidherfwl. nide*r*ful ſtora babilo*n*/ oc wart giort dia'ffla*n*na hema*n*/ oc til gømo allo*m* oreno*m* ando*m* oc gømilſe hwars ens fugils orrene oc had̄lige. Thy aff he*n*nes ſkørhet̄ wredi*s* wine drak alla handa folk oc almoghe/ oc wæ*r*ldhi*n*na konu*n*ga bedriffwo ſkørhet m̄ he*n*ne oc wæ*r*ldhi*n*ne køpma'*n* vordho rike aff he*n*nes kra'ſelighet̄ dygdh Oc hørde iak andra røſt aff hy*m*merike Sighia*n*dis/ gange*n* wt aff he*n*ne mit folk. oc waren ekke lottaka*n*de aff he*n*nes ſyndo*m*/ oc ey ſkule*n* j faa aff he*n*nas plagho*m* Thy at he*n*nas ſynde*r* a'ru ko*m*pne wp til hy*n*merikis/ oc gudh a'r amy*n*nandis he*n*nes vra*n*ghetir/ Atirgelden he*n*ne ſom hon atirgalt idher/ oc twa'falt gøren twa'falleliga a'pther he*n*nes ga'rni*n*ga. J tha'n drykke*n* ho*n* blandade idher blandhe*n* he*n*ne twa'falt/ huru mykit hon a'radhe ſik

S. 1001.

oc var j kra'ſlighet. ſwa mykit giffwin he*n*ne graat oc
pyno før thy ho*n* ſigher j ſino hia'rta Jak ſither drot-
ni*n*gh oc ey a'r iak a'nkia Oc ey ſkal iak ſee graat
oc ſukka*n*. ther føre j eno*m* dagh ſkulu ko*m*ma he*n*-
nas plaghor dødhe*n*. grather oc hwngher/ oc ſkal
bra'*n*nas j eldhenom/ thy at ſtarkir a'r gudh ſom dø-
mer hona/ oc the ſkulu grata oc ønka ſik offwir
he*n*ne/ va'rlde*n*na konu*n*ga hulke m̨ he*n*ne ſkørhet
bedriffwo/ oc j kra'ſeligheto*m* liffde/ tha the faa ſee
he*n*nas wpbra'*n*nilſens røok ſta*n*dandis la*n*gt fran/ før
he*n*nas pyno ra'dduga Sighiandis vee ve/ then ſtora
ſtadhen babilon/ oc tha'n ſtarke ſtaden. thy at j e*n*ne
ſtwnd ko*m* thin dombir/ oc wa'rlde*n*na køpma'n ſkulu
graata oc ſukka owir hona Thy at enghi*n* hær a'pther S. 1002.
ſkal køpa theris haffwor/ haffwor j gulle. ſilffwer
dyra ſtena/ fineperlor biſſum oc purpura. ſilke oc liff-
werbrwnt kla'de oc all dyr tra' Oc all kar aff ſilſben
oc dyrom ſteno*m*/ aff malm aff ia'rn aff marmorſte*n*
Cinamomu*m*. amomu*m*/ Oc alla handa dyrliga luktande
ſmørilſe/ viin olyo hwete oc alȝſkona frwkt alla handa
boſkap oxa faar ha'ſta oc theris redſkap See all aſtu*n*-
delike*n* tingh gingo fran tik oc alt ſeet oc dyrligit
borttapadis Thy at tolkit ſkulu hær a'ptir ey fi*n*na/
the ſom vane waro tolkit køpa/ the ſom rike a'ru
wordhne aff he*n*ne/ ſkulu ſtaa langt fran føre he*n*nas
pyno ra'dduga/ gratandis oc ſukka*n*dis ſkulu ſighia/
vee/ ve then ſtore ſtadhe*n* hulke*n* offwirta'kther war
m̨ ly*n*ne oc purpura oc leffwirbrwnt/ oc wart jn-
ſa'nkt m̨ gulle/ dyrom ſteno*m* oc fineperlo*m* Oc nw
j e*n*ne ſtwndh a'ru førfarne tolke rikedoma Oc hwar
en ſtyrema*n* oc ſkipare oc alle the j ſiøn ſigla oc ſina
hantera*n* haffwa j haffweno/ ſtodho langt fra*n* oc ro-

pado. ſeandis vpbra'ndha ſtadʒſens rwm/ oc ſa'ghiandis. hulkin ſtadher war liker ta'ſſom ſtora ſtadenom Oc la'to aſko paa ſin huffwodh oc ropado gratandis oc ſukkandis/ ſa'ghiandis ſwa/ vee/ vee ſtore ſtaden j hulkom alle wordho rike ſom ſkip førdo j ſyønom aff hans haaffwom/ at han j enne ſtwndh a'r ſwa førdarffwadher/ Gla'dʒ hymel owir honom oc ha'lge apostoli oc prophete/ thy at gudh haffwir dømpt jdhan dom/ S. 1003. offwir honom Oc en ſtarkir a'ngil togh een ſten ſwa ſtoran ſom en qwa'rn ſten oc kaſtadhe j haffwit/ ſighiandis j tolke bra'dʒſko ſkal nidherſionka then ſtora ſtadhin babylon oc ey ſkal fynnas ythermera. Oc alla røſtir aff harpalekarom oc androm ſkal ey meer høras j honom/ oc alla konſther oc theris ma'ſterma'n ſkulu ey ſynnas j tik mera Ey ſkal och qwinna røſt ha'r a'pther j tik høras oc lyus j lykto ſkal ey j tik lyſa Oc røſt aff brwdh a'lla brudhgomma ſkal ey høras j tik/ thy at thine køpma'n waro va'rldhinna høffdinga oc j thinne etherblandan wiltos allir almoghen/ oc j henne wart fwnnen ha'lga manna oc prophetana blodher/ oc allers thera ſom j wa'rldhinne vordho dra'pne

Capitulum xix

POſt hec audiui ꝛc Ther na'ſt hørde iak røſt ſwa ſom aff mangom ludhom j hymerike. ſeghiandis alleluya Thʒ a'r loffwen alle herran gudh/ loff oc a'ro oc dygdh wari warom gudhi før thy hans doma a'ru ſanne oc ra'twiſe/ hulken ſom dømde the ſtora hørrona ſom ſka'mdhe wærldena mʒ ſith hørradøme oc ha'mpnades ſynna tia'nara blod aff hennes handom Oc ſwa andra ſa'rdh. ſagdho alle Alleluya/ oc hennes røker ſtigher wp in ſecula ſeculorum a' før wtan a'nda Oc

niherfullo xxiiij ſeniores oc iiij dywr. oc badho til
gudh ſithiande pa ſæthena ſighiandis amen alleluia Oc
røſten gik wt aff ſætidh Sighiandis. ſighen loff warom
gudh Alle hans hælge mæn/ oc j ſom ræædhens gudh
ſmaa oc ſtore Oc hørde iak ſwa ſom ſtora ludhens 5.
røſt oc ſwa ſom mykla vathnanna røſt Oc ſwa ſom ſtora S. 1004.
tordønanna røøſt ſighiandis alleluia Thy at gudh war
herre ſtyrde alzwaldogher glædhioms oc frøgdoms oc
giffwom honom æro/ thy at lambſens brylloppen kom-
mo Oc hans huſtrw til redde ſik oc wart honom giff- 10.
wit at han ſkulle ſik hølia mz klenaſta linno hwito oc
ſkinande/ Thy at thz lynna æru hælge manna ræthwiſ-
hether Oc ſagdhe han til mik/ ſcriff hælge æru the
ſom kallade æru til lambſens bryllops natwardh oc
ſagde til mik/ tæſſins gudz ordh æru ſan/ oc ſul iak 15.
til hans føther at dyrka han. Æn ſagde han mik See
til gør thz ey iak ær ſamtiænare mz tik oc thine brø-
dher ſom haffwa withniſbyrdena ihesu. Gudh ſkal thu
dyrka før ty Teſtimonium jhesu est ſpiritus prophecie
Jhesu witniſbyrdh ær hælga ſpaa domens ande/ Jak 20.
ſaagh oc hymelin øpnan oc ſee hwither heſter. Oc
thæn ſom ſath paa han kalladis troen oc ſandher/ han
dømer oc ſtridher mz ræthwiſom. hans oghon lyſer ſom
eldzſens lughi/ oc a hans hoffde mangha kronor haff-
wandis nampn ſcriffwit/ hulkit enghin weth wtan han/ 25.
han war clæddher j klæde beſpræ'nkt mz blodhe. oc
hans nampn kalladis gudz ordh Oc the ſtridz mæn ſom
æru j himerike æptirfølgdho honom mz hwitom hæſtom/
klædde j hwit oc rent lynnet/ aff hans mwne vtgik
ſwærdh hwaſt a badha ſidhor Oc han mz thy ſkuli 30.
ſlaa folkit/ oc han ſkuli ſtyra them mz iærn giſlom/
oc ſkal trodha viinperſin gudz alzwaldugx nadis/ Oc S. 1005.

han haffwir j ſino cla'dhe/ oc pa ſyna la'ndher/ ſcriffwit konu*n*gana konu*n*ger oc he*rr*ana he*rr*e Jak ſagh oc en a'ngil ſtanda*n*dis j ſole*n*ne oc ropade m̄ ſtore røſt/ ſighia*n*dis allo*m* fuglo*m* ſom flygha mith ma'lla hy*m*blana/ ko*mm*en oc ſa*mp*ne*n*s til ſtora natwardhe*n*/ at j ſkulin a'ta konu*n*ga*n*na køt/ oc ſtarka ka'*m*pa*n*na oc ha'ſta*n*na køt/ oc thera a the*m* ſithia oc fra'lſa ma*n*na køt oc tia'nara*n*na ſtora oc ſmaa Jak ſaa oc dyurit oc wær'ldhi*n*na konu*n*ga/ oc theris tia'nara ſampnada til at ſtrida m̄ hono*m* ſom ſath pa heſtin/ oc m̄ hans ſa'lſkap/ oc dyurit wart gripit oc m̄ thy falſe pr*o*phete Oc tha'n ſom giorde the ia'rteknen føre hono*m*/ m̄ hwilko*m* han ga'kkade the*m* ſom togho dywrens ma'rke/ oc the*m* ſom dyrkadho ta'ff bila'te The twe vordho ſa'nde j ka'rrit fult m̄ bra'*n*nande elde oc bra'*n*neſte*n*s Oc the andre wordo dra'pne aff hans ſwa'rde ſom ſat pa heſtin/ hwilkit ſo*m* wt gaar aff hans mw*n*ne Oc alle fuglane wordho aff theris køt fwlma'ttadhe

XX. Capitulum

Et vidi angelu*m* deſce*n*dente*m* ꝛc Jak ſaagh oc a'ngilin nidher ko*mm*a aff hy*mm*erike haffwa*n*dis haffs grw*n*d̄ſens nychil. oc ena ſtora kia'die j ſi*n*ne handh/ han grep drakan gambla ormen ſom a'r dia'ffwlle*n* oc ſathanas/ oc bant ha*n* owir thuſanda aar/ oc ſa'nde han nidher j grw*n*den/ oc ta'pte ather oc bema'rkte owir honom at ha*n* ey ythermere beſwike folkit/ ther til M aar a'ru fulko[m]pnat Oc ther a'pther bør hono*m* løſas til litin thima. Jak ſaa oc ſa'the*n* oc a them ſithiande/ them war giffwe*n* dome*n* Oc thera ſia'la ſom hals hughne waro/ føre ihesu witniſbyrdh oc føre gud̄

S. 1006.

ordhe oc them ſom ey haffdo dyrkat dyuret/ ey oc
ta'ff bela'te/ ey oc togho ta'ff ma'rke j ſin a'nlite a'llir
oc j ſina ha'ndir/ the liffdo oc regeradho m̄ *christo*
j. M aar ¶ A'n andre aff dødhom. the liffdho ekke
til M. aar wordho fulkompnat Th̄ta a'r the førſta vp- 5.
ſtandilſin ha'lgher oc reen a'r han ſom haffwir deel j
førſta vpſtandilſom J them haffwir annor døden enga
makt ingaa. vtan the vordho preſte gud̄ oc *christi*
Oc ſkulu regera m̄ honom j M. aar/ oc naar the M
aar a'ru fulkompnadh/ ſkal ſa̲thanas løſas aff ſin ha'k- 10.
tilſe/ oc han gaar wth oc ſwiker folkit/ them ſom
a'ru j iiij wærldinna a'ndom/ gogh oc magogh. han
ſampnar them til at ſtridha/ hwilkars tall a'r ſom
haffſens ſander The vtwiddos owir wa'rldinne bredhet/
oc kringhom førd ha'lga manna ſta'dher oc a'lſkeliga 15.
ſtadhen Oc elden kom nidher aff hympmelin aff gudi
oc ſwalgh them wp/ oc dia'ffwllen ſom them ſwek
vart ſa'ndher j ka'rrit eld̄ſins oc bra'nneſtenſins/ hwaris
oc dyurit oc falſke prophetane ſkulu pynas oc dagh S. 1007.
oc nat Jn ſeculа ſeculorum ¶ Jak ſaa oc ſa'tidh ſtort 20.
oc ſkinande. oc ſithiande pa thy/ aff hwilkens aſyn
flydde iordhen oc hymmelin. oc theris rwm vart
ey fwnnit Oc ſagh iak dødha ſmaa oc ſtora ſta føre
ſa'tidh/ oc bøkrene waro øpne/ En boken la'd̄ vpp
ſom a'r liffſens. oc the dødhe wordho dømde/ Aff thy 25.
ſom ſcriffwit var j bøkerna/ a'ptir thera ga'rninga Oc
haffwit vth gaff ſina dødha ſom j ty varo/ dødhen oc
ha'lwitit vtgaffwo oc ſyna dødha ſom j them varo
Oc aff hwariom there wart dømpt a'pther there ga'r-
ninga/ dødhen oc ha'lffwitit wordho ſa'ndh nidher j 30.
eld̄ſins ka'r/ hec eſt mors ſecunda ¶ Th̄ta a'r annar

dødhen/ oc hwar en ſom ey war ſwnnen Jnſcriffwin j liffſens bok/ wart oc ſa'ndher j eldſins ka'r

Capitulum xxi

Et vidi celum nouum ꝛc Jak ſaa nyan hymel oc nyia iordh Thy at førſta iorden oc førſta hymelin bort foro oc ey a'r haffwit- nw oc iak iohannes ſaa ha'lga ſtadhen iherusalem nyian/ nidher komma aff hymerike til reddhan aff gudhi ſwa ſom brudhena' pryddha ſynom manne Oc hørde iak ſtora røſt aff ſa'theno. ſighiandis See gudſ møntir mſ ma'nniſkiom/ oc han ſkal bygghia j them Oc the ſkulu wardha hans folk oc en gudh mſ them. ſkal wardha theris gudh/ oc gud ſkal aff ſtryka alla taarar aff theras øghom oc dødhen ſkal ey varda ythermere Ey grather a'ller rop oc ey drøffwilſe. ſkal warda ha'r a'pther hwilke før bort foro Oc ſagde tha'n ſom ſat pa ſa'tit See iak gør alt nyt oc ſagdhe til mik. ſcriffua thy at thenna orden a'ru ſan oc alla troligaſta/ Oc ſagdhe til mik factum eſt. giort a'r/ Jak a'r alpha : o vpbyrian oc a'nde. Jak ſkal giffwa tørſtoghom aff liffwandis vatſſens ka'llo tilgiffwins/ hulken ſom winner han faar thſta at a'gha Oc iak vardher hans gudh/ oc han vardher mik ſon/ An otronom oc ra'ddugom oc widherſtygelikom oc mandraparom oc ſkørliga liffwandom/ etherblandadhom/ affgudha dyrkarom oc allom liwgharom ¶ Theris deel wardher j ka'rreno brinnande aff elde oc bra'nneſtene Oc thſ a'r annor dødher ¶ Oc kom en aff vij a'nglom ſom haffde kar aff vij ytherſta plaghom oc taladhe mſ mik Sighiandis kom jak wil thee tik brudhena lambſens huſtrv opførdhe mik j andanom paa eth ſtort oc høgt ba'rgh/ oc teeddhe mik

haʼlga ſtadhen iherusalem/ nidherkommande aff hymerike. haffwandis gudz clarheet oc hans lyus/ likt dyrom ſtene ſwa ſom jaſpide. oc ſom criſtallus haffwande ſtoran mwr oc høghan/ haffwandis xij portha oc j porthana xij aʼgla. oc nampnen jnſcriffwen/ hulken aʼru nampne xij ſlækther iſraels ſonom. Aff øſther poorta iij Nordan/ poortha iij ſwnnan poorta iij oc vaʼſtan poorta iij Oc ſtadzſens mwr haffwandis xij grwndwala Oc j the xij. xij apoſtla nampn oc lambſins Oc then ſom mz S. 1009. mik talade. haffde eth moot aff røø oc gulle/ Oc han ſkulle maʼtha ſtadhen hans porta oc mwrin/ oc ſtadhen war iiij ſlindhom ſatther Oc hans laʼngd war ſwa widh ſom bredden/ han maat ſtaden mz gull røena per ſtadhia xij milia/ hans høgdh laʼngdhen oc breddin waaro all lika/ oc hans mwr wart maʼthin. Cxl iiij alna mantz- ſens maatta ſom aʼr aʼngelins oc hans mwr bygningh war aff ſtenenom jaſpide/ aʼn ſiaʼlffwir/ reent gull likir reno glaſi Oc grwndwalana til ſtadzſens mwr/ varo prydda mz alla handa dyrom ſtenom Førſte grwndhwalen war jaſpis. Annar ſaphirus Tridhie calcedonius Fiaʼrdhe ſmaragdus. Faʼmpte ſardonix Siaʼtte ſardius Siwnde criſolitus Attande berillus. Niondhe thopacius. Tionde criſopaſſus. Allopte Jacinctus Oc tolffte Ametiſtus/ Oc xij portha j hwariom thera aʼru xij fineperlor/ oc huar porten war aff hwarie fineperlo. Oc ſtadzſens gathor rent gull ſwa ſom glas gynom ſkinande Oc templum ſagh iak ey j honom før thy at herren alzmaʼktogher aʼr hans templum oc lambet Oc ſtadhen ey behøffwir ſool aʼllir maana/ at the ſkulu lyſa j honom Thy at gudz clarheet lyſer j han oc lambit aʼr hans lycta Oc folkit ſkal gaa j hans liwſe/ oc wærldhinna konunga ſkulu jnføra ſyna aʼro j han

oc ſin hedher/ oc han*s* portha ſkulu ey atirtæ'ppas om
næ'ttrena/ Før thy at ther wardher enge*n* nat Oc the
S. 1010. ſkulu jnføra j he*n*ne almoghan*s* hedher oc æ'ro Oc ey
ingaar j them naghot oreent æ'ller beſmittat/ æ'llir
gørandis nagra væ'milſe. æ'ller lygn. vtan the ſom jn-
ſcriffne æ'ru j liffſens book oc lambſens

Capitulu*m* xxij

Et oſtendit michi fluuiu*m* ꝛc Oc han teedde mik
liffwa*n*dis vatnſens flodh. ſkina*n*de ſwa ſom criſtal-
lu*m* vtganga*n*dis aff gudz ſæ'te oc lambſins Mit j hans
gatwr oc a badha ſidhor flodhe*n*s liſſens træ' bæ'randis
xij frwcter j hwar manadh giffwandis ſina frwkt oc
træ'ſens løff til folkſens helſo Oc all førba*n*nilſe war-
dher ey mera/ vtan gudz oc lambſens ſæ'the wardher
j hono*m*/ oc hans thiæ'nara ſkulu tiæ'na hono*m* Oc the
ſkulu ſee hans æ'nlite oc han*s* na*m*pn j theris æ'nno*m*
Oc [natten] ſkal ey wara mera. Oc ey tørffwo the vi-
dher lyktonne æ'llir ſole*n*na lyus ffør thy at he*r*ren
gudh vplyſer them/ oc ſkulu regera jn ſecula ſeculo-
rum Oc ſagde til mik. hec ver*b*a Thæ'nna ordhen æ'ru
ſan. oc alla troligaſta Oc herren gudh owir prophe-
ta*n*na anda ſæ'nde ſin æ'ngil/ kungøra hans thiæ'naro*m*
thz ſom tilbør ſnarliga wardha/ See iak kombir ſnar-
legha. hæ'lagher æ'r thæ'n ſom gømer thæ'ſſens bokx ſpa-
doms ordh ¶ Jak iohannes ſom hørdhe oc ſaagh thzta
Oc æ'pther at iak haffde hørt oc ſeet fwl iak nidher
at iak ſkulle bidhia før æ'ngilſens føther hwilkin mik
S. 1011. thzta bewiſte ¶ Tha ſagdhe han mik ſee til gør thz
ey/ Før thy iak [æ'r] thin ſamtiæ'nare Oc thine brø-
dher prophetane. oc thera ſom gøma tæ'ſſe bokx ſpa-
doms ordh/ gudh ſkal thu bidhia oc ſagde mik. Ey

ſkal thu ma'rkia ta'ſſins bokx ſpadoms ordh. Før thy
at thime*n* a'r na'r hwilke*n* ſom ſkodar/ ſkodi a'n fram-
delis Oc tha'n j tra'kkeno*m* a'r/ vardhe a'n tra'kkogher
Oc tha'n ra'twis a'r gøris mera ra'twis Oc ha'lagher
ha'lgis mera ¶ See iak kombir ſnarligha oc mi*n* løn
a'ru mꝫ mik/ oc atirga'lla oc løna hwario*m* a'pther
ſi*n*ne førſkullan ¶ Ego ſum alpha ⁊ o/ Alpha a'r før-
ſta bokſtaff j gretꝫſke ſcrifft Oc O a'r then yttarſte/
ha'r mꝫ beteknar gudh. at han a'r vphoff oc a'nde alla
tingha/ Jak a'r Alpha oc O. then førſte oc then ytar-
ſte/ vpbørian oc a'ndhe/ ha'lge a'ru the ſom twa ſin
kla'de j lambſins blode/ at theris makt ſkulu wara j
liſſens tra' Oc gyno*m* poorthana gaam wi j ſtaden. a'n
tha'ſſe bliffwa vte hwnda oc etherblandadha oc ohøff-
witꝫſke/ oc mandrapara oc tia'na*n*dis affgudho*m* Oc
hwar en ſom a'lſkar oc gør lygn ¶ Jak ihe*s*us ſa'n-
dhe mi*n* a'ngil kwngøra idher thꝫta j kirkio*n*ne/ jak
a'r dauidꝫ root oc ſla'kt ſtia'rna*n* liws oc morghons
tyme*n*s/ oc anden oc brudin ſighia kom. oc tha'n ſom
hører ſighi ko*m* ¶ Oc then ſom hwngrar ko*m*mi. oc
tha'n ſom wil taghi liffſens watn til giffwi*n*s ¶ Jak
ku*n*gør hwario*m* hørande tha'ſſins bokx ſpadoms ord
Om naghor tilla'gghcr ha'r til naghot. gudh ſkal latha S. 1012.
paa hono*m* the plaghor ha'r ſtaa jnſcriffne ¶ Oc om
naghor mi*n*ꝫſkar tha'ſſi*n*s bokx ſpadoms ordh/ gudh
ſkal mi*n*ꝫſka hans deel oc borth tagha vff liſſens book/
Oc aff ha'lga ſtadhe*n*/ oc aff the*m* ſom in ſcriff-
win ſtaa j ta'ſſe bok han ſigher/ ſom withniſbyr-
dena ba'r aff ta'ſſom a'rindho*m*/ Ja ia'mwa'l iak kom-
bir ſnarligha Amen. Thꝫ a'r ſa*n*neligha/ kom he*r*re
ihe*s*u/ wars [herra] ihe*s*u *christi* naadh wari mꝫ allo*m*
idher ame*n*

Th*en*na bok læt ſyſther jngegærdh torſten bowaſta ſons dotter aff lødeſe ſcriffwa. aff thȝ p*er*ma*n* the hedherliga qwi*n*nan he*n*na kæra modher huſtru jngegærdh haffde he*n*ne giffwit oc kom j tæſſe book xiiij deker Oc haffwir hon he*n*ne koſtwart badhe mȝ gull oc ffærgho. thy bedhis kærliga ffør he*n*na kæra fadher oc modher oc glømis ey he*n*ne Oc war the*n*na book ſc*ri*ffwat aff e*n*ne *con*ue*n*tȝ ſyſther Anno d*omi*ni M d xx vj.

Oretis deu*m* p*ro* ſcriptrice P*ate*r n*oster* ꝛ aue maria. Requieſca*n*t in pace.

LIBRARY
APR
14
1983
UNIVERSITY OF TORONTO

Enligt **Del-** och **Häfte-**räkningen innehålla

SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPETS SAMLINGAR

Delen	I	häftet	**1.**	*Flores och Blanzeflor.*
»	I	»	**2.**	*Sanct Patriks-Sagan.*
»	I	»	**3.**	*Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.*
»	II	»	**1.**	*Vadstena Kloster-Reglor.*
»	II	»	**2.**	*Herr Ivan Lejon-Riddaren.* **1.**
»	II	»	**3.**	» » » » **2.**
»	II	»	**4.**	» » » » **3.**
»	III	»	**1.**	*Namnlös och Valentin.*
»	III	»	**2.**	**är ännu ej utgifvet.**
»	III	»	**3.**	*Konung Erik XIVdes Krönika.*
»	IV	»	**1,2.**	*Ett Forn-Svenskt Legendarium.* **1, 2.**
»	IV	»	**3.**	» » » **3.**
»	IV	»	**4.**	» » » **4.**
»	IV	»	**5.**	» » » **5.**
»	V	»	**1,2.**	*Sagan om Didrik af Bern.* **1, 2.**
»	VI	»	**1.**	*Svenska Medeltidens Bibel-Arbeten.* **1.**
»	VI	»	**2.**	» » » » **2.**
»	VII	»	**1.**	» » » » **3.**
»	VII	»	**2.**	» » » » **4.**

Mera har ej utkommit intill Maj **1853.**

Närvarande häfte utgör det **20**:de bland
Svenska Fornskrift-Sällskapets Samlingar.

De föregående äro:

1. *Flores och Blanzeflor.* (Upptager Delen I, häftet 1.)
2. *Sanct Patriks-Sagan.* (Delen I, häftet 2.)
3. *Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.* (D. I, h. 3.)
4. *Vadstena Kloster-Reglor.* (Delen II, häftet 1.)
5. *Herr Ivan Lejon-Riddaren.* Häft. 1. (Delen II, häft. 2.)
6. » » » Häft. 2. (D. II, h. 3.) Se N:o 13.
7. *Namnlös och Valentin.* (Delen III, häftet 1.)
8. 9. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 1, 2. (Delen IV, häft. 1, 2.) Se N:o 12.
10. *Konung Erik XIVdes Krönika.* (Delen III, häftet 3.)
11. *Svenska Medeltidens Bibel-Arbeten.* Häft. 1. (Delen VI, häftet 1.) Se N:o 16.
12. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 3. (Delen IV, häftet 3.) Se N:o 8, 9, 17, 18.
13. *Herr Ivan Lejon-Riddaren.* Häft. 3. (Delen II, häftet 4.) Se N:o 5, 6.
14. 15. *Sagan om Didrik af Bern.* Häft. 1, 2. (Delen V, häft. 1, 2.) — Fortsättes.
16. *Svenska Medeltidens Bibel-Arbeten.* Häft. 2. (Delen VI, häftet 2.) Se N:o 11, 19.
17. 18. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 4, 5. (Delen IV, häft. 4, 5.) Se N:o 8, 9, 12. — Fortsättes.
19. *Svenska Medeltidens Bibel-Arbeten.* Häftet 3. (Delen VII, häftet 1.) Se N:o 11, 16, 19. — Fortsättes.

Utdelas kostnadsfritt
åt Fornskrift-Sällskapets Ledamöter.

Priset för Köpare ..... netto 2 R:dr 8 sk. B:ko.

591

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 04 15 12 014 7